

Plan-MER Bestemmingsplan Buitengebied gemeente Epe

Definitief

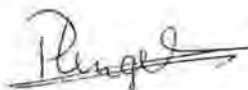
Gemeente Epe
Markt 14
8161 CL Epe

Grontmij Nederland B.V.
Zwolle, 9 juni 2009

Verantwoording

Titel : Plan-MER Bestemmingsplan Buitengebied gemeente Epe
Subtitel :
Projectnummer : 262099
Referentienummer : 11/99047490
Revisie : 0
Datum : 9 juni 2009

Auteur(s) : Drs. H. Scholtheis en drs. ing. P. van den Hengel
E-mail adres : petra.vandenhengel@grontmij.nl
Gecontroleerd door : Ir. A. van Straten
Paraaf gecontroleerd :
Goedgekeurd door : Ir. P. Bergmans
Paraaf goedgekeurd : i.o.

Contact : Noordzeelaan 50
8017 JW Zwolle
Postbus 1364
8001 BJ Zwolle
T +31 38 499 16 00
F +31 38 422 76 97
oost@grontmij.nl
www.grontmij.nl

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	5
1 Inleiding.....	9
1.1 Aanleiding	9
1.2 Initiatiefnemer en bevoegd gezag.....	9
1.3 De milieueffectrapportage.....	9
1.4 Formeel Plan-MER: leeswijzer.....	10
2 Doelstelling en voorgenomen activiteit	11
2.1 Doelstelling.....	11
2.2 Voorgenomen activiteit	12
2.3 Buiten beschouwing gelaten activiteiten.....	13
3 Beleidskader	14
3.1 Inleiding	14
3.2 Nationale kaders	14
3.2.1 Reconstructiewet 2002	14
3.2.2 Wet ammoniak en veehouderij (Wav).....	14
3.2.3 Wet Geurhinder en Veehouderij (Wgv).....	15
3.2.4 Toetsingskader luchtkwaliteit.....	15
3.2.5 Besluit Ammoniakemissie Huisvesting Veehouderij.....	17
3.2.6 Wetgeving ten aanzien van dierenwelzijn.....	17
3.2.7 Wetgeving Externe Veiligheid.....	17
3.2.8 Natuurbeschermingswet 1998	18
3.2.9 Flora- en faunawet	18
3.2.10 Nota Ruimte	19
3.3 Regionale kaders	19
3.3.1 Streekplan Gelderland	19
3.3.2 Reconstructieplan 'Veluwe' (2005)	20
3.3.3 Ecologische Hoofdstructuur (EHS)	23
3.3.4 Veluwe 2010	23
3.3.5 Nota Belvoir.....	24
3.3.6 Gebiedsplan Natuur en Landschap (oktober 2006).....	24
3.3.7 Ontwerp Regionale Structuurvisie 'De Voorlanden' van de Stedendriehoek	26
3.4 Gemeentelijk beleid	27
3.4.1 Milieubeleidsplan	27
3.4.2 Toekomstvisie Epe 2010.....	27
3.4.3 Structuurplan Epe	27
3.4.4 Woonvisie 2005-2015	28
3.4.5 Landbouw Ontwikkelings Gebied (LOG) Beemte Vaassen.....	29
4 Huidige situatie en autonome ontwikkeling.....	30
4.1 Inleiding	30
4.2 Intensieve veehouderij en rundveehouderij	30
4.3 Geologie, geomorfologie, bodem en archeologie	34
4.4 Landschap en cultuurhistorie.....	36
4.5 Water.....	40

4.6	Bodemkwaliteit	43
4.7	Infrastructuur	44
4.8	Natuur	46
4.9	Ammoniak	51
4.10	Geur	57
4.11	Lucht	59
4.12	Geluid	61
4.13	Gezondheid en intensieve veehouderij	63
4.14	Externe veiligheid	64
5	Alternatieven voor intensieve veehouderij	66
5.1	Inleiding	66
5.2	Mogelijke ontwikkelingsruimte voor intensieve veehouderij	66
5.3	Vraag naar ruimte	67
5.4	Alternatieven	68
6	Milieueffecten en effectbeperkende maatregelen	70
6.1	Effectenbeoordeling	70
6.2	Mitigerende maatregelen voor intensieve veehouderij	73
7	Passende beoordeling	76
7.1	Inleiding	76
7.2	Effecten extra ammoniak emissie en NH ₃ depositie	76
7.3	Effecten van opvullen plaatsingsruimte voor mest	77
7.4	Overige effecten	77
7.5	Beoordeling van de alternatieven	78
7.6	Conclusies	78
8	Conclusies en aanbevelingen	80
8.1	Inleiding	80
8.2	Conclusies	80
8.3	Aanbevelingen	82
9	Leemten in kennis en monitoring	83
9.1	Inleiding	83
9.2	Leemten in kennis	83
9.3	Monitoring	84
	Referenties	85

Bijlage 1: Besluit van Gedeputeerde Staten van Gelderland met betrekking tot de goedkeuring van vorenvermeld bestemmingsplan

Bijlage 2: Notitie Reikwijdte en Detailniveau

Bijlage 3: Reacties op NRD

Bijlage 4: Passende beoordeling

Bijlage 5: Globale indicatie transportbewegingen

Bijlage 6: Omgang met aanwezige archeologische waarden

Bijlage 7: Toetsingskaart

Samenvatting

De Gemeente Epe is voornemens de achtste partiële herziening van het bestemmingsplan 'buitengebied 2005' op te stellen. Dit plan moet voorzien in een herziene en geactualiseerde planologisch-juridische regeling voor de intensieve veehouderij groter dan 1 hectare. Deze regeling richt zich op mogelijke uitbreiding en omzetting van agrarische bouwblokken naar intensieve veehouderijen in het verwevingsgebied met en zonder ster.

Dit Plan-MER, gerelateerd aan de achtste partiële herziening, is opgesteld omdat de herziening het kader biedt voor activiteiten die:

1. effecten op de Natura 2000 gebieden kunnen veroorzaken en
2. de drempelwaarden die gelden voor milieueffectrapportages kunnen overschrijden.

Het Plan-MER richt zich op de milieukundige beoordeling van mogelijke activiteiten die in de achtste partiële herziening worden gereguleerd. In dit milieueffectrapport wordt ingegaan op:

- De mogelijkheid van omschakeling van grondgebonden naar intensieve veehouderij in het verwevingsgebied op locaties met en zonder ster;
- De maximale omvang van intensieve veehouderij in verwevingsgebied op locaties met en zonder ster;
- Locaties met en zonder ster, waar intensieve veehouderij uit mag breiden in verwevingsgebied.

In dit milieueffectrapport is allereerst het beleid geanalyseerd dat een relatie heeft met de hierboven genoemde activiteiten. Hierin spelen het Reconstructieplan Veluwe, het Streekplan en de Natuurbeschermingswet een belangrijke rol. Daarna worden de huidige situatie en de ontwikkeling beschouwd die zal optreden zonder het invoeren van de achtste partiële herziening van het bestemmingsplan buitengebied 2005. Dit is beschreven in relatie tot verschillende aspecten zoals archeologie en geomorfologie, landschap en cultuurhistorie, water, bodemkwaliteit, infrastructuur, natuur, geur, lucht en geluid.

Voor de intensieve veehouderij is de mogelijke ontwikkelingsruimte bepaald op basis van randvoorwaarden uit wet- en regelgeving. Tevens is de behoefte aan ruimte vanuit de lokale veehouderij bepaald. Op basis van de mogelijke ontwikkelingsruimte en de ruimtebehoefte zijn de alternatieven voor de intensieve veehouderij bepaald. De alternatieven voor de intensieve veehouderij bestaan uit het omzetten van agrarische bouwpercelen in het gehele gebied naar intensieve veehouderij met een maximale groei van 1 tot respectievelijk 1.5 hectare op alle bouwblokken. Deze alternatieven zijn beoordeeld op hun effecten. Gezien de mogelijke invloed van de alternatieven op de aanwezige natuur, zijn deze alternatieven in een gedetailleerdere natuurtoets beoordeeld. Deze toets heet passende beoordeling.

Conclusies

Als eindconclusie kan worden gesteld dat de belangrijkste aandachtspunten van de gemeente Epe de ammoniakgebruiksruimte en de landschappelijke waarde van het westelijke gebied zijn. Een toename van ammoniakemissie in de Gemeente Epe is in het kader van de Natura 2000 gebiedsbescherming niet gewenst, omdat dit mogelijk kan leiden tot een hogere ammoniakdepositie op Natura 2000 gebieden.

Aangezien de ammoniakdepositie in het gehele land daalt, verleent de Provincie Gelderland momenteel onder bepaalde voorwaarden wel de benodigde Natuurbeschermingswetvergunningen om veehouderijen de mogelijkheid te geven uit te breiden. Vooral in de zone binnen 3 kilometer van het Natura 2000 gebied Veluwe is de kans op significant negatieve effecten groter dan in de zone verder dan 3 kilometer.

De kans op effecten in het gebied van de stuwwallandschap en de dekzandlandschap bij omzetting en uitbreiding van het aantal dieren is groot door het aanwezig zijn van waardevolle gebiedskenmerken.

Vanuit de effectenbeoordeling kunnen de volgende conclusies getrokken worden indien er maximale groei van intensieve veehouderij en omzetting naar intensieve veehouderij plaatsvindt:

- Er zijn effecten op cultuurhistorie omdat de cultuurhistorisch waardevolle elementen en patronen, landschappen en specifieke kenmerken van het landschap en karakteristieke monumenten/gebouwenensembles en lintdorpen en structuren kunnen worden aangetast;
- Ook kan uitbreiding van het bouwblok en/of de omzetting van grondgebonden veehouderijen naar intensieve veehouderijen effect hebben op de aspecten in relatie met landschap. De contrasten tussen open gebieden en besloten gebieden (polders versus Veluwerand) en de herkenbaarheid en identiteit van het landschap kunnen worden aangetast (toename bouwvolumes/schaalvergroting bebouwing). Hierdoor kan ook de aantrekkelijkheid van het gebied afnemen voor recreatiedoeleinden. Dit geldt vooral in het westen van de gemeente Epe, in de deelgebieden stuwwallandschap en dekzandlandschap;
- De maximale groei en omzetting zal een toename van verkeer veroorzaken. De capaciteit van het wegennet kan dit voldoende aan;
- Er zal een toename zijn van de productie van geur, geluid en fijnstof. Woonbestemmingen niet behorend bij de agrarische bedrijven zijn echter wel dichtbij de intensieve veehouderij en agrarische bouwblokken gelegen. Er moet daarom bij uitbreiding van intensieve veehouderij en omzetting naar intensieve veehouderij zorgvuldig naar de mogelijke effecten en de mogelijkheden van reducerende maatregelen worden gekeken. Indien reducerende maatregelen worden genomen hoeven er echter geen knelpunten te ontstaan;
- Voor fijnstof kan een knelpunt ontstaan bij het gebied dicht gelegen bij de A 50. Daarnaast kunnen grote uitbreidingen van pluimveehouderijen zonder reducerende maatregelen ook potentiële knelpunten zijn. Indien reducerende technische maatregelen hier worden toegepast kan worden verondersteld dat dit potentiële knelpunt opgelost wordt.
- De ammoniakdepositie op het Natura 2000 gebied Veluwe is zeer hoog en is aanzienlijk hoger dan de kritische depositiewaarde van het meest gevoelige habitatype. Zelfs als de stikstofdepositie afkomstig van veehouderijen uit de zone drie km rondom de Veluwe wegvalt, zal er nog een overschrijding zijn van deze kritische depositiewaarde door de achtergrondbelasting veroorzaakt door stikstofemissie;
- Een uitbreiding van het aantal dieren kan significante negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied Veluwe veroorzaken vanwege de mogelijke toename van stikstofdepositie op de beschermde habitattypen op de Veluwe. Aan de hand van kwantitatieve gegevens is er meer kans op significante negatieve effecten als bedrijven gaan uitbreiden/ omzetten in de zone 0 tot 3 km rond de Veluwe dan in de zone 3 tot 10 km. In de zone 3 tot 10 km rond de Veluwe is er ook een kans op significante negatieve effecten, maar deze effecten zijn mogelijk beter op te lossen met reducerende maatregelen;
- Binnen het momenteel door de Provincie Gelderland gehanteerde afwegingskader, is het onder bepaalde voorwaarden wel mogelijk voor veehouderijen om bij uitbreiding een vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet te krijgen. Technische reducerende maatregelen zijn dan nodig en als het gaat om ontwikkelingen nabij Natura 2000 gebieden is salderen aan de orde.

Natura 2000-gebied

Vanuit de effectbeoordeling voor het aspect natuur (instandhoudingsdoelen Natura 2000 en de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS) kunnen de volgende conclusies getrokken worden indien de voorgenomen activiteiten in het nieuwe bestemmingsplan worden geëffectueerd:

- Van de uitbreidingen van de agrarische bedrijven zijn geen effecten te verwachten wat betreft licht-, geluid-, trillings- of betredingsverstoring. De agrarische bedrijven bestaan reeds en liggen niet direct naast de beschermde natuurgebieden. Er is daarom ook geen verstoring te verwachten vanaf de bedrijfslocaties. Tevens zijn geen effecten van het toegenomen verkeer te verwachten, omdat die gebruik maken van de bestaande wegen die ook verder van de gebieden af liggen;
- Stikstofdepositie kan wel invloed hebben op het Natura 2000-gebied. Verwacht wordt dat de totale stikstofdepositie op het Natura 2000-gebied Veluwe afneemt in de autonome ontwikkeling. Ingeschat wordt dat de verlaging van de stikstofdepositie door aangescherpte wet- en regelgeving groter is dan de toename van depositie door de uitbreiding van de agrarische bedrijven. Wel wordt het effect op de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied Veluwe als significant negatief beoordeeld omdat de stikstofdepositie reeds hoger is dan de kritische depositiewaarde en dit op korte termijn ook zal blijven. De stikstofdepositie kan daardoor de realisatie van de instandhoudingsdoelen van de Veluwe in de weg staan;
- De uitbreidingen van de agrarische bedrijven zijn tevens getoetst aan de criteria die de provincie momenteel hanteert voor de vergunningverlening van Natuurbeschermingswetvergunningen. De verwachting is dat binnen het huidige provinciale kader omzetting en uitbreiding in de 0-3 km zone rond de Veluwe zal kunnen leiden tot extra ammoniakdepositie en dus strijdig is met de Nb wet. Vergunningverlening is alleen mogelijk mits de juiste technische maatregelen (luchtwassers) worden genomen en de vergunningaanvraag juist wordt onderbouwd;
- De uitbreidingen van de agrarische bedrijven hebben een vergelijkbaar effect op de EHS want het gebied Veluwe is tevens aangewezen als EHS-gebied. De kwaliteit van de bestaande natuur wordt beperkt.

Aanbevelingen

De belangrijkste aanbevelingen zijn hieronder gegeven:

- Het wordt aanbevolen om een mogelijke oplossing met betrekking tot de ammoniak milieu-gebruiksruimte te faciliteren. Een mogelijkheid kan zijn het opzetten van een ammoniak-boekhouding door de gemeente. Hierin kunnen agrarische bedrijven die stoppen, een bedrijf met uitbreidingswensen faciliteren met 'ammoniakrechten'. Dit zogenaamde salderen kan ook onder coördinatie van de provincie vallen, omdat de bijdrage van de ammoniakdepositie op de Veluwe ook uit andere gemeentes afkomstig is;
- De ontwikkelingen kunnen mogelijk wel voldoen aan de criteria die de provincie Gelderland momenteel hanteert voor de vergunningverlening van Natuurbeschermingswetvergunningen. De verwachting is dat binnen het huidige provinciale kader de getoetste veehouderijen, indien nodig, een Natuurbeschermingswetvergunning kunnen krijgen om uit te breiden, mits de juiste technische maatregelen (luchtwassers) worden genomen en de vergunningaanvraag juist wordt onderbouwd. Wij adviseren om uit te zoeken of de beoogde bouwblokvergrotingen op een andere wijze in het bestemmingsplan kunnen worden opgenomen. Mogelijk kan een oplossing zijn om het als wijzigingsbevoegdheid op te nemen in het bestemmingsplan waarbij de wijziging alleen mogelijk is als deze past binnen de kaders van alle relevante wet- en regelgeving (waaronder het wettelijk kader van de Natuurbeschermingswet) en hiervoor de benodigde onderzoeken worden uitgevoerd;
- Vanuit de analyse van de mogelijke ontwikkelingsruimte voor intensieve veehouderij zijn landschap en cultuurhistorie naar voren gekomen als belangrijk aspecten en mogelijke knelpunten. Aandacht voor landschappelijke inpassing wordt daarom aanbevolen.

Leemten in kennis

De belangrijkste leemten in kennis zijn de volgende punten:

- Aangezien het hier gaat om de mogelijkheden tot omzetting en uitbreiding van intensieve veehouderij, is er een leemte in kennis over de werkelijke gang van zaken in de toekomst (zowel 'in het terrein' als in de wet- en regelgeving). Het is daarom van belang bij concrete aanvragen de milieueffecten voor omzetting of uitbreiding van intensieve veehouderij te onderzoeken op basis van de dan geldende regelgeving en actuele situatie 'in het terrein';
- In de toekomst zal de mogelijke ammoniakdepositie van intensieve veehouderijen op Natura2000-gebieden moeten passen binnen de nog op te stellen beheerplannen voor die gebieden. Op dit moment zijn deze beheerplannen en daarmee dus een toetsingskader nog afwezig.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Aanleiding voor dit Plan-MER vormt het opstellen van de achtste partiële herziening van het bestemmingsplan 'Buitengebied 2005' van de gemeente Epe. Deze regeling schept een (nieuw) kader voor activiteiten in relatie tot intensieve veehouderij groter dan 1 hectare. Centraal in dit Plan-MER staan de activiteiten waaraan goedkeuring onthouden is van de Provincie Gelderland (zie ook bijlage 1).

De activiteiten beslaan een juiste doorvertaling van het Reconstructieplan Veluwe (2005) met betrekking tot de mogelijkheid tot uitbreiding van intensieve veehouderijen naar een bouwblok groter dan 1 hectare en de omschakeling van grondgebonden agrarisch naar niet grondgebonden agrarisch¹. Deze activiteiten kunnen worden beschouwd als m.e.r.-plichtige of m.e.r.-beoordelingsplichtige activiteiten die de drempelwaarde kunnen overschrijden in overeenstemming met het Besluit m.e.r. categorie C/D 14, kolom 3. De vaststelling (van een correctieve herziening) van een bestemmingsplan voor activiteiten die de m.e.r.-drempelwaarden overschrijden, is een plan waarvoor de m.e.r.-procedure voor plannen (plan-m.e.r.) moet worden doorlopen².

Daarnaast vragen de hierboven genoemde activiteiten in het plangebied, die gezien de situering ten opzichte van de Natura 2000-gebieden 'Veluwe', 'Uiterwaarden IJssel' en het 'natuurmonument Vosbergen' om een nadere beoordeling. Om mogelijke significante negatieve effecten van deze activiteiten op de Natura 2000-gebieden inzichtelijk te maken, is een passende beoordeling uitgevoerd. Deze passende beoordeling is geïntegreerd in dit Plan-MER.

1.2 Initiatiefnemer en bevoegd gezag

Het initiatief tot het opstellen van de correctieve herziening van het bestemmingsplan is genomen door het college van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Epe. Uit het oogpunt van kwaliteitsborging is het scheiden van verantwoordelijkheden binnen één organisatie sterk gewenst. Het bevoegd gezag in de procedure is de eindverantwoordelijke voor het Plan-MER-plichtige plan en het doorlopen van de plan-m.e.r.-procedure. Bij dit bestemmingsplan is dat de gemeenteraad van de gemeente Epe.

1.3 De milieueffectrapportage

Doel van het instrument m.e.r. is om bij de besluitvorming over plannen en programma's het milieu een volwaardige plaats te geven met het oog op de bevordering van een duurzame ontwikkeling. M.e.r. is gekoppeld aan plannen die (uiteindelijk) kunnen leiden tot concrete projecten of activiteiten met mogelijk belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu. De inhoud van dit milieueffectrapport (MER) richt zich in de eerste plaats op het in beeld brengen van de te verwachten effecten, die het gevolg kunnen zijn van de omvang en locatie van intensieve veehouderijen in verwevingsgebieden. In de tweede plaats is de inhoud van dit MER gericht op mogelijke significante negatieve effecten op Natura 2000-gebieden.

¹ De bestemming voor bedrijven van minder dan 1 hectare is al vastgesteld in het bestemmingsplan buitengebied 2005 en wordt dus niet meegenomen in dit Plan-MER.

² Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994 (2008). Drempelwaarden staan vermeld in bijlage C en D.

Het MER is voorafgegaan door de openbare kennisgeving (d.d.3 februari 2009) en een Notitie Reikwijdte en Detailniveau (zie bijlage 2), welke op 10 februari 2009 naar de betrokken bestuursorganen en adviseurs is verstuurd. Hierop zijn reacties gekomen die zijn gegeven in bijlage 3. Deze zijn, voorzover mogelijk, meegenomen in dit MER.

De m.e.r.-procedure is gekoppeld aan de procedure van het bestemmingsplan. Het MER wordt samen met het voorontwerp 8^e partiële herziening van het bestemmingsplan bekend gemaakt en ligt ter inspraak. Het MER wordt vervolgens getoetst door de Commissie voor de milieueffectrapportage. Deze toetsing is verplicht omdat het hier een plan betreft waarvoor ook een passende beoordeling gemaakt moet worden. De initiatiefnemer stelt vervolgens het ontwerp 8^e partiële herziening van het bestemmingsplan op, op basis van de inspraakreacties, het toetsingsadvies van de Commissie voor de milieueffectrapportage en overige adviezen en legt dit opnieuw ter inzage. Op basis van zienswijzen zal het bevoegd gezag de 8^e partiële herziening van het bestemmingsplan vaststellen. Tegen dit besluit is onder voorwaarden nog beroep bij de afdeling rechtspraak van de Raad van State mogelijk.

Na afronding van deze plan-m.e.r.-procedure ten behoeve van de 8^e partiële herziening van het bestemmingsplan is er nog steeds een besluit-m.e.r.-plicht voor de uit te breiden intensieve veehouderijen. Dit is afhankelijk van de omvang van de bedrijven. De besluit-m.e.r. dient uitgevoerd te worden op individueel bedrijfsniveau voor vergunningsverlening.

1.4 Formeel Plan-MER: leeswijzer

Op basis van artikel 7.10 van de Wet milieubeheer moet het MER tenminste het volgende bevatten:

- Een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd. Dit is beschreven in hoofdstuk 1 'Inleiding'.
- Een beschrijving van de voorgenomen activiteit en de redelijkerwijs in beschouwing te nemen alternatieven, inclusief de motivering van de keuze voor de alternatieven. Dit is beschreven in de hoofdstukken 2 'Doelstelling en voorgenomen activiteit' en 5 'Alternatieven'.
- Een overzicht van eerder vastgesteld beleid dat betrekking heeft op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven. Dit is beschreven in hoofdstuk 3 'Beleidskader'.
- Een beschrijving van de bestaande toestand en autonome ontwikkeling van het milieu. Dit is beschreven in hoofdstuk 4 'Huidige situatie en autonome ontwikkeling'.
- Een beschrijving van de gevolgen voor het milieu die de voorgenomen activiteit en beschreven alternatieven kunnen hebben. Dit is beschreven in hoofdstuk 6 'Te verwachten milieueffecten en effectbeperkende maatregelen'.
- Een overzicht van de leemten in kennis door het ontbreken van de benodigde gegevens. Dit is beschreven in hoofdstuk 9 'Leemten in kennis en monitoring'.
- Een samenvatting met voldoende inzicht in de beoordeling van het MER en de daarin beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en van de beschreven alternatieven. Deze gaat vooraf aan het eigenlijke MER onder de titel 'Samenvatting'.

Daarnaast is een beschrijving van de uitgevoerde passende beoordeling gegeven in hoofdstuk 7 'Passende beoordeling'. De conclusies en aanbevelingen van het MER zijn gegeven in hoofdstuk 8.

2 Doelstelling en voorgenomen activiteit

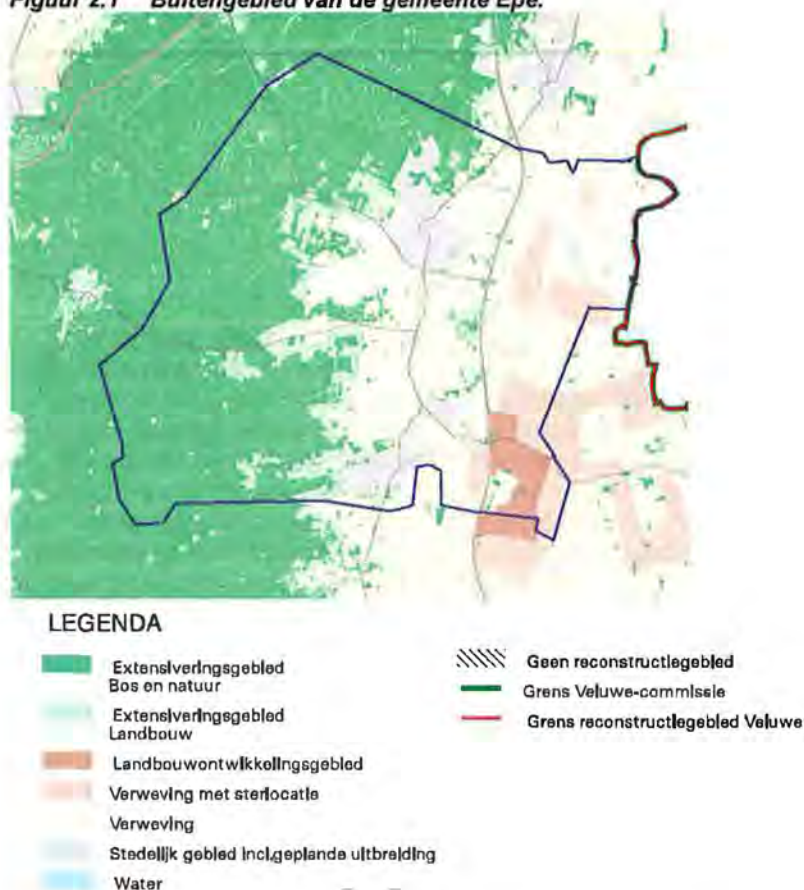
2.1 Doelstelling

In 2005 is het toen gemaakte bestemmingsplan Buitengebied Epe gedeeltelijk goedgekeurd door Gedeputeerde Staten van Gelderland. Op een aantal onderdelen van het bestemmingsplan heeft de Gedeputeerde Staten, echter goedkeuring onthouden. Dit had onder andere te maken met de inpassing van het Reconstructieplan 'Veluwe' in het bestemmingsplan voor agrarische bouwpercelen groter dan 1 hectare. De gemeente Epe heeft destijds geprobeerd het ontwerp Reconstructieplan 'Veluwe' zo goed mogelijk in het bestemmingsplan te verwerken. Het Reconstructieplan is echter later dan het bestemmingsplan Buitengebied vastgesteld. Hierdoor konden de wijzigingen ten opzichte van het ontwerp Reconstructieplan niet op alle onderdelen op de juiste wijze verwerkt worden in het bestemmingsplan. Op deze onderdelen heeft de provincie dan ook haar goedkeuring onthouden. De gemeente Epe is daarom nu voornemens een partiële herziening van het bestemmingsplan Buitengebied Epe door te voeren met betrekking tot intensieve veehouderij in het verwevingsgebied. Dit verwevingsgebied bestaat uit een deel met sterlocaties³ en een deel zonder sterlocaties. Het milieueffectrapport richt zich op de veranderingen die betrekking hebben op intensieve veehouderijen⁴.

Het gebied waarop het 'Bestemmingsplan Buitengebied 2005' betrekking heeft, is het gehele grondgebied van Epe, met uitzondering van de kernen Epe, Vaassen, Oene en Emst, het bedrijventerrein Eekterveld en de recreatiegebieden Wissel en Schaveren en exclusief het extensiveringsgebied, landbouwontwikkelingsgebied (LOG) Beemte-Vaassen. Voor het LOG wordt een intergemeentelijk bestemmingsplan opgesteld. Het buitengebied van gemeente Epe wordt weergegeven in figuur 2.1.

³ In het verwevingsgebied is groei van intensieve veehouderijbedrijven slechts beperkt mogelijk. Sterlocaties binnen een verwevingsgebied zijn locaties waar, in afwijking van de algemene regel en onder specifieke voorwaarden, een individueel intensieve veehouderijbedrijf toch meer groeimogelijkheden kan krijgen.

⁴ Een intensieve veehouderij is een agrarisch bedrijf of dat deel van een agrarisch bedrijf waar tenminste 250 m² aan bedrijfsvloeroppervlak aanwezig is dat gebruikt wordt als veehouderij volgens de Wet milieubeheer, waar geen melk-rundvee, schapen, paarden of dieren biologisch gehouden worden (conform artikel 2 van de landbouwkwaliteitswet) en waar geen dieren gehouden worden uitsluitend of in hoofdzaak ten behoeve van natuurbeheer. Voor de definiëring van het begrip intensieve veehouderij wordt aangesloten op de milieuwetgeving. Ruwweg is intensieve veehouderij het houden van dieren in stallen (meest voorkomend: varkens, pluimvee, kalveren, stieren, nertsen). In het plangebied is de intensieve veehouderij met name gericht op varkenshouderij, pluimveehouderij en kalverhouderij (bron: Reconstructieplan 'Veluwe', bijlage)

Figuur 2.1 Buitengebied van de gemeente Epe.

Omdat er goedkeuring is onthouden aan delen van het bestemmingsplan Buitengebied, geldt op onderdelen het bestemmingsplan Agrarisch Gebied; basisplan in 1976, aanpassing plankaart in 1985 en aanpassing voorschriften in 1986. Binnen de deelgebieden 'verweving' en 'verweving met sterlocaties' is verbaal goedkeuring onthouden aan percelen met de bestemming 'agrarische bedrijfsdoeleinden' die groter zijn dan 1 hectare (effectief). Deze agrarische bouwpercelen liggen voor het grootste deel in het deel van de gemeente waar voorheen het bestemmingsplan 'Agrarisch Gebied' van toepassing was. Voor deze agrarische bouwpercelen geldt nu het (voorgaande) bestemmingsplan 'Agrarisch Gebied' weer.

Het Plan-MER richt zich op de milieukundige beoordeling van mogelijke alternatieven voor de 8^e partiële herziening van het bestemmingsplan buitengebied. Hier wordt ingegaan op de positie van de intensieve veehouderij in het verwevingsgebied (met en zonder sterlocatie). Verder wordt er een passende beoordeling uitgevoerd.

Binnen voornoemde kaders stelt het Plan-MER zich de volgende doelstelling:

Het bepalen van kaders voor intensieve veehouderij in het plangebied ten behoeve van het behouden en versterken van de leefbaarheid in het verwevingsgebied en het bepalen van kaders voor activiteiten om de negatieve invloed op Natura 2000-gebieden zo klein mogelijk te laten zijn.

2.2 Voorgenomen activiteit

De voorgenomen activiteit is een mogelijke uitbreiding van intensieve veehouderijen (op dit moment groter dan 1 hectare) en de omschakeling van grondgebonden agrarisch naar niet grondgebonden agrarisch. Dit kan van toepassing zijn op 85 agrarische bedrijven. Dit wordt vastgesteld in de achtste partiële herziening van het bestemmingsplan Buitengebied Epe. Deze herziening geeft de kaders aan met betrekking tot de volgende aspecten:

- Mogelijkheid van omschakeling van grondgebonden naar intensieve veehouderij in het verwevingsgebied met en zonder ster;
- Maximale omvang van intensieve veehouderij in verwevingsgebied met en zonder ster;
- Locatie, waar intensieve veehouderij uit mag breiden in verwevingsgebied met en zonder ster.

2.3 Buiten beschouwing gelaten activiteiten

Binnen het plangebied is het landbouwontwikkelingsgebied Beemte-Vaassen gelegen. Voor deze activiteit wordt een intergemeentelijk bestemmingsplan opgesteld en een aparte m.e.r.-procedure doorlopen. Dit zal functioneel worden afgestemd op het Plan-MER voor het bestemmingsplan buitengebied van de gemeente Epe. Hierbij zal de focus liggen op de thema's waarbij beide ontwikkelingen invloed op elkaar uitoefenen.

3 Beleidskader

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk is het beleidskader beschreven waarbinnen de voorgenomen activiteit moet passen. Allereerst wordt het beleid op rijksniveau weergegeven, vervolgens het regionale beleid en tenslotte het gemeentelijke beleid.

3.2 Nationale kaders

3.2.1 Reconstructiewet 2002

In 2002 is de 'Reconstructiewet concentratiegebieden' in werking getreden. Deze wet is in het leven geroepen vanwege de ruimtelijke problematiek in de concentratiegebieden intensieve veehouderij, Landbouw, overige bedrijvigheid, natuur en landschap, recreatie en wonen, zitten elkaar hier dikwijls in de weg. Economische functies worden beperkt in hun ontwikkelingsmogelijkheden, met alle nadelige gevolgen van dien voor de sociaaleconomische vitaliteit en leefbaarheid. Intensieve veehouderijbedrijven kunnen zich op hun huidige plek vaak niet meer ontwikkelen in verband met geur- en ammoniakwet- en regelgeving. De Reconstructiewet vraagt om in de concentratiegebieden een onderscheid te maken in een drietal zones, te weten:

- landbouwon ontwikkelingsgebieden: ruimtelijk begrensde gedeeltes van een reconstructiegebied met het primaat landbouw die geheel of gedeeltelijk voorzien in de mogelijkheid tot uitbreiding, hervestiging of nieuwvestiging van intensieve veehouderijen;
- verweingsgebieden: ruimtelijk begrensde gedeeltes van een reconstructiegebied gericht op verweving van landbouw, wonen en natuur, waar hervestiging of uitbreiding van de intensieve veehouderij mogelijk is mits de ruimtelijke kwaliteit of functies van de gebieden zich daar niet tegen verzetten;
- extensiveringsgebieden: ruimtelijk begrensde gedeeltes van een reconstructiegebied met het primaat wonen of natuur, waar uitbreiding, hervestiging of nieuwvestiging van in ieder geval intensieve veehouderij onmogelijk is of in het kader van de reconstructie onmogelijk zal worden gemaakt.

Voor de provincie Gelderland zijn op basis van de Reconstructiewet drie reconstructieplannen vastgesteld: 'Achterhoek', 'Veluwe' en 'Gelderse Vallei'. In deze plannen zijn de bovenbeschreven zones vastgelegd. Op het plangebied van de gemeente Epe is het Reconstructieplan 'Veluwe' van toepassing. Het plan is in 2005 vastgesteld en zal paragraaf 3.3.2 nader worden toegelicht.

3.2.2 Wet ammoniak en veehouderij (Wav)

Op 8 mei 2002 is de Wet ammoniak en veehouderij (Wav) in werking getreden en op 1 mei 2007 is de wet gewijzigd. De Wav vormt een onderdeel van de 'nieuwe' ammoniakregelgeving voor dierenverblijven van veehouderijen. Deze 'nieuwe' regelgeving kent een emissiegerichte benadering voor heel Nederland met daarnaast aanvullend beleid ter bescherming van de kwetsbare gebieden. Op grond van de Wav wijzen Provinciale Staten gebieden aan die als zeer kwetsbaar worden aangemerkt.

Op 4 maart 2008 hebben Gedeputeerde Staten een voorlopig besluit genomen over de aanwijzing van zeer kwetsbare gebieden. Het besluit heeft van 31 maart tot 13 mei 2008 ter visie gelegen. Het aangepaste ontwerpbesluit en de reactienota hebben Gedeputeerde Staten op 18 november 2008 vastgesteld. De 'oude' situatie blijft nog van kracht tot het definitieve besluit door Provinciale Staten is vastgesteld.

Naar verwachting gebeurt dat 27 mei 2009, waarna dit besluit door het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit moet worden goedgekeurd. Tot die tijd moeten gemeenten bij de beoordeling van vergunningen nog uitgaan van de oude situatie.

Onder de Wav worden de zeer kwetsbare gebieden extra beschermd. Gebieden zijn zeer kwetsbaar als ze voor verzuring gevoelig zijn en tevens binnen de door de provincie begrensde Ecologische Hoofdstructuur (EHS) liggen. Veehouderijen waarvan de dierenverblijven geheel of gedeeltelijk in een kwetsbaar gebied of op minder dan 250 meter van een kwetsbaar gebied liggen, worden

door de Wav beperkt in hun uitbreidingsmogelijkheden. Voor veehouderijen waarvan alle dierenverblijven in zijn geheel op meer dan 250 meter van kwetsbaar gebied liggen gelden nauwelijks beperkingen. Wel moeten van die bedrijven de stallen mogelijk emissiearm uitgevoerd worden en moeten nieuwvestigingen of uitbreidingen met kippen of varkens in bepaalde gevallen aan de IPPC-richtlijn getoetst worden. De mogelijkheden voor bedrijven in kwetsbaar gebied of in een zone van 250 meter er omheen, om een vergunning te krijgen zijn onder meer afhankelijk van de soort vergunning die gevraagd wordt (oprichten of veranderen), de diercategorie die gehouden wordt en de wijze waarop de dieren gehuisvest worden. Buiten de 250 meter zone geldt de IPPC-richtlijn (zie tekstkader 3.1)

Tekstkader 3.1 IPPC-richtlijn

De IPPC-richtlijn verplicht de lidstaten van de EU om grote milieuvervuilende bedrijven te reguleren middels een integrale vergunning gebaseerd op de best beschikbare technieken (BBT). Deze richtlijn heeft een geïntegreerde preventie en beperking van verontreiniging tot doel. Zij bevat maatregelen ter voorkoming, en wanneer dat niet mogelijk is, beperking van emissies door bepaalde activiteiten in lucht, water en bodem. Tevens bevat zij maatregelen om een hoog niveau van bescherming van het milieu in zijn geheel te bereiken. Ten aanzien van intensieve veehouderij is de IPPC-richtlijn alleen van toepassing bij vergunningverlening aan grote varkens- en pluimveebedrijven (> 40.000 plaatsen voor pluimvee, > 2.000 plaatsen voor vleesvarkens of > 750 plaatsen voor zeugen).

3.2.3 Wet Geurhinder en Veehouderij (Wgv)

Voor het bepalen van de milieugebruiksruimte voor geur is de Wet Geurhinder en Veehouderij van belang. Deze wet is in de plaats gekomen van de Stankwet voor reconstructiegebieden en de drie stankrichtlijnen: de Richtlijn Veehouderij en Stankhinder 1996, de Veehouderij en Hindervet 1985 en het Cumulatierapport. Belangrijke inhoudelijke wijzigingen ten opzichte van de voormalige regelgeving is dat in de Wet Geurhinder en Veehouderij onderscheid wordt gemaakt tussen maximaal toegestane geurbelasting binnen en buiten de bebouwde kom in concentratie en niet-concentratiegebieden. In de Wet Geurhinder en Veehouderij wordt de geurbelasting berekend in OU (Odour Units). De geuremissie wordt uitgedrukt in OU/s. Normen die gehanteerd dienen te worden in de reconstructiegebieden zijn 14 OU/m³ voor geurgevoelige objecten buiten de bebouwde kom en 3 OU/m³ voor geurgevoelige objecten binnen de bebouwde kom. Gemeenten kunnen hiervan afwijken, mits zij een goede onderbouwing hebben, die is vastgelegd in een beleidsplan. Voor geur gevoelige objecten binnen de bebouwde kom, kan worden afgeweken tot 14 OU/m³ en voor geur gevoelige objecten buiten de bebouwde kom kan worden afgeweken tot 35 OU/m³.

3.2.4 Toetsingskader luchtkwaliteit

In augustus 2005 is het Besluit luchtkwaliteit 2005 (BLK2005) in werking getreden, tezamen met de Meetregeling luchtkwaliteit 2005 en de Regeling saldering luchtkwaliteit 2005. Verschillen met het eerste Besluit luchtkwaliteit zaten vooral in de mogelijkheid tot saldering en de aftrek van fijnstof dat zich van nature in de lucht bevindt en niet schadelijk is voor de gezondheid (zeezout). In november 2006 is bovendien het Meet- en rekenvoorschrift bevoegdheden luchtkwaliteit in werking getreden, waarin bepaald werd op welke afstand tot de wegrand er getoetst diende te worden aan de normen uit het BLK2005 en welke afrondingsregels er gehanteerd dienden te worden voor toetsing.

Op 15 november 2007 is wet- en regelgeving in werking getreden die tezamen bekend staat onder de naam 'Wet luchtkwaliteit'. Het Besluit luchtkwaliteit 2005 is, inclusief alle daaronder vallende ministeriële regelingen, ingetrokken. De 'Wet luchtkwaliteit' bestaat uit de volgende wet, AMvB en ministeriële regelingen.

- Wet tot wijziging Wet milieubeheer (luchtkwaliteitseisen).
- Besluit niet in betekenende mate bijdragen (luchtkwaliteitseisen) (Besluit NIBM).
- Regeling niet in betekenende mate bijdragen (luchtkwaliteitseisen) (Regeling NIBM).
- Regeling projectsaldering luchtkwaliteit 2007.
- Regeling beoordeling luchtkwaliteit 2007.

Met de Wet tot wijziging Wet milieubeheer wordt in de Wet milieubeheer in hoofdstuk 5 een nieuwe titel 5.2 'luchtkwaliteitseisen' opgenomen. Deze regelgeving is van toepassing op de buitenlucht en is niet van toepassing op een arbeidsplaats.

Luchtkwaliteit en veehouderij

Op basis van de wetgeving kunnen veehouderijen worden ontwikkeld als aan één of meer van de volgende voorwaarden wordt voldaan: wanneer het plan 'Niet In Betekenende Mate' (NIBM) bijdraagt, wanneer er na realisatie wordt voldaan aan de grenswaarden uit de Wm, of wanneer er door maatregelen (één op één verbonden met het initiatief) of saldering compensatie plaatsvindt. Het Besluit NIBM en de Regeling NIBM geven aan wanneer een initiatief in betekenende mate bijdraagt. Tot op het moment dat het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit NSL is vastgesteld (naar verwachting medio 2009), geldt de 1%-grens. Initiatieven die minder bijdragen dan 1% van de grenswaarde voor de jaargemiddelde concentratie van zwevende deeltjes (PM₁₀), worden geacht niet in betekenende mate bij te dragen. Voor dergelijke projecten hoeft geen luchtkwaliteitsonderzoek te worden uitgevoerd. Ook is toetsing aan normen niet nodig.

In de Regeling NIBM is voor diverse categorieën van initiatieven een vertaling gemaakt van de 1% bijdrage naar een omvang van de initiatieven. Voor veehouderijen is geen vertaling gemaakt, waardoor luchtonderzoek noodzakelijk is. Een ontwikkeling van een veehouderij draagt alleen in betekenende mate bij wanneer er meer dan 1% (= meer dan 0,4 µg/m³) wordt bijgedragen.

Grenswaarden

In de voorschriften in bijlage 2 van de Wet milieubeheer zijn de normen en grenswaarden opgenomen voor fijnstof (PM₁₀). Een grenswaarde is een kwaliteitsniveau dat moet zijn bereikt en vervolgens in stand moet worden gehouden. In tabel 3.1 zijn de grenswaarden voor fijnstof aangegeven.

Tabel 3.1 Luchtkwaliteitsnormen Wm (voorschriften bijlage 2) fijnstof

Stof	Type norm	Plandrempel 2008(µg/m ³)	Grenswaarde (µg/m ³)
Fijnstof (PM ₁₀)	Jaargemiddelde concentratie	n.v.t.	40 (sinds 2005)
Fijnstof (PM ₁₀)	24-uursgemiddelde concentratie	n.v.t.	50 (sinds 2005)
			Mag max. 35 keer per jaar overschreden worden

PM 2,5

In mei 2008 is de nieuwe EU-richtlijn luchtkwaliteit van kracht. De nieuwe richtlijn is een samenvatting van de bestaande Europese luchtkwaliteitsregelgeving met onder andere grenswaarden voor fijn stof (PM₁₀). Daarnaast legt de nieuwe richtlijn nieuwe normen vast voor de fijnere fractie van fijn stof (PM_{2,5}). De nieuwe richtlijn luchtkwaliteit bevat grens- en streefwaarden voor PM_{2,5}. De grenswaarde voor de jaargemiddelde PM_{2,5}-concentratie is 25 µg/m³. Hieraan moet vanaf 2015 worden voldaan; de grenswaarde is overal van toepassing. Er is een Indicatieve waarde voor de jaargemiddelde PM_{2,5}-concentratie van 20 µg/m³ vanaf 2020. In 2013 wordt deze waarde geëvalueerd met als doel na te gaan of hij kan worden omgezet in een grenswaarde die vanaf 2010 overal van toepassing is.

In 2011 zal voor het eerst moeten worden gerapporteerd over de $PM_{2,5}$ -concentraties in het jaar 2010. Als vanaf 2011 aan de grenswaarden voor PM_{10} wordt voldaan dan wordt naar verwachting ook aan de grenswaarde voor $PM_{2,5}$ voldaan. De nieuwe grenswaarden voor $PM_{2,5}$ zullen dus zeer waarschijnlijk niet leiden tot nieuwe plaatsen waar grenswaarden voor PM worden overschreden. Om de streefwaarden voor $PM_{2,5}$ te halen is mogelijk extra fijnstofbeleid nodig.

3.2.5 Besluit Ammoniakemissie Huisvesting Veehouderij

Het Besluit ammoniakemissie huisvesting veehouderij (Besluit huisvesting) is op 1 april 2008 in werking getreden. Het besluit bepaalt dat dierenverblijven, waar emissiearme huisvestingssystemen voor beschikbaar zijn, op den duur emissiearm moeten zijn uitgevoerd. Hiertoe bevat het besluit maximale emissiewaarden. Op grond van het besluit mogen alleen nog huisvestingssystemen met een emissiefactor die lager is dan of gelijk is aan de maximale emissiewaarde, toegepast worden. Op grond van het Besluit wijziging besluit huisvesting zijn nog de volgende wijzigingen doorgevoerd: 1) het zogenaamde 'intern salderen' is mogelijk gemaakt, 2) de datum van 30 oktober 2007 als datum waarvoor veehouderijen die onder de Europese IPPC-richtlijn vallen (gpbv-installaties⁵) hun stallen emissiearm moeten hebben gemaakt, is vervallen. Op grond van artikel 22.1a Wm blijft gelden dat veehouderijen die onder de Europese IPPC-richtlijn vallen (gpbv-installaties) uiterlijk 30 oktober 2007 wel aan de IPPC-richtlijn moeten voldoen en 3) het bevoegd gezag heeft de mogelijkheid om strengere emissiegrenswaarden en eerdere tijdstippen vast te stellen voor veehouderijen die onder de Europese IPPC-richtlijn vallen vanwege de technische kenmerken en geografische ligging alsmede de plaatselijke milieuomstandigheden.

3.2.6 Wetgeving ten aanzien van dierenwelzijn

De productie (alsmede verwerking en handel) van vlees is in de Europese Unie en dus ook in Nederland, aan wetten en voorschriften gebonden. Daarbij gelden algemene regels, die in Nederland zijn vastgelegd in de Gezondheids- en Welzijnswet voor Dieren. Op grond van deze wet zijn of worden voor verschillende (productie-)diersoorten AmvB's afgeleid (bijvoorbeeld het Kalverenbesluit uit 1994), waarin specifiek is aangegeven wat de minimale huisvestingsruimte moet zijn. Voor de huisvesting van vleeskuikens bijvoorbeeld, mogen bedrijven vanaf 2010 maximaal 39 kilo kip per vierkante meter houden. Daarnaast worden de traditionele legbatterijen afgeschaft in 2012 en worden er stalsystemen toegepast die meer bewegingsruimte voor de kip geeft.

Dierenwelzijn vertaalt zich ook in risico's voor gezondheid. Op de locaties waar de ontwikkeling van intensieve veehouderij plaatsvindt, dient in verband met het tegengaan van verspreiding van dierziekten voldoende afstand tussen de bouwblokken te worden aangenomen. Hierover is wettelijk echter niets vastgelegd. Studies door het RIVM gericht op de gevolgen voor de gezondheid door de intensieve veehouderij geven desalniettemin wel inzicht in de problematiek. Hier wordt in hoofdstuk 4 onder autonome ontwikkeling verder op ingegaan.

3.2.7 Wetgeving Externe Veiligheid

Inrichtingen

De belangrijkste regelgeving voor externe veiligheid betreft het Besluit externe veiligheid inrichtingen (BEVI) en de Regeling externe veiligheid inrichtingen (REVI). Het besluit (Bevi) stelt onder andere eisen aan veiligheid rond LPG tankstations en bevat een oriënterende waarde voor het groepsrisico (relatie tussen kans op een ramp en aantal mogelijke slachtoffers). Daarnaast zijn voor bepaalde bedrijven de Wet rampen en zware ongevallen (Wrzo) en het Besluit rampen en zware ongevallen (Brzo) van toepassing. De uitvoering van deze wet- en regelgeving voor externe veiligheid ligt vooral bij de provincie, gemeenten en brandweer. In 2007 zijn de Wm en de Wrzo gewijzigd en is het Registratiebesluit externe veiligheid in werking getreden.

Vervoer gevaarlijke stoffen

De wet- en regelgeving voor vervoer van gevaarlijke stoffen ligt vooral vast in internationale verdragen. Landelijk beleid staat in de nota 'Vervoer gevaarlijke stoffen' (2005). Daarnaast is de

⁵ gpbv-installaties, betekent: Geïntegreerde Preventie en Bestrijding van Verontreiniging.

normering vastgelegd in de Circulaire Risiconormering Vervoer Gevaarlijke Stoffen (wijziging en verlenging, 2008), wat een verduidelijking is van de nota RNVGS (Risiconormering Vervoer Gevaarlijke Stoffen). In het Vierde Nationaal Milieu Beleidsplan (NMP-4)² is een wettelijke verankering van de risiconormen voor het vervoer aangekondigd. Het ministerie van VenW verricht momenteel onderzoek naar de wenselijkheid en haalbaarheid van deze voornemens. Deze circulaire kan worden gezien als voorbode van een eventuele wettelijke verankering van de risiconormen. Met de realisatie van deze wettelijke verankering zal de circulaire komen te vervallen.

Vanuit het besef dat er altijd veiligheidsrisico's zullen bestaan, maar dat er wel een norm gesteld moet worden voor de grootte van de risico's, heeft de Rijksoverheid grens-, richt- en oriënterende waarden gesteld. De normen voor de toegestane risico's als gevolg van ongevallen met gevaarlijke stoffen zijn vastgelegd in landelijke wet- en regelgeving.

Plaatsgebonden risico (PR)

Bij het plaatsgebonden risico (PR) gaat het om de kans per jaar dat een (denkbeeldig) persoon overlijdt als rechtstreeks gevolg van een ongeval met gevaarlijke stoffen als deze persoon zich onafgebroken en onbeschermd in de nabijheid van een risicovolle inrichting of transportas bevindt. Het plaatsgebonden risico wordt weergegeven als een contour rondom de risicovolle inrichting of de transportas.

Groepsrisico (GR)

Het groepsrisico (GR) is de cumulatieve kans dat een (werkelijk aanwezige) groep van 10, 100 of 1000 personen overlijdt als rechtstreeks gevolg van een ongeval met gevaarlijke stoffen. Het groepsrisico wordt weergegeven als een grafiek met het aantal personen op de horizontale as en de cumulatieve kans op overlijden op de verticale as. Voor het groepsrisico is een oriënterende waarde vastgelegd.

3.2.8 Natuurbeschermingswet 1998

Op 1 oktober 2005 is de nieuwe Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden. Deze wet heeft als doel het beschermen en in stand houden van bijzondere gebieden (Natura 2000-gebieden en Beschermde Natuurmonumenten) in Nederland. De Natura 2000-gebieden bestaan uit de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden. De Vogelrichtlijngebieden zijn aangewezen voor de bescherming van bepaalde vogelsoorten (kwalificerende soorten). Kwalificerende soorten zijn soorten waarvan geregeld meer dan 1% van de biogeografische populatie in het gebied verblijft of waarvoor het gebied tot de vijf belangrijkste gebieden in Nederland behoort. De Habitatrichtlijngebieden zijn aangemeld voor het beschermen van habitattypen (natuurtypen) waarvoor Europa op wereldschaal een bijzondere verantwoordelijkheid draagt. Samen vormen deze gebieden het Europese Natura 2000-netwerk.

Voor de Natura 2000-gebieden zijn instandhoudingsdoelstellingen in voorbereiding. Hierin staat omschreven wat de doelen zijn met betrekking tot de oppervlakte en de kwaliteit van de habitattypen. Voor sommige doelen betreft dat behoud van oppervlakte en kwaliteit. Maar ook uitbreiding van oppervlakte en verbetering van kwaliteit of een combinatie daarvan zijn mogelijkheden.

Nieuwe ontwikkelingen mogen geen negatief effect hebben op de instandhoudingsdoelstellingen van de habitattypen en soorten en in het Plan-MER moeten deze getoetst worden aan de Natuurbeschermingswet 1998. Op grond van de voorgenomen activiteiten binnen de gemeente Epe en de ligging van Natura 2000-gebieden kunnen significante effecten op de instandhoudingsdoelen van deze gebieden niet uitgesloten worden. De Natuurbeschermingswet schrijft in deze gevallen een passende beoordeling voor. Het toetsingskader van de Natuurbeschermingswet is opgenomen in bijlage 3.

3.2.9 Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet is sinds 25 mei 1998 van kracht. In deze wet zijn (nagenoeg) alle van nature in het wild voorkomende vogels, zoogdieren, reptielen en amfibieën beschermt. Daarnaast zijn er selectieve lijsten van beschermde planten, vissen, vlinders en ongewervelde dieren. De beschermde soorten en hun nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen mogen niet opzettelijk worden verstoord of vernietigd. Plannen en ontwikkelin-

gen kunnen pas aan de Flora- en faunawet getoetst worden op het moment dat de exacte ingreep min of meer bekend is. Om die reden wordt de Flora- en faunawet in deze fase niet beschouwd, maar wel worden aandachtspunten voor de verdere procedure gegeven.

3.2.10 Nota Ruimte

De Nota Ruimte bevat de visie van het kabinet op de ruimtelijke ontwikkeling van Nederland en bevat de ruimtelijke bijdrage aan een sterke economie, een veilige en leefbare samenleving en een aantrekkelijk land. Het schept ruimte voor ontwikkeling uitgaande van het motto 'decentraal wat kan, centraal wat moet' en verschuift het accent van het stellen van ruimtelijke beperkingen naar het stimuleren van gewenste ontwikkelingen. De nota ondersteunt gebiedsgerichte ontwikkeling.

Nationale landschappen

Nationale landschappen zijn gebieden met internationaal zeldzame en nationaal kenmerkende kwaliteiten op landschappelijk, cultuurhistorisch en natuurlijk gebied. Deze kwaliteiten moeten worden behouden, duurzaam beheerd en waar mogelijk versterkt. Uitgangspunt is 'behoud door ontwikkeling': mits de kernkwaliteiten worden behouden of versterkt (ja, mits principe) zijn binnen Nationale landschappen ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk. Er is ruimte voor ten hoogste de natuurlijke bevolkingsgroei (migratiesaldo nul) en voor regionale en lokale bedrijvigheid. Provincies zijn verantwoordelijk voor de uitwerking van het beleid voor nationale landschappen. Het rijk zal het streekplan hierop toetsen.

3.3 Regionale kaders

3.3.1 Streekplan Gelderland

Algemeen

De provincie heeft haar ruimtelijk beleid vastgelegd in het Streekplan Gelderland 2005. Het is in september 2005 van kracht geworden en geldt nog steeds. Het streekplan verdeelt Gelderland ruwweg in drie soorten gebieden. Voor elk van deze gebieden is het beleid verschillend:

Het rode raamwerk

Hier moet vooral de verstedelijking van Gelderland plaatsvinden. Het gaat om de zogeheten stedelijke netwerken: Stadsregio Arnhem-Nijmegen, De Stedendriehoek Apeldoorn-Zutphen-Deventer, Wageningen-Ede-Rhenen-Veenendaal en de regionale centra Tiel, Doetinchem en Harderwijk.

Het groen-blauwe raamwerk

Hier geeft de provincie alle ruimte aan natuur. Verstedelijking is hier niet toegestaan, tenzij er een groot belang in het geding is. Dan moeten er wel compensatiemaatregelen worden getroffen. Het groene raamwerk omvat onder meer de Veluwe, de grote rivieren en grote delen van de nationale landschappen in de Achterhoek, het Rivierenland en de Gelderse Poort.

Het multifunctionele gebied

Hier heeft de provincie geen eigen belangen geformuleerd. Het staat gemeenten vrij hier zelf het ruimtelijk beleid bepalen. Wel wil de provincie dat gemeenten rekening houden met waardevolle landschappen in deze gebieden.

De begrenzing en ruimtelijke bescherming van de ecologische hoofdstructuur (EHS) is geregeld in het streekplan. Gedeputeerde Staten hebben op 19 november 2008 de nieuwe grenzen van de EHS voorlopig vastgesteld. Doel van de herbegrenzing is de EHS 'robuuster' te maken. Met robuust wordt bedoeld een netwerk van natuurgebieden waar waardevolle en kwetsbare natuur optimaal kan voortbestaan.

Land- en tuinbouw

De Gelderse land- en tuinbouw is en blijft een sector waarin ingrijpende veranderingen plaatsvinden. Het is onzeker welke vorm deze precies zullen hebben in de komende periode. Het EU-markt- en prijsbeleid en het milieu- en energiebeleid hebben hierbij grote invloed.

Zuivere agrarische bedrijven die worden voortgezet hebben behoefte aan groei wat betreft oppervlakte, gebouwen en productie. Daarnaast is op veel bedrijven sprake van verbreding van functies; zo ontstaan bedrijven met neventakken in de zorg, verblijfsrecreatie, dagrecreatie, verkoop aan huis en natuur- en landschapsbeheer. Tenslotte zijn er veel bedrijven die worden beëindigd; waarschijnlijk zal het aantal bedrijven nog sneller afnemen dan in de afgelopen periode al het geval was. Dit zal leiden tot een forse toename van het aantal vrijkomende agrarische gebouwen.

Voor de intensieve veehouderij wordt tussen 2008 en 2013 een versnelling in de afname van het aantal bedrijven verwacht. Tegen die tijd moeten alle intensieve veehouderijen hebben geïnvesteerd in emissiearme stallen om te voldoen aan de op stapel staande Algemene Maatregel van Bestuur 'Ammoniakemissie huisvesting veehouderijen' (Staatscourant 23 mei 2001). Uitgangspunt voor het ruimtelijk beleid is dat de bedrijfsontwikkeling in de landbouw wordt gefaciliteerd onder voorwaarden van economische en ecologische duurzaamheid en ruimtelijke kwaliteit.

Grondgebonden landbouw

De grondgebonden landbouw speelt een belangrijke rol als beheerder van het landelijk gebied. De sector staat onder grote druk en de algemene tendens is dat er veel bedrijven stoppen en een relatief gering aantal overblijft. Zij krijgen ruimte om hun agrarische activiteiten uit te breiden. Bij de groei wordt op grond van wet- en regelgeving in het kader van milieu en dierenwelzijn winst geboekt. De groei wordt door het ruimtelijk beleid gefaciliteerd. Nieuwvestiging (oprichting van een nieuw bouwperceel) van volwaardige grondgebonden melkveebedrijven en akkerbouwbedrijven is toegestaan, behalve in het groenblauwe raamwerk en in de weidevogel- en ganzengebieden van provinciaal belang.

Intensieve veehouderij

In de reconstructieplannen zijn zones aangegeven waarmee de mogelijkheden voor nieuwvestiging, hervestiging en uitbreiding van intensieve veehouderijbedrijven worden bepaald. Buiten de reconstructiegebieden is nieuwvestiging niet toegestaan; hervestiging en uitbreiding wel. In het kader van de Reconstructiewet zijn plannen vastgesteld voor Gelderse Vallei / Utrecht-Oost (deels gelegen in de provincie Utrecht), Veluwe en Achterhoek / Liemers. Behalve een belangrijke impuls voor de uitvoering van doelstellingen op het vlak van met name landbouw, natuur, water en landschap, bevatten de plannen voor enkele thema's ook nieuw ruimtelijk beleid. Op grond van bepalingen in de Reconstructiewet, heeft dit beleid de kracht van streekplan. Het gaat om streekplanbeleid voor:

- zonering intensieve veehouderij;
- regionale waterberging (alleen in reconstructiegebied Achterhoek/Liemers);
- ontwikkeling intensieve dag- en verblijfsrecreatie (alleen in reconstructiegebied Veluwe).

Recreatie & Toerisme

Toeristische en recreatieve activiteiten zijn in het algemeen sterk gebonden aan landschappelijke kwaliteiten en specifieke gebiedskenmerken, zoals water of bosgebieden. Initiatieven voor toeristisch-recreatieve voorzieningen dienen daarom te worden beoordeeld op de mate van aansluiting bij de regionale gebiedskenmerken en hun bijdrage aan de kwaliteitsverbetering van het regionaal toeristisch-recreatieve product. Differentiatie naar aard en intensiteit wordt op die manier gebiedsgericht. Het Veluwe massief neemt in het recreatiebeleid een bijzondere positie in, zij kent immers een vrij uitgewerkte visie voor (verblijfs)recreatie voortkomende uit de Nota Veluwe 2010 en het reconstructieplan Veluwe. Dit beleid wordt in hoofdlijnen geïmplementeerd met inbegrip van de bijbehorende begrenzingen van het Groei-krimpgebied uit het reconstructieplan (daarin aangeduid als CVN-grens). Deze gedetailleerde begrenzing is noodzakelijk omdat dit beleid ondanks haar duidelijke regionale doelstellingen sterke consequenties kan hebben op bedrijfsniveau.

3.3.2 Reconstructieplan 'Veluwe' (2005)

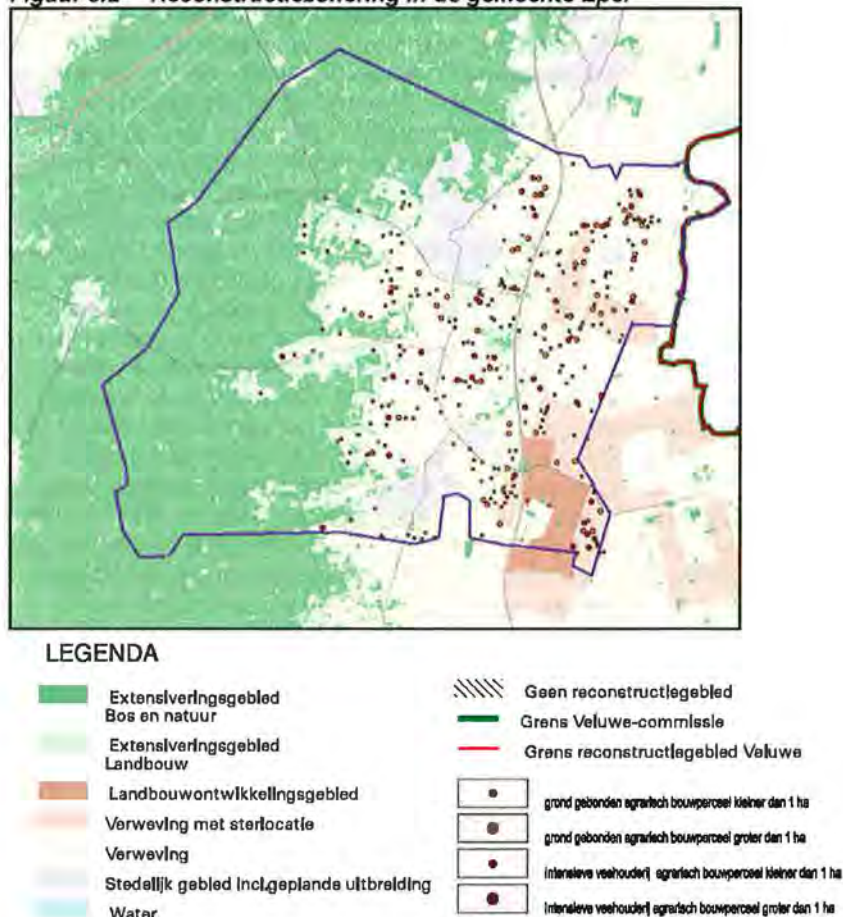
Het Reconstructieplan 'Veluwe' is op 20 juli 2005 van kracht geworden. De uitvoering van de reconstructie duurt 12 jaar; van 2004 tot eind 2015.

Het doel van het Reconstructieplan 'Veluwe' is het geven van een kwaliteitsimpuls aan een duurzame verbetering van de ruimtelijke kwaliteit en de daarmee samenhangende leefbaarheid in het landelijk gebied. Dit gebeurt op een dusdanige manier dat de verscheidenheid en de eigen identiteit van de Veluwe behouden blijven. De kwaliteitsimpulsen richten zich op landschap, natuur en water, bos, landbouw en tuinbouw, recreatie en toerisme en wonen en werken.

Het reconstructiegebied de Veluwe wordt begrensd door het Veluwemeer in het noorden, de IJssel in het oosten en zuiden, de Nederrijn in het zuiden en de westelijke grens van het Centraal Veluws Natuurgebied (CVN) in het westen. De Zuid-Veluwe (gemeente Wageningen, Renkum, Arnhem, Rozendaal en Rheden) valt niet onder de Reconstructiewet, maar maakt wel deel uit van het plangebied van dit reconstructieplan, omdat het onder het gelijktijdig lopende project Veluwe 2010 valt. De doorwerking naar Streekplan en bestemmingsplannen is op deze gemeenten niet van toepassing.

Via het reconstructieplan is het reconstructiegebied voor het onderdeel intensieve veehouderij ingedeeld in zones. In het Reconstructieplan 'Veluwe' worden de volgende zones onderscheiden: Extensiveringsgebied Landbouw, Landbouwontwikkelingsgebied, Verweving met sterlocatie en verweving (zonder sterlocatie)⁶. In figuur 3.2 worden de zones van de reconstructie in de gemeente Epe afgebeeld.

Figuur 3.2 Reconstructiezonering in de gemeente Epe.

⁶ Bron: reconstructieplan 'Veluwe' (2005)

Uit figuur 3.2 is af te leiden dat in de gemeente Epe zowel extensiveringsgebied, verwevingsgebied met sterlocatie, verwevingsgebied (zonder sterlocatie), landbouwontwikkelingsgebied als stedelijk gebied te vinden is. Zoals reeds eerder aangegeven, wordt in dit Plan-MER niet verder op het landbouwontwikkelingsgebied ingegaan.

Extensiveringsgebied

Een extensiveringsgebied is een ruimtelijk begrensd gedeelte van een reconstructiegebied met het primaat wonen of natuur, waar uitbreiding, hervestiging of nieuwvestiging van in ieder geval intensieve veehouderij onmogelijk is of in het kader van de reconstructie onmogelijk zal worden gemaakt. Het extensiveringsgebied bestaat uit: extensiveringsgebied bos en natuur en extensiveringsgebied landbouw. Een verwevingsgebied is een ruimtelijk begrensd gedeelte van een reconstructiegebied gericht op verweving van landbouw, wonen en natuur, waar hervestiging of uitbreiding van de intensieve veehouderij mogelijk is mits de ruimtelijke kwaliteit of functies van het gebied zich daar niet tegen verzetten. Het beleid voor het verwevingsgebied is gericht op het bevorderen van een passende combinatie van landbouw, natuur, landschap, recreatie, werken en wonen met bijbehorende kwaliteiten.

Verwevingsgebied zonder sterlocatie

In verwevingsgebieden is nieuwvestiging van intensieve veehouderij uitgesloten. De hervestiging van een bedrijf met intensieve veehouderij op een bestaand bouwblok waar op het tijdstip van inwerkingtreding van dit plan geen intensieve veehouderij vergund is, is mogelijk. Dit geldt ook voor het omschakelen van een niet-intensieve veehouderij naar een intensieve veehouderij bedrijf. Voor alle duidelijkheid; bestaande bedrijven met intensieve veehouderij behouden hun bestaande bouwblok en mogen dat deel van het bouwblok dat wordt gebruikt ten behoeve van de intensieve veehouderijtak in beginsel uitbreiden tot 1 ha. Overname van een bestaand bouwblok met intensieve veehouderij is mogelijk. Bouwblokken voor bedrijven met Intensieve Veehouderij mogen voor het deel dat gebruikt wordt ten behoeve van de intensieve veehouderij maximaal 1 ha groot worden, met uitzondering van zogenaamde 'sterlocaties'. Bestaande bouwblokken die groter zijn dan 1 hectare worden gerespecteerd. Hetzelfde geldt voor vrijstellingsbevoegdheden (ex artikel 11 en 15 van de WRO) op basis waarvan bestaande bouwblokken van intensieve veehouderij kunnen worden vergroot, voor zover de maximale maten genoemd in dit reconstructieplan nog niet zijn bereikt. Uitbreiding van het bouwblok groter dan 1 ha is alleen aanvaardbaar als de uitbreiding aantoonbaar noodzakelijk is om te kunnen voldoen aan de wettelijke eisen van dierenwelzijn en veterinaire gezondheid, dus om de dieren meer ruimte te geven zonder dat er sprake is van toename van het aantal dierplaatsen. In het algemeen zal een uitbreiding van het staloppervlak die niet tot doel heeft het aantal dierplaatsen te vergroten, beperkt kunnen blijven tot ca. 10%, tenzij op basis van dierenwelzijn een grotere oppervlakte nodig is. Wijzigingsbevoegdheden in geldende bestemmingsplannen op basis waarvan het mogelijk is om het intensieve veehouderij deel van het bouwblok uit te breiden tot meer dan 1 hectare worden niet geaccepteerd. De gemeente zal dit in haar definitieve bestemmingsplan verder moeten invullen, rekening houdend met de gebiedskwaliteiten, de bestaande ruimtelijke en milieuhygiënische randvoorwaarden en de geldende overige wet- en regelgeving.

Concentratie van intensieve veehouderijonderdelen van één bedrijf in verwevingsgebieden is mogelijk indien een toetsing door de gemeente aan de ter plaatse van belang zijnde omgevingsfactoren leidt tot de slotsom dat een bouwperceel kan worden vergroot. Daarbij dient verzekerd te zijn dat de intensieve veehouderij op de andere locaties van het bedrijf in extensiverings- of verwevingsgebied wordt beëindigd. Het concentratiebouwperceel mag dan groter zijn dan 1 ha. Toepassing van deze uitzondering is alleen mogelijk wanneer er veterinaire en/of bedrijfseconomische voordelen zijn en er ook qua omgevingsfactoren een (veel) betere situatie zal ontstaan, zulks primair ter beoordeling van de gemeente. Binnen de delen van het verwevingsgebied die indicatief zijn aangeduid als verwevingsgebied met sterlocaties bestaan meer mogelijkheden voor de ontwikkeling van de intensieve veehouderij.

Verwevingsgebied met sterlocatie

Ook in een deel van de verwevingsgebieden is ruimte voor schaalvergroting en hervestiging van te verplaatsen intensieve veehouderijbedrijven. Dit zijn de verwevingsgebieden met sterlocaties. Dit zijn gebieden waar de op de toekomst gerichte intensieve veehouderij bedrijven de mogelijkheid krijgen zich verder te ontwikkelen.

Hiermee wordt de in het kader van de Reconstructie gewenste dynamiek op gang gebracht en worden er kansen geboden aan ondernemers. Hervestiging van een intensief veehouderijbedrijf is mogelijk op een grondgebonden bedrijfslocatie in verwevingsgebied met sterlocaties. Dit betekent ook dat grondgebonden bedrijven in verwevingsgebied met sterlocaties mogen omschakelen naar intensieve veehouderij. Bedrijven met Intensieve veehouderij gelegen binnen gebieden die indicatief zijn aangeduid als 'verwevingsgebieden met sterlocaties', kunnen met inachtneming van de geldende regels voor ruimtelijke ordening, milieu, water en landschap enz., voor wat betreft de intensieve tak van het bedrijf, uitbreiden binnen een bouwblok tot maximaal 1,5 ha. Buiten deze indicatief aangegeven 'Verwevingsgebied met ster' gebieden zijn incidenteel mogelijkheden voor intensieve veehouderijbedrijven, mits gelegen in verwevingsgebied. Door de gemeente kunnen deze locaties dan worden aangewezen als sterlocatie. Een (nog) groter bouwblok voor bedrijven met intensieve veeplaatshouderij is in sommige gevallen via een planaanpassing mogelijk, maar dit staat ter beoordeling van de gemeente. De vraag of een grotere maat op de betreffende locatie mogelijk is, zal voor een belangrijk deel afhangen van de feitelijke en milieutechnische situatie ter plaatse. De beoordeling vindt plaats op basis van een actueel bedrijfsplan met als onderdeel een landschappelijke inpassing.

3.3.3 Ecologische Hoofdstructuur (EHS)

De natuur in Nederland is behoorlijk versnipperd. Om daar verandering in aan te brengen, leggen het Rijk en de provincies sinds 1990 een samenhangend netwerk van grote en kleine natuurgebieden en natuurrijke cultuurlandschappen aan: de ecologische hoofdstructuur (EHS). Door het vergroten van natuurgebieden, het ontwikkelen van nieuwe natuurgebieden en het aanleggen van ecologische verbindingzones en robuuste verbindingen ontstaat een samenhangend netwerk. Vergroting en verbinding kunnen problemen als verdroging, vermessing en versnippering tegengaan.

Het doel van de ecologische hoofdstructuur is om te komen tot duurzame populaties van kwetsbare planten en diersoorten. Om de planten- en diersoorten gezond en veerkrachtig te houden, moeten ze in verschillende leefgebieden kunnen voorkomen. Dit is belangrijk voor de voortplanting; het bevordert de genetische variatie binnen een soort. Soorten hebben zo meer overlevingskansen en meer uitwisselingsmogelijkheden. De provincie Gelderland wil de beoogde omvang van de ecologische hoofdstructuur in 2018 hebben bereikt.

De begrenzing en ruimtelijke bescherming van de ecologische hoofdstructuur is geregeld in het Streekplan Gelderland 2005. Recentelijk is er een herbegrenzing van de Ecologische hoofdstructuur in provincie Gelderland vastgesteld. Binnen de ecologische hoofdstructuur geldt de 'nee, tenzij'-benadering. Dit houdt in dat bestemmingswijziging niet mogelijk is, als daarmee de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied worden aangetast. Afwijken van deze regel is alleen mogelijk als het maatschappelijk belang groot is en er geen reële alternatieven zijn.

3.3.4 Veluwe 2010

De Veluwe is het grootste bos- en natuurgebied van Nederland. De kracht ervan zijn de rust en de ruimte. Maar het gebied is kwetsbaar. Door haar unieke karakter is de Veluwe aantrekkelijk om te wonen, te werken en te ontspannen. Verstedelijking, wegeaanleg, militair gebruik en de groei van recreatieterreinen hebben de ruimtelijke samenhang verstoord. Er is inmiddels al veel hersteld maar er moet nog veel meer gebeuren. Veluwe2010 is een beleidsplan dat alle betrokkenen mobiliseert om de Veluwe gezamenlijk een kwaliteitsimpuls te geven. De samenwerkende partners zijn, naast de provincie Gelderland, onder andere zes rijksdepartementen, achttien gemeenten, terreinbeheerders, recreatieorganisaties, landbouwers, waterschappen en bedrijfsleven. Zij zijn verenigd in de Veluwecommissie en maken samen plannen voor de Veluwe. Veluwe 2010 is een beleidsprogramma met 48 projecten. De provincie is verantwoordelijk voor het totale plan Veluwe 2010. De volgende 10 doelen zijn voor Veluwe 2010 opgesteld:

- Een duurzame evenwichtige ontwikkeling van ecologie en economie;
- Het Centraal Veluws Natuurgebied ontwikkelen tot een groot aaneengesloten natuur, cultuur en boslandschap met zo min mogelijk barrières voor mens en dier;
- Beschermen en versterken van biodiversiteit, rust, ruimte en een hoge kwaliteit milieu en water;
- Aanbieden van uitstekende, moderne recreatievoorzieningen;
- Passeerbaar maken van hoofdwegen en verminderen van verkeer op binnenwegen;

- Een versterkte samenhang realiseren tussen het Centraal Veluws Natuurmassief en de omgeving door de ontwikkeling van ecologische poorten naar de uiterwaarden, beekdalen en kwelgebieden;
- Grote delen van de Veluwe zo beheren dat houtproductie, natuur en beleefingswaarde samengaan. Elders op de Veluwe is er ruimte voor grote spontane natuurboslandschappen;
- De landbouw vooral ontwikkelen op grondgebonden bedrijven, met kansen voor agrotourisme, agrarisch natuurbeheer, biologische landbouw en Veluwse streekproducten;
- Een stevige bescherming van natuur, landschap en cultuurwaarden, zodat de Veluwe ook voor komende generaties een gebied is voor rust, verwondering en inspiratie;
- De kwaliteitsslag op de Veluwe realiseren vanuit een maximale samenwerking van alle partners op de Veluwe.

De gemeente Epe ligt voor een deel in het gebied, dat door Veluwe 2010 bestreken wordt. Het betreft hier 'bos en natuur'-gebied en 'landbouw deelgebied'. Dit behoort tevens tot het strategisch actiegebied.

3.3.5 Nota Belvoir

In 2000 is de kadernota Belvoir, dynamiek als uitgangspunt voor cultuurhistorisch beleid vastgesteld. In de Nota geeft Provincie Gelderland aan wat het belang is van een sterk cultuurhistorisch beleid in Gelderland. Cultuurhistorische waarden zijn een bepalende factor voor de kwaliteit van de leefomgeving en dienen daarom een volwaardige plaats te krijgen in ruimtelijke ontwikkelingsprocessen.

De provincie Gelderland kiest in Belvoir voor een actief cultuurhistorisch beleid, waarin ruimtelijke, economische en cultuurhistorische belangen niet langer met elkaar strijden, maar elkaar inspireren en versterken. Het beleid kent vijf doelstellingen.

- Maak cultuurhistorische waarden inzichtelijk.
- Integreer cultuurhistorie volwaardig in de planvorming.
- Versterk de cultuurhistorische bijdrage aan de Gelderse economie.
- Houd cultuurhistorische waarden duurzaam in stand.
- Vergroot het cultuurhistorisch besef en draagvlak.

3.3.6 Gebiedsplan Natuur en Landschap (oktober 2006)

Het doel van het gebiedsplan is het versterken van natuur, bos en landschap in de provincie Gelderland. Dit plan geeft voor de gehele provincie aan welke natuur-, bos- en landschapsdoelen Gedeputeerde Staten willen realiseren met de inzet van de Subsidieregeling Agrarisch Natuurbeheer en de Subsidieregeling Natuurbeheer.

De IJsselvallei

Kwaliteiten

De IJsselvallei wordt gekenmerkt door de overgang van de droge stuwwal van de Veluwe naar de rivier de IJssel. Vanwege de overwegend grondgebonden landbouw en de ligging aan de oostzijde van het Veluwemassief is dit gebied qua ammoniakbelasting het schoonste gebied van Gelderland.

In het noorden bij Hattem is de overgang van de Veluwe naar de IJssel heel smal en grenst de stuwwal aan de uiterwaarden. Deze 'Hattermer poort' biedt bijzondere mogelijkheden om deze onderdelen van de EHS aan elkaar te koppelen. In Overijssel wordt aansluitend de robuuste verbinding met de Sallandse Heuvelrug en via Zuidwest-Twente met Duitsland gerealiseerd. In de Hattermer poort is een bijzonder gevarieerd milieu met kansen voor een grote verscheidenheid aan plant- en diersoorten aanwezig.

In de zone tussen Wapenveld en Twello, het noordelijk deel van de IJsselvallei, wordt de overgangszone van de Veluwe naar de IJssel veel breder. In deze zone is de volgende opeenvolging van landschappen te herkennen.

- De flank van de Veluwe wordt van west naar oost doorsneden door talrijke beekdalen. In veel van deze beekdalen is de loop van de beken verlegd en zijn de bovenlopen in de stuw-

wal ingegraven om extra grondwater af te vangen. Daarmee werden vroeger watermolens, wasserijen en papierfabrieken van water voorzien. De beken (veelal HEN-wateren) hebben een constante afvoer van schoon grondwater, waardoor ze een zeldzame waterfauna herbergen. Zo komen er in de bovenlopen van een aantal beken diverse zeldzame beekvissen voor als de beekprik, de elrits en de rivierdonderpad. In de beekdalen kwamen zeer waardevolle natte schrale graslanden voor, waarvan de laatste pas in de jaren tachtig zijn ontgonnen. De parel Wisselse veen in het deelgebied Noord-Veluwe is het beste overgebleven voorbeeld. Door de constante toestroom van schoon kwelwater uit de Veluwe zijn de mogelijkheden voor herstel van deze graslanden zeer goed. Natte bossen zijn schaars. Vanwege de hoge natuurwaarden zijn delen van de Veluweflank binnen de aanwijzing van het Vogel- en Habitatrichtlijngebied Veluwe opgenomen. Lager op de helling treedt diep Veluws kwelwater uit in venige laagtes, zoals in de parel en A-locatie het Vossenbroek met een van de weinige broekbossen in deze omgeving. Dit is ook de zone waarin de beken in vroeger tijd doodliepen. De afwatering vindt naar het noorden plaats; tegenwoordig via de gegraven Griff, parallel aan het Apeldoorns kanaal.

- Ten oosten van het Apeldoorns kanaal liggen venige laagtes met potenties voor de ontwikkeling van schrale kwelgraslanden: het Gulbroek, Oenese broek en de Bokkerij. De potenties blijken onder meer uit het voorkomen van bijzondere plantensoorten in sloten en op slootkanten. Verder naar het oosten doet de invloed van de IJssel zich gelden. Voor de bedijking liep dit gebied bij hoge waterstanden onder, waardoor er een kleidek is afgezet. Rond 1900 was dit gebied rijk aan hagen en singels, behalve in de natste laagste kommen. Deze kommen zijn tegenwoordig de gebieden met de beste weidevogelstand. Deze gebieden zijn ook van belang als foerageergebied voor ganzen, eenden en zwanen die 's winters in het IJsseldal verblijven. De beplanting in dit deel van het IJsselvallei is nu grotendeels verdwenen, waardoor deze zone - buiten de weidevogelgebieden - relatief arm is aan natuurwaarden.
- Dichter bij de IJssel heeft de rivier een zavelige oeverwal afgezet. Deze is arm aan natuurwaarden, op enkele verspreide natuurgebieden en landgoederen na. Enkele delen van de oeverwal zijn het leefgebied van de zeldzame knoflookpad. Ook komen hier verspreid weidegeelsterren voor, een bolgewasje dat nergens in Noordwest-Europa zo'n grote populatie heeft. De IJsseldijk is rijk aan stroomdalflora, of heeft daartoe ontwikkelingsmogelijkheden.

Kernkwaliteiten in de IJsselvallei

- De grote variatie en de hoge kwaliteit van de aanwezige natte natuurterreinen en wateren (beken en sprengen), die samenhangen met de toevoer van grondwater uit de Veluwe.
- De overgangen van de droge Veluwe naar de natte flanken en naar de IJssel(vallei) waarbinnen uitwisseling van planten en dieren mogelijk is, waarbinnen abiotische processen zo veel mogelijk ongestoord verlopen, en waarbinnen de natuur zich op de gehele gradiënt ontwikkelt. In het bijzonder in de Hattemer-, Wisselse, Beekberger- en Soerense poort.
- Het vanuit ecologisch opzicht samenhangend geheel van landgoederen en beken in de Zuidelijke IJsselvallei waarin soorten als de das, amfibieën en vleermuizen voorkomen.
- Het goed bewaard gebleven reliëf en de daarmee samenhangende variatie en hoge kwaliteit van de natuur in de IJsseluiterwaarden. Met in deze uiterwaarden zowel gave kronkelwaarden met stroomdalgraslanden, hagen en hardhoutoibosjes, als goede kansen voor een grootschalige, weinig gestuurde natuurontwikkeling.

Ontwikkelingsopgaven in de IJsselvallei

- De ontwikkeling van de poorten van de Veluwe (Hattemer-, Wisselse, Beekberger en Soerense poort) tot gebieden waarbinnen uitwisseling van planten en dieren mogelijk is, waarbinnen abiotische processen ongestoord verlopen, en waarbinnen de natuur zich op de gehele gradiënt kan ontwikkelen.
- Het realiseren van de watercondities (vernatting, kwel) die nodig zijn voor een goede ontwikkeling van de bestaande en nieuwe natuurterreinen. Het herstellen en ontwikkelen van de meest kwetsbare natuurdoeltypen: beken, broekbos, zuur bloemrijk grasland, weidevogelgrasland.

- Het ontwikkelen van ecologische verbindingzones voor vissen (model winde) en van het Apeldoorns kanaal en de Grift tot verbindingzone voor amfibieën (model kamsalamander).
- Het versterken en met elkaar verbinden van amfibieënpopulaties (in het bijzonder de populaties van de knoflooppad).
- Het ontwikkelen van bijzondere natuurtypen van de uiterwaarden, zoals hard- en zachthoutoobossen, stroomdalgraslanden en dynamische oevers, en herstel van de waardevolle bloemrijke graslanden op de IJsseldijk.
- Het herstellen van processen in het rivierecosysteem door aanleg van nevengeulen, vergroting van de oppervlakte moeras en het terugdringen van oeverversterking.
- Het realiseren van grote eenheden riviernatuur met een geringe mate van menselijk ingrijpen tussen Veessen en Welsum en tussen Voorst en Brummen; het binnendijks moeras De Overmars kan daarvan deel uitmaken.

3.3.7 Ontwerp Regionale Structuurvisie 'De Voorlanden' van de Stedendriehoek

Visie op de Voorlanden

In het voorjaar van 2007 werd de Regionale Structuurvisie voor het Bundelingsgebied van de Stedendriehoek vastgesteld. Daarmee werd een gezamenlijke visie vastgelegd op de ontwikkeling van het stedelijk netwerk Apeldoorn-Deventer- Zutphen tot 2030. Het opstellen van deze visie was mede geïnspireerd op Rijksnota's, die verschenen in voorbereiding op de Nota Ruimte. Hierin werden de drie steden als zo'n netwerk aangewezen. Een gevolg daarvan was echter, dat de Regionale Structuurvisie slechts een deel van het grondgebied van de Stedendriehoek beslaat. Zo vallen de landelijke gebieden van de gemeenten Apeldoorn, Deventer en Zutphen erbuiten, evenals grote delen van de gemeenten Lochem, Brummen en Voorst. De gemeente Epe valt er zelfs in zijn geheel buiten.

Daardoor ontstaat onevenwichtigheid waar het gaat om gemeenschappelijke ontwikkelingsperspectieven, het voeren van gezamenlijk ruimtelijk beleid, het regionale uitvoeringsprogramma en het extern positioneren van de regio als geheel. De verschillende gemeenten in de regio willen daarin voorzien door alsnog voor deze (niet-bundelings)gebieden een Regionale Structuurvisie op te stellen. Die Regionale Structuurvisie voor het niet-bundelingsgebied moet eveneens 2030 als planhorizon kennen en als het ontbrekende puzzelstuk passen bij de Regionale Structuurvisie voor het Bundelingsgebied. Uiteraard moet daarbij ingespeeld worden op de landelijke karakteristieken en opgaven van dat gebied: de Voorlanden. De regio zet erop in om de Regionale Structuurvisie voor de Voorlanden in het najaar van 2009 vast te stellen.

Robuust landschap

De grote variatie aan hoogwaardige landschappen vormt de schatkamer van de Stedendriehoek. Deze landschappen dragen de kwaliteit van de leefomgeving in de Stedendriehoek en leveren (samen met de cultuurhistorische kwaliteiten van de Hanzesteden) de pijlers voor de grote toeristische aantrekkelijkheid van de regio. Versterking van die landschappelijke kwaliteiten is daarmee zowel van belang voor het welbevinden van de inwoners van de regio als voor het uitbouwen van de toeristische kracht van de Stedendriehoek. Een versterkte inzet van bestaande beleidsmiddelen op de gebieden van natuur en landschap en continuering van de inzet van wateropgaven voor versterking van natuur en landschap zullen dat in belangrijke mate moeten bewerkstelligen. De verschillende kwaliteiten van de landschappen in de Voorlanden leveren echter ook aantrekkelijke milieus voor wonen en (nieuwe) bedrijvigheid en aangrijpingspunten voor versterking van het toeristische profiel. Benutting daarvan kan die kwaliteiten verder versterken en kan evenzeer bijdragen aan verlevendiging van de plattelandseconomie. Daarbij zullen grootschaliger ontwikkelingen in de landbouw moeten leiden tot nieuwe agrarische productielandschappen, die iets aan de regio toevoegen. (Bon: Regio Stedendriehoek en bureau Nieuwe Gracht, Discussienota De voorlanden van de Stedendriehoek regionale structuurvisie voor het niet- bundelingsgebied, september 2008)

3.4 Gemeentelijk beleid

3.4.1 Milieubeleidsplan

De gemeente Epe werkt aan een duurzame ontwikkeling van de gemeente. In het milieubeleidsplan⁷ worden alle relevante milieuthema's op haar grondgebied geïntegreerd. Het bevat per milieuthema de huidige situatie, mogelijke knelpunten, de milieutaken (zowel de wettelijke als de niet-verplichte) en de ambities van Epe voor de komende jaren.

Een belangrijk instrument voor de bescherming van natuurgebieden was de verordening voor verzuring gevoelige gebieden. Hiermee is de ammoniakdepositie van agrarische bedrijven op kwetsbare gebieden voor een belangrijk deel teruggebracht. De huidige verordening is echter niet meer adequaat. Zodra de provincie de zeer kwetsbare gebieden in het kader van de voorgestelde wijziging van de Wet ammoniak en veehouderij heeft aangewezen, zal de verordening moeten worden ingetrokken. In de (kwetsbare) natuurgebieden dient de milieubelasting door bedrijven verder te verminderen.

Het belangrijkste doel van de gemeente Epe is het verder versterken van de kwaliteiten natuur en groen. Zij speelt een faciliterende rol in de realisatie van de EHS door de inzet van haar ruimtelijk instrumentarium en door bieden van meer ruimtelijke mogelijkheden voor duurzame instandhouding van natuurgebieden en landgoederen. Afstemming tussen ruimte en milieu is daarbij van groot belang.

Om de ammoniakdepositie van agrarische bedrijven op de natuurgebieden verder te verminderen, werkt Epe mee aan de verplaatsing van intensieve veehouderijen uit het extensiveringgebied naar het landbouwontwikkelingsgebied. Dit geldt ook voor de verplaatsing van niet-agrarische bedrijven in kwetsbare gebieden.

Een tweede speerpunt vormt het versterken van de profilering voor recreatie en toerisme als gemeente. De op te stellen Nota Recreatie en Toerisme (2007) brengt de kwaliteiten natuur, ruimte en stilte samen.

Tenslotte streeft Epe naar het behoud van het aanwezige cultuur- en natuurhistorisch erfgoed. Hiertoe verleent zij onder meer haar medewerking aan de oprichting van nieuwe landgoederen en de duurzame ontwikkeling van bestaande landgoederen.

3.4.2 Toekomstvisie Epe 2010

In 2003 heeft de gemeenteraad van Epe haar toekomstvisie vastgesteld⁸. Door middel van deze toekomstvisie wil Epe een eenduidig beleidskader in handen hebben dat richting geeft aan het gemeentelijk beleid op de verschillende beleidsterreinen. De toekomstvisie is de leidraad voor het handelen van het gemeentebestuur en moet worden beschouwd als een streefbeeld. In de toekomstvisie kiest de gemeente Epe voor een actieve opstelling in de ontwikkeling van het buitengebied. Hierbij wordt rekening gehouden met de kwaliteit van natuur en landschap. De basis voor deze opstelling komt voort uit Europees, rijks- en provinciale regelgeving en beleid. Deze zaken hebben invloed op het gebied van natuur- en landschapsbeheer, agrarische bedrijvigheid en recreatie en toerisme. De gemeente is hierin actief en neemt initiatieven. De zogenaamde middenzone (gebied tussen de dorpenweg en de A50) biedt ontwikkelingsmogelijkheden op diverse terreinen: woningbouw, werkgelegenheid, recreatie en toerisme, agrarische bedrijvigheid en voorzieningen.

3.4.3 Structuurplan Epe

Het Structuurplan⁹ is een uitwerking van de Toekomstvisie Epe 2010. Het structuurplan is een planvorm, die een duidelijk kader schept voor het oplossen van diverse maatschappelijke en ruimtelijke problemen. Dit kader strekt zich uit over zowel sociaal-maatschappelijke, ruimtelijk-economische als fysiek-ruimtelijke facetten van het beleid. Het structuurplan spreekt zich in hoofdlijnen uit over de gewenste ontwikkeling van deze facetten.

⁷ Milieubeleidsplan gemeente Epe 2008-2011.

⁸ Toekomstvisie Epe 2010.

⁹ Ruimtelijk structuurplan Epe, Pouderoyen (januari 2007).

In het structuurplan zijn de gevolgen van de reconstructie voor de landbouw in de gemeente Epe als volgt weergegeven:

- Aan de westzijde van de gemeente staat de landbouw onder grote druk vanwege de natuur. De levensvatbaarheid van de hier aanwezige bedrijven is beperkt. Het agrarisch natuurbeheer wordt voornamelijk door afbouwende boeren toegepast. Hiervoor is weinig toekomstperspectief. Deze bedrijven zijn echter ook nodig om het landschapsbeeld in stand te houden. Dit betekent, dat mede in het kader van het structuurplan een perspectief en stimulans wordt gegeven voor het ondernemerschap;
- Aangegeven wordt, dat het waterbeleid in de reconstructie ongunstig is voor bestaande agrariërs, omdat de nadruk op natuurtechnische gebieden ligt en dat andere gebieden zich daaraan moeten schikken. De agrarische bedrijfsvoering moet zich aanpassen om bijv. beken zo schoon te houden. Dit leidt tot kostprijsverhoging en tast de concurrentiepositie aan. Dit maakt financiële compensatie noodzakelijk. Voorkomen moet worden, dat vanwege het schone water de verkeerde productie opgezet wordt.
- In het kader van het reconstructieplan wordt in principe een extensiveringszone van 250 meter langs de Grift aangegeven. Er liggen bedrijven aan de Kanaalweg en dus direct in de zones met allerlei beperkingen voor de landbouw. Dit kan een bedreiging voor deze landbouwbedrijven vormen. Juist in het oostelijk deel moet flexibel om gegaan worden met beperkingen vanuit de natuur om het bedrijf voldoende ontwikkelingsmogelijkheden te geven.
- In de gemeente is een aantal vitale bedrijven aanwezig. De attractiviteit van de agrarische sector dient voor de agrariër van buiten de gemeente te worden vergroot. Dit is noodzaak, omdat er veelal geen interne opvolgers meer zijn.
- Voor grootschalige melkveebedrijven is er toekomst. Dit vraagt om een goede verkaveling en ontwatering. Hiertoe is mobiliteit in de ruilverkaveling benodigd. Er moeten geen claims op kavels gelegd worden en het open gebied moet behouden worden. De inplanning naar bedrijven toe moet bloksgewijs van tenminste 40 ha om agrarische bedrijven levensvatbaar te houden.
- Enkele plattelandswegen vormen voor de landbouw een knelpunt. Het onderhoud laat te wensen over. De meeste wegen zijn wel verhard, maar niet altijd toegankelijk voor melkwaagens.
- Het reconstructieplan en het beheer van de waardevolle landschappen maakt op een aantal plaatsen omschakeling van agrarische bedrijven naar een ander bedrijfstype noodzakelijk. Een agrarisch bedrijf met nevenactiviteiten is in de praktijk maar voor een enkeling mogelijk. Voor veel agrariërs is er geen mogelijkheid voor een nevenfunctie. Ook zal op een groot aantal plaatsen agrarische gebouwen hun functie verliezen. In het structuurplan en het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied wordt aandacht besteed aan de toelaatbaar geachte vormen van hergebruik van deze panden.
- Boomkwekerijen vormen een bedreiging voor de waterkwaliteit in de beken en sprengen vanwege de nadelen (mest).

3.4.4 Woonvisie 2005-2015

Het streekplan van de provincie Gelderland geeft de gemeenten meer ruimte in de ontwikkeling van plannen voor het grondgebied. Eén van de eisen is dat er een gemeentelijke visie komt op het terrein van volkshuisvesting ofwel een woonvisie. De gemeente Epe heeft ervoor gekozen een woonvisie op te stellen. Deze woonvisie geeft de ambities weer voor het gewenste kwantitatieve en kwalitatieve woonprogramma van 2005 tot 2015.

De gemeente Epe heeft voor landelijk wonen een aantal ontwikkelingen in gang gezet. Te denken valt aan de mogelijkheid voor woningsplitsing voor woningen groter dan 800 m³ in de nieuwe bestemmingsplannen 'Buitengebied', 'kern Oene' en 'kern Emst'. Daarnaast worden er mogelijkheden gecreëerd voor landgoedontwikkeling en kan het wenselijk zijn om in te stemmen met functiewijzigingen in het buitengebied. In totaal zullen er ongeveer honderd woningen moeten worden gereserveerd voor extra woningen in het buitengebied.

3.4.5 Landbouw Ontwikkelings Gebied (LOG) Beemte Vaassen

Om uitvoering te geven aan het Reconstructieplan Veluwe zal aan veehouderijbedrijven de mogelijkheid worden geboden om zich te vestigen in het landbouwonwikkelingsgebied (LOG) Beemte Vaassen. Voor dit LOG is reeds een Gebiedsplan opgesteld, waarin de ruimtelijke kaders voor de invulling van het LOG worden geschetst.

Gebiedsplan

In het gebiedsplan is ten aanzien van de grootte van het bouwblok voor intensieve veehouderij het uitgangspunt van het reconstructieplan gehanteerd van 1,5 ha. Een groter bouwblok is mogelijk maar dit staat in eerste instantie ter beoordeling van de gemeente. In het gebiedsplan wordt geadviseerd om een bouwblok van 3 hectare te hanteren in het bestemmingsplan om onderscheidend te zijn met het verwevingsgebied en gezien de grootte van de stallen voor een goede bedrijfsvoering en voldoende ruimte te hebben voor een goede ruimtelijke inpassing (beeldkwaliteit en erfbeplanting).

In het gebiedsplan wordt ruim aandacht besteed aan landschappelijke inpassing van intensieve veehouderij in de vorm van randvoorwaarden voor erfinrichting en bebouwing. De voor het landschap relevante voorwaarden zijn:

- Achter de stallen is op de kavel ruimte voor een aaneengesloten landschapselement, zoals een boomweide of bosje. Op deze manier wordt de achterliggende groene ruimte niet door stallen begrensd;
- Zorg in het ontwerp voor het bouwblok voor een goede samenhang en compositie van gebouwen, stallen en beplantingen. Niet wegplanten, maar grotere bomen en landschapselementen mee ontwerpen.
- Gebruik inheemse beplantingen en zo min mogelijk 'stedelijk' uitziende elementen zoals hekken, verhardingen en borden.

Specifiek voor het zuidelijk en noordelijk gebied zijn de volgende randvoorwaarden geformuleerd:

- Respect voor kleinschalig karakter van het landschap met mozaïekpatroon, open essen, natte komvlakte en kronkelende wegen.
- Verspreide situering van beplantingselementen (boomgroepen, wallen, singels, bosjes) op de kavel passend bij mozaïekstructuur van het landschap.
- Zorg voor een groene buffer tussen bestaande en nieuwe erven.

Vervolgproces

Als vervolg op het gebiedsplan zal voor het LOG Beemte Vaassen door de gemeenten Apeldoorn en Epe een intergemeentelijk bestemmingsplan worden opgesteld. Omdat dit bestemmingsplan de mogelijkheid zal gaan bieden voor het vestigen van grote intensieve veehouderijbedrijven, die m.e.r.-(beoordelings)plichtig zijn, zal bij dit bestemmingsplan een Plan-MER worden gemaakt om de milieueffecten vanwege de vestiging van deze bedrijven in beeld te brengen.

Aangezien voor de LOG Beemte Vaassen een afzonderlijke m.e.r.-procedure wordt doorlopen, is deze LOG (zoals reeds genoemd in paragraaf 2.1) buiten de MER ten behoeve van het bestemmingsplan buitengebied van de gemeente Epe gelaten.

4 Huidige situatie en autonome ontwikkeling

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de huidige situatie en de autonome ontwikkeling, die zou plaatsvinden zonder een nieuw bestemmingsplan, beschreven. Het bestemmingsplan 'Buitengebied' is een herziening van de voorheen geldende bestemmingsplannen 'Meldingsgebied', 'Agrarisch gebied', 'Buitengebied Noordwest', en van grote delen van de plannen 'Schaveren', 'Wissel (1976)', 'Gortel' en 'Niersen'. Het plangebied omvat het buitengebied van de gemeente Epe, met uitzondering van de kernen Epe, Vaassen, Oene en Emst, het bedrijventerrein Eekterveld, het bestemmingsplan voor de VMI (68^e p.h. Agrarisch Gebied) en de recreatiegebieden Wissel en Schaveren.

Gedeputeerde Staten van Gelderland hebben bij het besluit omtrent de goedkeuring van het bestemmingsplan Buitengebied goedkeuring onthouden aan de bestemmingen 'agrarische bedrijfsdoeleinden' voor zover deze zijn gelegen binnen het op de 'toetsingskaart intensieve veehouderij' aangegeven 'verwevingsgebied' en verwevingsgebied met ster, voor zover deze een oppervlakte hebben van meer dan 1 hectare (zie ook figuur 4.1).

Voor de betreffende percelen/bestemmingen, geldt derhalve het bestemmingsplan dat voorafging aan het bestemmingsplan Buitengebied. Het grootste deel van deze percelen/bestemmingen, ligt in het plangebied van het (voorgaande) bestemmingsplan 'Agrarisch Gebied'. Voor deze percelen/bestemmingen wordt dit bestemmingsplan dan ook hier aangehouden als het vigerende bestemmingsplan.

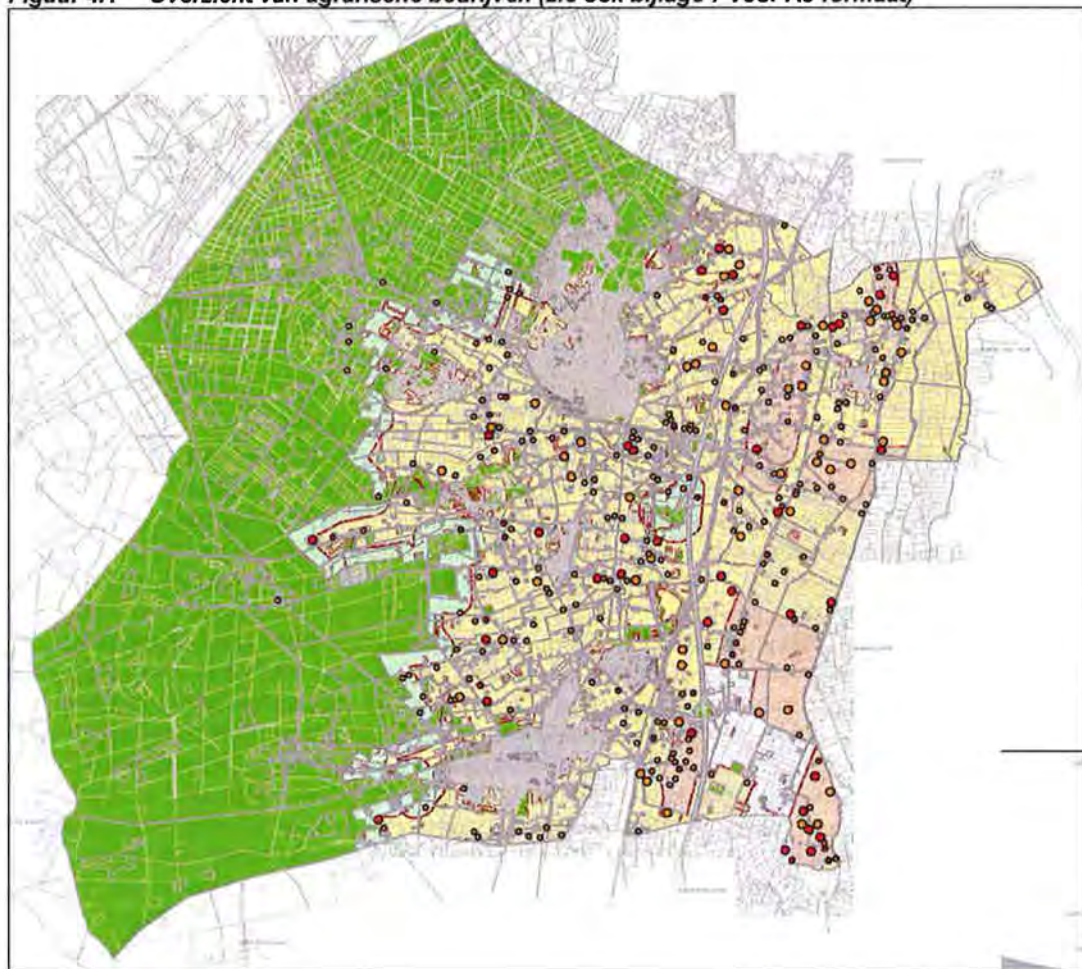
Ten aanzien van de intensieve veehouderij wordt voor de autonome ontwikkeling het uitgangspunt gehanteerd dat alle IPPC-plichtige bedrijven voldoen aan de IPPC-richtlijn (zie paragraaf 3.2.2) en aan de normen van het Besluit huisvesting. Dit heeft effect op de milieugebruiksruimte en daardoor op de mogelijke uitbreidingsruimte van de intensieve veehouderij.

4.2 Intensieve veehouderij en rundveehouderij

Huidige situatie

Alle agrarische bedrijven zijn voor het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied Epe geïnvventariseerd. In figuur 4.1 zijn de agrarische bedrijven in de Gemeente Epe gegeven. Hierin is onderscheid gemaakt tussen intensieve veehouderij en grondgebonden agrarische bedrijven die groter zijn dan 1 ha en kleiner dan 1 ha. Ongeveer 5% van de grondgebonden agrarische bedrijven is akkerbouw. Hier is geen onderscheid in gemaakt in onderstaand figuur. Er moet rekening gehouden worden met het feit dat de kleine agrarische bedrijven een grootte kunnen hebben tot minimaal 10 NGE. Dit kunnen deeltijd en hobby boeren zijn.

Figuur 4.1 Overzicht van agrarische bedrijven (zie ook bijlage 7 voor A3 formaat)

In figuur 4.1 is te zien dat kleine en grote agrarische bouwpercelen in het gehele plangebied liggen. In Epe is aan de rand van de Veluwe veel kleinschalige landbouw aanwezig. Van de kleine bedrijven is het merendeel geen intensieve maar grondgebonden landbouw. Een flink deel van de kleine bedrijven betreft naar verwachting nevenberoepers of particulieren met vee (paarden, schapen). Wat verder opvalt, is het geringe aantal grotere bedrijven. Oostelijk van het Apeldoorns kanaal en A 50 ligt het landbouwareaal van de gemeente en bevinden zich het merendeel van de agrarische hoofdberoepers.

Tabel 4.1 Veehouderij in gemeente Epe in verwevingsgebied (inclusief verweving sterlocatie)

	Zone A: Veluwe-dorpenweg (weg die loopt door de dorpen)	Zone B: Dorpenweg- kanaal	Zone C: oost van kanaal
Veehouderijen	Circa 0-3 km van Natura	Circa 3-5 km van Natura	> 5 km van Natura
Intensief < 1 ha	9 bedrijven	6 bedrijven	14 bedrijven
Intensief > 1 ha	7 bedrijven	10 bedrijven	20 bedrijven
Grondgebonden < 1 ha	63 bedrijven	51 bedrijven	93 bedrijven
Grondgebonden > 1 ha	9 bedrijven	10 bedrijven	32 bedrijven
Totaal	88 bedrijven	77 bedrijven	159 bedrijven

Autonome ontwikkeling

Verwachte ontwikkeling van grond en niet grondgebonden veehouderijen

Voor de autonome ontwikkeling van de intensieve veehouderij in de Gemeente Epe is een globale analyse gedaan van verwachte ontwikkelingen in deze specifieke branches. Deze is gebaseerd op de landelijke trend in de landbouw. De landbouw bevindt zich in een sterke transitie periode. In 2006 is het nieuwe Gemeenschappelijke Landbouwbeleid (GLB) van de Europese Unie van start gegaan. Kort komt deze wijziging erop neer, dat alle productondersteuning door de overheden zijn beëindigd (bijvoorbeeld de maïspremie). Deze zijn vervangen door toeslagrechten per bedrijf op basis van historisch verkregen staatssteun. In 2013 komt er nieuw beleid wat inhoud geeft aan het vervolg van de toeslagrechten. De inzet van dit beleid is het afbouwen van de toeslagrechten en omzetting naar groen blauwe diensten (bijvoorbeeld een vergoeding voor weidevogel beheer of het onderhoud van landschapselementen) en naar steun op specifieke sectorale knelpunten. Dit beleid is nog in ontwikkeling. Een andere beleidsontwikkeling is dat in 2015 de melkquotering wordt beëindigd. De productgerichte overheidssteun voor bijvoorbeeld een liter melk wordt afgeschaft, hiervoor in de plaats komt een vergoeding voor een geleverde dienst (bijvoorbeeld een dienst in het kader van agrarisch natuurbeheer). Het gevolg van deze beleidsontwikkeling is een sterke marktconformiteit van de grondgebonden landbouw. Het produceren tegen zo laag mogelijke kosten is hierbij het sturende element. Dit stelt eisen aan de omvang van bedrijven en efficiëntie van werkzaamheden (bijvoorbeeld beperken van rijafstanden).

Deze trend laat landelijk de volgende drie ontwikkelingen in de agrarische sector zien;

1. Schaalvergroting: Dat wil zeggen grotere bedrijven en meer specialisatie;
2. Multifunctionaliteit: Dit wil zeggen het verbreden van de landbouw met andere economische takken;
3. Versterking in ketenbeheer: Dat wil zeggen dat individuele bedrijven meer schakels van de productieketen individueel of collectief beheersen. Bijvoorbeeld zelf kazen, streekproducten, eigen label.

Vanuit de Gemeente Epe is er in 2004 een plattelandsvisie opgesteld, waarin een enquête is gehouden onder agrariërs (Gemeente Epe, 2004). Hier is aangegeven dat een groot deel van de agrarische bedrijven wil uitbreiden. Verder is geen informatie voor handen waaruit een trend blijkt van een afname of groei van de agrarische sector in de laatste jaren. Uit aannames, landelijke trends en projectie op de Gemeente Epe is het volgende beeld naar voren gekomen.

- Het aantal intensieve en rundveehouderijen neemt sterk af;
- Er vindt een schaalvergroting plaats in de intensieve veehouderij in de komende jaren. Tot welke omvang deze schaalvergroting in de Gemeente Epe gaat plaatsvinden, valt moeilijk in te schatten;
- Omdat het melkquotum vervalt in 2015, zal er een relatief grote schaalvergroting plaatsvinden bij de rundveehouderij. In welke mate is op dit moment echter nog niet duidelijk. Dit zal vooral afhankelijk zijn van de aanwezige milieugebruiksruimte;
- Intensieve veehouderijen die nog verder willen/kunnen ontwikkelen, zijn sterk afhankelijk van de nog aanwezige milieugebruiksruimte.

Om een algemene groeitrend te bepalen is literatuuronderzoek gedaan en naar het gebied gekeken. Het blijkt dat op dit moment veel veranderingen plaatsvinden voor de veehouderij (melk-quotum opheffing, strengere wetgeving e.d.). Daarom is een aanname voor een toekomstige ontwikkeling moeilijk te bepalen. Er zijn meerdere scenario's geanalyseerd op de kans dat deze scenario's ook daadwerkelijk zullen geschieden. Het meest realistische scenario is de aanname dat de bedrijven die relatief groot zijn (groter dan 70 NGE) zullen blijven bestaan en zullen groeien. Het totaal aantal dieren zal gelijk blijven.

'Criteria (red. met betrekking tot de autonome ontwikkeling van het aantal en omvang van de (intensieve) veehouderij), waarover de statistiek wel iets zegt en in dergelijke situaties wel vaak gebruikt worden, zijn de economische bedrijfsomvang, de leeftijd van het bedrijfshoofd en opvolgingssituatie. Op basis van deze criteria kan een richtinggevende inschatting gemaakt worden van welke bedrijven zullen stoppen, welke zullen blijven en/of groeien. Als beoordelingswaarde voor de economische omvang van een bedrijf wordt de Nederlandse Groot Eenheid (NGE) gehanteerd (CBS, 2005). Een bedrijfsomvang van 70 NGE wordt beschouwd als ondergrens voor het genereren van een volwaardig gezinsinkomen, bedrijven van 40 tot 70 NGE hebben de mogelijkheid om daar nog naar toe te groeien, waarvan slechts een beperkt deel dit ook daadwerkelijk zal doen. Een bedrijf met een omvang kleiner dan 40 NGE zal afbouwen of stoppen.' (Alterra, Gies, T.J.A. en A. Bleeker (2007))

Bouwblok grootte

Volgens het vigerende bestemmingsplan voor bedrijven van meer dan 1 hectare wordt op dit moment het bestemmingsplan 'Agrarisch gebied' (1977) aangehouden (onherroepelijk verklaard in 1982)¹⁰.

Het bestemmingsplan 'Agrarisch gebied' (1977), die vigerend is, kent een drietal bestemmingen, waarbinnen de agrarische bouwpercelen zijn geregeld.

Het gaat daarbij om de bestemmingen:

- 'Agrarische doeleinden, klasse A (grote landschappelijke waarde)'
- 'Agrarische doeleinden, klasse B (landschappelijke waarde)'
- 'Agrarische doeleinden, klasse C (agrarisch productiegebied)'

De verschillende klassen zijn gebieden die vanaf de Veluwe (A) naar IJssel (C) aflopen, parallel aan het Apeldoorns kanaal. De bestemming 'Agrarische doeleinden, klasse C (agrarisch productiegebied)' is toegekend aan de gronden ten oosten van het Apeldoorns kanaal.

De volgende mogelijkheden binnen de verschillende bestemmingen voor intensieve veehouderij zijn hieronder gegeven:

Agrarische doeleinden, klasse A (overeenkomend met extensiveringsgebied uit het reconstructieplan Veluwe)

- bestaande intensieve veehouderijen mogen daar worden voortgezet, nieuwe zijn niet toegestaan (dus omschakeling naar intensieve veehouderij en de hervestiging van intensieve veehouderij op bouwpercelen van grondgebonden bedrijven is niet toegestaan);
- vrijstellingsbevoegdheid ten behoeve van uitbreiding bestaande intensieve veehouderijen (binnen het agrarisch bouwperceel);
- grenzen van de agrarisch bouwpercelen kunnen worden verlegd met 30 meter, mits de totale oppervlakte van het agrarisch bouwperceel niet wijzigt (wijzigingsbevoegdheid);

Agrarische doeleinden, klasse B

- bestaande intensieve veehouderijen mogen daar worden voortgezet, nieuwe zijn niet toegestaan (dus omschakeling naar intensieve veehouderij en de hervestiging van intensieve veehouderij op bouwpercelen van grondgebonden bedrijven is niet toegestaan);

¹⁰ De bestemming voor bedrijven van minder dan 1 hectare is al vastgesteld in het bestemmingsplan buitengebied 2005 en wordt dus niet meegenomen in dit Plan-MER.

- vrijstellingsbevoegdheid ten behoeve van nieuwe intensieve veehouderijen en de uitbreiding van bestaande intensieve veehouderijen (beide binnen het agrarisch bouwperceel);
- wijzigingsbevoegdheid ten behoeve van het vergroten van het agrarisch bouwperceel tot maximaal 1 hectare en het verleggen van de grenzen van het agrarisch bouwperceel met 30 meter, mits de totale oppervlakte niet wijzigt;

Agrarische doeleinden, klasse C

- omschakeling, hervestiging en uitbreiding van intensieve veehouderij is binnen het agrarisch bouwperceel gewoon mogelijk;
- wijzigingsbevoegdheid ten behoeve van het vergroten van het agrarisch bouwperceel tot maximaal 1 hectare en het verleggen van de grenzen van het agrarisch bouwperceel met 30 meter, mits de totale oppervlakte niet wijzigt;

In de toelichting van het moederplan (1977) staat ook dat: 'Oprichting van nieuwe of omschakeling van bestaande bedrijven tot intensieve veehouderijbedrijven, dient in landschappelijk zeer gevoelige gebieden te voorkomen. Middels een vrijstellingsbevoegdheid zou in iets minder kwetsbare gebieden van dit verbod kunnen worden afgeweken'.

Hypothetisch zal eventueel nog aanwezige bouwblokruimte voor intensieve veehouderij worden benut voor uitbreiding tot het maximaal mogelijke aantal dieren.

Voor de rundveehouderij wordt aangenomen dat er schaalvergroting zal plaatsvinden. Voor schaalvergroting van de rundveehouderij wordt de relatie met het bouwblok niet als beperkende randvoorwaarde gehouden.

4.3 Geologie, geomorfologie, bodem en archeologie

Huidige situatie

Geologie

De geologische opbouw van de gemeente Epe bestaat uit drie delen: het Veluwemassief, de Veluwerand en de IJssel. De hoogste delen van het Veluwemassief liggen op een hoogte van bijna 80 meter boven NAP, de laagste delen in het rivierkleigebied op zo'n 2,50 meter boven NAP. Deze grote hoogteverschillen zijn ontstaan in de voorlaatste IJstijd, toen het landijs vanuit Scandinavië ook Nederland bereikte en ten dele bedekte. De ijstongen van het landijs drongen het eerst via het dal van de IJssel binnen en stuwden aan de flanken de aanwezige rivierafzettingen op tot stuwwallen. Later vulde het dal van de IJssel zich op met door de rivier meegevoerde sedimenten, zoals zand en klei.

Geomorfologie

De Veluwe stuwwal bestaat uit reliëfrijke landduinen en hooggelegen vlakkere delen. De oosthelling van het Veluwemassief wordt doorsneden door min of meer oost-west lopende droge erosiedalen. Kenmerkend zijn de plaatselijk voorkomende zandverstuivingen en door smeltwater gevormde heuvels, zoals de Woesterberg en de Koekenberg.

Het belangrijkste reliëf op de Veluwerand (het dekzandgebied tussen de Veluwe en het IJsseldal) wordt gevormd door de daluitspoelingswaaiers die zijn ontstaan als gevolg van het smeltende ijs na de voorlaatste ijstijd. Later is hierop door de wind een dik pakket dekzand afgezet. Een aantal kleinere dekzandkoppen en wat grotere (complexen van) dekzandruggen en beekdalen bepalen het afwisselende microreliëf.

Het rivierkleigebied is een vlak gebied dat ontstaan is door het vlechtend verloop van de rivier de IJssel. De oeverwal langs de IJssel vormt het hoogste deel en het komgebied (het Voorbroek) het laagste. Het microreliëf in de uiterwaarden is deels van natuurlijke oorsprong (oude geul of stroomrug) en deels ontstaan door de mens (kleiwinputten).

Bodem

De bodem ter plaatse van het Veluwemassief bestaat uit hooggelegen, droge zandgronden (podzolgronden), vaak met grof materiaal zoals grind en steen in de ondergrond. Door menselijke activiteiten zijn zandverstuivingen ontstaan, waardoor zich op enkele plaatsen duinvaaggronden ontwikkelden.

De bodem op de Veluwerand bestaat in gebieden met periodieke kwel uit laaggelegen zandgronden (beek- en gooreerdgronden). In gebieden met permanente kwel zijn moerige eerdgronden en veengronden ontstaan. De soms dikke veenpakketten zijn bijna overal vergraven of door oxidatie verdwenen. Op de overgang tussen natte en droge gronden, langs beekdalen en op dekzandruggen, zijn door menselijke invloed bruine en zwarte enkeerdgronden ontstaan.

De bodem in het rivierkleigebied kent een grote afwisseling in textuur en kalkrijkdom. De oe-verwallen langs de IJssel bestaan uit vruchtbare ooivaaggronden. In de nattere, lager gelegen komgebieden liggen poldervaaggronden met zware klei.

Archeologie

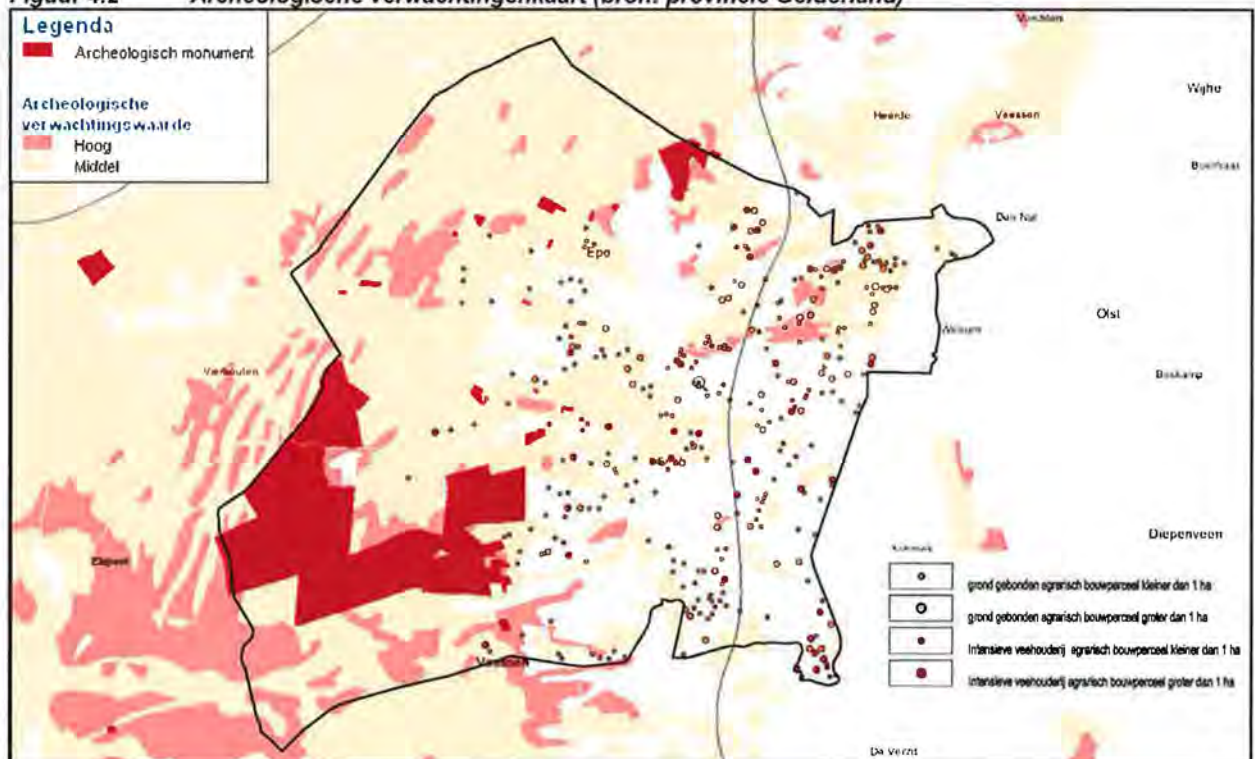
Epe telt ongeveer vijftig archeologisch waardevolle terreinen hoofdzakelijk bestaand uit grafheuvels in het Centraal Veluws Natuurgebied (CVN). Op onderstaande afbeelding is een uittreksel opgenomen van de archeologische waardenkaart van de provincie Gelderland.

Uit deze kaart blijkt het volgende:

1. het zeer groot aaneengesloten gebied ten westen van Vaassen omvat een groot aaneengesloten gebied meer zeer hoge archeologische waarden. Dit gebied heeft in een beschermde status;
2. een kleiner gebied bevindt zich direct ten noorden van de kern Epe.

Beide gebieden vallen binnen het CVN. De bescherming is mede gewaarborgd vanwege het consoliderende beleid gericht op behoud en versterking van de natuur en landschappelijke waarden. Kleine vindplaatsen met beschermde status bevinden zich in de flanken van het CVN binnen de aangrenzende agrarische gronden. In dit gebied komen ook enkele gebieden met archeologische waarden voor zonder beschermde status.

Figuur 4.2 Archeologische verwachtingenkaart (bron: provincie Gelderland)

Autonome ontwikkelingen

Voor de aspecten geologie, geomorfologie, bodem, archeologie hebben de vormende processen al lang geleden hun werk gedaan. Mogelijk lopende vormende processen zullen binnen de looptijd van het bestemmingsplan niet waarneembaar zijn. Veranderingen zullen alleen als resultaten van menselijk ingrijpen ontstaan, in het bijzonder bij bodemingrepen waarbij grootschalig en (veel) dieper dan de bouwvoor gegraven wordt. In de autonome ontwikkeling van het plangebied zijn geen grootschalige activiteiten gepland die ingrijpende invloed hebben op de genoemde aspecten.

In het kader van de autonome ontwikkeling van het gebied wordt voor de bovengenoemde aspecten vooral beleid ingezet om de negatieve effecten zoveel mogelijk te voorkomen en/of te mitigeren of compenseren in het kader van integraal of multifunctioneel grondgebruik. Daarnaast is er een sterker wordende trend om het gebruik van de ondergrond als derde dimensie te faciliteren. Ook hier richt aanwezige en te ontwikkelen beleid zich vooral op bescherming en handhaving van aanwezige waarden en voorkomen van onderlinge conflicten (zie o.a. in 4.5 grondwaterbeschermingsgebied).

Voor de omgang van aanwezige archeologische waarden, die meer lokaal voorkomen en veelal kleiner van omvang zijn dan de andere genoemde aspecten, wordt verwezen naar bijlage 6.

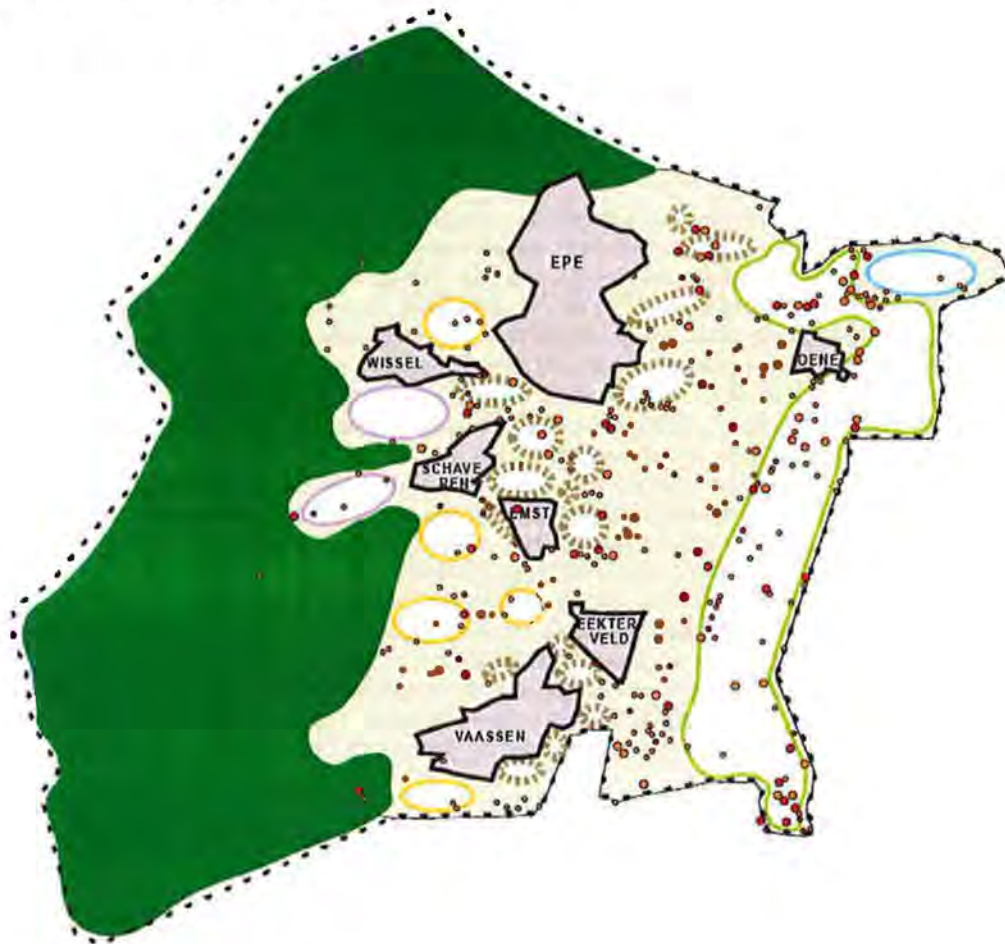
4.4 Landschap en cultuurhistorie

Huidige situatie

Landschap

De bodemtypen en de veranderingsprocessen hebben geleid tot de volgende driedeling van het landschap (zie figuur 4.3):

- stuwwallandschap (bos, heide en enken);
- dekzandlandschap (een glooiend gebied met veel micro reliëf kwelzones en bekenstelsels, bekengebied en wettingengebied);
- rivierkleilandschap (oeverwallen en uiterwaarden).

Figuur 4.3 Landschapsindeling gemeente Epe

Bron: Ruimtelijk Structuurplan Epe

Het stuwwallandschap (groen in kaart 4.3) wordt gevormd door het Veluwemassief en vormt het hoogste deel van het plangebied. De hoogte varieert van 20 meter boven NAP aan de oostkant tot ruim 70 meter in het zuidwesten.

Kenmerkend voor het stuwwallandschap zijn de dichte naald- en loofbossen, waardoor het landschap een sterk gesloten karakter heeft. Plaatselijk zorgen heides voor een meer open karakter. Het landschapsbeeld wordt naast de voorkomende begroeiingen bepaald door de aanwezigheid van veel microreliëf zoals dekzandruggen, puinwaaiers, landduinen, stuifzanden en beekdalen.

Het gebied tussen het Veluwemassief en de IJsselvallei betreft een dekzandlandschap (grijs in kaart 4.3), bestaande uit lage zandgronden. Dit landschap loopt over het algemeen vrij geleidelijk af richting de IJssel met hier en daar een uitzondering in de vorm van een abrupte overgang. De hoogteligging varieert van circa 5 tot 20 meter boven NAP. Het dekzandlandschap is een glooiend gebied met veel microreliëf. Het grondgebruik bestaat uit grasland en in mindere mate bouwland en bos. In het gebied komen veel kleine landschapselementen voor zoals bosjes, houtwallen en singels.

Het rivierkleilandschap (wit in kaart 4.3) is ontstaan door jonge kleiafzettingen van de IJssel. In het rivierkleilandschap liggen de laagste delen van het plangebied (minder dan 5 meter boven NAP). De ruimtelijke structuur is vrij open in de komgebieden en kent op de oeverwal meer afwisseling in openheid en geslotenheid. Het grondgebruik bestaat uit weidegrond, afgewisseld met hier en daar bouwland en boomgaarden.

Cultuurhistorie

De oudste sporen van menselijke beschaving dateren uit de prehistorie. Zogenaamde 'Celtic fields' ten noordwesten van Vaassen herinneren aan de akkerbouw in de IJzertijd. Gedurende lange tijd was een afname merkbaar van het bos ten gunste van heidevelden als gevolg van de toenmalige agrarische productiesystemen. Door intensieve heide-afplagging zijn zandverstuivingen ontstaan. Om akkers hiertegen te beschermen werden deze omgeven met houtwallen, die tevens dienden als veekering.

Door de aanwezigheid van water is later veel bedrijvigheid ontstaan met stromend water als energiebron (koren-, zaag- en papiermolens en wasserijen). Het water werd zoveel mogelijk benut voor menselijke behoeften door middel van de aanleg van sprengen. Het bekenstelsel functioneert op een enkele sprengrak na nog steeds goed. Een aantal beken is deels gekanaliseerd. De cultuurhistorisch waardevolle sprengrakken en de historische landgoederen in de randzone blijven ruimtelijk in stand. Gestreefd wordt naar behoud en herstel van de landschappelijke structuren. Bijvoorbeeld: lanen, tuinkunstige elementen en historische bebouwing. Sinds 1870 zijn door invoering van kunstmest woeste gronden tot landbouwgronden geworden. Bovendien werden hooggelegen, droge heidegronden met naaldbout beplant om verstuiving tegen te gaan. Van enkele gebieden is de oorspronkelijke bebouwings- en verkavelingstructuur interessant, zoals landgoed Tongeren, de kampenzone Niersen en de es bij Gortel. Deze uit de Middeleeuwen daterende nederzettingen sluiten op het CVN aan en zijn ruimtelijk en cultuurhistorisch van grote betekenis. Deze middeleeuwse enclaves binnen het natuurgebied zijn van oorsprong agrarische nederzettingen. Rond deze nederzettingen heeft landgoedvorming plaatsgevonden, resulterend in een ruimtelijk karakteristiek beeld. Van belang is dat hier het grondgebonden agrarisch gebruik gehandhaafd blijft in samenhang met de bebouwing als dragers voor de cultuurhistorie. Naast natuurbeheer- en ontwikkeling staan delen van dit gebied mede in het teken van bosexploitatie en bosbeheer. Dit wordt ook in het streekplan aangegeven en is in het bestemmingsplan 'Buitengebied' van de gemeente Epe afdoende tot uitdrukking gebracht.

Hieronder worden nog enkele cultuurhistorische gebieden aangegeven, die cultuurhistorisch waardevol zijn voor Epe. Het betreft met name de historische delen van de woonkernen.

- De gemeente Epe heeft veel rijks en gemeentelijke monumenten (boerderijen, land- en woonhuizen). De sprengen met watermolens of molenplaatsen en de opgeleide beken en doorgegraven ruggen zijn eveneens cultuurhistorisch waardevol. Gortel is in 1987 aangewezen als beschermd dorpsgezicht;
- Het Apeldoorns Kanaal is met zijn directe omgeving cultuurhistorisch waardevol. Het kanaal is gegraven in de tijd van de industriële revolutie, als transportas en voor de industriële ontwikkeling van de Oost-Veluwe. De gehele zone met haar monumenten (sluizen, wachthuizen, loswal) wordt mogelijk aangewezen als beschermd gezicht.

Autonome ontwikkeling

Landschap

Het landschap van de Gemeente Epe is voortdurend aan verandering onderhevig. De rol van de landbouw verandert, recreatie ontwikkelt zich en er is aandacht voor natuur- en landschapsbehoud. De autonome ontwikkeling van het gebied voltrekt zich met name op basis van vastgestelde beleidsvisies en -documenten. In dat kader wordt onderstaand ten aanzien van het aspect landschap ingegaan op het relevante beleidskader uit het streekplan.

- *Streekplan: Waardevolle landschappen*
Gelderland heeft een grote variatie aan landschappen. De gebieden die de provincie Gelderland heeft aangemerkt als 'waardevol landschap' bezitten (inter)nationaal unieke aardkundige en cultuurhistorische kwaliteiten. Deze gebieden hebben vaak ook bijzondere natuurlijke en recreatieve kwaliteiten. Al deze kwaliteiten wil de provincie Gelderland behouden, duurzaam beheren en waar mogelijk versterken, zonder de leefbaarheid van het gebied aan te tasten. Alleen door een goed samenspel tussen grondgebruikers en overheden kan een duurzaam landgebruik en een aantrekkelijk landschap worden gerealiseerd.

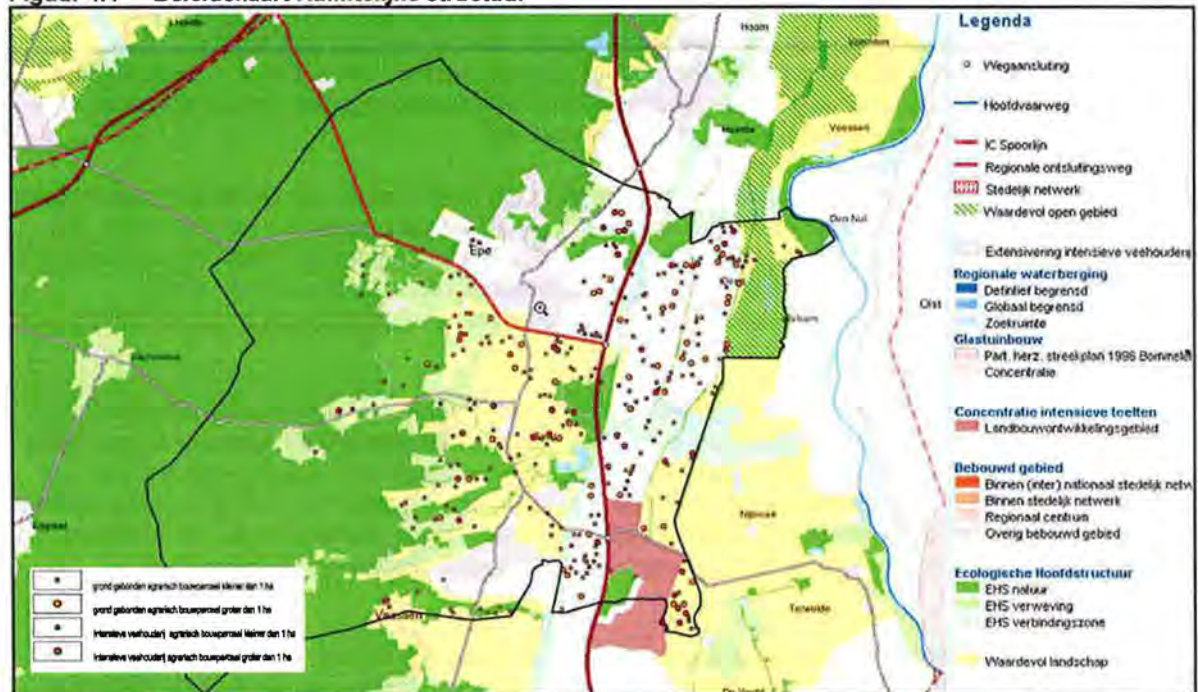
- *Behoud door ontwikkeling*
Binnen de waardevolle landschappen zijn ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk, mits de kernkwaliteiten van het landschap worden behouden of worden versterkt ('ja, mits'-benadering). Binnen waardevolle landschappen is daarom 'behoud door ontwikkeling' het uitgangspunt. Dit betekent dat nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen in overeenstemming moeten zijn met de kernkwaliteiten van het landschap.
- *Waardevolle open gebieden*
Binnen een aantal waardevolle landschappen zijn in het provinciale Streekplan waardevolle open gebieden onderscheiden. Dit zijn karakteristieke open gebieden van tenminste 300-400 hectare groot. Ruimtelijke ingrepen die de openheid aantasten, zoals nieuwe bouwlocaties, zijn niet toegestaan. Voor overige ruimtelijke ingrepen geldt een 'nee, tenzij'-benadering. Dat wil zeggen dat de ruimtelijke ontwikkeling afhankelijk is van de bijdrage aan de landschapskwaliteit.
- *Maatregelen*
Voor de instandhouding van de waardevolle landschappen en waardevolle open gebieden zijn bovenstaande maatregelen in het provinciale Streekplan (2005) opgenomen (zie figuur 4.3). Gemeenten moeten hier bij nieuwe bestemmingsplannen rekening mee houden. De provincie Gelderland toetst bij gemeentelijke bestemmingsplannen of de gemeente voldoende rekening houdt met de kernkwaliteiten en openheid van het landschap. De besluitvorming en definitieve goedkeuring gebeuren door Gedeputeerde Staten van Gelderland.

Cultuurhistorie

De kadernota Belvoir geeft voor de Provincie Gelderland aan wat het belang is van een sterk cultuurhistorisch beleid in Gelderland. Cultuurhistorische waarden zijn een bepalende factor voor de kwaliteit van de leefomgeving en dienen daarom een volwaardige plaats te krijgen in ruimtelijke ontwikkelingsprocessen.

De provincie Gelderland kiest in Belvoir voor een actief cultuurhistorisch beleid, waarin ruimtelijke, economische en cultuurhistorische belangen niet langer met elkaar strijden, maar elkaar inspireren en versterken. Het beleid kent vijf doelstellingen:

- Maak cultuurhistorische waarden inzichtelijk;
- Integreer cultuurhistorie volwaardig in de planvorming;
- Versterk de cultuurhistorische bijdrage aan de Gelderse economie;
- Houd cultuurhistorische waarden duurzaam in stand;
- Vergroot het cultuurhistorisch besef en draagvlak.

Figuur 4.4 Beleidskaart Ruimtelijke structuur

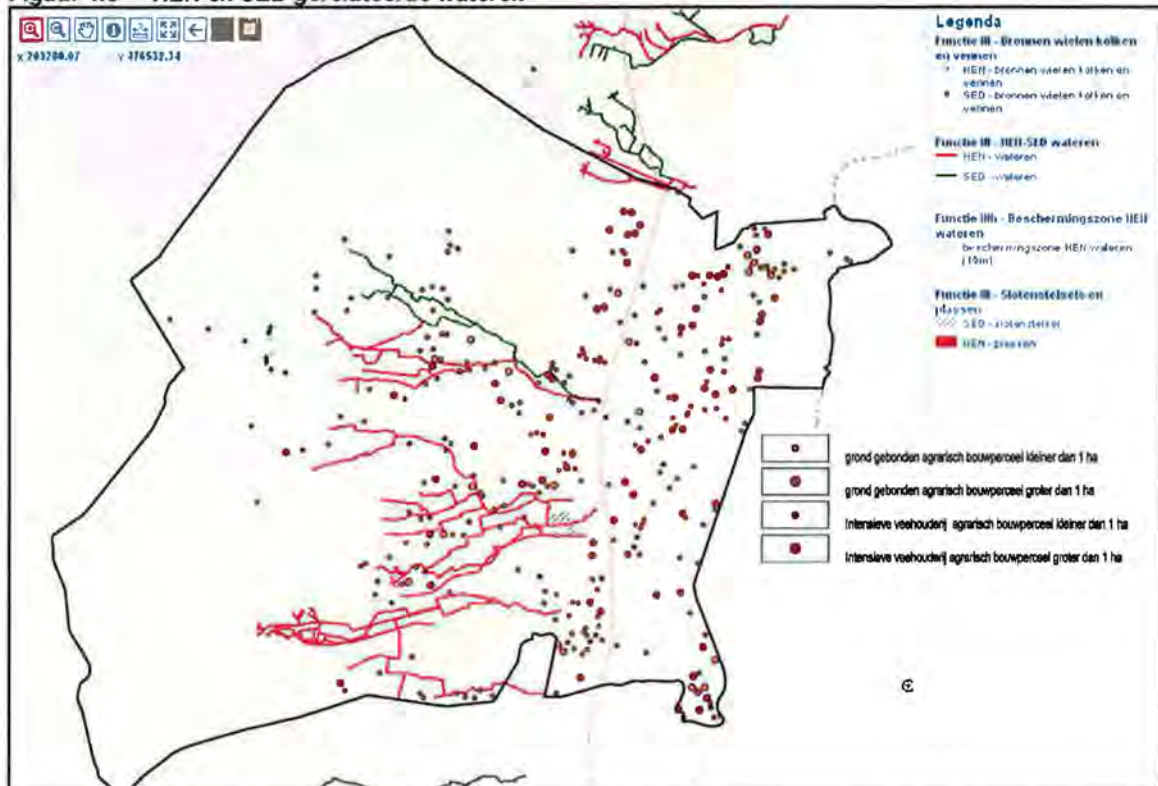
Bron: Streekplankaarten provincie Gelderland (www.gelderland.nl)

4.5 Water

Huidige situatie

De grondwaterstand op de Veluwe is laag: grondwatertrap VII (zie tabel 4.2). De neerslag op het Veluwemassief dringt in de bodem en bereikt het diepe grondwater. Dit diepe grondwater stroomt in het watervoerende pakket boven de ondoorlatende keileemlaag naar het oosten en komt na een lange weg in de komgebieden als kwelwater weer aan de oppervlakte. Een deel van het kwelwater komt na een veel kortere weg op het Veluwemassief aan de oppervlakte. Vanuit deze natuurlijke kwelsituatie ontspringt een aantal beken. Deze kwelbeken zijn onder meer de Tongerensche Beek, de Rode beek, de Geelmolense beek, de Egelbeek en de Paalbeek. Op het Veluwemassief komt stilstaand water voor in de vorm van vennen. Deze zijn ontstaan als gevolg van de lokale aanwezigheid van ondoordringbare lagen in de ondergrond. De vennen zijn gevuld met regenwater.

In de gemeente Epe liggen een aantal HEN en SED wateren. HEN wateren zijn wateren van het hoogst ecologische niveau. Het benadert de meest een natuurlijke situatie. De provincie wil die ecologische waarde beschermen en eventuele negatieve beïnvloeding terugdringen. SED wateren hebben een specifiek ecologische doelstelling. Deze kennen enige menselijke beïnvloeding, maar hebben een ecologische waarde of kunnen die door een relatief geringe inspanning krijgen. De meest natuurlijke situatie ligt voor deze wateren echter niet in het verschieft. De provincie wil vooral de natuurwaarden herstellen en beschermen. In het ontwerp waterplan van Provincie Gelderland worden de HEN en SED wateren opgenomen in de EHS, waarvoor dan het EHS beleid geldt. Een overzicht van deze wateren zijn gegeven in figuur 4.5.

Figuur 4.5 HEN en SED gerelateerde wateren

Bron: Wateratlas kaarten provincie Gelderland (www.gelderland.nl)

Het grondwatersysteem op de Veluwerand is van lokale aard. Dit betekent dat het regenwater dat infiltreert op de dekzandruggen en langs de beekdalen ten goede komt aan het ondiepe grondwater. De heersende grondwatertrappen zijn IV en VI (zie tabel 4.2). Dit ondiepe kwelwater komt relatief snel aan de oppervlakte in de aangrenzende laagten. Deze laagten, evenals de beekdalen, hebben kwelinvloeden in de winter en in het voorjaar. De grondwatertrap in deze relatief natte gebieden is III en V. Lokaal zijn dalvormige laagten waarin de beken van natura liggen of aangelegd zijn. Daar is het grondwater (kwel) dicht bij of aan het oppervlak en is sprake van een Gt III en plaatselijk II. Hier zijn natte graslanden en moerige veengraslanden aanwezig. Het grondwater is matig aangerijkt met mineralen uit de ondergrond.

Vanaf het Veluwemassief stromen de beken oostwaarts naar de Grift en het Apeldoorns Kanaal. Deze voeren het water in noordelijke richting af; bij Hattem wordt op de IJssel geloosd. Sommige beken op de Veluwerand zijn uitgegraven tot op het grondwater en om een kunstmatig verval te creëren is een deel van de beken in een hogere bedding gelegd (opleiden). Het waterverzamelende deel van de beken wordt een spreng genoemd. De gehele beek (spreng en de beek) is een sprengenbeek of molenbeek. Voorbeelden van deze sprengen- of molenbeken zijn de Hartense Molenbeek en de Geelmolensbeek.

Tabel 4.2 Grondwatertrappen indeling

Grondwatertrap(Gt)	I	II	III	IV	V	VI	VII
Gemiddeld hoogste grondwaterstand in cm beneden maaiveld (GHG)	<20	<40	<40	<40	>40	40-80	>80
Gemiddeld laagste grondwaterstand in cm beneden maaiveld (GLG)	<50	50-80	80-120	80-120	>120	>120	>160

De fluctuaties van het grondwater worden ingedeeld in zeven grondwatertrappen. Elke grondwatertrap wordt daarbij bepaald door de diepte van de gemiddelde hoogste grondwaterstand (GHG) en de gemiddelde laagste grondwaterstand (GLG).

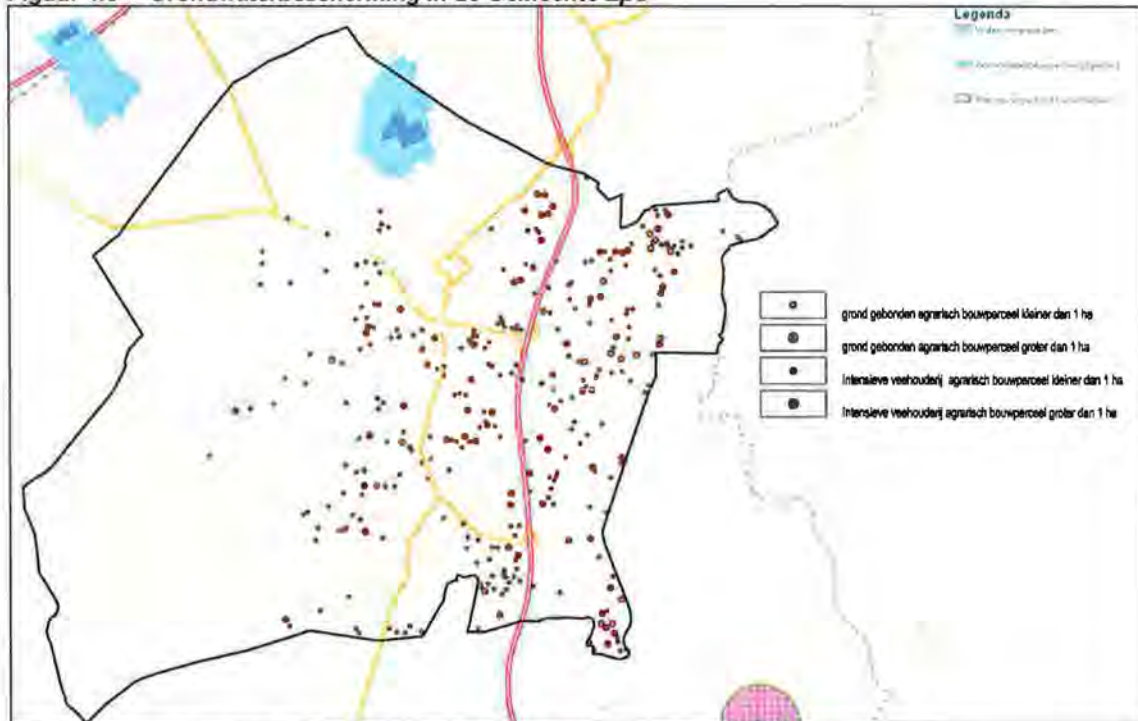
Bron: Staring Centrum

De komgronden langs de IJssel zijn zeer nat. Het grondwater zit in droge perioden niet dieper dan 40 tot 50 centimeter onder het maaiveld (grondwatertrap I en II, zie tabel 4.2.). Deze gebieden ontvangen diep kwelwater van het Veluwemassief en ondiep kwelwater uit de Veluwerand en de IJssel. In deze gebieden vindt kunstmatige bemaling plaats.

Daarnaast zijn noord-zuid lopende weteringen gegraven, zoals de Groote Wetering en de Nieuwe Wetering, die het water bij Hattem in het Apeldoornsch Kanaal en vervolgens in de IJssel lozen. In de uiterwaarden langs de IJssel komt stilstaand water voor in plassen en oude rivierarmen.

Ten noorden van Epe is het enige grondwaterbeschermingsgebied binnen de Gemeente Epe gelegen (zie figuur 4.6). Daarnaast heeft de Klaarbeek (loopt onder Epe langs naar het Apeldoornsch kanaal) een bijzondere functie voor oppervlaktewater ten behoeve van drinkwater voorziening. In het stroomgebied van deze beek moeten mogelijke vervuilende activiteiten nader beschouwd worden.

Figuur 4.6 Grondwaterbescherming in de Gemeente Epe

Bron: Wateratlas kaarten provincie Gelderland (www.gelderland.nl)

Autonome ontwikkelingen

Waterberging (trits 'vasthouden – bergen – afvoeren')

Als uitwerking van het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW) ligt bij het waterschap de taak om het watersysteem op orde te brengen. Daarbij moet rekening worden gehouden met de gevolgen van de klimaatverandering. Het zoeken naar ruimte voor water is daarbij één van de belangrijkste maatregelen. Ruimtelijk is dit vertaald in een kaart met daarop gebieden die door hun ligging geschikt zijn voor waterberging. Dit betekent niet automatisch dat daar geen ontwikkelingen mogelijk zijn, maar de door de ontwikkelingen verloren gegane bergingscapaciteit dient in de directe omgeving te worden gecompenseerd.

Waterretentie

Bij alle ruimtelijke ontwikkelingen moeten er maatregelen worden getroffen om het hemelwater binnen het plangebied vast te houden. Hiermee wordt voorkomen dat elders wateroverlast ontstaat en wordt verdroging tegengegaan. Via de watertoets worden individuele (uitbreidings) plannen nader beschouwd. Tot een neerslaggebeurtenis die eens per tien jaar optreedt, dient het hemelwater te worden vastgehouden (in de bodem geïnfiltreerd) dan wel geborgen.

Waterkwaliteit

Bestaande (milieu) wetgeving zal vertrekpunt zijn voor bedrijfsprocessen en de omgang met proceswater. Er van uitgaande dat in de huidige situatie geen proceswater wordt geloosd op het oppervlaktewater en dat bij uitbreiding (milieu)wetgeving wordt gerespecteerd, zal het vergroten van en omzetting naar intensieve veehouderij geen direct nadelig kwalitatief effect hebben op de waterkwaliteit.

Het uitrijden van mest op het land in relatie tot de effecten op grondwater en oppervlaktewater wordt ervan uitgegaan dat het mestbeleid (mineralen balans en gebruiksnormen) voldoende maatregelen biedt om geen extra belasting van nutriënten te veroorzaken in het grondwater en oppervlaktewater. Dit geldt ook met betrekking tot de HEN en SED wateren.

Bij vergroting van het bouwblok en dus het aantal dieren kan het risico dat er een effect zou kunnen plaatsvinden op de kwaliteit van het grondwater, oppervlaktewater inclusief de HEN en SED wateren wel vergroten. Maar bedacht moet worden dat de gemeente Epe qua mest een overschot gebied is. Dat betekent dat uit de gemeente mest moet worden afgezet naar elders. Op zich kan er pleksgewijs (vooral op grondbezit bij niet hoofdberoepers en burgers met bijvoorbeeld paarden) plaatsingsruimte voor mest aanwezig zijn.

Indirect zou door uitbreiding van bedrijven een toename van aanwezige mest tot de toegestane mestnormen kunnen plaats vinden. Echter het bestemmingsplan regelt de intensiteit van bemesting niet. Verder wordt er verwacht dat er geen verandering optreedt in de kleinschalige gebieden waar extensief beheer plaats vindt of beheer met een beheerovereenkomst (SAN) aanwezig is. De effecten van het opvullen van de plaatsingsruimte van mest op perceelsniveau zullen zich naar verwachting niet voordoen of op zo'n schaalniveau dat het geen effecten heeft op grond en oppervlaktewater. Effecten op de natuurwaarden van de sprengbeken zullen daarom niet optreden als gevolg van deze wijziging van het bestemmingsplan.

4.6 Bodemkwaliteit

Huidige situatie

De bodemkwaliteit in de gemeente Epe is (tot een diepte van 2,0 meter beneden maaiveld) in kaart gebracht en vastgelegd in de vorm van een bodemkwaliteitskaart. Samen met het bodembeheerplan vormt het de basis voor grondverzet in de gemeente Epe.

In het bodembeheerplan is de zone landbouw onderscheiden (naast de meer 'stedelijke' zones). Deze zone komt nagenoeg overeen met het buitengebied van de gemeente Epe. De bodemkwaliteit van de zone landbouw is als 'schoon' betiteld. Uitzonderingen vormen de boerenerven en plaatsen waar (mogelijk) zogenaamde 'bodemverdachte' activiteiten hebben plaatsgevonden (activiteiten die bodemverontreiniging veroorzaken).

Overigens is een aantal gebieden buiten de bodemkwaliteitskaart gehouden omdat hier minder grondverzet voorkomt en de gebieden relatief klein zijn. Voor het buitengebied zijn dit de grondwaterwin- en grondwaterbeschermingsgebieden en de bos-, klei en veengebieden. Over het algemeen kennen deze gebieden een schone bodemkwaliteit en gaan ook hier de uitzonderingen op die in de overige alinea zijn genoemd.

Voorafgaand aan het realiseren van een nieuwe activiteit dient beoordeeld te worden of een verkennend bodemonderzoek noodzakelijk is om de bodemkwaliteit vast te stellen of dat de bodemkwaliteitskaart voldoende is. Voor nieuwe bedrijfsmatige activiteiten wordt een verkennend of nulsituatie bodemonderzoek opgenomen in de voorschriften van een nieuwe vergunning.

Autonome ontwikkeling

Afgezien van een eventuele uitbreiding van de intensieve veehouderij wordt er aangenomen dat er geen directe emissie van bodembedreigende stoffen, zoals zware metalen, PAK's, bestrijdingsmiddelen, olie enzovoorts naar de bodem plaatsvindt.

Uitbreiding van en hervestiging/omschakeling naar intensieve veehouderij kan wel verhoogde depositie van zuur veroorzaken doordat de naar de lucht vrijkomende ammoniak (NH_3) samen met zuurstof salpeterzuur (HNO_3) vormt en neerslaat. Een lagere pH-waarde van de bodem als gevolg van zuurdepositie kan zorgen voor een versnelde uitspoeling van metalen naar het grondwater. Echter, op niet zuurgevoelige bodems is het effect minimaal. Maatregelen gericht op reductie van ammoniakemissie in het kader van de natuurwetgeving zullen ook een positief effect hebben op dit aspect en tot vermindering van de zuurdepositie leiden.

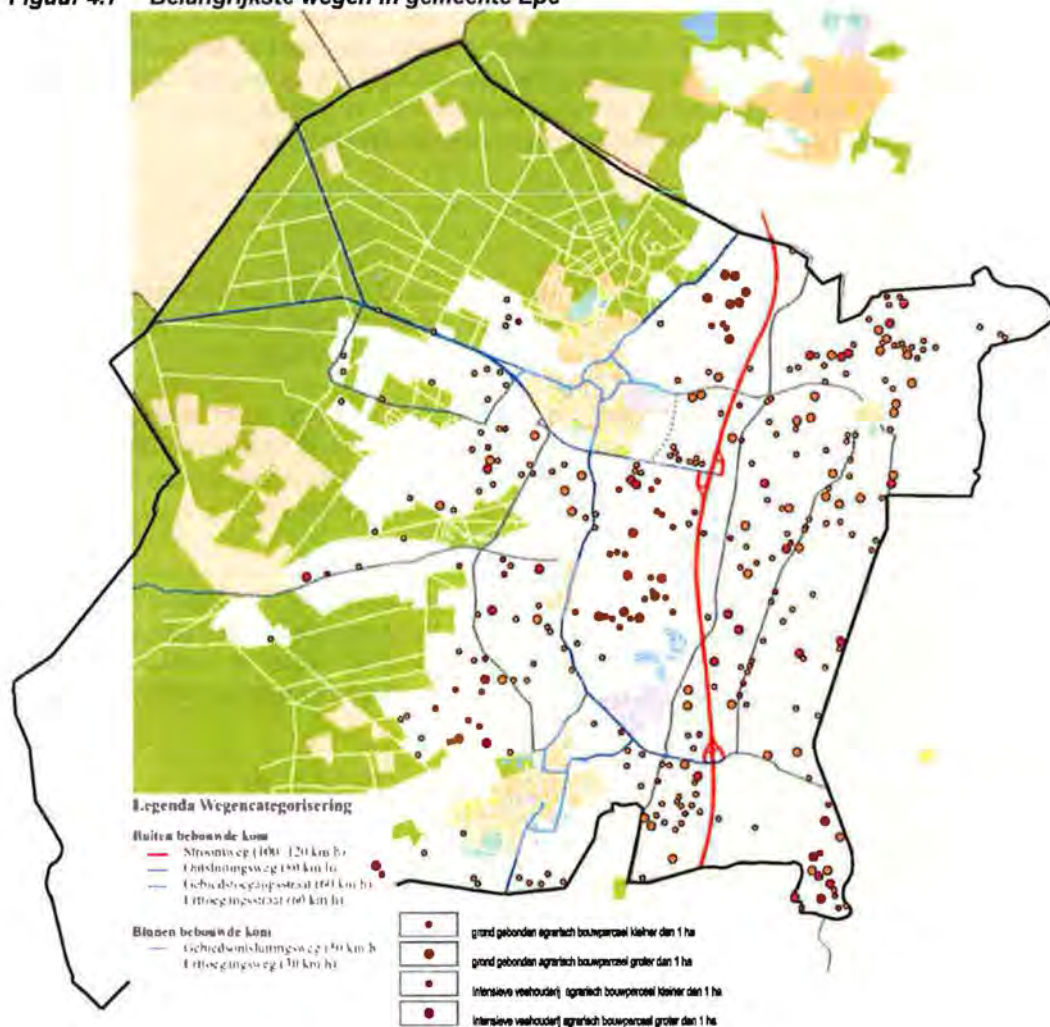
4.7 Infrastructuur

Bij de infrastructuur zijn de bestaande wegen en verkeersintensiteiten van belang. Hieruit kan ook worden afgeleid of er knelpunten aanwezig zijn op het gebied van verkeersveiligheid.

Huidige situatie

Door het plangebied loopt de Rijksweg A50, onderdeel vormend van het landelijke hoofdwegennet. Het grootste deel van de overige wegen in het plangebied heeft een lokaal karakter, met een belangrijke functie voor de ontsluiting van de dorpen in de gemeente, het landelijk gebied en de landbouwgronden. Deze wegen worden erftoegangswegen genoemd. De belangrijkste lokale en tevens doorgaande gebiedsontsluitingsweg is de N309 (Epe – 't Harde). In het plangebied zijn geen spoorwegen gelegen. In figuur 4.7 zijn de belangrijkste wegen gegeven gelegen in gemeente Epe.

Figuur 4.7 Belangrijkste wegen in gemeente Epe

Verkeersintensiteit

In tekstbox 4.1 zijn enkele conclusie weergegeven over verkeersintensiteiten en erftoegangswegen.

Tekstbox 4.1 Conclusies over verkeersintensiteiten en erftoegangswegen

In de praktijk varieert het gebruik van erftoegangswegen in termen van verkeersintensiteiten van enkele honderden voertuigen per dag tot 5.000 à 6.000 voertuigen. Bij deze hoge intensiteit is vaak sprake van een (gemeentelijke) verbindingsweg tussen woonkernen. Bij enkele honderden voertuigen per dag levert een rijbaanbreedte van 3,50 meter geen problemen op. Bij een intensiteit van 1.000 of meer voertuigen is de kans op bermschade erg groot en dient een bredere verharding te worden aangelegd. Er dient dus een duidelijke relatie te worden gelegd tussen intensiteit en verhardingsbreedte. De verharding mag echter niet de indruk wekken van 2 rijstroken. In de praktijk varieert de verhardingsbreedte van 3,00 m tot 6,00 m.

Op de erftoegangswegen maken de fietser en overig langzaam (gemotoriseerd) verkeer in beginsel gebruik van de rijbaan. De afwikkeling van (veel) fietsers op een rijloper van circa 3,50 m kan bij relatief hoge intensiteiten niet als duurzaam veilig worden aangemerkt.'

Bron: *Handboek Wegontwerp – Erftoegangswegen, CROW 2002*

Op dit moment voldoen de wegen in gemeente Epe aan de normering van CROW.

Verkeersveiligheid

In het kader van het opstellen van een Programma Regionale Verkeersveiligheid in de Steden-driehoek van Provincie Gelderland is er onderzoek gedaan naar ongevaloorzaken en kenmerken. Hieruit is het aantal letselongevallen door landbouwverkeer (voertuigen en uitritten buiten de bebouwde kom) 3% (Provincie Gelderland, 2005).

Autonome ontwikkeling**Verkeersintensiteit**

Bij autonome ontwikkeling van het plangebied zijn geen grootschalige activiteiten gepland waardoor de verkeerstoename in het plangebied toeneemt.

In de autonome ontwikkeling zal er een netto geringe toename zijn van intensieve veehouderij en rundveehouderij veroorzaakt door schaalvergroting en het inkrimpen van het aantal kleinere agrariërs. Hierbij geldt dat de verkeerstoename relatief weinig toeneemt. Om dit te illustreren kan een voorbeeld worden genomen van een intensieve veehouderij die op dit moment 2.500 varkens heeft. Als dit bedrijf in de toekomst zal vergroten tot een totaal van 10.000 vleesvarkens, zal dit voor de omvang van vrachtverkeer resulteren in zes vervoersbewegingen per etmaal meer. Hierbij worden alle bewegingen uitgevoerd gedurende de dagperiode (tussen 07.00 en 19.00). Een uitbreiding van 100.000 vleeskuikens zal een totaal van 2 extra vervoersbewegingen per dag veroorzaken. (zie bijlage 5).

De autonome ontwikkeling geeft door uitbreiding van intensieve veehouderij tot 1 hectare (ruimte conform vigerend bestemmingsplan) een minimale toename van vervoersbewegingen. Dit zal minder zijn dan zes vervoersbewegingen per bedrijf per dag zijn, aangezien er nu al agrarische bedrijven aanwezig zijn. Daarnaast wordt er niet verwacht dat veel bedrijven het maximaal die- ren zullen gaan houden wat mogelijk is op 1 hectare, zoals in bovenstaand voorbeeld geïllustreerd is. Daarnaast wordt aangenomen dat mogelijke hervestiging/omschakeling naar intensieve veehouderij in het klasse C gebied een kleine toename geeft in de verkeersintensiteit.

Zoals hier boven al vermeld is, onder de autonome ontwikkeling zal er, door het de ontwikkeling van de veehouderij, in totaal een relatief geringe verkeerstoename en daardoor verkeersintensiteit zijn.

Verkeersveiligheid

Als we kijken naar de eventueel mogelijke beïnvloeding van de verkeersveiligheid door vrachtverkeer, is de toename van het aantal vrachtwagens beperkt. Aan de bovengenoemde richtlijnen van CROW voor erftoegangswegen voldoen de wegen in het onderzoeksgebied, wanneer de verkeersstroom beperkt is. Omdat de verkeersstroom minimaal zal zijn en de wegen voldoende capaciteit hebben, zal de verkeersveiligheid relatief gelijk blijven. Wel kan er een subjectief gevoel van verkeersonveiligheid zijn door de autonome groei van de breedte van de gebruikte vervoermiddelen. Dat is echter niet toe te schrijven aan de in dit plan beschreven ontwikkeling in de veehouderij maar is een al aanwezige ontwikkeling in de transportsector.

4.8 Natuur

Huidige situatie

Natuurbeschermingswet (Natura 2000-gebieden)

In en nabij het plangebied voor het bestemmingsplan liggen twee Natura 2000-gebieden, te weten Veluwe en Uiterwaarden IJssel en het natuurmonument Vosbergen.

De Veluwe is aangewezen als Vogel- en Habitatrichtlijngebied (afbeelding 4.8).

De gemeente Epe heeft een deel van de noordelijke Veluwe binnen haar gemeentegrenzen. De grote heidegebieden (Oldebroekse heide en Doornspijkse heide) maken geen deel uit van de gemeente Epe; diverse kleinere heiden wel.

Figuur 4.8 Begrenzing van Natura 2000-gebied Veluwe en de uiterwaarden IJssel volgens ontwerp aanwijzingsbesluit (eerste en derde tranche) en gemeente Epe.

De habitattypen in tabel 4.1 gelden voor de gehele Veluwe. In de aanwijzingsbesluiten zijn de doelen voor de habitattypen en – soorten aangegeven. Als het om Vogelrichtlijngebieden gaat zijn ook de vogelrichtlijnsoorten vermeld.

Momenteel is de provincie Gelderland bezig met het opstellen van het beheerplan Natura 2000 voor het Natura 2000-gebied Veluwe. In dit plan wordt een kaart opgenomen met de verspreiding van de verschillende habitattypen. De conceptkaart met deze verspreidingsgegevens is geraadpleegd. Deze kaart kan echter niet worden opgenomen in dit plan, want deze is nog niet vrijgegeven door de provincie.

De habitattypen voor het Natura2000 gebied Veluwe dat in de omgeving van het plangebied voorkomen zijn:

- H 3439 : Droge heide;
- H 9190 : Oude zuurminnende eikenbossen;
- H 2320 : Binnenlandse kraaiheide.
- H 3260A : Beken en rivieren met waterplanten (waterranonkels)
- H 6410 : Blauwgraslanden

- H91E0C: Beekbegeleidende bossen (vochtige alluviale bossen)
- H4010A: Vochtige heiden (hogere zandgronden)

Voor een uitgebreide beschrijving van de habitattypen en –soorten en de Vogelrichtlijn soorten wordt verwezen naar de Passende beoordeling.

Tabel 4.1 Voorlopige instandhoudingsdoelen van de Veluwe volgens het ontwerpaanwijzingsbesluit (bron: www.minlnv.nl)

				Kernopgaven
				Doelstelling kwaliteit
				Doelstelling oppervlakte
Landelijke staat van instandhouding				
Habitattypen				
H2310 - Stufzandheiden met struikhei	--	>	>	6.08
H2320 - Binnenlandse kraalheibegroeiingen	-	=	=	6.08
H2330 – Zandverstuivingen	--	>	>	6.08
H3130 - Zwakgebufferde vennen	-	=	=	
H3160 - Zure vennen	-	=	>	6.03,W
H3260A - Beken en rivieren met waterplanten (wateranankels)	-	>	>	
H4010A - Vochtige heiden (hogere zandgronden)	-	>	>	6.09
H4030 - Droge heiden	--	>	>	6.08
H5130 - Jeneverbesstruwelen	-	=	>	6.09
H6230 - *Heischrale graslanden	--	>	>	6.09
H6410 – Blauwgraslanden	--	>	>	
H7110B - *Actieve hoogvenen (heideveentjes)	--	>	>	6.04,W
H7150 - Pioniervegetaties met snavelbiezen	-	>	>	
H9120 - Beuken-eikenbossen met hulst	-	>	=	
H9160A - Eiken-haagbeukenbossen (hogere zandgronden)	--	>	=	
H9190 - Oude eikenbossen	-	>	>	6.13
H91E0C - *Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	-	>	>	

Legenda

Habitatype, soorten, broedvogels en niet-broedvogels

Landelijke staat van instandhouding

+	Gunstig
-	Matig ongunstig
--	Zeer ongunstig

Habitattypen

Doelstelling voor oppervlakte en/of kwaliteit

=	Behoud
>	Uitbreiding
= (>)	Uitbreiding met behoud van goed ontwikkelde locaties
<	Vermindering is toegestaan, ten gunste van met name genoemde habitatype of soort
+ (<)	Achteruitgang ten gunste van ander habitatype of soort toegestaan

Het beschermd natuurmonument Vosbergen

De buitenplaats is aangewezen als beschermd natuurmonument vanwege de aanwezigheid van cultuurhistorie waarden en natuurwaarden die nauw met elkaar samenhangen. Het landgoed is van belang doordat het een fraaie overgang vormt tussen Veluwe en IJsseldal.

Figuur 4.9 Kasteel Vosbergen met gracht en een beukenlaan

Op het landgoed in het vochtig loofbos (rabattenbos) met varens (dubbelloof, kamvaren) geoord- en middelste helmkruid en ijle-, elzen- en zompzegge aanwezig. Er is geen sprake van een berkenbroek, maar van een verdroogd elzenbroekbos.

Lanen zijn zeer talrijk en samen met de bebouwing de meest karakteristieke elementen.

De bossen en lanen zijn rijk aan vogels (spechten, bosuil en zangvogels van oud loofbos). De beken op het landgoed vormen de benedenloop van een sprengenbeek en voeren altijd water; samen met de sloten zijn ze voor de fauna van belang.

Tijdens een veldbezoek op 25 mei 2009 is vastgesteld dat de loofbossen overwegend eiken-beukenbossen zijn. Door een combinatie van verdroging en N depositie is het merendeel van het bos in de kruidlaag verruigd (braam).

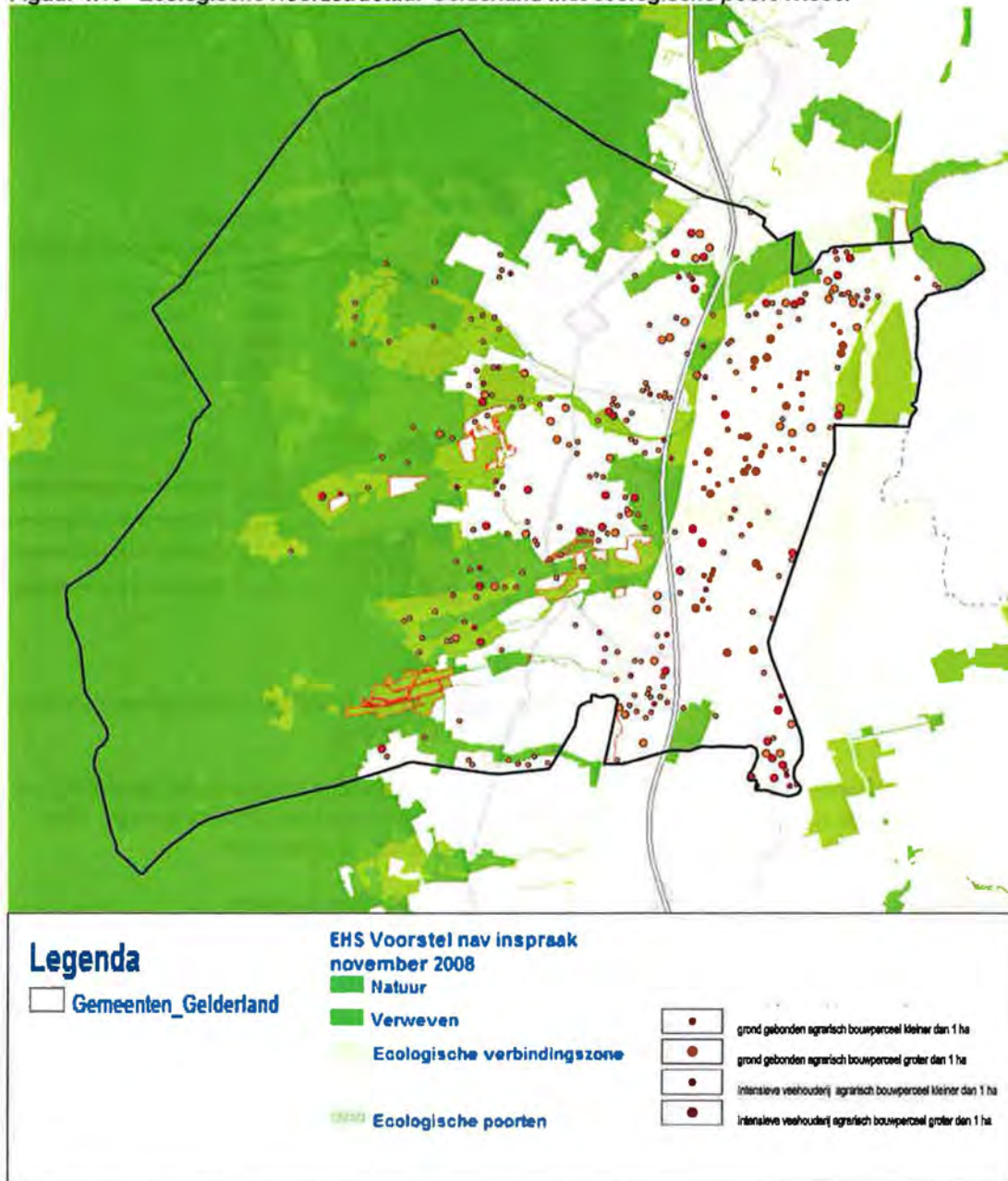
Milieuomstandigheden in het verleden en nu hebben gezorgd voor een 'zekere stress' waar de vitaliteit van het ecosysteem nadelig door beïnvloed is/wordt. Op diverse plaatsen zijn de eiken flink aangetast door eikenbladroller en lijken eiken door ongunstig verhouding tussen bladoppervlak en vochtopnemend vermogen gevoelig voor insecten.

Ecologische hoofdstructuur (EHS)

Een groot deel van de gemeente behoort tot de ecologische hoofdstructuur. De bos en heide gebieden en bovenlopen van de sprengengebeken zijn natuur. De kleinschalige agrarische gebieden rond de boven- en middenlopen zijn EHS verweven.

De Grift en het Apeldoorns kanaal zijn EHS en deels verbindingzone. De ecologische poort Wissel en verbindingzone zorgen voor ecologische samenhang van Veluwe met IJsselgebied.

Figuur 4.10 Ecologische Hoofdstructuur Gelderland met ecologische poort Wissel

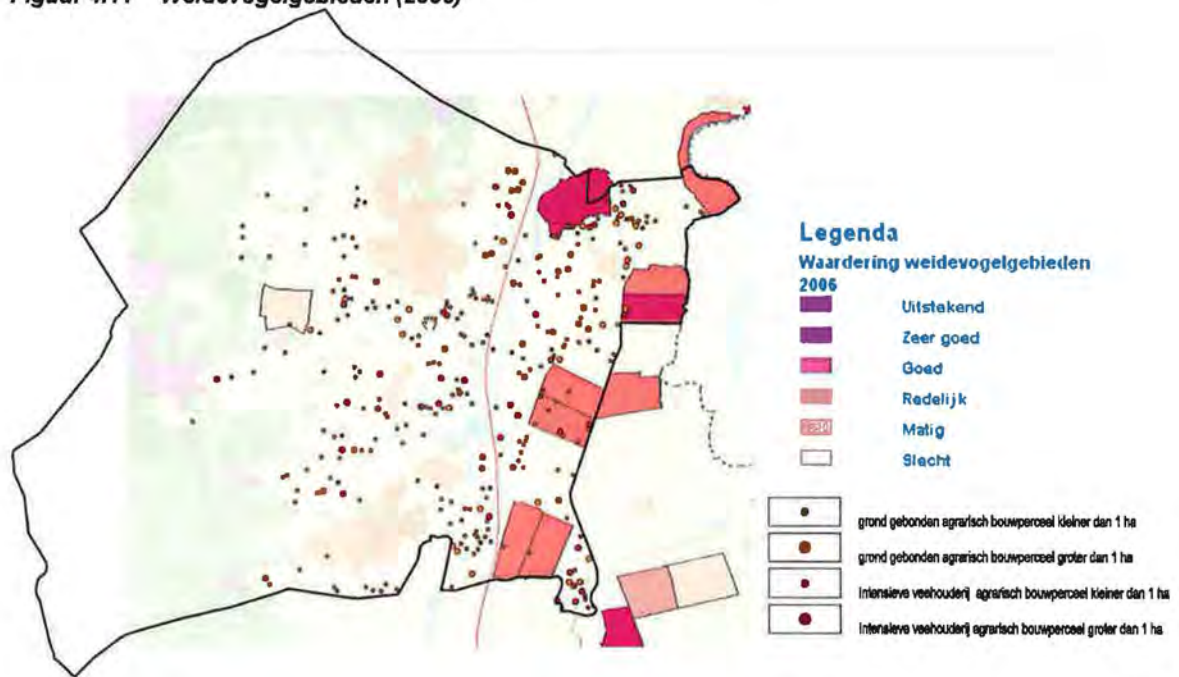
Bron: www.gelderland.nl

Ganzen- en weidevogelgebied

In de gemeente Epe komen in het gebied oostelijk van het Apeldoorns kanaal enkele weidevogelgebieden voor (zie figuur 4.11). In het natuurgebiedplan zijn deze gebieden opgenomen als zoekgebieden voor natuurbeheer.

Voor ganzen is Het Voorbroek (oostelijk van de Groote Wetering) van betekenis; dat gebied is aangewezen als ganzenfoerageergebied.

Figuur 4.11 Weidevogelgebieden (2006)

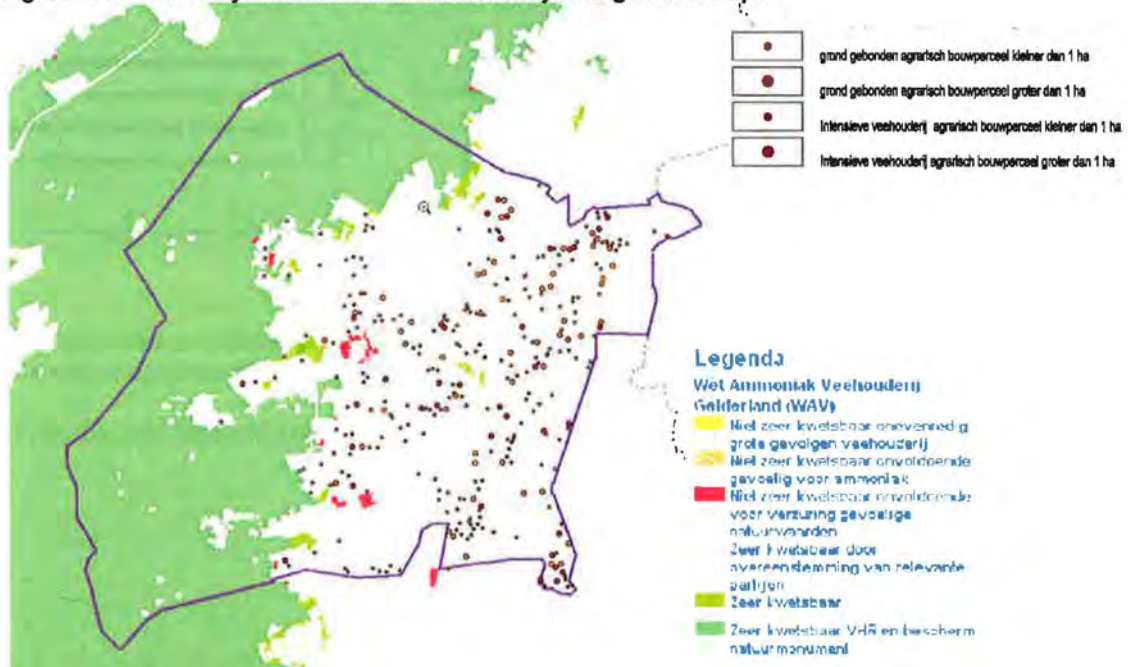
Wav-gebieden

Delen van het gebied zijn aangewezen als Wav-gebied. Deze gebieden vallen geheel binnen de aangewezen Natura 2000-gebieden en de gebieden van de EHS.

In het gebied wordt stikstof uitgestoten, met name door agrarische bedrijven. De stikstofuitstoot slaat neer op de natuurgebieden. De stikstofdepositie is voor veel natuurtypen te hoog. Hierdoor staat de ontwikkeling van areaal en kwaliteit van de natuur onder druk.

In onderstaand figuur zijn de Wav- gebieden voor gemeente Epe gegeven.

Figuur 4.12 Kaart bij Wet Ammoniak Veehouderij voor gemeente Epe.

Bron: www.gelderland.nl

Autonome ontwikkeling

Natuurbeschermingswet (Natura 2000-gebieden)

De autonome ontwikkeling van de Natura 2000 gebieden is vooral afhankelijk van de ammoniakdepositie. Deze staat beschreven in paragraaf 4.9.

Ecologische hoofdstructuur (EHS)

De provincie Gelderland is bezig met het realiseren van de Ecologische Hoofdstructuur in Gelderland en koopt daarvoor gebieden op. Na aankoop worden de gebieden ingericht. In 2018 moet de EHS geheel gerealiseerd zijn.

Ganzen- en weidevogelgebied

De beschermde ganzen- en weidevogelgebieden zijn aangewezen door de provincie. Agrariërs kunnen binnen de gebieden contracten afsluiten met de provincie. Afhankelijk van het aantal bedrijven dat meedoet, kan het aantal ganzen en weidevogels toe- of afnemen.

Wav-gebieden

Vanwege strengere milieuwetgeving en ontwikkelingen in de landbouw gaat de stikstofdepositie dalen en heeft daardoor minder effecten op de gevoelige natuurgebieden.

4.9 Ammoniak

Bij de beoordeling van de effecten van de landbouwkundige ontwikkeling in het kader van het bestemmingsplan zijn de volgende gegevens van belang:

1. De huidige N-depositie;
2. De toekomstige N-depositie (autonome ontwikkelingen)
3. De kritische depositiewaarde;
4. De bijdrage van de ontwikkelingen (inclusief alternatieven) aan de N-depositie.

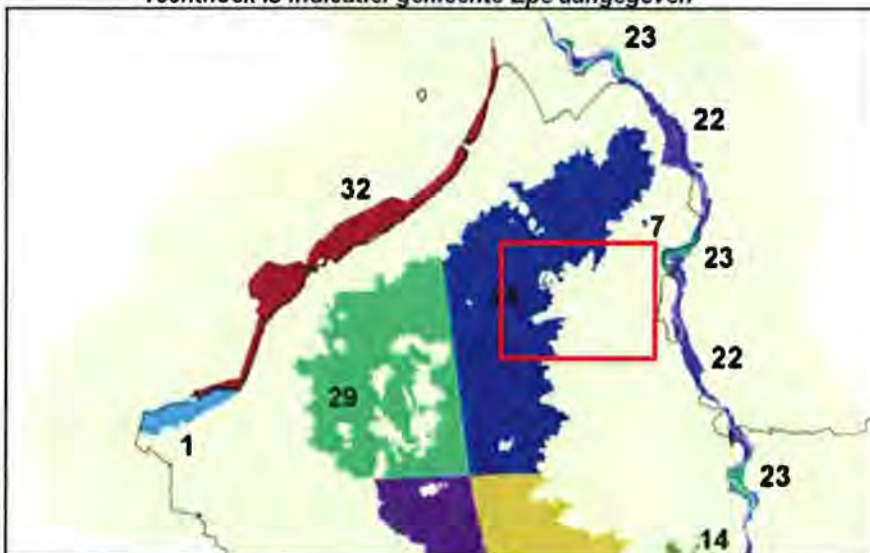
Huidige situatie

1. De huidige N-depositie

De ammoniak- en stikstofdepositie in Gelderland is recent door Alterra voor de Gelderse beheerplannen Natura 2000 berekend (zie tabel 4.1). De huidige N depositie in het plangebied onderscheiden in de depositie van de landbouw in het plangebied zelf en de depositie vanuit overige bronnen, de zogenaamde achtergronddepositie.

Omdat de Veluwe groot is, hebben de onderzoekers het gebied in enkele gebieden verdeeld. Bij Epe gaat het om de noordelijke Veluwe nr 28 en landgoed Vosbergen nr 7 (figuur 4.13).

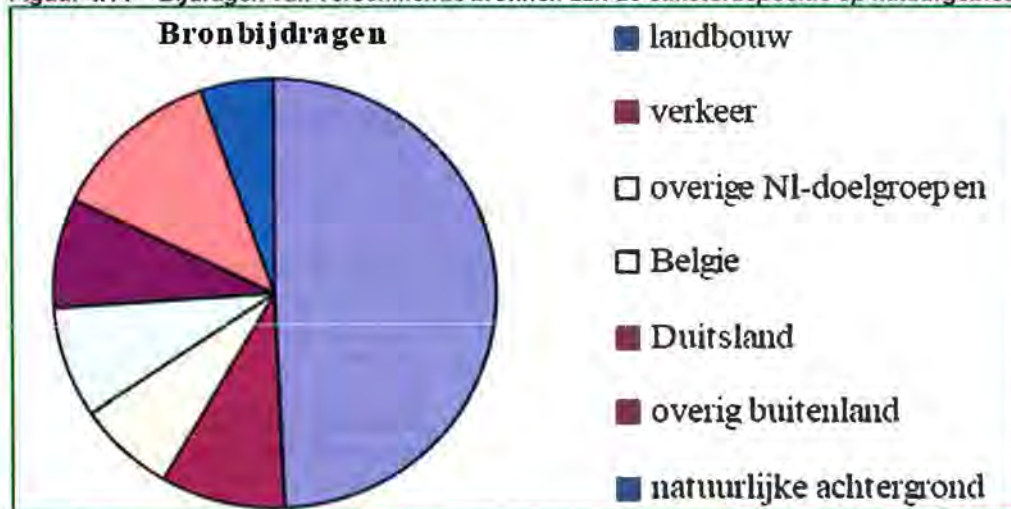
Figuur 4.13 Natura2000 gebieden in noordelijk deel van Gelderland (Gies e.a., 2009); met rode rechthoek is indicatief gemeente Epe aangegeven

Een te hoge stikstofdepositie, ook wel vermistende depositie genoemd, op de natuurlijke ecosystemen kan leiden tot een verstoring en verslechtering van de biodiversiteit van deze ecosystemen. Overmatige depositie van stikstof (N) leidt tot verstoring van de voedingstoffenbalans in de bodem en verontreiniging van het grond- en oppervlaktewater, wat uiteindelijk leidt tot het verdwijnen van karakteristieke soorten in bossen en natuurterreinen. De N-depositie in Nederland bestaat uit ammoniak (NH_x) en stikstofoxiden (NO_x).

De N-depositie in Nederland bestaat uit ammoniak (NH_x) en stikstofoxiden (NO_x). De uitstoot van N-verbindingen bestaat bij verkeer en industrie voornamelijk uit stikstofoxiden (NO_x) en bij de landbouw uit ammoniak (NH_3). De landbouw krijgt veel aandacht bij de stikstofproblematiek. Deze sector veroorzaakt een groot gedeelte van de stikstofdepositie in Nederland. Echter, ook andere sectoren veroorzaken stikstofdepositie. De stikstofdepositie op natuurgebieden is voor de helft afkomstig uit de Nederlandse landbouw, in de vorm van ammoniak. Een kleiner deel van de stikstofdepositie is, in de vorm van stikstofoxides, afkomstig van verkeer en industrie. Ongeveer een kwart van de stikstofdepositie is afkomstig uit het buitenland' (figuur 4.14; bron: Cie c. Trian, 2008).

Figuur 4.14 Bijdragen van verschillende bronnen aan de stikstofdepositie op natuurgebieden

Bron: Milieu en Natuurplanbureau opgenomen in het rapport van de taskforce ovv hr C. Trojan

In het onderzoeksrapport van Alterra is per gebied de totale, actuele stikstofdepositie weergegeven. Deze is uitgesplitst naar verschillende bronnen (landbouw, overige bronnen, buitenland, enz.). Daarnaast is de actuele gebiedseigen (binnen 10 km zone) depositie als gevolg van de landbouw uitgesplitst naar sector. Tevens is het aandeel depositie weergegeven voor de zones van 0-3 km, 3-5 km en 5-10 km per N2000-gebied. In tabel 4.2 is een tabel weergegeven uit het rapport van Alterra waarin in de laatste kolom de totale depositie van stikstof staat aangegeven.

Tabel 4.2 Gemiddelde N depositie uit 10 km zone en overige bronnen op Gelderse Natura2000 gebieden

N2000-gebied/ beschermd natuurmonument	Gemiddelde N depositie (mol ha ⁻¹ j ⁻¹)						
	NH ₃ emissie vanuit de 10 km zone rondom N2000-gebieden en beschermde natuurmonumenten			Rest NL (NH ₃) ³⁾	Achter- grond (NH ₃ + NO _x) ⁴⁾	Totaal ⁵⁾	
	Stal- en opslagemissie			Aanwending/ beweiding ²⁾			
	Eigen zone	Over zone ¹⁾	totaal	totaal			
1 Arkemheen	238	136	373	440	232	927	1973
2 Bekendelle	402	271	673	364	346	1067	2450
3 Binnenveld	151	239	1390	530	258	765	2943
5 Bronnenbos ...	120	353	473	426	674	751	2324
6 Bruuk	337	196	533	371	754	817	2475
7 Btpl. Vosbergen	488	299	787	609	103	918	2417
8 De Zumpe	468	301	769	775	22	1504	3070
9 Geld. Poort (3 ^e tr.)	227	167	394	470	319	1070	2253
10 Geld. Poort (hbt 3 ^e tr.)	173	173	346	373	429	1018	2167
11 Groesbeekse Heide ..	205	255	460	198	1096	1435	3189
13 Korenburgerveen	944	232	1176	457	348	696	2676
14 Landg. Brummen	309	316	625	623	143	783	2174
15 Loevestein, ... (3 ^e tr.)	260	87	347	483	296	782	1908
16 Loevestein, ... (hbt in 3 ^e tr.)	120	92	213	373	317	998	1901
17 Oeverlanden Langs Linge	248	105	353	508	271	1004	2136
19 Sint Jansberg	381	183	564	321	1038	711	2634
20 Stelkampsveld (Beekvliet)	744	407	1152	517	318	1070	3056
21 Teeselinkven	778	367	1144	400	422	656	2622
22 Uitw. IJssel (3 ^e tr.)	302	148	450	430	245	815	1940
23 Uitw. IJssel (hbt in 3 ^e tr.)	333	179	512	439	251	737	1940
24 Uitw. NederRijn (3 ^e tr.)	307	170	477	425	345	940	2187
25 Uitw. NederRijn (hbt in 3 ^e tr.)	327	252	579	493	300	1122	2494
26 Uitw. Waal (3 ^e tr.)	246	97	343	363	433	825	1964
27 Uitw. Waal (hbt in 3 ^e tr.)	182	123	305	419	381	787	1892
28 Veluwe Noordoost	236	372	626	221	399	1063	2311
29 Veluwe Noordwest	638	306	943	276	354	1006	2580
30 Veluwe Zuidoost	172	434	606	242	425	1223	2495
31 Veluwe Zuidwest	605	256	861	298	400	1084	2643
32 Veluwerandmeren	130	105	234	139	400	855	1629

mol/ha/jr; bron: Gies e.a., 2009 i.v.

Uit de studie van Alterra (Gies e.a., 2009) (zie tabel 4.2) blijkt, dat niet alleen de agrarische bedrijven, maar ook verkeer en industrie bijdragen aan emissie op de Veluwe, maar liefst 46% is afkomstig van achtergronddepositie NH₃ en van het verkeer. De emissie vanuit de stal en opslag is 27% en de bijdrage vanuit beweiding is 10%.

De bijdrage van de agrarische bedrijven uit de gemeente Epe zal lager zijn dan van de westelijke gebieden (Oldebroek e.d.) vanwege de overheersende zuidwestelijke windrichting.

Hoe de verdeling precies ligt kan niet opgemaakt worden uit de studie van Gies e.a.; het is afhankelijk van aantal, omvang en afstand van bedrijven t.o.v. de Veluwe.

Tabel 4.3 Relatieve bijdrage aan de NH₃ depositie uit 0-1, 1-3, 3-5 en 5-10 km zone als gevolg van landbouwemissies op de Gelderse Natura 2000-gebieden en beschermde natuurmonumenten (%).

N2000-gebied/ beschermd natuurmonument		Relatieve bijdrage aan de NH ₃ depositie (%)										
		Stal- en opslag emissie					Aanwending en beweidings emissie					
		0-1 km	1-3 km	3-5 km	5-10 km	ov. zone	tot.	0-1 km	1-3 km	3-5 km	5-10 km	tot.
1	Arkemheen	19	18	11	16	36	100	71	10	7	11	100
2	Bekendelle	14	14	13	19	40	100	54	21	10	16	100
3	Binnenveld	54	20	3	7	17	100	62	21	8	10	100
5	Bronnenbos ...	1	6	2	16	75	100	65	11	8	15	100
6	Bruuk	35	11	6	11	37	100	64	11	8	17	100
7	Btpl. Vosbergen	35	10	7	11	38	100	71	16	6	7	100
8	De Zumpe	17	12	11	21	39	100	73	8	8	11	100
9	Geld. Poort (3 ^e tr.)	28	14	5	10	42	100	76	10	6	9	100
10	Geld. Poort (hbt 3 ^e tr.)	24	11	5	10	50	100	68	13	8	12	100
11	Groesbeekse Heide ...	1	7	13	24	55	100	15	21	22	43	100
13	Korenburgerveen	26	33	7	15	20	100	55	17	11	17	100
14	Landg. Brummen	25	13	5	7	51	100	75	12	6	7	100
15	Loevestein, ... (3 ^e tr.)	35	19	9	13	25	100	71	14	6	10	100
16	Loevestein, ... (hbt in 3 ^e tr.)	12	15	12	18	44	100	65	16	8	12	100
17	Oeverlanden Langs Linge	29	13	13	15	30	100	66	13	8	13	100
19	Sint Jansberg	21	13	8	25	32	100	50	13	12	25	100
20	Stelkampsveld (Beekvliet)	25	18	7	14	35	100	51	18	12	19	100
21	Teeselinkven	17	19	11	21	32	100	35	22	16	28	100
22	Uitw. IJssel (3 ^e tr.)	29	13	9	16	33	100	69	14	8	9	100
23	Uitw. IJssel (hbt in 3 ^e tr.)	25	15	10	16	35	100	66	17	8	9	100
24	Uitw. NederRijn (3 ^e tr.)	33	12	6	13	36	100	62	16	9	12	100
25	Uitw. NederRijn (hbt in 3 ^e tr.)	27	11	7	12	44	100	60	15	11	14	100
26	Uitw. Waal (3 ^e tr.)	19	19	12	22	28	100	60	15	10	15	100
27	Uitw. Waal (hbt in 3 ^e tr.)	11	17	12	19	40	100	64	12	10	14	100
28	Veluwe Noordoost	7	10	9	14	59	100	57	27	13	21	100
29	Veluwe Noordwest	24	16	10	18	32	100	39	24	14	22	100
30	Veluwe Zuidoost	3	3	3	19	72	100	39	25	17	20	100
31	Veluwe Zuidwest	16	26	14	15	30	100	39	27	15	19	100
32	Veluwerandmeren	10	21	9	15	45	100	32	28	15	25	100
33	Wildenborch En Bosket	17	7	6	18	52	100	58	15	12	15	100
34	Willinks Weust	11	19	7	10	52	100	61	21	7	12	100
35	Wooldse Veen	3	16	5	12	63	100	35	25	13	26	100

bron Gies e.a., 2009

Uit de studie van Alterra Gies e.a., 2009) blijkt verder dat er in het gebied rondom de noordelijke Veluwe zes bedrijven zijn die op de rand van het Natura gebied zorgen voor >1000 mol N/ha/jaar. Daarnaast zijn er veel bedrijven (550) die elk zorgen voor minder dan 5 mol N/ha/jaar op de rand van het Natura 2000-gebied. Hoeveel van deze 6 respectievelijk 550 bedrijven zich op grondgebied van Epe bevinden is onbekend.

Tabel 4.4 Aantal bedrijven (< 10 km zone) per klasse met maximale belasting op de rand van het natuurgebied per gebied.

beschermd natuurgebied	> 1000	800- 1000	600- 800	400- 600	400- 200	200- 100	100- 50	50- 25	25- 15	15- 10	10- 5	5-1
1 Arkemheen	0	0	1	1	3	4	5	8	16	15	31	203
2 Bekendelle	0	0	0	1	0	0	3	2	4	5	18	85
3 Binnenveld	2	1	1	0	2	2	0	6	11	9	20	77
5 Bronnenbos ...	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	3	39
6 Bruuk	0	0	0	1	2	3	1	2	4	3	8	64
7 Btpl. Vosbergen	1	0	1	0	0	0	0	1	0	3	9	101
8 De Zumpe	0	1	0	0	0	0	1	2	3	1	11	92
9 Geld. Poort (3 ^e tr.)	2	4	1	3	3	4	9	11	12	13	45	188
10 Geld. Poort (hbt 3 ^e tr.)	5	0	4	2	17	9	22	32	29	20	38	167
11 Groesbeekse Heide ..	0	0	0	0	0	0	0	0	2	1	8	69
13 Korenburgerveen	2	0	1	2	2	5	4	10	13	6	20	150
14 Landg. Brummen	0	1	0	0	3	6	11	11	8	9	21	95
15 Loevestein, ... (3 ^e tr.)	0	1	0	2	1	1	3	5	3	5	21	80
16 Loevestein, (hbt in 3 ^e tr.)	0	0	0	0	1	0	1	1	4	6	6	45
17 Oeverlanden Langs Linge	0	0	0	3	0	7	9	7	10	3	12	143
19 Sint Jansberg	1	0	1	0	0	0	1	3	3	4	10	92
20 Stelkampsveld (Beekvliet)	1	0	0	0	2	1	8	5	5	4	15	171
21 Teeselinkven	0	0	0	1	0	0	3	4	1	7	20	158
22 Uitw. IJssel (3 ^e tr.)	10	4	13	33	31	42	49	71	70	65	154	786
23 Uitw. IJssel (hbt in 3 ^e tr.)	4	1	2	5	5	10	10	25	31	27	61	357
24 Uitw. NederRijn (3 ^e tr.)	8	5	4	9	19	17	19	14	15	20	49	359
25 Uitw. NederRijn (hbt in 3 ^e tr.)	0	0	0	2	0	1	2	0	1	2	11	58
26 Utw. Waal (3 ^e tr.)	1	1	1	4	13	17	23	32	39	30	90	397
27 Utw. Waal (hbt in 3 ^e tr.)	0	0	0	0	1	0	2	3	4	6	15	95
28 Veluwe Noordoost	6	1	1	3	4	13	21	30	26	24	67	550
29 Veluwe Noordwest	17	6	8	18	41	29	39	62	51	48	118	514
30 Veluwe Zuidoost	3	2	0	3	3	6	7	6	10	4	28	364
31 Veluwe Zuidwest	14	3	10	8	14	25	28	82	84	88	191	784
32 Veluwe Randmeren	2	0	0	1	3	1	16	10	20	18	63	306
33 Wildenborch En Bosket	0	0	0	0	0	1	1	4	4	2	7	98
34 Willinks Weust	0	0	1	0	0	0	1	3	3	3	14	78
35 Wooldse Veen	0	0	0	0	0	0	1	0	4	0	5	33
36 Z. Lingedijk - Diefdijk Z.	0	0	0	5	2	4	6	4	6	8	19	136

2. De toekomstige N-depositie

Er vinden in Nederland en omringende landen ontwikkelingen plaats die zorgen voor een afname van de stikstofdepositie. Landelijk blijkt de stikstofdepositie over de langere termijn af te nemen. Uit een onderzoek van het RIVM blijkt dat in de periode 1981 – 2002 de gemiddelde stikstofdepositie in Nederland is afgenomen van 3.100 naar 2.200 mol / ha (Ruiter *et. al.*, 2006). Dit betekent een afname van 30% in 20 jaar. In 2005 en 2006 is de gemiddelde stikstofdepositie echter weer licht toegenomen (Gies *et. al.*, 2009).

Het RIVM heeft in 2004 onderzocht wat de effectiviteit is van generiek en gebiedsgericht ammoniakbeleid (Pul *et. al.* 2004). Het onderstaande is overgenomen uit deze rapportage: *Beleid op de reductie van de ammoniakemissies wordt reeds gevoerd vanaf 1989. Maatregelen en regelingen richten zich voornamelijk op het reduceren van emissies uit stal en opslag en het verplicht onderwerken van mest. De ammoniakemissie is in het laatste decennium hierdoor met een kleine 100 miljoen kg gedaald (MB04). Het merendeel van de reductie is een gevolg van het emissiearm aanwenden van mest. Echter niet alleen het ammoniakbeleid is van invloed op de ammoniakemissie en -depositie. Ook het mestbeleid en het EU-landbouwbeleid hebben een grote invloed op volumeontwikkelingen in de veehouderij en dus op stikstofuitscheiding. Ook het dierenwelzijnsbeleid is via stalsystemen van invloed op de ammoniakemissies.*

Het vastgestelde en voorgenomen generieke beleid op ammoniak is er voornamelijk op gericht om de emissiedoelstelling van 128 kton zoals afgesproken in internationaal verband voor 2010 (UN-ECE, EU) te halen (Vaste waarden, nieuwe normen, VROM, 2002).

Kern van dit beleid is het besluit Ammoniakemissie huisvesting veehouderij, kortweg AMvB huisvesting (VROM, 2001). Daarnaast hebben andere beleidsmaatregelen als het mestbeleid en volumemaatregelen (onder andere de opkoopregelingen) effect op de ammoniakemissie. Berekend is dat met dit beleid en de autonome ontwikkeling in de landbouw de emissie in 2010 zal dalen met 33 kton (ten opzichte van 2000) en daarmee op circa 121 kton zal uitkomen (Hoogeveen et al., 2003, MB03, zie ook uitvoeringsnotitie Beck et al., 2004).

De depositie van ammoniak t.o.v. 2000 neemt dan af met circa 240 mol/ha per jaar. De reductie in de gesommeerde overschrijding (van de kritische stikstofdepositie van het natuurareaal) is circa 270 Mmol/jaar. Het grootste effect wordt bereikt door de AmvB-huisvesting, in iets mindere mate door de opkoopregeling en het mestbeleid. Het effect van het mestbeleid is hier ingeschat als een aanscherping van de MINAS-normen tussen 2000-2004. Ruim een kwart van de reductie wordt veroorzaakt door de autonome ontwikkeling. Dit is voornamelijk het gevolg van een reductie in de melkveestapel.

De totale reductie in de overschrijdingen inclusief de reductie in depositie van stikstofoxiden is 515 Mmol/jaar oftewel 55% ten opzichte van 2000. Het natuurareaal dat in 2010 beschermd is tegen een overmaat aan stikstofdepositie stijgt naar verwachting van circa 20% naar 35%. De daling in de stikstofdepositie in 2010 is voor ruwweg de helft het gevolg van een daling in de ammoniakdepositie en voor de andere helft door een daling in de stikstofdepositie. Naast het ammoniakbeleid is er beleid op stikstofoxides (NOx) die voor Nederland 30% van de totale stikstofdepositie uitmaken. Ook dit beleid is er op gericht om de internationale verplichtingen (NEC-richtlijn) na te komen. Indien ook de andere EU-landen de NEC-richtlijn volgen dan zal de NOx-depositie in 2010 met ongeveer 190 mol/ha per jaar dalen. Deze reductie is voor circa 65% het gevolg van de maatregelen bij NOx-bronnen in het buitenland.

In het RIVM-rapport is wel aangegeven dat bij de berekeningen de nodige onzekerheden spelen. De getallen worden daarom met de nodige voorzichtigheid gehanteerd.

De berekeningen van het RIVM zijn gebaseerd op de stikstofuitstoot van het gehele land en het buitenland. Het plangebied van het bestemmingsplan Buitengebied Epe is dus ook onderdeel van deze berekeningen. Ervan uitgaande dat de ontwikkelingen in het plangebied niet te veel afwijken van de landelijke trend en er rekening mee houdend dat een deel van de afname in het buitenland plaats vindt, zal de stikstofdepositie vanuit het plangebied tevens afnemen.

3. Kritische depositiewaarde

De hoeveelheid depositie die een ecosysteem nog kan verdragen zonder schade te ondervinden, wordt de kritische depositiewaarde of kritische belasting genoemd. Aangezien de depositie van invloed kan zijn op de vegetatie en habitattypen in de Natura 2000-gebieden, is er recentelijk een studie uitgevoerd naar de effectiviteit van ammoniakmaatregelen in en rondom de Natura 2000-gebieden in Nederland (Dobben & Hinsberg 2008). Hiervoor zijn de kritische depositiewaarden van de habitattypen bepaald (zie tabel 4.5). De kritische depositie is de hoeveelheid depositie die een ecosysteem nog kan verdragen zonder schade te ondervinden.

Tabel 4.5 Overzicht kritische depositiewaarden habitattypen (bron: Gies e.a., 2009)

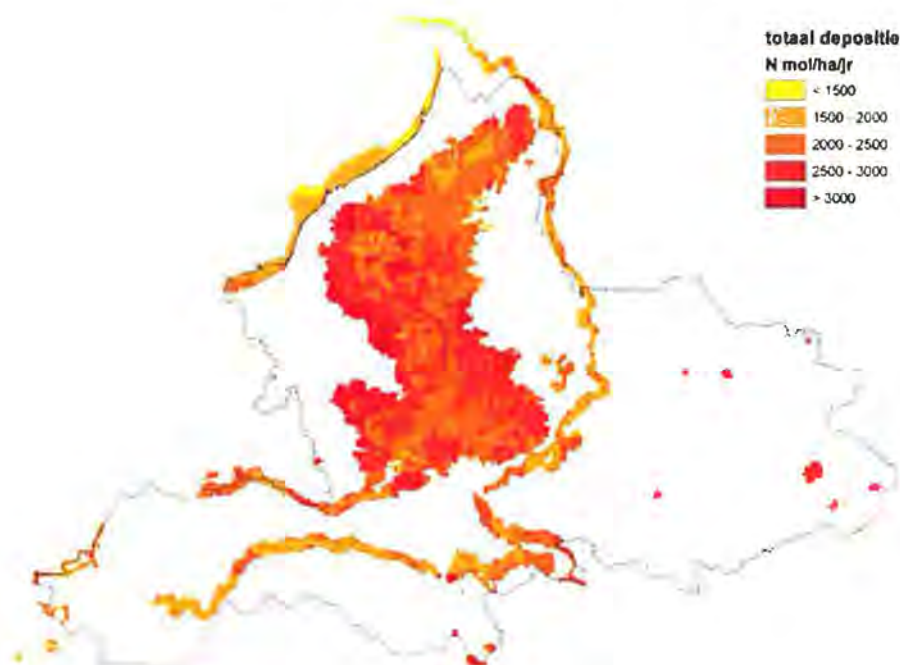
Habitattypen Veluwe Code	Omschrijving	Kritische depositie (mol N / ha / jaar)
H2310	Stuifzanden met struikhei	1100
H2320	Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	1100
H2330	Zandverstuivingen	740
H3130	Zwakgebufferde vennen	410
H3160	Zure vennen	410
H3260_A	Beken en rivieren met waterplanten (waterranonkels)	>2400
H4010_A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	1300
H4030	Droge heiden	1100
H5130	Jeneverbesstruwelen	2180
H6230	Heischrale graslanden	830
H6410	Blauwgraslanden	1100
H7110_B	Actieve hoogvenen (heideveentjes)	400
H7150	Pioniervegetaties met snavelblezen	1600
H9120	Beuken-eikenbossen met hult	1400
H9160_A	Eiken-haagbeukenbossen (hogere zandgronden)	1400

Habitattypen Veluwe		
Code	Omschrijving	Kritische depositie (mol N / ha / jaar)
H9190	Oude eikenbossen	1100
H91E0_C	Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	1860

Habitattypen buitenplaats Vosbergen		
Code	Omschrijving	Kritische depositie
H91E0_C	Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	1860
H3260_A	Beken en rivieren met waterplanten (waterranonkels)	>2400
H6430	Ruigten en zomen	1870
H9120	Beuken-eikenbossen met hulst	1400

Als de waarden in tabellen 4.5 met elkaar worden vergeleken, dan is te zien dat de meeste habitattypen op de Veluwe wel gevoelig zijn voor stikstofdepositie. De kritische depositiewaarden voor de voedselarme habitattypen op de Veluwe zijn 400 tot 1400 mol N / ha / jaar. De meest nabijgelegen habitattypen oude zuurminnende eikenbossen (H9190), binnenlandse kraaiheide (H2320) en droge heiden (H3439) hebben een kritische depositiewaarde van 1100 mol N / ha / jaar. De totale depositie van 2311 mol N / ha / jaar is duidelijk hoger. In afbeelding 4.15 is te zien hoe de verdeling van de stikstofdepositie is over het gehele Natura 2000-gebied Veluwe. Het landgoed Vosbergen kent minder gevoelige habitattypen, maar is wel in het WAV beleid van de provincie aangegeven als voor verzuring gevoelig gebied.

Figuur 4.15 Totale N-depositie op de Natura 2000-gebieden in Gelderland

Bron: Gies e.a., 2009

4.10 Geur

Geurhinder wordt uitgedrukt in Odour Units (OU). Als een bedrijf een vergunning aanvraagt mag de geurhinder veroorzaakt door het bedrijf op een geurgevoelig object in de omgeving de geurnorm uit vigerende regelgeving niet overschrijden. Directe geurhinder van bedrijven op woongevoelige objecten kan worden uitgedrukt in de voorgrondbelasting.

De achtergrondbelasting van geur wordt in het kader van de Wet Geurhinder en Veehouderij berekend indien de gemeente een nieuw geurbeleid gaat opstellen en afwijkt van de vastgestelde normen (14 en 3 OU/m³ ¹¹). Behalve de geur van de intensieve veehouderij worden dan ook de effecten meegenomen van andere inrichtingen die geur veroorzaken. De gemeente Epe is niet voornemens om een dergelijke geurverordening op te stellen. Er wordt uitgegaan van een gelijkblijvende norm voor het buitengebied. Normen die gehanteerd dienen te worden in de reconstructiegebieden zijn 14 OU/m³ voor geurgevoelige objecten buiten de bebouwde kom.

Huidige situatie

Op dit moment hebben de aanwezige bedrijven ieder een individuele geurmilieugebruiksruimte met een aantal geurgehinderden en de bijbehorende geurbelasting. Dit is op basis van vergunningverlening bepaald en er wordt aangenomen dat deze geurbelasting niet is overschreden.

Autonome ontwikkeling

Indien gekeken wordt naar de locatie van de agrarische bedrijven en de geurgevoelige objecten, wordt duidelijk dat deze op verschillende afstanden van elkaar liggen. Om te bepalen of er in de autonome ontwikkelingen meer geurgehinderden zijn, zijn indicatieve berekeningen gemaakt van twee representatieve bedrijven en de geurcontouren. De geurcontouren zijn gebaseerd op V-Stacks vergunning. Hierbij is gebruik gemaakt van default/standaardwaarden en toepassing van Best Beschikbare Technieken (BBT).

Tabel 4.6 *Indicatieve berekeningen geurcontouren*

Aantal dieren	Maximale afstand	Norm
2.200 vleesvarkens	200 m	14
45.000 legkippen	130 m	14

In het plangebied zijn er verschillende gebiedskenmerken waar geur een effect op kan hebben. Verblijfsrecreatieve terreinen liggen merendeels in het extensiveringsgebied. Enkele liggen in het verwevingsgebied. Nabij de Veluwe is te zien dat er agrarische bouwpercelen zijn met relatief veel bebouwing hierom heen. Hier zijn de afstanden tussen de agrarische bedrijven en de geurgevoelige objecten relatief klein. Er zijn enkele bedrijven die in een straal van 130 tot 200 meter afstand geen geurgevoelige objecten gelegen hebben. Hetzelfde geldt voor het middengebied van gemeente Epe. Al is de dichtheid van de bebouwing hier vele malen hoger. Daarnaast liggen in het middengebied een aantal woonkernen.

Aan de Oostzijde van gemeente Epe, in het verwevingsgebied ten oosten van de A50 is er relatief veel ruimte te zien tussen geurgevoelige objecten en agrarische bouwpercelen. Enkele bedrijven hebben een zeer grote afstand tot geurgevoelige objecten.

Ook het verwevingsgebied met sterlocaties dat aan de oostzijde in de gemeente Epe ligt, geeft in enkele gevallen voldoende ruimte voor agrarische bedrijven. Dit geldt vooral voor het verwevingsgebied met ster gelegen tegen het LOG Beemte Vaassen. Andere verwevingsgebieden met sterlocaties hebben relatief veel geurgevoelige objecten.

Indien in het oosten omschakeling naar of hervestiging van intensieve veehouderij is, zal het geurniveau relatief hoger zijn dan van grondgebonden veehouderij.

Uit de analyse van hierboven kan worden afgeleid dat de milieugebruiksruimte voor geur op dit moment sterk locatieafhankelijk is. Mogelijke uitbreidingen van bestaande intensieve veehouderij of hervestiging/omschakeling naar intensieve veehouderij worden vooral mogelijk gemaakt door het toepassen van technische maatregelen om de geuremissie te reduceren. Aangezien door de toepassing van technische maatregelen de geurbelasting minder wordt, ontstaan er mogelijkheden voor opnieuw invullen van de vrijgekomen milieugebruiksruimte. Hierdoor kunnen ook bestaande bedrijven in potentie nog onbenutte uitbreidingsmogelijkheden krijgen.

¹¹ Voor geurgevoelige objecten binnen de bebouwde kom geldt de norm van 3 OU/ m³ en voor buiten de bebouwde kom geldt 14 OU/m³.

Als de milieugebruiksruimte echter weer is opgevuld, zitten de meeste bedrijven op slot en kunnen zij niet meer uitbreiden.

4.11 Lucht

Fijnstof is tegenwoordig een grote zorg. De concentratie van fijnstof van intensieve veehouderijen is echter zeer lokaal en zal direct rond de stallen hoger zijn dan verder van de stallen. Van de fijnstof emissie uit de veehouderij is ruim de helft afkomstig uit pluimveestallen (kippen, kalkoenen en eenden), circa één derde uit varkensstallen en circa 10% uit rundveestallen.

Tekstbox 4.3 Luchtverontreiniging

De gevolgen van luchtverontreiniging zijn bijvoorbeeld schade aan de gezondheid van mensen en dieren, en schade aan planten en gebouwen. NO₂, PM10 en PM2,5 veroorzaken gezondheidsklachten en versterken hooikoorts, allergische en astmatische problemen. Benzeen is tevens kankerverwekkend.

De voornaamste bronnen van luchtverontreiniging zijn wegverkeer, industriële bedrijven en de landbouw. NO₂-emissie wordt voornamelijk veroorzaakt door snelrijdende en optrekkende auto's, bussen en vrachtwagens. Benzeen- en CO-emissies komen voornamelijk vrij bij stagnerend verkeer.

De bronnen voor fijnstof zijn zeer divers: o.a. verkeer, industrie en natuurlijke bronnen. Voor de stoffen zwaveldioxide, stikstofdioxide en stikstofoxiden, fijnstof, lood, koolmonoxide en benzeen zijn grenswaarden vastgesteld. De concentraties van deze stoffen in de buitenlucht moeten hier minimaal aan voldoen.

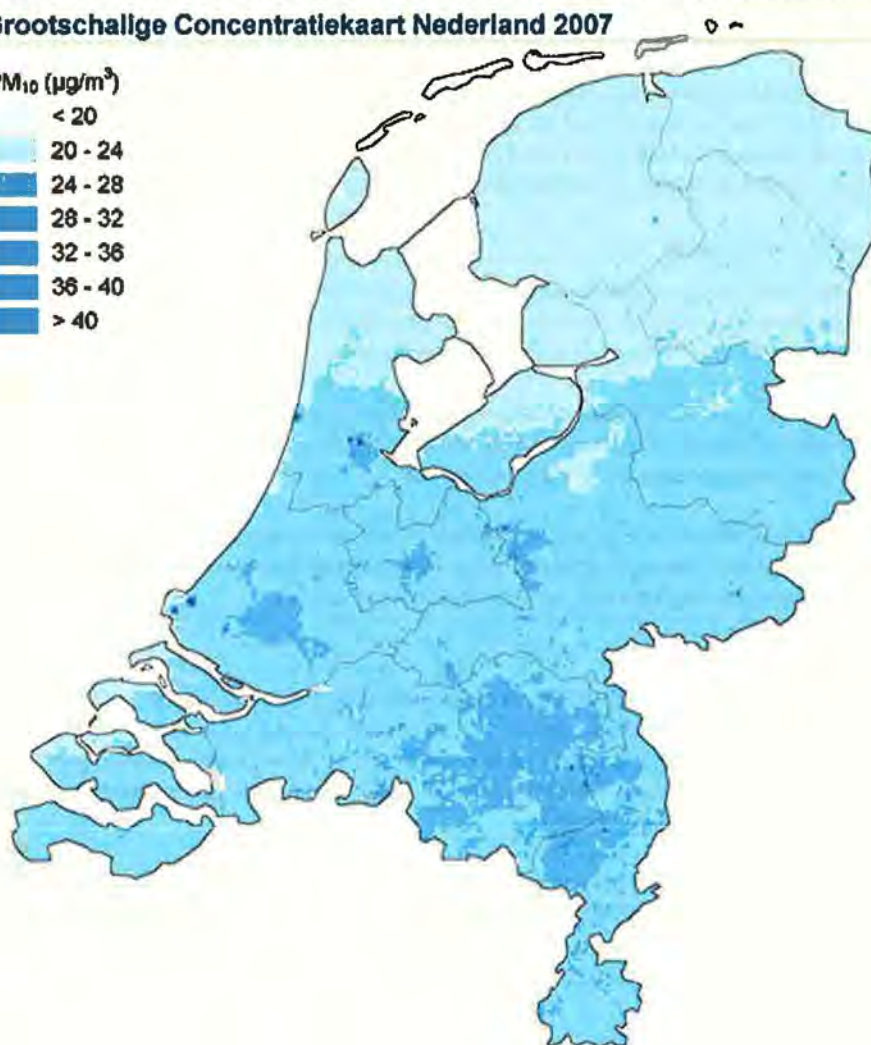
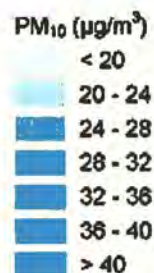
Huidige situatie lucht

In figuur 4.16 wordt de fijnstof concentratie in de Gemeente Epe gegeven ten opzichte van de landelijke concentraties¹². Hierin is te zien dat in de Gemeente Epe de waarden voor PM10 (fijnstof) onder 32 µg/m³ liggen¹³. Dit is ruim onder de jaargemiddelde norm van 40 µg/m³. Ook de rapportage Luchtkwaliteit Provincie Gelderland 2006 geeft aan dat langs de provinciale weg (N309) de normen niet overschreden worden.

Met betrekking tot de A50 is in het Ontwerp gebiedsplan van het LOG Beemte-Vaassen (DLG, 2008) aangegeven dat er nabij de A50 op hoogte van het LOG de fijn stof concentratie varieert rond 27,7 tot 27,4 µg/m³. Deze waarden zijn nog zodanig dat de kritische waarden van fijn stof concentraties in het gebied nog niet worden overschreden.

¹² Zoals in de wetgeving wordt gegeven, is dat indien de concentratie van PM10 niet overschreden wordt, er wordt aangenomen dat de concentratie van PM2,5 ook niet overschreden wordt. In deze beschrijving wordt, als er over fijn stof geschreven wordt, enkel van PM10 uitgegaan.

¹³ De achtergrondconcentraties worden elk jaar door het MNP in opdracht van het ministerie VROM vastgesteld.
<http://www.mnp.nl/nl/themasites/gcn/index.html>

Figuur 4.16 Fijnstofconcentratie in de Gemeente Epe t.o.v. landelijke concentraties**Grootschalige Concentratiekaart Nederland 2007**

Bron: MNP, 2008

conc_pm10_2007

De provincie Gelderland heeft een bijeenkomst 'fijn stof veehouderijen' georganiseerd. Deze vond plaats op 29 september 2008. Er was grote belangstelling voor. Aanwezig waren vooral vergunningverleners en beleidsmedewerkers. Aan de orde zijn o.a. geweest:

- Wet luchtkwaliteit en Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL) (presentatie VROM);
- Regionaal (Gelders) Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (RSL) (presentatie provincie);
- Mogelijke maatregelen (presentatie WUR/ASG);
- Sanering (presentatie SRE);
- Verspreidingsmodel ISL3a (presentatie SRE).

Insteek van VROM is dat fijn stof-overbelaste situaties binnen twee tot vier jaar zijn gesaneerd. Hiervoor is een zgn. regiegroep in het leven geroepen. Voor de sanering komt subsidie beschikbaar. Indien de ondernemer hieraan niet wil meewerken, zal hij hiertoe gedwongen worden (zonder subsidie). Om dit mogelijk te maken, wordt te zijner tijd de wet aangepast.

Naar aanleiding van bovenstaande heeft de provincie Gelderland onderzoek verricht naar fijnstof knelpunten in de provincie. In totaal zijn er 43 mogelijke knelpunt bedrijven onderzocht. Twee hiervan liggen in gemeente Epe en zijn onderzocht. Hieruit is gebleken dat 1 bedrijf een knelpunt vormt. Dit kan toegeschreven worden aan het aantal en type dieren, het stalsysteem en het afwezig zijn van technische reducerende maatregelen.

Autonome ontwikkeling

Door toename van verkeer en groei van intensieve veehouderij zal bij de autonome ontwikkeling mogelijk een beperkte toename van de fijnstofconcentratie kunnen plaatsvinden. Ook bij omschakeling danwel hervestiging van intensieve veehouderij zal de fijn stof relatief toenemen in verhouding tot de emissies van grondgebonden veehouderij.

Op individueel niveau zal er lokaal een verhoging van fijnstof rondom de stallen plaatsvinden bij uitbreiding van een intensief veehouderijbedrijf. Een overschrijding van de fijnstof norm zal afhangen van het stalsysteem, het aantal en type dieren en het type reducerende maatregelen.

Daarnaast worden de traditionele legbatterijen afgeschaft en per 2010 worden er stalsystemen toegepast die meer bewegingsruimte voor de kip geeft. Deze veroorzaken ook weer meer fijn stof. Daarom zal het noodzakelijk zijn voor uitbreiding of hervestiging van intensieve veehouderijbedrijven om fijnstof reducerende maatregelen in te zetten om overschrijding van de normen te voorkomen. Op dit moment kan niet beoordeeld worden of er problemen ontstaan als er meerdere bedrijven gaan uitbreiden die bij elkaar gelegen zijn.

Bij de voorgenomen realisatie van de veehouderijen dient in alle gevallen bij de vergunningaanvraag ingevolge de Wet milieubeheer een gedetailleerd luchtkwaliteitsonderzoek te worden uitgevoerd.

De waarden van de fijnstof concentratie nabij de A50 zijn zodanig, dat er, indien er uitbreidingen van intensieve veehouderij plaatsvindt bij bedrijven nabij de A50, dit een potentieel knelpunt kan worden.

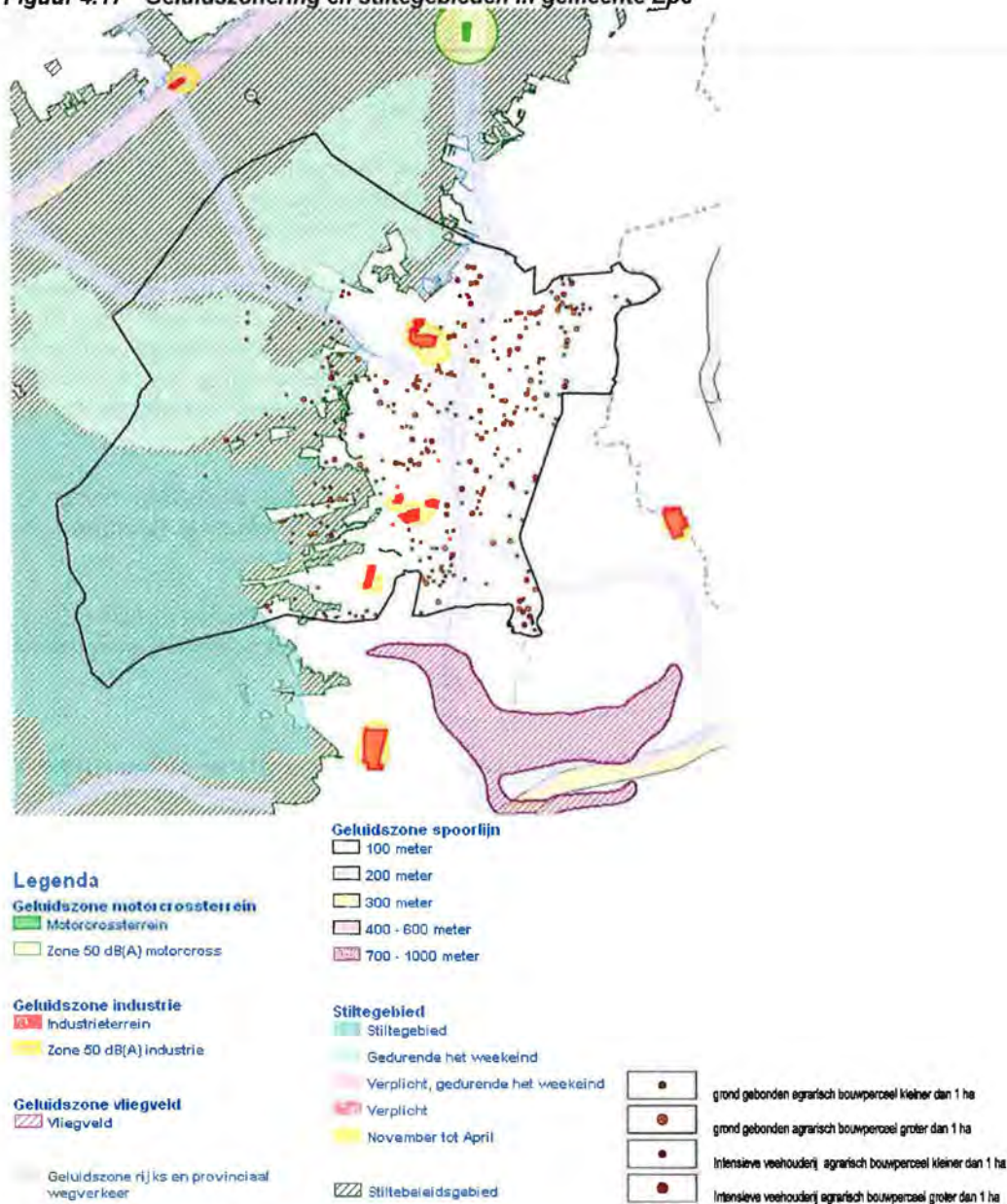
4.12 Geluid

Geluid kan van verschillende bronnen afkomstig zijn. In de gemeente Epe zijn verkeer en geluid afkomstig van inrichtingen de belangrijkste bronnen.

Huidige situatie

Hieronder is een overzicht gegeven van de geluidszonering op dit moment in gemeente Epe. Door de provincie Gelderland zijn er stiltegebieden aangewezen. Een aantal daarvan liggen binnen de gemeente Epe. In deze gebieden gelden andere geluidsnormen dan normaal. Maar de normen van de stiltegebieden gelden niet voor inrichtingen, in de zin van de Wet milieubeheer, die in of nabij een stiltegebied liggen.

Figuur 4.17 Geluidszonering en stiltegebieden in gemeente Epe

Bron: www.gelderland.nl

Voor het buitengebied geldt een richtwaarde van 40 tot 45 dB(A), zijn de de norm voor het landelijk gebied. Dit betekent dat de geluidhinder vanwege een inrichting ter plaatse van de gevel van een geluidgevoelige bestemming (lees woning) niet groter mag zijn dan 45 dB(A). Voor geluidhinder veroorzaakt door het wegverkeer van en naar de inrichting geldt een voorkeursgrenswaarde van 50 dB. Op dit moment is er geen geluidsoverlast geconstateerd in het buitengebied van de Gemeente Epe.

Autonome ontwikkeling

Door schaalvergroting van, omschakeling naar en hervestiging van intensieve veehouderij is er een toename aan geluid. Dit wordt vooral veroorzaakt door ventilatoren en voermachines. Daarnaast kan ook vrachtverkeer een bijdrage leveren aan geluidsoverlast.

In bijlage 6 (Standaard rekenmethode 1 wegverkeer) wordt een berekening gemaakt met vier vervoersbewegingen van vrachtwagens per dag (behorend bij een bedrijf met 5.000 varkens of 200.000 vleeskuikens). De berekening laat zien dat bij de opgegeven intensiteit, zelfs indien een woning is gelegen direct aan de weg, nog steeds voldaan kan worden aan de voorkeursgrenswaarde van 48 dB die geldt volgens de 'Circulaire Geluidhinder veroorzaakt door het wegverkeer van en naar de inrichting: beoordeling in het kader van vergunningverlening op basis van de Wet milieubeheer van het ministerie van VROM van 29 februari 1996'.

Voor het geluid van ventilatoren geldt dat, indien deze afkomstig is van één bedrijf, deze geen relevante bijdrage zullen leveren ter plaatse van woningen van derden. Uitgaande van BBT ('best beschikbare technieken') zal het bronvermogen van zo'n ventilator niet meer bedragen dan 87 dB(A). Indien de minimale afstand tot de inrichting 100 meter bedraagt, zal voor wat betreft de voornoemde ventilatoren voldaan kunnen worden aan de richtwaarde van 45 dB(A). Deze afstand geldt als veilige marge. In specifieke gevallen kan de afstand van de inrichting tot woningen kleiner zijn en zal meer gedetailleerd akoestisch onderzoek nodig zijn om te beoordelen of kan worden voldaan aan de grenswaarden. Daarnaast wordt bij vergunningverlening in gemeente Epe de locatie in acht worden genomen bij de normering. Zo zal bij stiltegebieden het geluidniveau van 40-35-30 dB(A) worden aangenomen. Nabij de A50 wordt een hogere norm aangehouden.

Omdat er in de Gemeente Epe intensieve veehouderijen en agrarische aanwezig zijn die op korte afstand van woningen van derden liggen (soms minder dan 100 m), kan dit een knelpunt zijn. Ook in stiltegebieden zou het tot knelpunten kunnen komen. Hier kunnen echter geluidsreducerende maatregelen worden genomen.

In algemene zin kan worden geconcludeerd dat het geluid van zowel verkeer als ventilatoren en voermachines niet als een obstakel hoeft te worden gezien.

4.13 Gezondheid en intensieve veehouderij

Huidige situatie

Door het RIVM zijn verscheidene analyses uitgevoerd naar de effecten van de schaalvergroting van intensieve veehouderij op de volksgezondheid (RIVM rapport 609300006, januari 2008, en rapport 215011002, februari 2008). Enkele relevante conclusies uit deze studies zijn hieronder weergegeven.

De meeste studies die zijn verricht naar effecten op de gezondheid ten aanzien van intensieve veehouderij richten zich op werknemers, niet zozeer (of in veel mindere mate) op omwonenden. Uit deze studies blijkt omwonenden tot een factor 1000 lager worden blootgesteld aan gezondheidsrisico's dan werknemers. Ondanks het feit dat werknemers meer kans hebben op gezondheidsklachten (klachten aan luchtwegen, rillingen, transpiratie, koorts en gewrichtspijnen) hebben, rapporteren zij dit minder vaak dan omwonenden. Overigens blijkt dat een directe relatie tussen blootstelling aan specifieke componenten uit de intensieve veehouderij en de gezondheidsklachten vooralsnog niet valt te leggen.

Een mogelijk verband tussen grote bedrijven en het voorkomen en de verspreiding van infectieziekten (zoönosen) en antibioticumresistentie is op basis van de beschikbare literatuur niet eenvoudig vast te stellen. Er zijn diverse bedreigingen maar ook enkele kansen bij verdere schaalvergroting. De balans hangt sterk af van de wijze waarop de bedrijfsvoering en het stalconcept worden ingevuld. Bij groei van bedrijven zonder aanpassing van bedrijfsvoering en stalconcept zullen de bedreigingen de kansen van grote bedrijven overstijgen. Dit maakt het noodzakelijk extra voorwaarden te stellen aan megabedrijven. Op basis van de beschikbare gegevens lijkt het in ieder geval belangrijk om:

1. het antibioticumgebruik op bedrijven, megabedrijven in het bijzonder, zoveel mogelijk te beperken;
2. Grote bedrijven op een bepaalde minimum afstand van elkaar te positioneren (het voorstel is 1 à 2 km, 500 meter wordt echter ook als richtlijn gehanteerd);
3. te voorkomen dat varkens en kippen op één groot bedrijf worden gecombineerd, en;

4. in het stalontwerp de risico's voor introductie en verspreiding van micro-organismen mee te nemen.

Gezien het feit dat potentiële risico's ook grotere gevolgen kunnen hebben, is duidelijk dat management en vakmanschap een relatief grotere rol zullen spelen en dat men beter voorbereid moet zijn op een calamiteit.

De GGD Zeeland en Brabant heeft in haar informatieblad van januari 2009 deze bevindingen overgenomen en vertaald in de volgende maatregelen.

- Voldoende afstand (minimaal 1-2 km) tussen bedrijven om verspreiding van dierziekten en infectieziekten te voorkomen. Deze norm wordt al gehanteerd in het kader van risicobeheersing van dierziekten. Is binnen een LOG deze afstand niet haalbaar? Dan kan ervoor gekozen worden het LOG als geheel als eenheid te beschouwen en de afstand tot andere LOG's op minimaal 1-2 km te zetten.
- Geen varkens en pluimvee op één bedrijfslocatie te huisvesten.
- Huisvestingssysteem voor de beheersing van introductie en verspreiding van micro-organismen.
- Bedrijfsvoering gericht op minimalisatie van introductie en verspreiding van micro-organismen en antibioticumresistentie.
- Monitoring van dieren en personeel op het voorkomen van enkele specifieke (nader te bepalen) infectieziekten.
- Geen activiteiten gericht op interactie met de bevolking binnen de LOG's.

Minister Verburg heeft in haar brief van januari 2009 aan de Tweede Kamer aangegeven dat zij in overleg met het RIVM en andere betrokkenen zal bekijken of nader onderzoek naar volksgezondheidsrisico's (en instrumenten om deze te beheersen) gewenst is. Hierover zal zij de Tweede Kamer informeren door middel van een gezamenlijke beleidsbrief over intensieve veehouderij en de risico's voor de volksgezondheid.

Op dit moment in gemeente Epe zijn er geen klachten bekend rondom gezondheid wat relatie kan hebben met intensieve veehouderij.

Autonome ontwikkeling

Er zijn geen vastgelegde normen voor afstanden tussen bedrijven die noodzakelijk zijn voor het reduceren van risico's op de gezondheid. Omdat er geen normering is met betrekking tot gezondheid en intensieve veehouderij wordt dit aspect niet meegenomen in de effectenbeoordeling.

4.14 Externe veiligheid

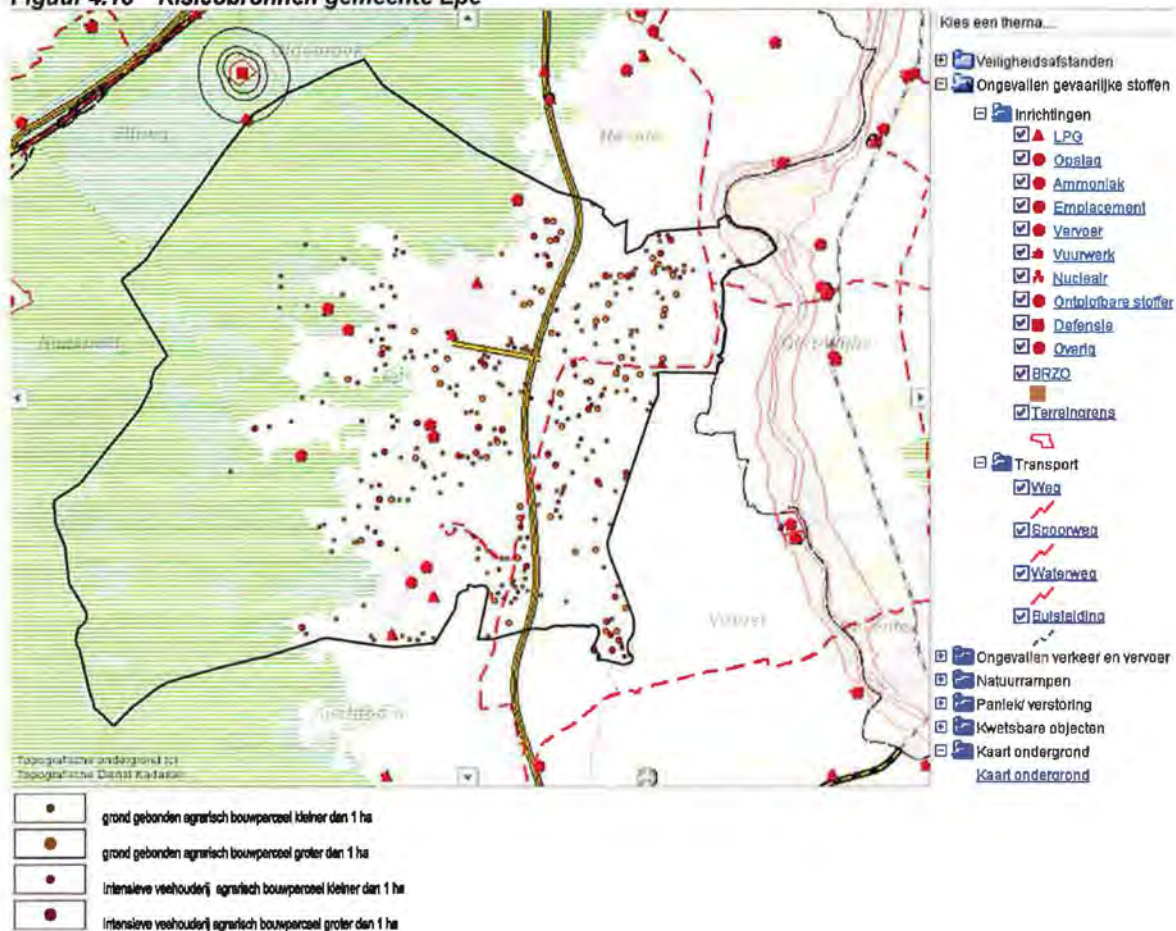
Bij externe veiligheid gaat het om risico's die samenhangen met het produceren, verwerken, opslaan en vervoeren van gevaarlijk stoffen. Deze risico's doen zich zowel voor rondom risicovolle inrichtingen als rondom transportassen en buisleidingen waarover c.q. waardoor gevaarlijke stoffen worden vervoerd.

De mate van risico is afhankelijk van twee aspecten, namelijk de kans op en het mogelijke effect van een ongeval. Onder de kans wordt de mogelijkheid verstaan dat zich een situatie voordoet waarbij in bijvoorbeeld een opslag van gevaarlijke stoffen een grote brand ontstaat. Onder de effecten wordt binnen de externe veiligheidswetgeving uitsluitend het aantal dodelijke slachtoffers van een ongeval verstaan, bijvoorbeeld het aantal personen dat bij een grote brand in een opslag wordt blootgesteld aan dodelijke concentraties van gevaarlijke dampen. Gewonden worden in de risiconorm niet meegenomen. In Nederland worden twee maten gehanteerd voor het risico, namelijk het plaatsgebonden en groepsrisico.

Huidige situatie

In gemeente Epe is zijn de volgende mogelijke bronnen voor risico aangegeven in de risicokaart figuur 4.18 van de Provincie Gelderland.

Figuur 4.18 Risicobronnen gemeente Epe

Bron: www.gelderland.nl

Als het over externe veiligheid van bedrijven gaat wordt er meestal gesproken over risicovolle bedrijven. Binnen de gemeente Epe wordt er onderscheid gemaakt tussen prioritaire en aandachtsbedrijven. Alle overige bedrijven zijn voor de externe veiligheid niet relevant. Prioritaire bedrijven zijn de meest risicovolle bedrijven. Deze bedrijven krijgen met betrekking tot de externe veiligheid de meeste aandacht. Hierbij valt te denken aan regelmatige controles van zowel de milieuhandhavers als de brandweer. Alle prioritaire bedrijven zijn opgenomen op de provinciale risicokaart. Naast prioritaire bedrijven zijn er aandachtsbedrijven. Aandachtsbedrijven zijn bedrijven die bij calamiteiten (zoals brand) voor gevaarlijke situaties kunnen zorgen voor hun omgeving, maar bij 'normale bedrijfsvoering' niet voor gevaarlijke situaties voor hun omgeving zorgen. Deze bedrijven zijn met name voor de hulpdiensten (bijv. brandweer) van belang. Een aantal van deze aandachtsbedrijven is opgenomen op de provinciale risicokaart.

Autonome ontwikkeling

In de toekomst zal er onder de autonome omstandigheden waarschijnlijk weinig verandering optreden in de externe veiligheidssituatie. Ook het veranderen van de agrarische sector (schaalvergroting en afname van kleinere agrarische bedrijven) zal geen toe- of afname van gevaarlijke stoffen transport veroorzaken. Indien uitbreiding van een agrarisch bedrijf nabij een risicobron zal plaatsvinden, moet hier in de vergunningverlening aandacht aan worden besteed. In het PlanMER zal externe veiligheid verder niet meegenomen worden.

5 Alternatieven voor intensieve veehouderij

5.1 Inleiding

Zoals in hoofdstuk 2 is vermeld, zullen er alternatieven worden bepaald voor de uitbreidingsmogelijkheden voor intensieve veehouderij. In dit hoofdstuk zal het proces om te komen tot deze alternatieven worden beschreven. Daartoe wordt allereerst de mogelijke ontwikkelingsruimte voor intensieve veehouderij bepaald door de aanwezige milieugebruiksruimte en het gebied te analyseren. Daarna is de behoefte/vraag aan ruimte vanuit diverse maatschappelijke sectoren waaronder de agrarische sector bepaald. De ruimte die na het samenvoegen van de mogelijke ontwikkelingsruimte en de vraag naar ruimte is ontstaan, biedt mogelijkheden voor het ontwikkelen van alternatieven.

5.2 Mogelijke ontwikkelingsruimte voor intensieve veehouderij

De mogelijke ontwikkelingsruimte van intensieve veehouderij is bepaald door het analyseren van twee belangrijke invalshoeken:

- het gebied;
- milieugebruiksruimte.

In hoofdstuk 4 is gekeken naar mogelijke uitbreidingen van intensieve veehouderij in de toekomst. Deze doorkijk naar de toekomst laat zien wat de mogelijke milieugebruiksruimte en ruimte vanuit het gebied is die aanwezig is voor ontwikkelingen van intensieve veehouderij. In de volgende tabel is aangegeven wat deze kaders voor de mogelijke ontwikkelingsruimte zijn.

Tabel 5.1 Kaders

Invalshoek	Aspect	Kaders
Gebied	Archeologie en geomorfologie Landschap en cultuurhistorie	Knelpunten vanuit archeologie en geomorfologie worden niet aannemelijk geacht. • Het stuwwallandschap bestaat uit een grootschalige hoofdzakelijk besloten boseenheden van het CVN in het westen van de gemeente. Het maakt onderdeel uit van de duurzame structuur van de gemeente die met name is opgebouwd uit de natuurgebieden en de beken. Het beleid richt zich op het in stand houden van deze waardevolle elementen en waar mogelijk naar een noodzakelijke versterking van deze waarden. Het uitbreiden van bouwblokken of omzetting naar intensieve veehouderij is daarom een mogelijk knelpunt. • Het dekzandlandschap betreft een glooiend gebied met een halfopen fijnmazig landschap in de 'middenzone' van de gemeente met oude bouwlanden en beekdalen. Een groot deel van het dekzandlandschap maakt onderdeel uit van de duurzame structuur zoals hierboven beschreven. Het beleid richt zich op het in stand houden van de waardevolle elementen en waar mogelijk naar een noodzakelijke versterking van waarden. Het uitbreiden van bouwblokken of omzetting naar intensieve veehouderij is daarom een mogelijk knelpunt. • Het gebied van rivierkleilandschap bestaat uit karakteristieke open ruimtes (het rivierenlandschap, de broek- en wettingen, de broek- en heideontginning, akkercomplexen en venen), met name in het oostelijk deel van de gemeente. Deze gebieden, maar ook een deel van het dekzandlandschap (oostelijk deel), vallen onder de dynamische gebieden. De dynamische gebieden betreffen de landbouwgebieden in halfopen akkerlandschap rond de dorpen en het rivierlandschap langs de westkant van de IJssel. In deze gebieden kunnen onder diverse voorwaarden omzetting of uitbreiding van bouwblokken plaatsvinden.

Invalshoek	Aspect	Kaders
	Water	- Voor waterberging zal moeten worden gecompenseerd. - Hemelwater zal vastgehouden moeten worden bij ruimtelijke ontwikkelingen - Waterkwaliteit zal door het vigerende beleid en (milieu)wetgeving niet worden beïnvloed. Er kan wel een groter risico zijn van beïnvloeding van de waterkwaliteit van het grondwater, oppervlaktewater inclusief de HEN en SED wateren door het verhogen van het aantal dieren.
	Bodemkwaliteit	Knelpunten vanuit bodemkwaliteit worden niet aannemelijk geacht.
	Natuur (Natura 2000 gebieden)	Het enige knelpunt voor natuur is de overschrijding van de ammoniakdepositie. Op dit moment is voor de beoordeling van het effect van ammoniakuitstoot en -depositie van intensieve veehouderij op Natura 2000 altijd een passende beoordeling nodig. Aangezien de huidige stikstofdepositie hoger is dan de kritische depositiewaarden van veel Natura 2000 habitattypen, is er geen milieuruimte over. Wel biedt de Provincie Gelderland in haar huidige toetsing van vergunningaanvragen in het kader van de Natuurbeschermingswet ruimte voor ontwikkelingen door rekening te houden met de landelijke trend die een afname laat zien.
	Geur	Het aantal geurghinderden mag niet toenemen. Dit is afhankelijk van de locatie van de voorgenomen activiteit. Technische maatregelen kunnen worden ingezet om geuremissie te reduceren. Indien in het oosten omschakeling naar of hervestiging van intensieve veehouderij plaatsvindt, zal het geurniveau relatief hoger zijn dan van grondgebonden veehouderij.
	Lucht	Knelpunten vanuit fijnstof kunnen ontstaan. Afhankelijk van de uitbreiding van intensieve veehouderij zullen reducerende maatregelen moeten worden toegepast. Indien er uitbreidingen van intensieve veehouderij plaatsvindt bij bedrijven nabij de A50, dit een potentieel knelpunt kan worden. Ook omschakeling naar of hervestiging van intensieve veehouderij zal het fijnstof niveau relatief hoger zijn dan van grondgebonden veehouderij.
	Infrastructuur	Voor de verkeersintensiteit en veiligheid zullen er geen problemen zijn.
	Geluid	- Geluid is geen probleem vanuit verkeer. - Indien de afstand tussen een bedrijf met een uitbreiding en een woning van derden minder dan 100 meter bedraagt, kan akoestisch onderzoek nodig zijn.

5.3 Vraag naar ruimte

Gemeente Epe heeft een buitengebied dat overwegend wordt gebruikt voor landbouw, recreatie en andere bedrijvigheid. De landbouw bestaat uit verschillende typen bedrijven, variërend van volwaardige agrarische bedrijven tot 'bedrijven' van hobbyboeren en deeltijdboeren. Al deze typen bedrijven vragen ruimte. De hobbyboer wil voldoende ruimte voor dieren en machines, de volwaardige agrariër wil uitbreiding van zijn bedrijf voor een duurzame bedrijfsvoering. Uit een enquête gehouden in 2004 voor het opstellen van de plattelandsvisie (gemeente Epe, 2004) kan afgeleid worden dat een groot deel van de agrarische bedrijven wil uitbreiden. In deze enquête is ook aangegeven dat een klein deel van de bedrijven wil stoppen. Deze percelen kunnen worden benut door andere agrarische bedrijven of voor andere functies worden ingezet (uiteraard voor zover het bestemmingsplan dat toelaat). De functie van de bedrijfswoningen kan soms worden gewijzigd in de functie wonen.

In de laatste jaren zijn er geen aanvragen geweest om een volledig rundveehouderij om te vormen in een intensieve veehouderij. Er zijn echter wel gemengde agrarische bedrijven omgezet naar 100% intensieve veehouderij.

Recreatieve (verblijfs)terreinen zijn belangrijk rondom de Veluwe. Deze liggen vooral in het extensiveringsgebied en grote agrarische bedrijven liggen hier op voldoende afstand van om niet gehinderd te worden. Enkele liggen in het verwevingsgebied en hier worden geen problemen verwacht indien er reducerende technische maatregelen worden ingezet.

De vraag naar ruimte in het plangebied is niet exact te bepalen uit aanvragen, vergunningen en dergelijke. Er is echter wel gecommuniceerd met het gebied, waarin naar voren is gekomen dat zowel vanuit de intensieve veehouderij, als vanuit de grondgebonden veehouderij als vanuit de recreatie behoefte is aan ruimte.

5.4 Alternatieven

Bij de vorming van de alternatieven is gekeken naar de ruimte die het plangebied biedt voor intensieve veehouderij groter dan 1 hectare en de vraag naar ruimte¹⁴ in het verwevingsgebied en verwevingsgebied met ster. In deze speelruimte zijn de alternatieven geformuleerd, te weten één alternatief waarin *omzetting* naar intensieve veehouderij bestemmingen mogen plaatsvinden op locaties voor agrarische doeleinden en mogen groeien tot maximaal 1 hectare en één alternatief met dezelfde voorwaarden maar dan met een maximale groei tot 1,5 hectare (conform Reconstructieplan Veluwe).

In het huidige vigerende bestemmingsplan buitengebied kan enkel ten oosten van het Apeldoorns kanaal ieder agrarische bouwperceel omschakelen naar intensieve veehouderij. Daarbij is de maximale grootte van het bouwblok voor de intensieve veehouderijen in het buitengebied op 1 hectare vastgelegd.

Om de alternatieven duidelijker te illustreren zijn hieronder uitgangspunten van de alternatieven gegeven¹⁵. Hierbij is uitgegaan van een indicatie van het maximaal aantal dieren dat op de gegeven oppervlakte kan worden gehouden.

0 alternatief (autonome ontwikkeling)

Het nulalternatief is de ontwikkeling die plaats zou vinden zonder een nieuw bestemmingsplan buitengebied. Dit betekent dat intensieve veehouderij kan groeien binnen de bestaande ruimte die in het vigerende bestemmingsplan is aangegeven.

Uitgangspunten¹⁶:

- de maximale grootte van het bouwblok is vastgelegd op 1 hectare;
Op dit bouwblok kan, indien er milieuruimte is, een aantal dieren gevestigd zijn. Om een beeld te krijgen van de mogelijke toegestane dieren is hieronder een worst case scenario gemaakt:
 - waar milieuruimte is, maximale grootte tot 10.000 vleesvarkens (>110 kg; 1,0 m²/dier);
 - waar milieuruimte is, maximale grootte tot circa 5.555 vleesstiertjes/kalveren (>220 kg; 1,8 m²/dier);
 - waar milieuruimte is, maximale grootte tot circa 178,571 vleeskuikens (0,056 m²/dier, gehouden op één laag¹⁷).
- elke agrarische bestemming (niet intensieve veehouderij) heeft de mogelijkheid om intensieve veehouderij te worden in het gebied ten oosten van het Apeldoorns kanaal;
- toepassen van technische maatregelen om de geur, fijnstof en ammoniak te reduceren;

Alternatief A

Dit alternatief houdt in dat de grootte van het bouwblok van IV bij recht kan worden vastgelegd tot maximaal 1 ha. Dit alternatief lijkt op het 0 alternatief, met dat verschil dat in dit alternatief in het gehele gebied op alle agrarische bouwpercelen intensieve veehouderij gevestigd kan worden.

Uitgangspunten¹⁸:

- de maximale grootte van het bouwblok is vastgelegd op 1 hectare;

¹⁴ Hierbij is er vanuit gegaan dat hoe groter de ruimte voor intensieve veehouderij is, des te meer dieren gehouden kunnen worden

¹⁵ In alle alternatieven is de nokhoogte 12 meter en de goothoogte 7 m.

¹⁶ De uitgangspunten (voor alle alternatieven) voor de grootte van het bouwblok voor de diverse dieren zijn ontleend aan het Informatiedocument Leefoppervlaktes in de Intensieve Veehouderij van LNV (2007)

¹⁷ Voor de beschikbare leefoppervlakte van vleeskuikens zijn er nog geen vastgestelde richtlijnen gegeven. In het MER is gebruik gemaakt van informatie van het LNV, 2007

¹⁸ De uitgangspunten (voor alle alternatieven) voor de grootte van het bouwblok voor de diverse dieren zijn ontleend aan het Informatiedocument Leefoppervlaktes in de Intensieve Veehouderij van LNV (2007)

Op dit bouwblok kan, indien er milieuruimte is, een aantal dieren gevestigd zijn. Om een beeld te krijgen van de mogelijke toegestane dieren is hieronder een worst case scenario gemaakt:

- waar milieuruimte is, maximale grootte tot 10.000 vleesvarkens (>110 kg; 1,0 m²/dier);
- waar milieuruimte is, maximale grootte tot circa 5.555 vleesstiertjes/kalveren (>220 kg; 1,8 m²/dier);
- waar milieuruimte is, maximale grootte tot circa 178.571 vleeskuikens (0,056 m²/dier, gehouden op één laag¹⁹).
- elke agrarische bestemming (niet intensieve veehouderij) heeft de mogelijkheid om intensieve veehouderij te worden;
- toepassen van technische maatregelen om de geur, fijnstof en ammoniak te reduceren;

Alternatief B (IV met wijzigingsbevoegdheid (tot maximaal 1 ha) en sterlocaties (tot maximaal 1,5 ha))

Dit alternatief houdt in dat de grootte van het bouwblok van IV via een wijzigingsbevoegdheid kan worden vastgelegd tot maximaal 1 ha en er, onder voorwaarden, aanvullend mogelijkheden zijn via een wijzigingsbevoegdheid voor aanwijzing van nieuwe sterlocaties in het verwevingsgebied met een grootte van het bouwblok tot maximaal 1,5 ha met wijzigingsbevoegdheid.

Uitgangspunten:

- de maximale grootte van het bouwblok is vastgesteld op 1,5 ha;
Op dit bouwblok kan, indien er milieuruimte is, een aantal dieren gevestigd zijn. Om een beeld te krijgen van de mogelijke toegestane dieren is hieronder een worst case scenario gemaakt:
 - waar milieuruimte is, maximale grootte tot 15.000 vleesvarkens;
 - waar milieuruimte is, maximale grootte tot circa 8.350 vleesstiertjes/kalveren;
 - waar milieuruimte is, maximale grootte tot circa 267.857 vleeskuikens;
- toepassen van technische maatregelen om de geur, fijnstof en ammoniak te reduceren;
- elke agrarische bestemming (niet intensieve veehouderij) heeft de mogelijkheid om intensieve veehouderij te worden.

Een overzicht van deze alternatieven is vastgelegd in de volgende tabel:

Alternatief	Omvang bouwblok	Waar omzetting mogelijk	Voorbeeld samenstelling	Nieuwvestiging
0 alternatief: autonome ontwikkeling	Max. 1 ha	Elke agrariër ten oosten van kanaal kan IV worden tot 1 ha op bestaand bouwblok.	10.000 vleesvarkens 5.555 vleesstiertjes / kalveren 178.571 vleeskuikens	Nee
Alternatief A	Max 1 ha	Overall in verwevingsgebied kan agrariër IV worden tot 1 ha op bestaand bouwblok.	10.000 vleesvarkens 5.555 vleesstiertjes / kalveren 178.571 vleeskuikens	Nee
Alternatief B	Max 1,5 ha	Elke agrariër kan IV bedrijf worden tot 1 ha in het verwevingsgebied (en met ster), indien wordt voldaan aan voorwaarden tot 1,5 ha.	15.000 vleesvarkens 8.350 vleesstiertjes / kalveren 267.857 vleeskuikens	Nee

¹⁹ Voor de beschikbare leefoppervlakte van vleeskuikens zijn er nog geen vastgestelde richtlijnen gegeven. In het MER is gebruik gemaakt van informatie van het LNV, 2007.

6 Milieueffecten en effectbeperkende maatregelen

6.1 Effectenbeoordeling

De alternatieven worden in dit hoofdstuk beoordeeld op effecten. In hoofdstuk 4 zijn de huidige situatie en de autonome ontwikkeling duidelijk beschreven en zijn de gevolgen van deze ontwikkelingen al aangegeven. De uiteindelijke beoordeling van de effecten van de alternatieven is in dat licht gezien middels expert judgement uitgevoerd en beknopt beschreven. Dit houdt in dat naar aanleiding van de beschrijving van de huidige situatie, de autonome ontwikkeling en de vastgestelde kaders, de effecten kwalitatief worden beoordeeld.

De scores van de effectenbeoordeling moeten niet worden gezien als een absolute beoordeling. Het geeft een indicatie van het effect weer op grond van een relatieve vergelijking tussen de alternatieven. Daarnaast kan de waardering van de verschillende aspecten niet onderling worden vergeleken ('geen appels met peren vergelijken').

In tabel 6.1 zijn de effecten van de alternatieven beoordeeld op verschillende criteria. Voor de beoordeling van de milieueffecten zijn in de tabel de volgende aanduidingen gehanteerd:

++	sterk positief effect
+	positief effect
0/+	gering positief effect
0	geen positief en geen negatief effect
0/-	gering negatief effect
-	negatief effect
--	sterk negatief effect

De referentiesituatie is hierbij het nulalternatief, waarbij de huidige bestemming blijft gelden; maximaal 1 hectare en enkel in het gebied ten oosten van het Apeldoorns kanaal is het mogelijk om intensieve veehouderij te vestigen op een agrarisch bouwperceel- niet intensieve veehouderij. Alternatief A biedt de mogelijkheid om intensieve veehouderij te vestigen op een agrarisch bouwperceel- niet intensieve veehouderij in het gehele buitengebied en te groeien tot maximaal 1 hectare. Alternatief B biedt de mogelijkheid voor intensieve veehouderij om onder voorwaarden maximaal 1.5 hectare uit te breiden, danwel her te vestigen of om te schakelen naar intensieve veehouderij op alle agrarische bouwpercelen.

Tabel 6.1 Effectenbeoordeling intensieve veehouderij in verwevingsgebied

Aspect	Criteria	Effect op alternatieven		
		0	A	B
Archeologie	Aantasting van archeologische waarden	0	0	0
Cultuurhistorie	Aantasting van cultuurhistorisch waardevolle elementen en patronen.	0	0/-	0/-
	Aantasting van cultuurhistorische landschappen en hun specifieke kenmerken.	0	-	-
	Aantasting van karakteristieke monumenten/ gebouwenensembles.	0	0	0
	Aantasting van aardkundig waardevolle elementen en patronen.	0	0	0/-
	Aantasting van waardevolle lintdorpen en lintstructuren.	0	0/-	0/-

Aspect	Criteria	Effect op alternatieven		
		0	A	B
Landschap	Verandering van de regionale landschapsstructuur, in het bijzonder op de variatie in de landschapsstructuur en op de herkenbaarheid en identiteit van het landschap.	0	-	-
	Verandering van karakteristieke landgoedstructuren met lanenstelsels en bosschages.	0	0	0
	Verandering van contrasten tussen open gebieden en besloten gebieden (rivierkleilandschap versus dekzand-/stuwwallandschap).	0	0/-	-
	Verandering van verkavelingsstructuren.	0	0	0/-
	Verandering van kleine landschapselementen.	0	0	-
Water	Waterbergingscapaciteit	0	0	0
	Grondwater en oppervlakte kwaliteit	0	0	0
Bodem	Bodemverontreiniging	0	0	0
Infrastructuur	Verandering van verkeersintensiteit	0	0/-	-
	Verandering in de verkeersveiligheid	0	0	0
Natuur (Natura 2000-gebieden)	Verlies van areaal van Natura 2000 habitat	0	0	0
	Verstoring Natura 2000 gebied vanwege toename onrust	0	0	0
Natuur (EHS)	Verstoring van aangewezen soorten door lawaai (geluid)	0	0	0
	Verstoring van aangewezen soorten door betreding	0	0	0
	Verstoring als gevolg van toename van licht	0	0	0
	Effecten als gevolg van stikstofdepositie	0	-	-
	Effecten op grondwater en bodem	0	0	0
	Vermindering van areaal en kwaliteit van bestaande natuur	0	0	0
	Vermindering van de uitwisselingsmogelijkheden voor planten en dieren	0	0	0
	Vermindering van de kwaliteit van het leefgebied van alle Ff-wet soorten	0	-	-
	Vermindering van het areaal grote natuurlijke eenheden	0	0	0
	Belemmering voor het verloop van natuurlijke processen in de grote eenheden	0	-	-
Natuur (Flora- en Faunawet)	Verstoring van natuurlijke morfologie, waterkwaliteit, watervoering en verbondenheid van HEN-wateren	0	0	0
	Verandering grond- en oppervlaktewateromstandigheden	0	0	0
	Een verhoging van de niet gebiedseigen geluidsbelasting in stiltebeleidsgebieden en stiltegebieden	0	0	0
	Vernietiging	0	0	0
	Verstoring	0	0	0
Geur	Toename/ afname aantal geurgehinderden	0	0/-	-
Lucht	Toename/afname fijnstof	0	0/-	-
Geluid	Toename/ afname geluidhinder	0	0/-	-

Opmerkingen effectenbeoordeling tabel

Archeologie

Archeologische waarden kunnen worden bedreigd indien bodemingrepen worden uitgevoerd die dieper reiken dan de bouwvoor. Het aanbrengen van grond heeft in principe geen verstoring op archeologische waarden. Vaak hebben ophooglagen juist een beschermende werking. Omdat de locaties voor de voorgenomen activiteiten nog niet bekend zijn is er nu nog geen zicht op exacte effecten.

Aangenomen wordt dat bij de concrete lokale planvorming van de activiteiten het aspect archeologie adequaat wordt meegenomen en in maatregelen wordt vertaald. De effectbeoordeling voor alle alternatieven voegt zich daarom naar die van de autonome ontwikkeling.

Landschap en Cultuurhistorie

Landschappelijke en cultuurhistorische waarden kunnen worden aangetast door uitbreiding van intensieve veehouderijen en door het overschakelen naar of hervestigen van intensieve veehouderij. Indien intensieve veehouderijbedrijven zich in de hele gemeente op agrarische bouwblokken kunnen vestigen, zal het landschapsbeeld van de gemeente Epe ernstig kunnen worden aangetast. Dit is vooral te wijten aan de toename van het bouwvolume op agrarische bouwblokken voor intensieve veehouderij in relatie tot grondgebonden veehouderij. Deze schaalvergroting heeft duidelijk negatieve effecten op de ruimtelijke kwaliteit in de gemeente en kan ook de aantrekkelijkheid van de gemeente voor recreatie verminderen.

De effecten van de verschillende alternatieven zijn sterk afhankelijk van de specifieke locatie van de individuele bedrijven. De landschappelijke en cultuurhistorische waarden verschillen per landschapstype, waardoor het effect op de (kern)kwaliteiten ook sterk kan verschillen. Bij mogelijke ontwikkeling zal per locatie nauwkeurig nader moeten worden bestudeerd wat de exacte landschappelijke en cultuurhistorische waarde is.

Over het algemeen kan wel worden opgemerkt dat de mate van effect van de verschillende alternatieven samenhangt met de landschapsindeling van de gemeente (zoals ook beschreven in paragraaf 4.4). Het stuwwallandschap en dekzandlandschap maken onderdeel uit van de duurzame structuur en zijn in die zin kwetsbaarder voor nieuwe ontwikkelingen dan het rivierkleilandschap. Het rivierkleilandschap maakt onderdeel uit van de dynamische gebieden, waar nieuwe ontwikkelingen meer ruimte krijgen.

Grondwater en oppervlaktewater²⁰

- Door de provincie Gelderland zijn de regionale waterbergingsgebieden opgenomen in Streekplanuitwerking 'Regionale waterberging'. Indien uitbreiding in deze gebieden plaats vindt, zal uitbreiding mogelijk een negatief effect hebben op de waterberging. Echter, als dit weer gecompenseerd kan worden, is er geen negatief effect te verwachten.
- Ook lokale berging in het watersysteem dient te worden gehandhaafd. Dit betekent niet automatisch dat daar geen ontwikkelingen mogelijk zijn, maar de door de ontwikkelingen verloren gegane bergingscapaciteit dient in de directe omgeving te worden gecompenseerd.
- Voor uitbreiding van verhard oppervlak geldt de trits 'vasthouden – bergen – afvoeren'. Dit betekent dat hemelwater dat op verharding valt niet meteen afgevoerd wordt naar oppervlaktewater, maar dat dit ter plaatse vastgehouden (in de bodem geïnfiltreerd) dan wel geborgen (retentie) wordt.
- Het waterschap gaat er van uit dat intensieve veehouderijen het proceswater niet lozen op het oppervlaktewater en dat ten aanzien van inrichting en bedrijfsvoering voldaan wordt aan de geldende (milieu) wetgeving. Hiermee wordt voorkomen dat verontreiniging van het oppervlaktewater en grondwater inclusief de HEN en SED wateren plaats vindt.

Bodem

Uitbreiding van intensieve veehouderijen danwel hervestiging van of omschakeling naar intensieve veehouderij kan wel verhoogde depositie van zuur veroorzaken doordat de naar de lucht vrijkomende ammoniak (NH₃) samen met zuurstof salpeterzuur (HNO₃) vormt en neerslaat. Een lagere pH-waarde van de bodem als gevolg van zuurdepositie kan zorgen voor een versnelde uitspoeling van metalen naar het grondwater. Echter, op niet zuurgevoelige bodems is het effect minimaal. Maatregelen gericht op reductie van ammoniakemissie in het kader van de natuurwetgeving (autonoom) zullen ook een positief effect hebben op dit aspect en tot vermindering van de zuurdepositie leiden. Het effect is daarom neutraal gescoord.

²⁰ Er wordt aangenomen dat wateronttrekking veroorzaakt door de alternatieven niet onderscheidend is van de autonome ontwikkeling en wordt daarom niet meegenomen in de effectenbeoordeling.

Infrastructuur

Als de omvang van de agrarische bedrijven wordt vergroot, zal het verkeer ook (beperkt) toenemen. Dit effect past binnen de normen van de CROW-normen. Op de verkeersveiligheid zal er geen effect zijn.

Natuur

De ontwikkelingen die het bestemmingsplan mogelijk maakt, betekenen een verruiming van de hervestiging/omvorming van een intensieve veehouderij op een bestaand bouwblok. Extra stikstofdepositie kan wel invloed hebben op het Natura 2000-gebied. Bij voldoende technische maatregelen kan er voor gezorgd worden dat geen toename van emissie optreedt. Echter omdat vlakbij het Natura2000 gebied (0-3 km zone) als gauw sprake kan zijn van enkele molen toename NH₃/ha/jaar is de kans op strijdigheid met de Nb wet zeker aanwezig.

Overigens wordt voor het gebied als geheel verwacht dat de stikstofdepositie op het Natura 2000-gebied Veluwe afneemt, ondanks dat enkele bedrijven kunnen uitbreiden.

Ingeschat wordt dat de verlaging van de stikstofdepositie door aangescherpte wet- en regelgeving groter is dan de toename van depositie door de uitbreiding van de agrarische bedrijven.

Wel wordt bij toename van depositie het effect op de instandhoudingsdoelen van Natura 2000-gebied Veluwe als significant negatief beoordeeld, omdat de stikstofdepositie reeds hoger is dan de kritische depositiewaarde en dit op korte termijn ook zal blijven.

De stikstofdepositie kan daardoor de realisatie van de instandhoudingsdoelen van de Veluwe in de weg staan. Elke mogelijke toename (>0.5% van kritische depositiewaarde) wordt daarom aangeduid als significant negatief effect. De uitbreidingen van de agrarische bedrijven hebben een vergelijkbaar effect op de EHS want het gebied Veluwe is tevens aangewezen als EHS-gebied. De kwaliteit van de bestaande natuur wordt beperkt.

Geur en Lucht

- Een toename van het aantal dieren betekent een toename van de voorgrond geurbelasting en de fijnstof concentratie. Doordat geen gegevens over de achtergrondbelasting voorhanden zijn, is de achtergrondbelasting hier niet meegenomen.
- Indien er omschakeling naar of hervestiging van intensieve veehouderij plaatsvindt, is er een relatieve toename van geur en fijn stof.
- De bedrijven en de geurgevoelige objecten staan soms op relatief korte afstand van elkaar, wat een knelpunt kan zijn voor uitbreiding. Echter, indien er uitbreiding is, moeten de stallen aan voorwaarden voldoen waar reducerende maatregelen toegepast worden. Het effect op geur en fijnstof zal daardoor minimaal zijn.

Geluid

Door het vergroten van het aantal dieren is er meer ventilatie, voerinstallaties en vervoer noodzakelijk. Dit zorgt voor meer geluidhinder. Dit geldt ook voor de omschakeling naar of hervestiging van intensieve veehouderij.

6.2 Mitigerende maatregelen voor intensieve veehouderij

Geluid

Voor geluid kunnen mitigerende maatregelen op verschillende wijzen plaatsvinden. Het geluids-isoleren van de ventilatoren en voermachines is mogelijk. Daarnaast kan geluid geproduceerd door vervoer gestuurd worden door een verordening op te stellen van de tijden waarin vervoersbewegingen van vrachtwagens is toegestaan.

Ammoniak en geur

Naast groen label stallen kiezen ondernemers nu bij nieuwbouw massaal voor chemische of biologische wassers of een combinatie hiervan. Dit geldt vooral voor varkensbedrijven. Voor de pluimveehouderij zullen, indien er op korte termijn geen technische oplossingen komen voor het reduceren van de emissie van fijnstof, ook luchtwassers meer toegepast gaan worden.

Een combinatie van chemische en biologische wassers (combiwassers) is gericht op maximale beperking van geur dan wel ammoniak (minstens 75% ammoniak en geur reductie). De huidige generatie wassers is echter niet altijd geschikt voor gecombineerde doeleinden.

Fijnstof

Maatregelen die fijnstof reductie bewerkstelligen kunnen maatregelen buiten en binnen de stal zijn. Buiten de stal kunnen (gecombineerde) luchtwassers en filters in worden gezet (minstens 70% fijnstof reductie). Ter voorkoming van fijnstof productie binnen de stal kunnen hier verschillende maatregelen worden uitgevoerd zoals maatregelen gericht op het verminderen van hokbevuiling, olie aanbrengen direct op het dier, vernevelen van olie in de stal, optimaal hokontwerp (dat bijvoorbeeld ook in stallen de ammoniakemissie vermindert). Hierbij kan de lucht intern worden gezuiverd via recirculatie of extern via reiniging van de uitgaande stallucht. Het voordeel van interne luchtzuivering is dat ook de stofconcentratie in de stal afneemt.

Energie

Duurzame energie zal in de toekomst een belangrijk aandachtspunt worden. Luchtwassers verbruiken veel energie. Het zou kunnen dat het probleem van ammoniakemissie wordt opgelost, maar dat een ander/nieuw probleem wordt gecreëerd: hoog energieverbruik met aanverwante SO₂- en CO₂ emissie. Het verdient aanbeveling om stimuleringsmaatregelen in te zetten voor mogelijkheden van alternatieve energiewinning (vergisting, windenergie, zonne-energie) om het energieverbruik (saldo van extra energie en teruggewonnen energie) zo laag mogelijk te houden.

De mest die geproduceerd wordt door de varkens kan door middel van mestvergisters omgezet worden in energie. Resten van landbouwproducten kunnen hierin ook vergist worden, wat de efficiëntie van de vergisters nog verhoogd. De energie kan gebruikt worden door de agrarische bedrijven en/of afgegeven worden aan het elektriciteitsnet. Daarnaast kan het residu van de vergisting weer uitgereden worden over het land.

Salderen van ammoniak milieugebruiksruimte

Voor de beoordeling van effecten op de instandhoudingsdoelen van een Natura 2000-gebied dienen de effecten van elke ontwikkeling individueel en cumulatief te worden beoordeeld. Momenteel is het niet mogelijk om het stoppen van bedrijven en het uitbreiden van andere bedrijven als één ontwikkeling te zien. Door provincies en het ministerie van LNV wordt gewerkt aan een beleidskader waarin dit mogelijk verandert. Er kan worden gedacht aan saldering, als onderdeel van dit beleid. Als bedrijven stoppen, zouden de rechten van de ammoniakmilieugebruiksruimte kunnen worden overgenomen door een ander bedrijf in een bepaald vastgesteld gebied. Hierbij moet wel rekening worden gehouden met de afstand ten opzichte van de Natura 2000-gebieden en de eisen die de provincie stelt ten aanzien van de afname van de stikstofdepositie om de Natura 2000 instandhoudingsdoelstellingen van onder andere de Veluwe te halen (m.a.w. een afname van de ammoniakdepositie). Salderen is echter nog geen juridisch vastgestelde methode, maar het kan een oplossing zijn voor bedrijven die willen uitbreiden. De provincie kan hier de rol van coördinator in hebben.

Vooruitlopend hierop hanteert de Provincie Gelderland wel criteria voor vergunningverlening. Elk agrarisch bedrijf dat uitbreidt moet namelijk een Natuurbeschermingswetvergunning aanvragen of aantonen dat de uitbreiding geen enkel effect heeft op de Natura 2000-instandhoudingsdoelen. De provincie toetst of een bedrijf minder stikstofdepositie veroorzaakt dan 0,5 % van de kritische depositiewaarden van alle beschermde habitattypen en of er geen toename plaatsvindt van de stikstofdepositie op de beschermde habitattypen door de ontwikkeling. Bij de overname van een ander bedrijf mag maar 50% van de depositie van het overgenomen bedrijf worden meegenomen (beleid gericht op afroaming, met als resultaat verlaging depositie op termijn).

Landschap en cultuurhistorie

Om het effect van uitbreiding van of omvorming naar intensieve veehouderij op de landschapelijke en cultuurhistorische kwaliteit te reduceren kunnen er voorwaarden of richtlijnen gesteld worden.

Aspecten waarvoor voorwaarden of richtlijnen kunnen worden opgesteld zijn bijvoorbeeld:

- Afstand tussen erven (geen aaneengroeiing)
- Erfstructuur (situering, ordening en oriëntatie van gebouwen op het erf)
- Erfinrichting (maat en vorm van beplanting)

- Kwaliteit gebouwen (vormgeving en maatvoering, kleur- en materiaalgebruik, detaillering)

Dergelijke voorwaarden of richtlijnen kunnen worden opgenomen in beeldkwaliteitsplan en een welstandsnota, waarbij rekening zal worden gehouden met de verschillende landschappelijke deelgebieden in de gemeente.

7 Passende beoordeling

7.1 Inleiding

Voor de mogelijke uitbreiding van en omzetting naar intensieve veehouderij is conform de vereisten uit de Natuurbeschermingswet 1998 een passende beoordeling noodzakelijk gebleken. In het kader van deze passende beoordeling wordt ingeschat wat de effecten zijn van de genoemde activiteiten op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied. Daarnaast zijn in de passende beoordeling tevens de effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van de Ecologische Hoofdstructuur bepaald.

7.2 Effecten extra ammoniak emissie en NH3 depositie

In het bestemmingsplan kan in theorie ieder agrarisch bedrijf omschakelen naar intensief bedrijf. Nu is er onderscheid in grondgebonden, gemengd en intensief.

De Plan-MER alternatieven gaan alle uit van de mogelijkheid om op bestaande bouwblokken van grondgebonden naar intensief te gaan. Alleen bij het 0 alternatief kunnen westelijk van het Apeldoorns kanaal (dat is de zone die het dichtst bij Natura ligt) geen hervestiging/omvorming van grondgebonden naar intensief plaats vinden. In de scenario's A en B kan overal in verwevingsgebied een IV bedrijf komen op een bestaand bouwblok dat maximaal 1 ha groot mag zijn.

Geheel afhankelijk van de afstand tot het Natura2000 gebied, de grootte van de veestapel en de intensiteit van technische voorzieningen zal verhoging van de emissie en depositie optreden op beschermde habitattypen in Natura 2000-gebied Veluwe. Er zijn geen berekeningen gemaakt van de toe- of afname van de stikstofuitstoot van het gehele gebied. Daarnaast hoeft een toename van een bouwblok niet te betekenen dat er extra dieren worden gehouden. Om van de 'worst case' uit te gaan, wordt aangenomen dat elke uitbreiding een toename van de ammoniakuitstoot veroorzaakt en daarmee een toename van de stikstofdepositie op de beschermde habitattypen van de Veluwe.

Zoals in paragraaf 4.9 Ammoniak reeds uitgebreid is beschreven, blijkt de huidige stikstofdepositie op de aangewezen habitattypen hoger te zijn dan de kritische depositiewaarden. In figuur 4.13 is te zien hoe de verdeling van de stikstofdepositie is over het Natura 2000-gebied Veluwe. De meest nabijgelegen habitattypen bij het plangebied Epe zijn oude zuurminnende eikenbossen (H9190), binnenlandse kraaiheide (H2320) en droge heiden (H3439) met een kritische depositiewaarde van 1100 mol N / ha / jaar en beuken-eikenbos met 1.400 mol N / ha / jaar. In de huidige situatie is de depositie van 2300 mol op de Veluwe al een overschrijding van 200% ten opzichte van de kritische depositiewaarde. Dit betekent dat met de huidige depositiewaarden de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied Veluwe naar verwachting niet worden gehaald. Vervolgens betekent dit volgens de Natuurbeschermingswetgeving en jurisprudentie dat elke toename van stikstofdepositie moet worden gekwalificeerd als een significant negatief effect. Hetzelfde geldt voor de EHS want de Veluwe is ook EHS-gebied. Voor het EHS-gebied Veluwe geldt dat de ontwikkelingen leiden tot een kwaliteitsvermindering van de bestaande natuur.

In paragraaf 4.9 is aangegeven wat de ontwikkelingen zijn rondom de stikstofdepositie. Aangegeven is dat verwacht wordt dat de stikstofdepositie van ammoniak vanaf 2000 tot 2010 zal dalen met circa 240 mol / ha / jaar. Aangezien deze berekening deels is gebaseerd op de landelijke trend en er geen reden is om aan te nemen dat de gemeente Epe hiervan afwijkt, zal de stikstofdepositie vanuit het plangebied naar verwachting tevens afnemen.

Daarnaast blijken in de gemeente Epe in de toekomst de agrarische bedrijven nabij de Veluwe (vanuit het extensiveringsgebied) te vertrekken omdat daar geen uitbreidingsmogelijkheden zijn. De intensieve veehouderijen kunnen bedrijfseconomisch in principe sterk uitbreiden, afgezien van beperkingen die door regelgeving en beleid worden gesteld. Dergelijke bedrijven kunnen in bepaalde gevallen zorgen voor een sterke toename van de stikstofdepositie. Wel is het mogelijk om deze depositie met technische maatregelen te beperken.

Ervan uitgaande dat de grootte van de door het RIVM berekende afname min of meer correct is, en de verschuiving van bedrijven naar de zone op ongeveer 3 km afstand van de Veluwe doorgaat, betekent dat bij uitbreiding van enkele bedrijven, waarbij per bedrijf bijvoorbeeld 5 mol extra depositie wordt veroorzaakt, de totale depositie op de Veluwe blijft dalen. De verwachting is dat de stikstofdepositie, veroorzaakt door alle activiteiten in het plangebied, op alle beschermde habitattypen van de Veluwe zal dalen. Aangezien er geen stikstofdepositieberekeningen zijn uitgevoerd in het gehele gebied en ontwikkelingen die stikstofdepositie veroorzaken gebaseerd zijn op inschattingen, is dit alleen een verwachting. De verwachte afname van de stikstofdepositie zal zorgen voor een afname van de negatieve effecten van de stikstofdepositie op de beschermde habitattypen en een mogelijke verbetering van de leefomstandigheden voor deze habitattypen.

7.3 Effecten van opvullen plaatsingsruimte voor mest

De agrarische structuur in Epe is dusdanig dat in het westelijk gebied grenzend aan de Veluwe er veel kleinschalige landbouw is (< 1 ha, zie tabel 4.1) en daarvan een deel ook nevenberoep of in gebruik bij een particulier. Hoewel de gemeente Epe mestoverschot gebied is kan plaatselijk nog plaatsingsruimte zijn. Het bestemmingsplan regelt niet de mestaanwending. Verder zal de autonome ontwikkeling er niet toe leiden dat in de kleinschalige gebieden waar extensief beheer plaats vindt of beheer met een beheerovereenkomst (SAN) aanwezig is, dit als gevolg van dit bestemmingsplan zal wijzigingen en de eigenaar zal besluiten tot meer bemesting. De effecten van opvullen van plaatsingsruimte mest op perceelsniveau zullen zich naar verwachting niet voordoen of op zo'n schaalniveau dat het geen effecten heeft op grond en oppervlakte. Effecten op de natuurwaarden van de sprengbeken zijn niet aanwezig.

7.4 Overige effecten

De meeste bedrijven liggen buiten de begrenzing van Natura 2000 en EHS en de ontwikkelingen vinden behoudens uitzonderingen uitsluitend op bestaande bouwblokken plaats. De enkele bedrijven die in het extensiveringsgebied liggen krijgen geen uitbreiding toegekend. De uitbreidingen resulteren daarom niet in de directe vernietiging van beschermde natuurwaarden.

Er zijn geen effecten te verwachten van licht-, geluid-, trillings- of betredingsverstoring. De bedrijven bestaan reeds en liggen niet direct naast de beschermde natuurgebieden. Tevens zijn geen effecten van het toegenomen verkeer te verwachten, omdat die gebruik maken van de bestaande wegen die ook verder van de gebieden af liggen.

Naast de beoordeling van de effecten volgens de definities en afspraken die gelden voor de Natuurbeschermingswet kan tevens getoetst worden aan de criteria voor vergunningverlening in de provincie Gelderland. Elk agrarisch bedrijf dat uitbreidt moet namelijk een Natuurbeschermingswetvergunning aanvragen of aantonen dat de uitbreiding geen enkel effect heeft op de Natura 2000-instandhoudingsdoelen. De provincie toetst of een bedrijf minder stikstofdepositie veroorzaakt dan 0,5 % van de kritische depositiewaarden van alle beschermde habitattypen en of er geen toename plaatsvindt van de stikstofdepositie op de beschermde habitattypen door de ontwikkeling. Bij de overname van een ander bedrijf mag maar 50% van de depositie van het overgenomen bedrijf worden meegeteld. De verwachting is dat binnen dit provinciale kader de getoetste veehouderijen, indien nodig, een Natuurbeschermingswetvergunning kunnen krijgen om uit te breiden, mits de juiste maatregelen (luchtwassers) worden genomen en de vergunningaanvraag juist wordt onderbouwd.

Naast de bovengenoemde criteria voor vergunningverlening werkt de overheid (provincies en ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit) verder aan een toetsingskader voor de stikstofproblematiek. Mogelijk komen hieruit nog andere criteria of oplossingsrichtingen.

7.5 Beoordeling van de alternatieven

De 8^e herziening van het bestemmingsplan maakt op elk bestaand bouwblok in verwevingsgebied mogelijk dat er hervestiging/omvorming van grondgebonden naar intensief kan plaats vinden. Zeker in de zone van 0-3km (zie tabel 2.1) zal afhankelijk van de feitelijk afstand tot de kwetsbare habitat en de technische maatregelen een toename van enkele tientallen mol NH₃ depositie het geval kunnen zijn (zie berekeningen tabel 5.3)

Als dat maar **6 mol of meer is** op een kwetsbaar habitat is dat al 0.5% van kritische depositiewaarde (gerekend ten opzichte van het meest voorkomende habitatype heide en bos van 1100 mol/ha/jaar) en dus voldoet die situatie als niet meer aan het concept toetsingskader van de provincie en is er sprake van significant negatief effect.

In onderstaande tabel zijn de alternatieven kwalitatief beoordeeld op hun kans significant negatieve effecten te geven op de kwetsbare habitats (heide, eikenbossen, beuken-eikenbossen). De alternatieven zijn hier gerefereerd aan de huidige situatie.

alternatief	Mogelijk effect op Natura vanuit 0-3 km	Mogelijk effect op Natura vanuit 3-5 km	Effect op agrari- sche natuur west van kanaal	Effect op weide- vogels oost van kanaal
0 alternatief: autonome ontwikkeling zonder nieuw bestemmingsplan	-/0	0	0	-
Alternatief A	--	-/0	-	-
Alternatief B	--	-/0	-	--

7.6 Conclusies

Van de uitbreidingen van de agrarische bedrijven zijn geen effecten te verwachten wat betreft licht-, geluid-, trillings- of betredingsverstoring. De agrarische bedrijven bestaan reeds en liggen niet direct naast de beschermde natuurgebieden. Er is daarom ook geen verstoring te verwachten vanaf de bedrijfslocaties. Tevens zijn geen effecten van het toegenomen verkeer te verwachten, omdat die gebruik maken van de bestaande wegen die ook verder van de gebieden af liggen.

Stikstofdepositie kan wel invloed hebben op het Natura 2000-gebied. Verwacht wordt dat de stikstofdepositie op het Natura 2000-gebied Veluwe afneemt, ondanks dat enkele bedrijven kunnen uitbreiden. Ingeschat wordt dat de verlaging van de stikstofdepositie door aangescherpte wet- en regelgeving groter is dan de toename van depositie door de uitbreiding van de agrarische bedrijven. Wel wordt het effect op de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied Veluwe als significant negatief beoordeeld omdat de stikstofdepositie reeds hoger is dan de kritische depositiewaarde en dit op korte termijn ook zal blijven. De stikstofdepositie kan daardoor de realisatie van de instandhoudingsdoelen van de Veluwe in de weg staan.

De hoge stikstofdepositie belemmert vooral de ontwikkeling van de habitattypen: droge heide, natte heide, kraaiheide, blauwgrasland eikenbossen en in minder mate de beuken-eikenbossen van de Veluwe en mogelijk (dit vanwege afstand van agrarische ontwikkeling tot landgoed) de eiken en beuken-eikenbossen op het landgoed Vosbergen.

De uitbreidingen van de agrarische bedrijven hebben een vergelijkbaar effect op de EHS want het gebied Veluwe is tevens aangewezen als EHS-gebied. De kwaliteit van de bestaande natuur wordt beperkt.

De uitbreidingen van de agrarische bedrijven zijn tevens getoetst aan de criteria die de provincie momenteel hanteert voor de vergunningverlening van Natuurbeschermingswetvergunningen. De verwachting is dat binnen het huidige provinciale kader omzetting en uitbreiding van het aantal dieren in de 0-3 km zone vanaf de Veluwe zal kunnen leiden tot extra depositie van NH₃ en dus strijdig is met de Nb wet.

Indien dit plaatsvindt in de zone 3 tot 10 km kan er een significant negatief effect voordoen, maar met reducerende maatregelen is hier minder kans op. Vergunningverlening is alleen mogelijk mits de juiste maatregelen (luchtwassers) worden genomen en de vergunningaanvraag juist wordt onderbouwd.

Naast de huidige door de provincie Gelderland gehanteerde criteria voor vergunningverlening werkt de overheid (provincies en ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit) verder aan een toetsingskader voor de stikstofproblematiek. Mogelijk komen hieruit nog andere criteria of oplossingsrichtingen.

8 Conclusies en aanbevelingen

8.1 Inleiding

In dit hoofdstuk zijn de conclusies gegeven van het Plan-MER. Hier wordt ingegaan op de milieueffecten van mogelijke uitbreidingen van intensieve veehouderij die op dit moment groter zijn dan 1 hectare. Daarnaast zijn aanbevelingen gegeven voor het mitigeren van eventuele negatieve effecten.

8.2 Conclusies

Voor intensieve veehouderij met een bouwblok van groter dan 1 hectare zijn er alternatieven opgesteld. De alternatieven voor de intensieve veehouderij bestaan uit het omzetten van agrarische bouwpercelen in het gehele gebied naar intensieve veehouderij met een maximale groei van 1 tot respectievelijk 1.5 hectare op alle bouwblokken. De effecten van deze alternatieven zijn bepaald op archeologie en geomorfologie, bodemkwaliteit, ammoniak, geur, geluid, fijnstof, infrastructuur, cultuurhistorie en landschap, infrastructuur en natuur.

Als eindconclusie kan worden gesteld dat de belangrijkste aandachtspunten van de gemeente Epe de ammoniakgebruiksruimte en de landschappelijke waarde van het westelijke gebied zijn. Een toename van ammoniakemissie in de Gemeente Epe is in het kader van de Natura 2000 gebiedsbescherming niet gewenst, omdat dit mogelijk kan leiden tot een hogere ammoniakdepositie op Natura 2000 gebieden. Aangezien de ammoniakdepositie in het gehele land daalt, verleent de Provincie Gelderland momenteel onder bepaalde voorwaarden wel de benodigde Natuurbeschermingswetvergunningen om veehouderijen de mogelijkheid te geven uit te breiden. Vooral in de zone binnen 3 kilometer van het Natura 2000 gebied Veluwe is de kans op significant negatieve effecten groter dan in de zone verder dan 3 kilometer.

De kans op effecten in het gebied van de stuwwallandschap en de dekzandlandschap bij omzetting en uitbreiding van het aantal dieren is groot door het aanwezig zijn van waardevolle gebiedskenmerken.

In de alternatievenbeoordeling van de intensieve veehouderij is in de worst case scenario aangenomen, dat de bouwblokvergroting een maximale groei van dieren toestaat op dat bouwblok en dat omzetting naar intensieve veehouderij in het gehele gebied mogelijk is (alternatief B). Dit betekent dat alternatief B, waarin een maximale groei van dieren op een bouwblok van 1.5 ha mogelijk is, een grotere kans heeft dan alternatief A (1 ha) op een mogelijk significant negatief effect. Dit omdat de stikstofdepositie van de gevoelige habitattypen op de Veluwe reeds hoger is dan de kritische depositiewaarde en dit op korte termijn ook zal blijven. Elke mogelijke toename wordt daarom aangeduid als significant negatief effect. Hierbij moet echter zeker een kanttekening worden geplaatst, omdat het mogelijk kan zijn dat nieuwe stallen kunnen worden gebouwd zonder dat de depositie op een Natura 2000-gebied toeneemt door bijvoorbeeld de toepassing van extra reducerende technieken en in de toekomst mogelijk door interne of externe saldering.

Alternatief A, het mogelijk maken van een uitbreiding tot maximaal 1 hectare en een omzetting naar intensieve veehouderij in het gehele gebied, zal een kleinere kans geven op een significant negatief effect op de Veluwe. Dit is afhankelijk van de omvang van de bedrijven en de technische maatregelen. Hierbij is aangenomen dat de vergunde rechten gerelateerd zijn aan de grootte van de bouwblokken.

Hieronder zijn de conclusies van de effecten uitgesplitst naar aspect:

- Er zijn effecten op cultuurhistorie omdat de cultuurhistorisch waardevolle elementen en patronen, landschappen en specifieke kenmerken van het landschap en karakteristieke monumenten/gebouwenensembles en lintdorpen en structuren kunnen worden aangetast;
- Ook kan uitbreiding van het bouwblok en/of de omzetting van grondgebonden veehouderijen naar intensieve veehouderijen effect hebben op de aspecten in relatie met landschap. De contrasten tussen open gebieden en besloten gebieden (polders versus Veluwe) en de herkenbaarheid en identiteit van het landschap kunnen worden aangetast (toename bouwvolumes/schaalvergroting bebouwing). Hierdoor kan ook de aantrekkelijkheid van het gebied afnemen voor recreatiedoeleinden. Dit geldt vooral in het westen van de gemeente Epe, in de deelgebieden stuwwallandschap en dekzandlandschap;
- De maximale groei en omzetting zal een toename van verkeer veroorzaken. De capaciteit van het wegennet kan dit voldoende aan;
- Er zal een toename zijn van de productie van geur, geluid en fijnstof. Woonbestemmingen niet behorend bij de agrarische bedrijven zijn echter wel dichtbij de intensieve veehouderij en agrarische bouwblokken gelegen. Er moet daarom bij uitbreiding van intensieve veehouderij en omzetting naar intensieve veehouderij zorgvuldig naar de mogelijke effecten en de mogelijkheden van reducerende maatregelen worden gekeken. Indien reducerende maatregelen worden genomen hoeven er echter geen knelpunten te ontstaan;
- Voor fijnstof kan een knelpunt ontstaan bij het gebied dicht gelegen bij de A 50. Daarnaast kunnen grote uitbreidingen van pluimveehouderijen zonder reducerende maatregelen ook potentiële knelpunten zijn. Indien reducerende technische maatregelen hier worden toegepast kan worden verondersteld dat dit potentiële knelpunt opgelost wordt.
- De ammoniakdepositie op het Natura 2000 gebied Veluwe is zeer hoog en is aanzienlijk hoger dan de kritische depositiewaarde van het meest gevoelige habitatype. Zelfs als de stikstofdepositie afkomstig van veehouderijen uit de zone drie km rondom de Veluwe wegvalt, zal er nog een overschrijding zijn van deze kritische depositiewaarde door de achtergrondbelasting veroorzaakt door stikstofemissie;
- Een uitbreiding van het aantal dieren kan significante negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied Veluwe veroorzaken vanwege de mogelijke toename van stikstofdepositie op de beschermde habitattypen op de Veluwe. Aan de hand van kwantitatieve gegevens is er meer kans op significante negatieve effecten als bedrijven gaan uitbreiden/ omzetten in de zone 0 tot 3 km rond de Veluwe dan in de zone 3 tot 10 km. In de zone 3 tot 10 km rond de Veluwe is er ook een kans op significante negatieve effecten, maar deze effecten zijn mogelijk beter op te lossen met reducerende maatregelen;
- Binnen het momenteel door de Provincie Gelderland gehanteerde afwegingskader, is het onder bepaalde voorwaarden wel mogelijk voor veehouderijen om bij uitbreiding een vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet te krijgen. Technische reducerende maatregelen zijn dan nodig en als het gaat om ontwikkelingen nabij Natura 2000 gebieden is salderen aan de orde.

Natura 2000-gebied

Vanuit de effectbeoordeling voor het aspect natuur (instandhoudingsdoelen Natura 2000 en de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS) kunnen de volgende conclusies getrokken worden indien de voorgenomen activiteiten in het nieuwe bestemmingsplan worden geëffectueerd.

- Van de uitbreidingen van de agrarische bedrijven zijn geen effecten te verwachten wat betreft licht-, geluid-, trillings- of betredingsverstoring. De agrarische bedrijven bestaan reeds en liggen niet direct naast de beschermde natuurgebieden. Er is daarom ook geen verstoring te verwachten vanaf de bedrijfslocaties. Tevens zijn geen effecten van het toegenomen verkeer te verwachten, omdat die gebruik maken van de bestaande wegen die ook verder van de gebieden af liggen.
- Stikstofdepositie kan wel invloed hebben op het Natura 2000-gebied. Verwacht wordt dat de totale stikstofdepositie op het Natura 2000-gebied Veluwe afneemt in de autonome ontwikkeling. Ingeschat wordt dat de verlaging van de stikstofdepositie door aangescherpte wet- en regelgeving groter is dan de toename van depositie door de uitbreiding van de agrarische bedrijven.

Wel wordt het effect op de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied Veluwe als significant negatief beoordeeld omdat de stikstofdepositie reeds hoger is dan de kritische depositiewaarde en dit op korte termijn ook zal blijven. De stikstofdepositie kan daardoor de realisatie van de instandhoudingsdoelen van de Veluwe in de weg staan.

- De uitbreidingen van de agrarische bedrijven zijn tevens getoetst aan de criteria die de provincie momenteel hanteert voor de vergunningverlening van Natuurbeschermingswetvergunningen. De verwachting is dat binnen het huidige provinciale kader omzetting en uitbreiding in de 0-3 km zone rond de Veluwe zal kunnen leiden tot extra ammoniakdepositie en dus strijdig is met de Nb wet. Vergunningverlening is alleen mogelijk mits de juiste technische maatregelen (luchtwassers) worden genomen en de vergunningaanvraag juist wordt onderbouwd.
- De uitbreidingen van de agrarische bedrijven hebben een vergelijkbaar effect op de EHS want het gebied Veluwe is tevens aangewezen als EHS-gebied. De kwaliteit van de bestaande natuur wordt beperkt.

8.3 Aanbevelingen

- Op dit moment is de achtergrondbelasting van geur en fijnstof niet bekend in de gemeente Epe. Indien in de komende jaren een fijnstof en geurscan uitgevoerd wordt, wordt aanbevolen om het dan vigerende bestemmingsplan te beoordelen aan de hand van de resultaten van de scans en dit te communiceren met het gebied.
- Het wordt aanbevolen om een mogelijke oplossing met betrekking tot de ammoniak milieu-gebruiksruimte te faciliteren. Een mogelijkheid kan zijn het opzetten van een ammoniak-boekhouding door de gemeente. Hierin kunnen agrarische bedrijven die stoppen, een bedrijf met uitbreidingswensen faciliteren met 'ammoniakrechten'. Dit zogenaamde salderen kan ook onder coördinatie van de provincie vallen, omdat de bijdrage van de ammoniakdepositie op de Veluwe ook uit andere gemeentes afkomstig is.
- De ontwikkelingen kunnen mogelijk wel voldoen aan de criteria die de provincie Gelderland momenteel hanteert voor de vergunningverlening van Natuurbeschermingswetvergunningen. De verwachting is dat binnen het huidige provinciale kader de getoetste veehouderijen, indien nodig, een Natuurbeschermingswetvergunning kunnen krijgen om uit te breiden, mits de juiste maatregelen (luchtwassers) worden genomen en de vergunningaanvraag juist wordt onderbouwd. Wij adviseren om uit te zoeken of de beoogde bouwblokvergrotingen op een andere wijze in het bestemmingsplan kunnen worden opgenomen. Mogelijk kan een oplossing zijn om het als wijzigingsbevoegdheid op te nemen in het bestemmingsplan waarbij de wijziging alleen mogelijk is als deze past binnen de kaders van alle relevante wet- en regelgeving, zoals het wettelijk kader van de Natuurbeschermingswet en hiervoor de benodigde onderzoeken worden uitgevoerd.
- Vanuit de analyse van de mogelijke ontwikkelingsruimte voor intensieve veehouderij is landschap en cultuurhistorie naar voren gekomen als belangrijk aspect en mogelijk knelpunt. Aandacht voor landschappelijke inpassing is aanbevolen. Vooral voor bedrijven die in de meer kwetsbare gebieden in de gemeente gaan uitbreiden zullen extra voorwaarden of richtlijnen een belangrijke mitigerende maatregel zijn voor landschappelijke inpassing.

9 Leemten in kennis en monitoring

9.1 Inleiding

Na de studies die in het kader van dit Plan-MER zijn beschouwd, zijn nog enkele leemten in kennis blijven bestaan. Deze zullen nog onderwerp moeten zijn van nader onderzoek. Dit kan plaatsvinden ofwel in de fase van nadere uitwerking van het plan in de aanstaande bestemmingsplan- en vergunningenfase, ofwel in de daaropvolgende uitvoerings- en/of beheerfase.

9.2 Leemten in kennis

Omdat het in onderhavig Plan-MER gaat om de mogelijkheid tot uitbreiden, is er een leemte in kennis over de daadwerkelijke gang van zaken in de toekomst. Effecten op het milieu zijn afhankelijk van de omvang van de locatie. Het is daarom van belang dat de milieueffecten, die overigens wel binnen de kaders die in dit Plan-MER bepaald zijn moeten passen, te onderzoeken. Het gaat om de onderstaande effecten op individueel bedrijfsniveau.

- Archeologie.
- Bodemkwaliteit/verontreiniging.
- Waterkwaliteitsverandering.
- Aanwezigheid van beschermde soorten planten of dieren.
- Effect op de dan heersende achtergrondconcentratie van geur.
- Effect op de dan heersende achtergrondconcentratie van ammoniak.
- Toename van fijnstof.

Beschermde soorten

Er zijn geen gegevens bekend van beschermde flora en fauna van elk individueel bouwblok. De Flora- en Faunawet schrijft voor dat voor de uitvoering van een ontwikkeling (bijvoorbeeld sloop of bouw) bekend is of en welke beschermde soorten voorkomen. Gericht flora- en faunaonderzoek dient daarom plaats te vinden op het moment dat een project concreet wordt gerealiseerd.

Geur

In het Plan-MER is er voor geur naar de voorgrondbelasting gekeken. De achtergrondbelasting is niet bepaald, waardoor cumulatieve effecten niet mee zijn genomen. Hierdoor is er een leemte in kennis in kwantitatieve zin met betrekking tot de cumulatieve effecten van de voorgenomen activiteit.

Ammoniak

Op dit moment is er een leemte in kennis over het toetsingskader van ammoniakdepositie. Voorheen was het 'Toetsingskader Ammoniak en Natura 2000' nog van toepassing. Dit toetsingskader was bedoeld om de periode te overbruggen zolang het beheerplannen voor de Natura2000-gebieden nog niet zijn vastgesteld. Indien de ammoniakdepositie bij her- of nieuwvestiging binnen de berekende gebruiksruimte bleef, was dit niet in strijd met het Toetsingskader Ammoniak en werd een vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet verleend. Indien de ammoniakdepositie boven de berekende kritische drempelwaarde kwam, was alsnog een passende beoordeling nodig.

Dit toetsingskader is sinds de uitspraak van de Raad van State eind april 2008 echter niet meer bruikbaar. Dit betekent dat vooralsnog voor omzetting of uitbreiding van intensieve veehouderij een Passende Beoordeling op bedrijfsniveau noodzakelijk is om de effecten van ammoniakdepositie op de Natura2000-gebieden goed in beeld te brengen (toets op mogelijk significant negatief effect op de instandhoudingsdoelen van het N2000-gebied).

In de toekomst zal de mogelijke ammoniakdepositie van intensieve veehouderijen op Natura2000-gebieden moeten passen binnen de nog op te stellen beheerplannen voor die gebieden.

Een ander punt is de gedetailleerdheid van de kennis over de ammoniakdepositie op de Veluwe. Er is uitgegaan van het onderzoek van Alterra (2009). Meer gedetailleerde gegevens op het gebied van ammoniak zijn op dit moment niet voorhanden. Indien nader gedetailleerd onderzoek wordt uitgevoerd, kan het blijken dat zowel de intensieve veehouderij misschien meer mogelijkheden hebben/krijgen om uit te breiden dan nu wordt verondersteld.

9.3 Monitoring

Monitoring is aan de orde nadat de genoemde activiteiten zijn opgenomen in het bestemmingsplan. Hieronder zijn aspecten opgenomen die van belang zijn om in de komende jaren te monitoren.

Ammoniak

Voor het in kaart brengen van de ammoniakdepositie vanuit de gemeente Epe is gebruik gemaakt van het rapport van Alterra (2009). Vanuit deze bron is duidelijk de conclusie te trekken dat er een te hoge concentratie ammoniakdepositie op de Veluwe is. In de toekomst, als reducerende maatregelen voor het inwerkstellen van het reduceren van de ammoniakdepositie op de Veluwe zijn ingevoerd, kan dit misschien de ammoniakgebruiksruimte van de intensieve (en rund)veehouderijen vergroten. Dit zal moeten worden gemonsterd.

Geur en fijnstof

Omdat er mogelijk knelpunten kunnen ontstaan met betrekking tot geur en fijn stof wordt er aangeraden deze concentraties te monitoren na enkele jaren na het instellen van het bestemmingsplan. Er moet worden gepolitoerd of er geen knelpunten ontstaan zijn door het instellen van het bestemmingsplan.

Referenties

- Alterra, (2007) Gies, T.J.A. en A. Bleeker, Onderzoek naar de ammoniakdepositie op 5 habitatgebieden ten behoeve van het interim toetsingkader Natura 2000 en Ammoniak. Een scenariostudie naar de ammoniakdepositie op habitatgebieden volgens de ontwikkeling van de veehouderij tot 2015 bij een gemaximaliseerde depositie (drempelwaarde) per bedrijf. Rapport 1491, Wageningen
- CROW (2002), Handboek Wegontwerp - Erftoegangswegen
- DLG (2007), Informatiebundel Schetsschuit LOG Beemte-Vaassen
- Gemeente Epe (2005), Bestemmingsplan Buitengebied
- Gemeente Epe (2007), Milieubeleidsplan gemeente Epe 2008-2011
- Gemeente Epe (2007), Ruimtelijk structuurplan Epe
- Gemeente Epe (2003), Toekomstvisie Epe 2010
- Gemeente Epe (2004), Woonvisie 2005-2015
- Gemeente Epe (2004), Plattelandsvisie Epe
- LNV (2007), Informatiedocument Leefoppervlaktes in de Intensieve Veehouderij van LNV
- MNP (2008), Grootschalige Concentratiekaart Nederland 2007
- Provincie Gelderland (2007), Rapportage luchtkwaliteit 2006
- Provincie Gelderland (2005), Reconstructieplan 'Veluwe'
- Provincie Gelderland (2005), Streekplan Gelderland 2005
- Provincie Gelderland (2005), Programma Regionale Verkeersveiligheid, Stedendriehoek
- Provincie Gelderland (2005), Besluit van Gedeputeerde Staten van Gelderland met betrekking tot de goedkeuring van vorenvermeld bestemmingsplan
- Provincie Gelderland (2000), Veluwe 2010
- Provincie Gelderland (2009), Wateratlas kaarten provincie Gelderland (www.gelderland.nl)
- Raad voor dierenaangelegenheden, Werkgroep bedrijfsmatig houden van Konijnen, Rapport van aanbevelingen welzijnsproblematiek in de bedrijfsmatige konijnenhouderij, oktober 1997
- Regio Stedendriehoek en Bureau Nieuwe Gracht, Discussienota De voorlanden van de Stedendriehoek regionale structuurvisie voor het niet- bundelingsgebied, september 2008

Bestemmingsplan Agrarisch Gebied: basisplan 1976, vastgesteld door de raad op 26-06-1977, gedeeltelijk goedgekeurd bij besluit d.d.13 september 1978 (nr. 12357/275-RO-103, onherroepelijk bij KB d.d. 5 augustus 1982).

Aanpassing plankaart: 4e p.h., vastgesteld door de raad d.d. 20 september 1984, gedeeltelijk goedgekeurd 20 september 1985.

Aanpassing voorschriften, 16e p.h.: vastgesteld 21 augustus 1986, onherroepelijk goedgekeurd d.d. 21 november 1986 nr. RO86.30795-ROV/G530

Bijlage 1

**Besluit van Gedeputeerde Staten van Gelderland
met betrekking tot de goedkeuring van vorenvermeld
bestemmingsplan**

**Uit Besluit van GEDEPUTEERDE STATEN VAN GELDERLAND met betrekking tot de goedkeuring van vorenvermeld bestemmingsplan
14 februari 2006 - zaaknr. 2005-005927**

Verwevingsgebied

In het verwevingsgebied zijn meer mogelijkheden voor omschakeling naar intensieve veehouderij dan op basis van voorliggend bestemmingsplan is toegestaan. Op basis van artikel 3.1.1, sub a, van de voorschriften is intensieve veehouderij alleen mogelijk voor zover deze aanwezig was op het tijdstip van de terinzagelegging van het ontwerp-bestemmingsplan. In artikel 3.4 is ook geen mogelijkheid opgenomen om een intensieve veehouderij te vestigen op een bestaand grondgebonden bouwperceel. In het Reconstructieplan Veluwe wordt het volgende hierover gesteld: *'De hervestiging van een bedrijf met intensieve veehouderij op een bestaand bouwblok waar op het tijdstip van inwerkingtreding van dit plan (= reconstructieplan) geen intensieve veehouderij vergund is, is mogelijk (blz. 124)'*. Wij constateren dan ook dat de voorschriften van het plan in strijd zijn met de beleidsuitgangspunten van het reconstructieplan.

Derhalve overwegen wij op basis van vorenstaande goedkeuring te onthouden aan:

- artikel 3.1.1, sub a;

In voorliggend bestemmingsplan is geen onderscheid gemaakt tussen intensieve veehouderij en grondgebonden veehouderij. Daarnaast is verzuimd om bij omschakeling van bestaande grondgebonden bouwpercelen binnen verwevingsgebied de IV-tak te begrenzen op maximaal 1 hectare. Deze voorwaarde volgt zonder meer uit het reconstructieplan: *'Bouwblokken voor bedrijven met intensieve veehouderij mogen voor het deel dat gebruikt wordt ten behoeve van de intensieve veehouderij maximaal 1 hectare groot worden, met uitzondering van zogenaamde 'sterlocaties' (blz. 124)'*. In voorliggend bestemmingsplan zijn de agrarische bouwpercelen specifiek bestemd met de bestemming 'agrarische bedrijfsdoeleinden' (artikel 3). Er is in de voorbereiding van dit plan geen onderzoek gedaan naar de omvang van intensieve veehouderijen in dit gebied, noch zijn deze specifiek begrensd op oppervlakte. Om te voorkomen dat strijdigheid ontstaat met het reconstructieplan, namelijk dat door omschakeling van grondgebonden naar IV-bedrijven bedrijven in verwevingsgebied ontstaan met een oppervlakte van meer dan 1 hectare, overwegen wij het volgende.

Wij onthouden goedkeuring aan de bestemmingen 'agrarische bedrijfsdoeleinden' voor zover deze zijn gelegen binnen het op de 'toetsingskaart intensieve veehouderij' aangegeven 'verwevingsgebied' en verwevingsgebied met ster, voor zover deze een oppervlakte hebben van meer dan 1 hectare.

In artikel 6.5.1, sub b, van de voorschriften is een ontwikkelingsregeling opgenomen die ziet op vergroting van een agrarisch bouwperceel binnen verwevingsgebied en verwevingsgebied met ster. Middels deze regeling is vergroting van het bouwperceel van agrarische bedrijven met een intensieve veehouderij tot 1.5 hectare mogelijk, onder de voorwaarde dat dit noodzakelijk is vanuit dierenwelzijn en gezondheid. Uit het reconstructieplan vloeit echter voort dat uitbreiding van de IV-tak van een bouwperceel tot 1 hectare met dierplaatsen in principe mogelijk is. Verdere uitbreiding in oppervlakte is uitgesloten.

Uitbreiding tot 1.5 hectare is, volgens het reconstructieplan alleen mogelijk indien voldaan wordt aan de voorwaarden opgenomen in hoofdstuk 7, bijlage C, van het reconstructieplan voor verwevingsgebied met ster (blz. 298, 299). De gemeente Epe heeft in zoverre het reconstructiebeleid foutief doorvertaald, nu wordt uitgegaan van gebieden met de aanduiding verwevingslocatie met ster en niet, zoals het reconstructieplan voorschrijft, sterlocaties kunnen worden aangewezen is het gehele verwevingsgebied voor zover aan de criteria H7, bijlage C.2 (blz. 298, 299) wordt voldaan.

De gemeente heeft niet gemotiveerd waarom op dit punt afgeweken is van het Reconstructieplan Veluwe.

Nu in artikel 6.5.1, sub b, van de voorschriften :

- het beleid voor verwevingsgebied met ster ongemotiveerd, onjuist is vertaald;
- ten onrechte en ongemotiveerd uitbreiding van het aantal dierplaatsen in verwevingsgebied en verwevingsgebied met ster is uitgesloten;

- ten onrechte en ongemotiveerd ook in verwevingsgebied uitbreiding van het agrarisch bouwkavel ten behoeve van intensieve veehouderij naar 1.5 ha mogelijk is gemaakt; overwegen wij ook goedkeuring te onthouden aan artikel 6.5.1, sub b, van de voorschriften.

Bijlage 2

Notitie Reikwijdte en Detailniveau

Notitie Reikwijdte en Detailniveau Bestemmingsplan Buitengebied Epe

Definitief

Gemeente Epe

Grontmij Nederland B.V.
Zwolle, 10 februari 2009

Verantwoording

Titel : Notitie Reikwijdte en Detailniveau Bestemmingsplan Buitengebied Epe

Subtitel :

Projectnummer : 262099

Referentienummer : 11/99045189

Revisie : 0

Datum : 10 februari 2009

Auteur(s) : mr. drs. M. Richart en drs. ing. P.H.M. van den Hengel

E-mail adres : petra.vandenhengel@grontmij.nl

Gecontroleerd door : drs. ing. P.H.M. van den Hengel

Paraaf gecontroleerd :

Goedgekeurd door : ir. A. van Straten

Paraaf goedgekeurd :

Contact : Noordzeelaan 50
8017 JW Zwolle
Postbus 1364
8001 BJ Zwolle
T +31 38 499 16 00
F +31 38 422 76 97
oost@grontmij.nl
www.grontmij.nl

Inhoudsopgave

1	Aanleiding en m.e.r.-plicht	5
2	Bestemmingsplan Buitengebied Epe	7
3	Beleid	10
3.1	Inleiding	10
3.2	Rijksbeleid	10
3.2.1	Reconstructiewet 2002	10
3.2.2	Natuurbeschermingswet 1998 (Natura 2000-gebieden)	10
3.2.3	Wet ammoniak en veehouderij (Wav)	11
3.2.4	Besluit Ammoniakemissie Huisvesting Veehouderij	11
3.2.5	Wet Geurhinder en Veehouderij (Wgv)	11
3.2.6	Flora- en faunawet	11
3.3	Regionaal beleid	12
3.3.1	Streekplan 'Gelderland 2005'	12
3.3.2	Reconstructieplan 'Veluwe'	13
3.4	Gemeentelijk beleid	15
3.4.1	Milieubeleidsplan	15
3.4.2	Toekomstvisie Epe 2010	15
3.4.3	Structuurplan Epe	15
3.4.4	Woonvisie 2005-2015	15
3.4.5	Verder te beschouwen gemeentelijke beleid	15
4	Reikwijdte en detailniveau	17
4.1	Inleiding	17
4.2	Reikwijdte	17
4.3	Detailniveau	17
4.3.1	Cultuurhistorie	17
4.3.2	Landschap	17
4.3.3	Natuur	18
4.3.4	Water	20
4.3.5	Infrastructuur	20
4.3.6	Geluid	20
4.3.7	Geur	20
4.3.8	Lucht	21
4.3.9	Archeologie	21
4.3.10	Bodem	22
4.3.11	Verder te beschouwen	22
4.3.12	Overzicht van effecten: aspecten en criteria	22
5	Alternatieven	24
6	Verdere procedure	25

Bijlage 1: Achtergrondconcentraties

1 Aanleiding en m.e.r.-plicht

Aanleiding voor deze notitie vormt het opstellen van de achtste herziening van het bestemmingsplan 'Buitengebied 2005' van de gemeente Epe. In deze notitie wordt ingegaan op de regeling van de intensieve veehouderij in verwevingsgebieden (met en zonder ster), conform de mogelijkheden die het Reconstructieplan Veluwe biedt¹.

De nieuw te ontwikkelen 'Sterlocaties' en 'Intensieve Veehouderijen', al dan niet met wijzigingsbevoegdheid kunnen worden beschouwd als m.e.r.-plichtige of m.e.r.-beoordelingsplichtige activiteiten die de drempelwaarden overschrijden, zoals genoemd in het Besluit m.e.r.², categorie C/D 14, kolom 3. De drempelwaarden voor de MER-plicht (C14) zijn als volgt:

- 60.000 of meer plaatsen voor mesthoenders;
- 45.000 of meer plaatsen voor hennen;
- 2.200 of meer plaatsen voor mestvarkens;
- 350 of meer plaatsen voor zeugen.

De vaststelling van een correctie van een bestemmingsplan voor activiteiten die de m.e.r.-drempelwaarde overschrijden, is een plan waarvoor de m.e.r.-procedure voor plannen (plan-m.e.r.) moet worden doorlopen³.

Nabij het plangebied ligt een Natura 2000-gebied 'De Veluwe'. Er zal een 'voortoets' worden gedaan om te beoordelen of mogelijk significant negatieve effecten plaatsvinden op het nabij gelegen Natura 2000-gebied. Indien dit het geval is, zal er een passende beoordeling moeten plaatsvinden, die wordt geïntegreerd in het plan-MER.

De procedure van een plan-m.e.r. is gestart met een openbare kennisgeving die is uitgebracht in het Veluws Nieuws en de Staatcourant op 3 februari 2009. Het college van Burgemeester en Wethouders van gemeente Epe is initiatiefnemer en raadpleegt de betrokken bestuursorganen en adviseurs over de onderhavige Notitie Reikwijdte en Detailniveau. De notitie beschrijft de te volgen m.e.r. procedure, wat daarin wordt meegenomen (reikwijdte) en op welke wijze het milieueffectrapport (MER) wordt samengesteld (detailniveau).

Het plan-MER richt zich specifiek op de milieukundige beoordeling van mogelijke alternatieven voor de mate van ontwikkeling van de intensieve veehouderij (IV). De milieukundige beoordeling wordt gerapporteerd in een milieueffectrapport. Dit MER dient als advies voor het bevoegd gezag (de gemeenteraad) bij de besluitvorming over het vast te stellen bestemmingsplan.

¹ Het Reconstructieplan Veluwe is op 20 juli 2005 na goedkeuring en publicatie van kracht geworden. Een belangrijk onderdeel hiervan vormt de zonering voor de intensieve veehouderij. Het reconstructiegebied wordt opgedeeld in drie gebieden: het extensiveringsgebied waar de intensieve veehouderij wordt afgebouwd, het verwevingsgebied waar bestaande bedrijven beperkt mogen uitbreiden en het landbouwontwikkelingsgebied (LOG) waar bestaande en nieuwe bedrijven de kans krijgen om te groeien.

² gewijzigd Besluit m.e.r. 1994 (2006)

³ zie voetnoot 2

Het MER bevat de volgende onderdelen⁴.

1. 'Inleiding en aanleiding' en 'Voorgenomen activiteit'. Hierin worden de achtergronden voor het instellen van de voorgenomen zonering beschreven op basis van de Reconstructiewet en gemeentelijke besluitvorming in dit plan.
2. Probleem, doel en eerder vastgestelde plannen.
3. Alternatieven en voorkeursalternatief.
4. Huidige situatie en autonome ontwikkelingen.
5. Milieueffecten en effectbeperkende maatregelen.
6. Leemten in kennis en monitoring.

Het MER gaat vergezeld met een publieksvriendelijke samenvatting.

Het voorontwerp van de achtste herziening van het bestemmingsplan 'Buitengebied 2005' zal tezamen met het plan-MER voor inspraak ter inzage worden gelegd. Tevens zal het plan-MER als bijlage worden gelegd bij het ontwerp bestemmingsplan.

⁴ zie voetnoot 2

2 Bestemmingsplan Buitengebied Epe

In 2005 is het toen gemaakte bestemmingsplan Buitengebied Epe gedeeltelijk goedgekeurd door Gedeputeerde Staten van Gelderland. Op een aantal onderdelen van het bestemmingsplan, echter, hebben de Gedeputeerde Staten goedkeuring onthouden. Dit had onder andere te maken met de inpassing van het Reconstructieplan Veluwe in het bestemmingsplan. De gemeente Epe heeft destijds geprobeerd het ontwerp Reconstructieplan Veluwe zo goed mogelijk in het bestemmingsplan te verwerken. Het Reconstructieplan is echter later dan het bestemmingsplan Buitengebied vastgesteld. Hierdoor konden de wijzigingen ten opzichte van het ontwerp Reconstructieplan niet op alle onderdelen op de juiste wijze worden verwerkt in het bestemmingsplan. Er is bijvoorbeeld geen mogelijkheid opgenomen in het bestemmingsplan voor de omschakeling van grondgebonden bedrijven naar intensieve veehouderijbedrijven. Op deze onderdelen heeft de provincie dan ook haar goedkeuring onthouden. De gemeente Epe is derhalve nu voornemens een correctieve herziening van het bestemmingsplan Buitengebied Epe door te voeren met betrekking tot intensieve veehouderij in het verwevingsgebied met en zonder ster. Daarnaast wordt het bestemmingsplan ook gedigitaliseerd, zie ook tekstbox 2.1

Tekstbox 2.1 Digitalisering van de achtste herziening van het bestemmingsplan buitengebied '2005'.

Recent zijn de digitale standaarden voor bestemmingsplannen verplicht geworden: de Standaard Vergeleikbaarheid Bestemmingsplannen (SVBP). Dit zijn technische en procedurele standaarden die het mogelijk maken bestemmingsplannen digitaal te kunnen uitwisselen. Plankaart, planregels en toelichting zijn digitaal gekoppeld. Door op een perceel op de plankaart te klikken komen de bij dat bestemmingsvlak horende planregels in beeld. Dit heeft onder meer tot gevolg dat de bekende 'vantoepassingsverklaring' die in het verleden veel werd gebruikt niet meer kan worden gebruikt, er is dan immers geen link tussen de planregels en de plankaart. Planregels en plankaart moeten nu te allen tijde aan elkaar gekoppeld zijn. Een bestemmingsplan zonder plankaart kan niet meer worden gemaakt.

Dit heeft ook gevolgen voor de herziening van het bestemmingsplan Buitengebied dat de gemeente Epe nu wil gaan maken. Door GS is verbaal goedkeuring onthouden aan een deel van de agrarische bouwblokken (de bouwblokken groter dan 1 hectare) en aan een deel van de voorschriften. Dit moet nu worden hersteld door deze bouwblokken weer te bestemmen en de voorschriften (worden nu de planregels) te wijzigen. De nieuwe planregels voor de agrarische bouwblokken moeten straks gaan gelden voor alle agrarische bouwblokken, omdat de bijbehorende planregels worden gewijzigd. Dit betekent dat op alle agrarische bedrijven weer een agrarisch bouwblok moet worden bestemd. Dit gebeurt dus ook als er geen goedkeuring was onthouden aan het bouwblok. De plan-m.e.r. zal straks betrekking hebben op de percelen waar destijds verbaal goedkeuring aan is onthouden. De overige bouwblokken worden meegenomen in de bestemmingsplanherziening omdat het een technische verplichting is, ze staan niet ter discussie. De bijbehorende planregels maken wel onderdeel uit van de herziening.

Zoals al in hoofdstuk 1 is aangegeven, zal het MER zich richten op veranderingen die betrekking hebben op intensieve veehouderijen⁵.

⁵ Een intensieve veehouderij is een agrarisch bedrijf of dat deel van een agrarisch bedrijf waar tenminste 250 m² aan bedrijfsvloeroppervlak aanwezig is dat gebruikt wordt als veehouderij volgens de Wet milieubeheer, waar geen melk-rundvee, schapen, paarden of dieren biologisch worden gehouden (conform artikel 2 van de landbouwkwaliteitswet) en waar geen dieren worden gehouden uitsluitend of in hoofdzaak ten behoeve van natuurbeheer. Voor de definitie van het begrip intensieve veehouderij wordt aangesloten op de milieuwetgeving. Ruwweg is intensieve veehouderij het houden van dieren in stallen (meest voorkomend: varkens, pluimvee, kalveren, stieren, nertsen). In het plangebied is de intensieve veehouderij met name gericht op varkenshouderij, pluimveehouderij en kalverhouderij (bron: Reconstructieplan Veluwe, Bijlage)

Andere planologische veranderingen die worden opgenomen in het nieuwe bestemmingsplan in andere partiële herzieningen zullen niet plan-MER-plichtig zijn en cumulatieve effecten van al deze activiteiten zullen geen significante negatieve effecten veroorzaken. Redenen voor genoemde andere partiële herzieningen zijn bijvoorbeeld de omzetting in het gemeentelijk bestemmingsplan van provinciaal beleid inzake de beschermingszones rond natte natuurgebieden of het doorvoeren van feitelijke wijzigingen die zich in de loop van de tijd hebben voorgedaan.

Het Reconstructieplan Veluwe (zie verder ook paragraaf 3.2.2) schetst de volgende mogelijkheden voor intensieve veehouderij (IV), welke door het bestemmingsplan concrete invulling moeten krijgen.

- Nieuwvestiging van IV is niet toegestaan.
- (Her)vestiging van IV is mogelijk uitsluitend op bestaande agrarische bouwblokken.
- Uitbreiding van intensieve veehouderijbedrijven of de intensieve veehouderij tak is mogelijk tot maximaal 1 ha.
- Uitbreiding van bebouwing voor intensieve veehouderij (-tak) boven de 1 ha is in beginsel uitgesloten, tenzij de uitbreiding aantoonbaar noodzakelijk is om te voldoen aan de wettelijke eisen van dierenwelzijn en veterinaire gezondheid, zonder dat het aantal dierplaatsen toeneemt.
- Het is mogelijk om intensieve veehouderijbedrijven of de intensieve veehouderij tak op een bedrijf uit te breiden tot 1,5 ha mits de locatie voldoet aan de criteria voor ontwikkelingslocaties intensieve veehouderij. Verdergaande uitbreiding is mogelijk afhankelijk van de feitelijke, ruimtelijke en milieuhygiënische situatie. Voor het toekennen van een groter bouwblok dan 1,5 ha geldt dat aandacht moet worden besteed aan en ruimte moet worden gereserveerd voor een goede landschappelijke inpassing.
- Omschakeling van volledig grondgebonden bedrijven naar IV is toegestaan mits is getoetst of deze zich verdraagt met de ter plaatse van belang zijnde omgevingskwaliteiten (landschap, natuur en/of water).
- Concentratie van intensieve veehouderij-takken van één bedrijf is mogelijk indien een toetsing door de gemeenten aan de ter plaatse van belang zijnde omgevingsfactoren leidt tot de slotsom dat een bouwblok kan worden vergroot. Daarbij is uitbreiding van het bouwblok tot meer dan 1 ha mogelijk. Voorwaarde hierbij is dat de IV op de andere locaties van het bedrijf in het verweingsgebied wordt beëindigd.
- Concrete rechten met betrekking tot bouwblokgroottes op basis van vigerende bestemmingsplannen worden gerespecteerd.

Dit betekent dat IV's in verweingsgebieden met wijzigingsbevoegdheid kunnen doorgroeien tot een maximaal 1 ha. Daarnaast kunnen sterlocaties in verweingsgebieden een mogelijkheid bieden voor uitbreiding tot een groter bouwblok dan de IV's met wijzigingsbevoegdheid.

'Verweingsgebied met sterlocatie' is als volgt, gedefinieerd. Gebieden, die indicatief zijn aangeduid als 'Verweingsgebied met sterlocatie' zijn die delen van het verweingsgebied, waar het op grond van ruimtelijke en milieutechnische overwegingen in principe mogelijk is dat bestaande bedrijven met een intensieve veehouderijtak zich ontwikkelen tot een omvang van minimaal 125 NGE⁶ (circa 2500 mestvarkeneenheden). De omvang van het bouwblok bedraagt in principe maximaal 1,5 ha. Alleen gemeenten kunnen bepalen dat een bouwblok een sterlocatie is. Een sterlocatie is derhalve een bestaand bedrijf dat op een plek ligt met ook in de toekomst goede ontwikkelingsmogelijkheden, bijvoorbeeld op voldoende afstand van kwetsbare gebieden en woningen. Indien een dergelijke sterlocatie vrijkomt door bedrijfsbeëindiging, kan deze sterlocatie worden overgenomen door een bedrijf dat zich niet verder kan ontwikkelen op de huidige ongunstige locatie. Sterlocaties liggen overwegend in het verweingsgebied met accent sterlocaties.

In de huidige situatie geldt het reconstructieplan Veluwe. In het verweingsgebied zonder ster heeft de intensieve veehouderij de mogelijkheid te vergroten tot het bouwblok tot maximaal 1 ha.

⁶ De Nederlandse grootte-eenheid (nge) is een reële economische maatstaf die gebaseerd is op het brutostandaard-saldo (bss, opbrengsten minus bepaalde specifieke kosten). Het is een maat waarmee de economische omvang van agrarische activiteiten wordt weergegeven

Incidenteel kunnen zich mogelijkheden voordoen voor intensieve veehouderijbedrijven om zich tot sterlocaties te vergroten. Deze locaties moeten wel voldoen aan bepaalde criteria. Door de gemeente kunnen deze locaties dan worden aangewezen als sterlocatie. In het verwevingsgebied met ster is het mogelijk voor de intensieve veehouderij te vergroten tot 1.5 ha of groter maar moeten zij aan bepaalde voorwaarden voldoen.

Het gebied waarop de achtste herziening van het Bestemmingsplan 'Buitengebied 2005' betrekking heeft, is het gehele buitengebied van Epe, met uitzondering van de kernen Epe, Vaassen, Oene en Emst, het bedrijventerrein Eekterveld en de recreatiegebieden Wissel en Schaveren en exclusief het landbouwonwikkelingsgebied (LOG) Beemte- Vaassen. Het buitengebied van de gemeente Epe wordt gegeven in figuur 2.1.

Figuur 2.1 Buitengebied van gemeente Epe

3 Beleid

3.1 Inleiding

De beleidsruimte bij het opstellen van bestemmingsplannen wordt door wet- en regelgeving en beleidsregels begrensd. In dit hoofdstuk worden de meest belangrijke kaders, die van belang zijn voor de intensieve veehouderij activiteiten in het bestemmingsplan Buitengebied Epe, aangegeven.

3.2 Rijksbeleid

3.2.1 Reconstructiewet 2002

In 2002 is de 'Reconstructiewet concentratiegebieden' in werking getreden. Deze wet is in het leven geroepen vanwege de ruimtelijke problematiek in de concentratiegebieden intensieve veehouderij. Landbouw, overige bedrijvigheid, natuur en landschap, recreatie en wonen, zitten elkaar hier dikwijls in de weg. Economische functies worden beperkt in hun ontwikkelingsmogelijkheden, met alle nadelige gevolgen van dien voor de sociaaleconomische vitaliteit en leefbaarheid. Intensieve veehouderijbedrijven kunnen zich op hun huidige plek vaak niet meer ontwikkelen in verband met geur- en ammoniakwet- en regelgeving. De Reconstructiewet vraagt om in de concentratiegebieden een onderscheid te maken in een drietal zones.

- Landbouwon ontwikkelingsgebieden: ruimtelijk begrensde gedeeltes van een reconstructiegebied met het primaat landbouw die geheel of gedeeltelijk voorzien in de mogelijkheid tot uitbreiding, hervestiging of nieuwvestiging van intensieve veehouderijen.
- Verwevingsgebieden: ruimtelijk begrensde gedeeltes van een reconstructiegebied gericht op verweving van landbouw, wonen en natuur, waar hervestiging of uitbreiding van de intensieve veehouderij mogelijk is mits de ruimtelijke kwaliteit of functies van de gebieden zich daar niet tegen verzetten.
- Extensiveringsgebieden: ruimtelijk begrensde gedeeltes van een reconstructiegebied met het primaat wonen of natuur, waar uitbreiding, hervestiging of nieuwvestiging van in ieder geval intensieve veehouderij onmogelijk is of in het kader van de reconstructie onmogelijk zal worden gemaakt.

Voor het noordwestelijke deel van Gelderland zijn deze zones vastgelegd in het Reconstructieplan 'Veluwe'. Het plan is in 2005 vastgesteld en wordt in paragraaf 3.3.2 nader toegelicht.

3.2.2 Natuurbeschermingswet 1998 (Natura 2000-gebieden)

Op 1 oktober 2005 is de nieuwe Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden. Deze wet heeft als doel het beschermen en in stand houden van bijzondere gebieden (Natura 2000-gebieden en Beschermde Natuurmonumenten) in Nederland. De Natura 2000-gebieden bestaan uit de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden.

Voor de Natura 2000-gebieden zijn instandhoudingsdoelstellingen in voorbereiding. Hierin staat omschreven wat de doelen zijn met betrekking tot de oppervlakte en kwaliteit van de habitattypen. Voor sommige doelen betreft dat behoud van oppervlakte en kwaliteit. Maar ook uitbreiding van oppervlakte en verbetering van kwaliteit of een combinatie daarvan zijn mogelijkheden. Nieuwe ontwikkelingen mogen geen negatief effect hebben op de instandhoudingsdoelstellingen van de habitattypen en soorten en in het plan-MER moeten deze getoetst worden aan de Natuurbeschermingswet 1998. Indien op basis van een voortoets significante effecten op de instandhoudingsdoelen niet uitgesloten kunnen worden, is een passende beoordeling noodzakelijk.

3.2.3 Wet ammoniak en veehouderij (Wav)

Op 8 mei 2002 is de Wet ammoniak en veehouderij (Wav) in werking getreden en op 1 mei 2007 is de wet gewijzigd. De Wav vormt een onderdeel van de 'nieuwe' ammoniakregelgeving voor dierenverblijven van veehouderijen. Deze 'nieuwe' regelgeving kent een emissiegerichte benadering voor heel Nederland met daarnaast aanvullend beleid ter bescherming van de kwetsbare gebieden. Op grond van de Wav wijzen Provinciale Staten gebieden aan die als zeer kwetsbaar worden aangemerkt.

Begin 2008 hebben Gedeputeerde Staten een voorlopig besluit genomen over de aanwijzing van zeer kwetsbare gebieden. Totdat het definitieve besluit door Provinciale Staten is vastgesteld, is de oude situatie nog van kracht. Het definitieve besluit wordt in maart 2009 verwacht.

Onder de Wav worden de kwetsbare gebieden extra beschermd. Gebieden zijn kwetsbaar als ze voor verzuring gevoelig zijn en tevens binnen de door de provincie begrensde Ecologische Hoofdstructuur (EHS) liggen. Veehouderijen waarvan de dierenverblijven geheel of gedeeltelijk in een kwetsbaar gebied of op minder dan 250 meter van een kwetsbaar gebied liggen, worden door de Wav beperkt in hun uitbreidingsmogelijkheden.

3.2.4 Besluit Ammoniakemissie Huisvesting Veehouderij

Het Besluit ammoniakemissie huisvesting veehouderij (Besluit huisvesting) is op 1 april 2008 in werking getreden. Het besluit bepaalt dat dierenverblijven, waar emissiearme huisvestingssystemen voor beschikbaar zijn, op den duur emissiearm moeten zijn uitgevoerd. Hiertoe bevat het besluit maximale emissiewaarden. Op grond van het besluit mogen alleen nog huisvestingssystemen met een emissiefactor die lager is dan of gelijk is aan de maximale emissiewaarde, worden toegepast. Op grond van het Besluit wijziging besluit huisvesting zijn nog de volgende wijzigingen doorgevoerd.

1. Het zogenaamde 'intern salderen' is mogelijk gemaakt.
2. De datum van 30 oktober 2007 als datum waarvoor veehouderijen die onder de Europese IPPC-richtlijn vallen (gpbv-installaties⁷) hun stallen emissiearm moeten hebben gemaakt, is vervallen. Op grond van artikel 22.1a Wm blijft gelden dat veehouderijen die onder de Europese IPPC-richtlijn vallen (gpbv-installaties) uiterlijk 30 oktober 2007 wel aan de IPPC-richtlijn moeten voldoen.
3. Het bevoegd gezag heeft de mogelijkheid om strengere emissiegrenswaarden en eerdere tijdstippen vast te stellen voor veehouderijen die onder de Europese IPPC-richtlijn vallen (gpbv-installaties) de technische kenmerken en geografische ligging alsmede de plaatselijke milieuomstandigheden.

3.2.5 Wet Geurhinder en Veehouderij (Wgv)

Voor het bepalen van de milieugebruiksruimte voor geur is de Wet Geurhinder en Veehouderij van belang. Deze wet is in de plaats gekomen van de Stankwet voor reconstructiegebieden en de drie stankrichtlijnen: de Richtlijn Veehouderij en Stankhinder 1996, de Veehouderij en Hinderwet 1985 en het Cumulatierapport. Belangrijke inhoudelijke wijzigingen ten opzichte van de voormalige regelgeving is dat in de Wet Geurhinder en Veehouderij onderscheid wordt gemaakt tussen maximaal toegestane geurbelasting binnen en buiten de bebouwde kom in concentratie en niet-concentratiegebieden. In de Wet Geurhinder en Veehouderij wordt de geurbelasting berekend in OU (Odour Units). De geuremissie wordt uitgedrukt in OU/s. Normen die gehanteerd te worden dienen in de reconstructiegebieden zijn 14 OU/m³ voor geurgevoelige objecten buiten de bebouwde kom en 3 OU/m³ voor geurgevoelige objecten binnen de bebouwde kom. Tot de bebouwde kom behoren ook verblijfsrecreatieterreinen. Gemeenten kunnen hiervan afwijken, mits zij een goede onderbouwing hebben, die is vastgelegd in een beleidsplan. Voor geur gevoelige objecten binnen de bebouwde kom, kan worden afgeweken tot 14 OU/m³ en voor geur gevoelige objecten buiten de bebouwde kom kan worden afgeweken tot 35 OU/m³.

3.2.6 Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet is sinds 25 mei 1998 van kracht. In deze wet zijn (nagenoeg) alle van nature in het wild voorkomende vogels, zoogdieren, reptielen en amfibieën beschermd.

⁷ gpbv-installaties: Geïntegreerde Preventie en Bestrijding van Verontreiniging.

Daarnaast zijn er selectieve lijsten van beschermde planten, vissen, vlinders en ongewervelde dieren. De beschermde soorten en hun nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen mogen niet opzettelijk worden verstoord of vernietigd. Plannen en ontwikkelingen kunnen pas aan de Flora- en faunawet worden getoetst op het moment dat de exacte ingreep min of meer bekend is.

3.3 Regionaal beleid

3.3.1 Streekplan 'Gelderland 2005'

Op 29 juni 2005 stelden Provinciale Staten van Gelderland het Streekplan 'Gelderland 2005' vast. Met dit Streekplan kiest de provincie voor de versterking van de ruimtelijke kwaliteit in Gelderland. Op provinciaal niveau richt men zich op kenmerken en waarden die van provinciaal belang worden geacht.

Deze kenmerken en waarden zijn: natuur en water in het 'groenblauw raamwerk', en ruimtelijke ontwikkelingen in het 'rode raamwerk' van stedelijke functies en infrastructuur.

De rest van de provincie, het 'multifunctioneel gebied', wordt meer dan in het verleden het domein van de gemeenten. Zij werken daarvoor samen in regionaal verband. De bemoeienis van de provincie met dit multifunctioneel gebied is beperkt.

In het Streekplan 'Gelderland 2005'⁸ is het navolgende over intensieve veehouderij opgenomen: 'In de reconstructieplannen zijn zones aangegeven waarmee de mogelijkheden voor nieuwvestiging, hervestiging en uitbreiding van intensieve veehouderijbedrijven worden bepaald. Buiten de reconstructiegebieden is nieuwvestiging niet toegestaan; hervestiging en uitbreiding wel. In het kader van de Reconstructiewet zijn plannen vastgesteld voor Gelderse Vallei/Utrecht-Oost (deels gelegen in de provincie Utrecht), Veluwe en Achterhoek/Liemers. Behalve een belangrijke impuls voor de uitvoering van doelstellingen op het vlak van met name landbouw, natuur, water en landschap, bevatten de plannen voor enkele thema's ook nieuw ruimtelijk beleid. Op grond van bepalingen in de Reconstructiewet, heeft dit beleid de kracht van streekplan. Het gaat om streekplanbeleid voor:

- zonering intensieve veehouderij;
- regionale waterberging (alleen in reconstructiegebied Achterhoek/Liemers);
- ontwikkeling intensieve dag- en verblijfsrecreatie (alleen in reconstructiegebied Veluwe).

Voor de achtste herziening van het bestemmingsplan van de gemeente Epe is van de drie genoemde beleidsvelden slechts de zonering intensieve veehouderij van belang.

Provinciale Ecologische Hoofdstructuur

In het Streekplan is aangegeven dat het buitengebied van de gemeente Epe deels is begrensd als Provinciale Ecologische Hoofdstructuur (PEHS). Het westelijke gebied van de gemeente is aangewezen als bestaande natuur. Verder zijn enkele gebieden aangewezen als verwevingsgebied en verbindingszones.

Voor de gebieden van de Ecologische Hoofdstructuur geldt de 'nee, tenzij'-benadering. Dit houdt in dat bestemmingsplanwijziging niet mogelijk is als daarmee de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied significant worden aangetast, tenzij er geen reële alternatieven zijn en er sprake is van redenen van groot openbaar belang. Om te kunnen bepalen of de wezenlijke kenmerken en waarden van een gebied significant worden aangetast, moet het bevoegd gezag erop toezien dat hiernaar door de initiatiefnemer onderzoek wordt verricht. Om een zorgvuldige afweging te kunnen maken, heeft de provincie de te behouden wezenlijke kenmerken en waarden per gebied gespecificeerd. In de streekplanuitwerking 'Kernkwaliteiten en omgevingscondities van de Gelderse ecologische hoofdstructuur' van mei 2006 is hieraan invulling gegeven.

Gedeputeerde Staten beschouwen een ruimtelijke ingreep waarvoor een bestemmingsplan moet worden aangepast als een significante aantasting van kernkwaliteiten en omgevingscondities wanneer deze kan leiden tot de volgende effecten.

- Een vermindering van areaal en kwaliteit van bestaande natuur-, bos- en landschapselementen en gebieden die aangewezen voor nieuwe natuur en agrarische natuur.

⁸ Bron: Streekplan Gelderland 2005 (vastgesteld op 29 juni 2005).

- Een vermindering van de uitwisselingsmogelijkheden voor planten en dieren in verbindingzones en tussen de verschillende leefgebieden in de overige delen van de EHS. In het bijzonder de vrije verplaatsing van herten en wilde zwijnen binnen het gehele bos- en natuurgebied van de Veluwe.
- Een vermindering van de kwaliteit van het leefgebied van alle soorten waarvoor conform de Flora- en faunawet bij ruimtelijke ontwikkelingen een ontheffing vereist is en als zodanig worden genoemd in de ArmvB Vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten Flora- en faunawet.
- Een vermindering van het areaal van de grote natuurlijke eenheden (aaneengeslotenheid).
- Een belemmering voor het verloop van natuurlijke processen in de grote eenheden.
- Een verstoring van de natuurlijke morfologie, waterkwaliteit, watervoering en verbondenheid met het landschap van HEN-wateren.
- Een verandering van de grond- en oppervlaktewater omstandigheden (kwaliteit en kwantiteit) die de voor de natuurdoeltypen gewenste grond- en oppervlaktewater situatie (verder) aantast.
- Een verhoging van de niet gebiedseigen geluidsbelasting in stiltebeleidsgebieden en stiltegebieden (in geval de norm van 40 decibel wordt overschreden).

Gedeputeerde Staten maken op bovenstaande een uitzondering voor ondergeschikte uitbreidingen van bestaande functies wanneer deze uitbreidingen een gering effect hebben op bovenstaande kernkwaliteiten en omgevingscondities.

De volgende kernkwaliteiten zijn door de provincie vastgesteld voor de Veluwe.

- De landschappelijke verwevenheid van natuur, bos en landschapselementen met cultuurgronden.
- Het grootschalige samenhangende bos- en natuurgebied waarbinnen uitwisseling van planten en dieren mogelijk is, waarbinnen natuurlijke processen zo veel mogelijk ongestoord verlopen en waarbinnen het beheer optimaal is afgestemd op de gevarieerde natuurdoelstellingen. Hierbij is zowel ruimte voor grote eenheden natuur en natuurbos als voor meer 'beheerde' natuur: multifunctioneel bos, heide, vennen en stuifzanden en de daarbij behorende Flora- en faunawet.
- De verbinding van de Veluwe met de IJsselvallei, Rijnuiterswaarden, Gelderse Vallei en Randmeerkust via de toekomstige poorten en robuuste verbindingen (Hattermer-, Wisselse, Beekberger-, Soerense, Haviker-, Renkumse, Voorthuizer- en Hierdense poort). Planten en dieren kunnen zich ongestoord verplaatsen binnen deze poorten. In de poorten kunnen de abiotische processen op de overgang van Veluwe en de lagere randgebieden zo veel mogelijk ongestoord verlopen.
- De landschappelijke, hydrologische en ecologische samenhang binnen het stroomgebied van de Hierdense Beek met infiltratie- en kwelgebieden, met moerassen, natte schraallanden, natte heide, bloemrijke graslanden, en kruidenrijke akkers en bossen.
- De verwevenheid en het samengaan van cultuurhistorie en natuur in onder andere landgoederen, sprengen, oude landbouwenclaves, grafheuvels en hakhoutbossen.
- De beken, sprengen en beekdalen op de flanken van de Veluwe met hun hydrologische en landschappelijke samenhang met hun omgeving.

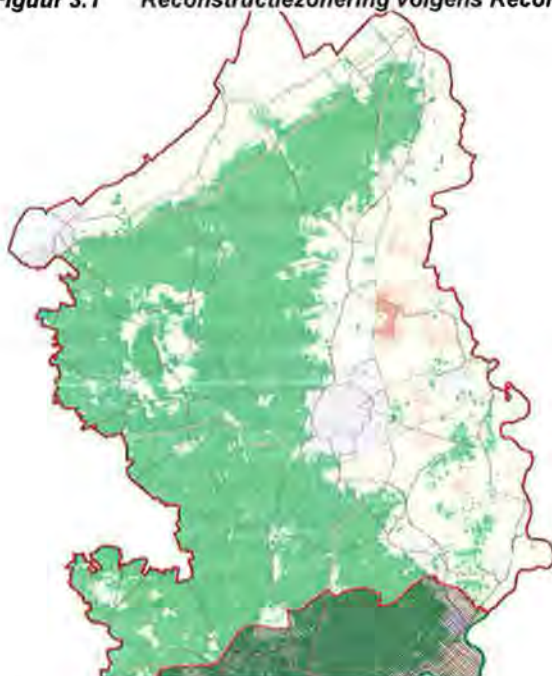
3.3.2 Reconstructieplan 'Veluwe'

In het kader van de Reconstructiewet concentratiegebieden was de eerste stap het opstellen van een reconstructieplan voor de daartoe aangewezen gebieden. Het reconstructieplan 'Veluwe' is om deze reden opgesteld en op 20 juli 2005 definitief van kracht geworden. In het reconstructieplan wordt aangegeven 'dat de Veluwe over een groot aanbod van landschappelijke, natuurlijke en cultuurhistorische rijkdommen beschikt'. Het karakteristieke van de Veluwe maakt het gebied tegelijkertijd ook erg kwetsbaar. Er ligt een grote druk op economische sectoren als landbouw, wonen en toerisme om de landschappelijke en ecologische kwaliteiten te behouden. Gestapelde milieuproblematiek als vermessing en verzuring hebben negatieve effecten op de bodem-, water- en luchtkwaliteit.

Diverse ruimteclaims en ongewenste ontwikkelingen zoals verstening, verrommeling, versnippering en verslechtering van de milieukwaliteit vormen een bedreiging van de aantrekkelijkheid en leefbaarheid van de Veluwe op de langere termijn⁹. Doel van het reconstructieplan is derhalve het geven van een kwaliteitsimpuls aan een duurzame verbetering van de ruimtelijke kwaliteit en de daarmee samenhangende leefbaarheid in het landelijk gebied. Dit moet op een dusdanige manier gebeuren dat de verscheidenheid en de eigen identiteit van de Veluwe behouden blijven. De kwaliteitsimpulsen richten zich op landschap, natuur en water, bos, landbouw en tuinbouw, recreatie en toerisme en wonen en werken.

Voor wat betreft de intensieve veehouderij beoogt het reconstructieplan 'Veluwe' ontwikkelingsmogelijkheden te creëren voor de intensieve veehouderij. Hierbij moeten de effecten van de landbouw op de milieuproblematiek structureel worden aangepakt, waarbij de landbouw een verantwoord toekomstperspectief wordt geboden. De opgave is om via zonering intensieve veehouderijbedrijven in kwetsbare gebieden te beëindigen of te verplaatsen naar daarvoor aangewezen locaties.

Figuur 3.1 Reconstructiezonering volgens Reconstructieplan 'Veluwe'

Reconstructie-zonering

LEGENDA

	Extensiveringsgebied Bos en natuur		Geen reconstructiegebied
	Extensiveringsgebied Landbouw		Grens Veluwe-commissie
	Landbouwonwikkelingsgebied		Grens reconstructiegebied Veluwe
	Verweving met sterlocatie		
	Verweving		
	Stedelijk gebied incl. geplande uitbreiding		
	Water		

Bron: site Provincie Gelderland

⁹ Bron: Reconstructieplan Veluwe (vastgesteld op 20 juli 2005).

3.4 Gemeentelijk beleid

3.4.1 Milieubeleidsplan

De gemeente Epe werkt aan een duurzame ontwikkeling van de gemeente. In het ontwerp milieubeleidsplan (2007) worden alle relevante milieuthema's op haar grondgebied geïntegreerd. Het bevat per milieuthema de huidige situatie, mogelijke knelpunten, de milieutaken (zowel de wettelijke als de niet-verplichte) en de ambities van Epe voor de komende jaren. Met betrekking tot het landbouwgebied acht de gemeente Epe intensieve communicatie met agrarische bedrijven van groot belang, onder meer vanwege de ruimtelijke ontwikkelingen en de veranderende wet- en regelgeving. Er is aandacht hiervoor in de vergunningverlening, handhaving en via informatiebijeenkomsten.

3.4.2 Toekomstvisie Epe 2010

In 2003 heeft de gemeenteraad van Epe haar toekomstvisie vastgesteld¹⁰. Door middel van deze toekomstvisie wil Epe een eenduidig beleidskader in handen hebben dat richting geeft aan het gemeentelijk beleid op de verschillende beleidsterreinen. De toekomstvisie is de leidraad voor het handelen van het gemeentebestuur en moet worden beschouwd als een streefbeeld. In de toekomstvisie kiest de gemeente Epe voor een actieve opstelling in de ontwikkeling van het buitengebied. Hierbij wordt rekening gehouden met de kwaliteit van natuur en landschap. De basis voor deze opstelling komt voort uit Europese, rijks- en provinciale wetgeving en beleid. Deze zaken hebben invloed op het gebied van natuur- en landschapsbeheer, agrarische bedrijvigheid en recreatie en toerisme. De gemeente is hierin actief en neemt initiatieven. De zogenaamde middenzone (gebied tussen de dorpenweg en de A50) biedt ontwikkelingsmogelijkheden op diverse terreinen: woningbouw, werkgelegenheid, recreatie en toerisme, agrarische bedrijvigheid en voorzieningen.

3.4.3 Structuurplan Epe

Het structuurplan is een uitwerking van de Toekomstvisie Epe 2010. Het structuurplan is een planvorm, dat een duidelijk kader schept voor het oplossen van tal van maatschappelijke en ruimtelijk problemen. Dit kader strekt zich uit over zowel sociaal-maatschappelijke, ruimtelijk-economische als fysiek-ruimtelijke facetten van het beleid. Het structuurplan spreekt zich in hoofdlijnen uit over de gewenste ontwikkeling van deze facetten.

In het structuurplan Epe wordt gesteld dat uit het reconstructieplan blijkt, dat de landbouw binnen de gemeente Epe één van de economische dragers van het buitengebied blijft. Het structuurplan gaat dan ook uit van een gezonde ontwikkeling van nieuwe functies, zoals de aanleg van nieuwe natuur, landgoederen en recreatieprojecten, afgestemd op de landbouw.

3.4.4 Woonvisie 2005-2015

Het streekplan van de provincie Gelderland geeft de gemeenten meer ruimte in de ontwikkeling van plannen voor het grondgebied. Eén van de eisen is dat er een gemeentelijke visie komt op het terrein van volkshuisvesting ofwel een woonvisie. De gemeente Epe heeft ervoor gekozen een woonvisie op te stellen. Deze woonvisie geeft de ambities weer voor het gewenste kwantitatieve en kwalitatieve woonprogramma van 2005 tot 2015.

De gemeente Epe heeft voor landelijk wonen een aantal ontwikkelingen in gang gezet. Te denken valt aan de mogelijkheid voor woningsplitsing voor woningen groter dan 800 m³ in de nieuwe bestemmingsplannen zoals die van 'Buitengebied', 'kern Oene' en 'kern Emst'. Daarnaast worden er mogelijkheden gecreëerd voor landgoedontwikkeling en kan het wenselijk zijn om in te stemmen met functiewijzigingen in het buitengebied. In totaal zullen ongeveer honderd woningen moeten worden gereserveerd voor extra woningen in het buitengebied.

3.4.5 Verder te beschouwen gemeentelijke beleid

De onderstaande gemeentelijke beleidsdocumenten zullen worden meegenomen in het plan-MER.

- Ontwerpgebiedsplan LOG Beemte- Vaassen.
- Welstandsnota.

¹⁰ 'Toekomstvisie Epe 2010'

Indien mogelijk, worden de onderstaande beleidsdocumenten meegenomen.

- LOP Heerde- Apeldoorn- Voorst.
Deze is in ambtelijke voorbereiding en wordt verwacht klaar te zijn in 2009.
- Cultuurhistorisch beleidskader.
De eerste inventarisatie is in maart 2009 gereed.

4 Reikwijdte en detailniveau

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de reikwijdte en het detailniveau van het plan-MER gedefinieerd. De geografische reikwijdte van het plan-MER wordt gevormd door de grenzen van het bestemmingsplan. Bij het detailniveau worden de verschillende milieuaspecten toegelicht en wordt aangegeven met welke criteria de effecten van de verschillende alternatieven ten opzichte van de autonome ontwikkeling worden bepaald. Hieronder worden de reikwijdte en detailniveau van dit plan-MER toegelicht.

4.2 Reikwijdte

De geografische reikwijdte van het plan-MER wordt gevormd door de grenzen van het bestemmingsplan, exclusief het landbouwonwikkelingsgebied Beemte Vaassen in gemeente Epe¹¹. De effecten van de voorgestelde activiteiten kunnen echter verder reiken dan de grenzen van het bestemmingsplan. In het onderzoek wordt daarom, indien noodzakelijk, een groter onderzoeksgebied aangehouden. De omvang van het onderzoeksgebied kan per milieuaspect verschillen. De grenzen kunnen theoretisch tot het oneindige worden opgerekt, maar worden bepaald aan de hand van de meningen van de experts.

4.3 Detailniveau

Het detailniveau richt zich op geaggregeerd gemeentelijk niveau, en gedeeltelijk op niveau van individuele bedrijven. Het is van belang voor bedrijven een kader aan te geven voor mogelijkheden van uitbreiding. Echter, zaken die in het individueel vergunningstraject worden behandeld/meegenomen vallen buiten dit plan-MER. Modellen en berekeningen zullen worden uitgevoerd indien dit noodzakelijk geacht wordt voor het bepalen van kwantitatieve effecten. In tabel 4.1 wordt ingegaan op de toetsingscriteria per thema.

4.3.1 Cultuurhistorie

De oudste sporen van menselijke beschaving in Epe komen voor op de Veluwe en dateren uit de prehistorie. Pas na bedijking in de middeleeuwen heeft bevolking van het rivierengebied plaatsgevonden.

Toetsingscriteria

De alternatieven in het plan-MER worden voor het aspect cultuurhistorie aan de volgende criteria getoetst.

- Aantasting van cultuurhistorisch waardevolle elementen en patronen.

4.3.2 Landschap

Een deel van de gemeente Epe is als waardevol landschap te beschouwen. Binnen de gemeente Epe worden drie grote landschapseenheden onderscheiden: het stuwwallandschap, het dekzandlandschap en het rivierkleilandschap. Deze drie landschapseenheden zijn onderverdeeld in landschapstypen.

Stuwwallandschap

Het stuwwallandschap wordt gevormd door het Veluwemassief. Dit is het hoogste deel van het plangebied. De hoogte varieert van 20 m+NAP aan de oostelijke zoom tot ruim 70 m+NAP in het zuidwesten.

¹¹ Voor het LOG in gemeente Epe wordt een aparte plan MER opgesteld (ten behoeve van de partiële herziening van het bestemmingsplan Buitengebied voor het LOG)

Het stuwwallandschap kenmerkt zich door de aanwezigheid van dichte naald- en loofbossen, waardoor het landschap een sterk gesloten karakter heeft. Alleen op de heideterreinen heeft het landschap een meer open karakter.

Het landschapsbeeld wordt naast de voorkomende begroeiingen tevens bepaald door de aanwezigheid van veel microreliëf zoals dekzandruggen, puinwaaiers, landduinen, stuifzanden en beekdalen.

Het Veluwemassief heeft zeer grote geologische, geomorfologische en bodemkundige waarden. Het Veluwemassief en de Veluwerand zijn aangemerkt als Gea-object1. Het Veluwemassief is één van de meest indrukwekkende stuwwalcomplexen van Noord-West Europa. Binnen het Veluwemassief is nog een aantal afzonderlijke gebieden als Gea-object aangewezen. Dat zijn twee langgerekte systemen van deels met elkaar verbonden paraboolduinen (de Renderen Kamperklippen en de Gortelsche Berg), smeltwaterafzettingen in de vorm van heuvels (de Languedoc, Klein Wildrust en Woesterberg) en een complex van lengteduinen (Wiesel).

Het stuwwallandschap bestaat uit drie landschapstypen:

- bos;
- heide;
- enken.

Deze typen hebben naast de bovengenoemde kenmerken gebiedseigen karakteristieken.

Dekzandlandschap

Het dekzandlandschap bestaat uit de lage zandgronden tussen het Veluwemassief en de IJsselvallei. Deze landschapseenheid loopt geleidelijk, soms vrij abrupt, af richting de IJssel. De hoogteligging varieert van circa 5 tot 20 m+NAP. Het dekzandlandschap is een glooiend gebied met veel microreliëf. Het grondgebruik bestaat voornamelijk uit grasland, ook komt bouwland en bos voor. In het gebied komen veel kleine landschapselementen voor zoals bosjes, houtwallen en singels. Op basis van de grote verschillen in het afwateringspatroon is het dekzandlandschap verdeeld in twee landschapstypen:

- bekegebied;
- weteringengebied.

Rivierkleilandschap

Het rivierkleilandschap is ontstaan door jonge kleiafzettingen van de IJssel. In het rivierkleilandschap liggen de laagste delen van het plangebied (minder dan 5 meter boven NAP). De ruimtelijke structuur is vrij open in de komgebieden en kent op de oeeverwal meer afwisseling in openheid en geslotenheid. Het grondgebruik bestaat uit weidegrond, afgewisseld met hier en daar bouwland en boomgaarden. Het rivierkleilandschap bestaat uit de volgende landschapstypen:

- binnendijks gebied;
- uiterwaardenlandschap.

Toetsingscriteria

De alternatieven in het plan-MER worden voor het aspect landschap aan de volgende criteria getoetst.

- Verandering van de regionale landschapsstructuur, in het bijzonder op de variatie in de landschapsstructuur en op de herkenbaarheid en identiteit van het landschap.
- Verandering van de landschapstypen.
- Verandering van landschapselementen.

4.3.3 Natuur

Natura 2000

In het buitengebied van Epe zijn verschillende gebieden met waardevolle natuur aanwezig. Het Natura 2000-gebied 'Veluwe' is gedeeltelijk gelegen in de Gemeente Epe. Dit gebied is via de Natuurbeschermingswet in procedure om te worden aangewezen voor enkele habitattypen (natuurtypen) die op Europees niveau moeten worden beschermd. Voor deze habitattypen en soorten zijn instandhoudingsdoelstellingen in voorbereiding. Hierin staat omschreven wat de doelen zijn met betrekking tot het oppervlakte en de kwaliteit van de habitattypen.

Voor sommige doelen betreft dat behoud van oppervlakte en kwaliteit. Maar ook uitbreiding van oppervlakte en verbetering van kwaliteit of een combinatie daarvan zijn mogelijkheden. Nieuwe ontwikkelingen mogen geen negatief effect hebben op de instandhoudingsdoelstellingen van de habitattypen en soorten en in het plan-MER moet deze worden getoetst aan de Natuurbeschermingswet. De nieuwe ontwikkelingen zijn gedeeltelijk binnen en gedeeltelijk buiten de Natura 2000-begrenzing gelegen. Ook voor het gebied buiten de Natura 2000-begrenzing, speelt de externe werking in de vorm van verzuring en vermesting (kwaliteitsafname habitatype) als gevolg van een eventuele toename van ammoniakdepositie een belangrijke rol (zie ook tekst-box 2.1).

Ammoniak

De huidige en toekomstige situatie met betrekking tot de ammoniakdepositie op het Natura 2000-gebied en de ammoniakmilieugebruiksruimte zal worden toegelicht in het plan-MER. Dit zal in de volgende stappen worden beschreven.

1. De bijdrage van de achtergrondconcentratie en de lokale bijdrage zal inzichtelijk worden gemaakt met betrekking tot de totale ammoniakdepositie op de verschillende natuurgebieden in de huidige situatie en de autonome ontwikkeling. Naar aanleiding van de toekomstige mogelijke uitbreidingen van agrarische bedrijven zal kwalitatief worden bepaald of een toe- of afname van de ammoniakdepositie zal plaatsvinden.
2. Vanuit de bevindingen zullen technische maatregelen, om de toename van de ammoniak te beperken, worden bekeken
3. Vanuit de bevindingen van zowel 1 en 2 zal bekeken worden met wat voor type beheers- en ruimtelijke maatregelen, in het plangebied en in de natuurgebieden, de effecten van ammoniakdepositie kunnen worden gemitigeerd.

Saldering voor de IV en rundveehouderij met betrekking tot ammoniakdepositie in relatie tot een bepaald natuurgebied, is een mogelijke manier om gebieden die op slot zitten, toch mogelijkheden te geven te groeien. Naar aanleiding van de uitkomsten van een inventarisatie van de aanwezige wensen van agrarische bedrijven zal worden bekeken of dit een mogelijke manier is voor invoering van saldering.

Echter, salderen is op dit moment praktisch moeilijk te implementeren (door onduidelijkheden in de bepaling van de invloedsgebieden van Natura 2000, depositie per natuurgebied, intergemeentelijke boekhouding, acceptatie van saldering, verplaatsing van bedrijven naar andere gebieden met Natura 2000-gebieden, financiële gevolgen etc.). Dit onderwerp wordt daarom niet gezien als een mogelijke oplossingsrichting voor de komende tien jaar.

Ganzenbeschermingsgebied

In de Gemeente Epe is in het uiterste noordoosten een ganzenfoerageergebied aangewezen. In de effectstudie zal hiermee rekening worden gehouden.

Flora- en faunawet

Plannen en ontwikkelingen kunnen pas aan de Flora- en faunawet worden getoetst op het moment dat de exacte ingreep min of meer bekend is. Om die reden wordt de Flora- en faunawet in deze fase slechts globaal beschouwd. Er vindt een beoordeling plaats op basis van bestaande inventarisatie gegevens, er worden geen veldinventarisaties uitgevoerd.

Toetsingcriteria

De alternatieven in het plan-MER worden voor het aspect natuur aan de volgende criteria getoetst.

- Effect op de instandhoudingsdoelen van Natura 2000-gebied:
 - mate van ammoniakdepositie is belangrijk, maar er wordt ook naar andere mogelijk effecten gekeken (zoals verstoring).
- Effect op de PEHS:
 - vernietiging, verstoring en versnippering.
- Effect op ganzengebied.
- Effect op beschermde soorten Flora- en faunawet:
 - vernietiging en verstoring.

4.3.4 Water

In de Gemeente Epe is een grondwaterbeschermingsgebied, liggend in het extensiveringsgebied. In het verwevingsgebied liggen echter HEN (Hoogste Ecologische Niveau)- en SED (Specifieke Ecologische Doelstelling) wateren die zeer waardevol zijn. De inrichting en het beheer van het waterhuishoudkundige systeem zijn voor de land- en waternatuur gericht op het veiligstellen en ontwikkelen van de land- en waternatuur en minstens het handhaven van de huidige waterhuishoudkundige situatie. Dit betekent 'stand-still' van de grondwaterstand ten opzichte van het maaiveld en het uitsluiten van de nadelige effecten van grondwateronttrekkingen en oppervlaktewaterbeheer in de omgeving van de aangewezen gebieden.

Doordat een IV niet grondgebonden en een gesloten systeem is zullen de effecten van de bedrijfsvoering op water niet worden behandeld in dit MER. Deze aspecten komen aan de orde bij de vergunningverlening. Echter het risico van uitstoot van vervuilende stoffen op het grondwater en oppervlaktewater zal kwalitatief worden beschreven, met name het risico voor het grondwaterbeschermingsgebied en de HEN- en SED- wateren. De effecten zullen in overleg met de gemeente en de waterschappen worden bepaald.

Toetsingscriteria

De alternatieven in het plan-MER worden voor het aspect water aan het volgende criterium getoetst.

- Risico op negatieve effecten voor grondwater en oppervlaktewaterkwaliteit, met name met betrekking tot de HEN- en SED- wateren.

4.3.5 Infrastructuur

Het plangebied wordt doorsneden door enkele doorgaande wegen. De A50 kruist het oostelijke deel van het plangebied van noord naar zuid. Verder zijn er enkele ontsluitingswegen door het gebied en tal van gebiedstoegangstraten en erftoegangstraten.

Er wordt aangenomen dat de verkeerstoeiname door IV's in het verwevingsgebied minimaal is, aangezien er nu ook al agrarische bedrijven aanwezig zijn. Indien sterlocaties dicht bij elkaar blijken te liggen zal in het plan-MER wel de toename van het verkeer op de wegen die gebruikt worden voor aan- en afvoer voor de mogelijke sterlocaties worden behandeld. Dit zal gedaan worden door knelpunten te analyseren en mitigerende maatregelen voor te stellen.

Toetsingscriteria

De alternatieven in het plan-MER worden voor het aspect infrastructuur aan de volgende criteria getoetst.

- Verandering van verkeer op de wegen.
- Verandering in de verkeersveiligheid.

4.3.6 Geluid

Door vergroting van IV's is er een toename aan geluid. Dit wordt vooral veroorzaakt door ventilatoren en voermachines. Daarnaast kan ook vrachtverkeer een bijdrage leveren aan geluidsoverlast. De effecten van geluid op geluidsgevoelige objecten zal nader worden behandeld.

Toetsingscriteria

De alternatieven in het plan-MER worden voor het aspect geluid aan het volgende criterium getoetst.

- Toename/afname geluidshinder.

4.3.7 Geur

De Wet geurhinder en veehouderij (Wgv) vormt vanaf 1 januari 2007 het toetsingskader voor de milieuvergunning, als het gaat om geurhinder vanwege dierenverblijven van veehouderijen. De Wgv vervangt de Wet stankemissie veehouderijen die van toepassing is in reconstructiegebieden en de drie 'stankrichtlijnen' die van toepassing zijn in de rest van Nederland.

De gemeente Epe heeft tot nu toe niet aangetoond dat de geurnorm dient te worden aangepast. Een geurvisie is daarom niet noodzakelijk gebleken.

In het MER zal gekeken worden welke bedrijven mogelijk kunnen uitbreiden, rekening houdend met geurgevoelige objecten.

Toetsingscriteria

De alternatieven in het plan-MER worden voor het aspect geur aan het volgende criterium getoetst.

- Toename/afname aantal geurgehinderden.

4.3.8 Lucht

Sinds 15 november 2007 is de Wet luchtkwaliteit (Wl) van toepassing (vervangt het Besluit Luchtkwaliteit 2005). De Wet Milieubeheer, 5.2 luchtkwaliteitseisen geeft grenswaarden voor stikstofoxide (NO), stikstofdioxide (NO₂), koolmonoxide (CO), fijn stof (PM₁₀), benzeen (C₆H₆), zwaveldioxide (SO₂) en lood (Pb). Er zijn grenswaarden voor jaargemiddelde en uurgemiddelde concentraties. Voor koolmonoxide, benzeen, zwaveldioxide en lood zijn bij landelijke metingen en berekeningen geen overschrijdingen van de grenswaarden geconstateerd of te verwachten. Hierbij kan worden verwezen naar het Nationaal Luchtkwaliteitsplan 2004 van het ministerie van VROM uit februari 2005 en de Rapportage Luchtkwaliteit 2006 van de provincie Gelderland uit September 2007. Bij de aanleg van grote parkeergarages kan benzeen een probleem vormen. In het betreffende bestemmingsplan is echter geen sprake van de aanleg van parkeergarages. Benzeen vormt dan ook geen probleem.

Een gemeente kan diverse bronnen van luchtvervuiling binnen haar gemeentegrenzen hebben. Hierbij valt te denken aan bedrijven met luchtmissies, intensieve veehouderij, vlieg- en scheepvaart en vooral wegverkeer.

Omdat in het gebied de achtergrondconcentraties¹² (zie bijlage 1) voor de meest kritische stoffen, NO₂ en PM₁₀ laag zijn, wordt verwacht dat het plan geen significant effect zal hebben. We nemen fijn stof echter wel mee in het plan-MER omdat dit een maatschappelijk belangrijk onderwerp is. Berekeningen die reeds uitgevoerd zijn door de provincie zullen een onderdeel zijn van de toetsing knelpunten op het gebied van fijn stof te bepalen.

Toetsingscriteria

De alternatieven in het plan-MER worden voor het aspect fijn stof aan het volgende criterium getoetst.

- Toename/afname knelpunten fijn stof

4.3.9 Archeologie

In de Gemeente Epe komen ongeveer vijftig archeologisch waardevolle terreinen voor. Deze terreinen zijn voornamelijk gesitueerd op het Veluwemassief. Het betreft hoofdzakelijk grafheuvels. De archeologische vondsten en sporen van deze terreinen dateren uit de periode van de Jonge Steentijd (circa zesduizend jaar geleden) tot en met de IJzertijd. De archeologische waardevolle terreinen zijn door de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM) nader gewaardeerd.

De RACM maakt onderscheid in:

- a. terreinen van zeer hoge archeologische waarde (beschermde);
- b. terreinen van hoge archeologische waarde en;
- c. terreinen van archeologische waarde.

De terreinen van (zeer hoge) archeologische waarde zijn allemaal behoudenswaardig. Enige terreinen van zeer hoge archeologische waarde zijn beschermde archeologische monumenten en vallen onder de bescherming van de Monumentenwet 1988.

¹² De achtergrondconcentraties worden elk jaar door het MNP in opdracht van het ministerie VROM vastgesteld.
<http://www.mnp.nl/nl/themasites/gcn/index.html>

Daarnaast heeft de RACM terreinen van archeologische betekenis aangewezen. Deze terreinen moeten nog worden gewaardeerd. Het betreft terreinen waar op grond van vondsten en/of waarnemingen meer archeologische sporen en vondsten worden verwacht.

De bovenstaande archeologische monumenten en terreinen mogen niet worden aangetast door de nieuwe activiteiten van het nieuwe bestemmingsplan en zijn uitgesloten voor nieuwvestiging en uitbreiding van IV's.

In het buitengebied van Epe zijn diverse deelgebieden te onderscheiden met een hoge archeologische verwachting. De archeologisch waardevolle gebieden moeten archeologisch worden onderzocht voordat activiteiten plaatsvinden die schade kunnen aanbrengen. Omdat dit van belang is op bedrijfsniveau en niet op planniveau wordt archeologie niet meegenomen in het plan-MER.

4.3.10 Bodem

De bodem in het Veluwemassief Epe bestaat uit hooggelegen, droge zandgronden (podzolgronden), vaak met grof materiaal zoals grind en steen in de ondergrond. Door menselijke activiteiten zijn zandverstuivingen ontstaan, waardoor zich op enkele plaatsen duinvaaggronden ontwikkelden. De bodem in het rivierkleigebied kent een grote afwisseling in textuur en kalkrijkdom. De oeverwallen langs de IJssel bestaan uit vruchtbare ooivaaggronden. In de nattere, lager gelegen komgebieden liggen poldervaaggronden met zware klei.

De bodem op de Veluwerand bestaat in gebieden met periodieke kwel uit laaggelegen zandgronden (beek- en gooreerdgronden). In gebieden met permanente kwel zijn moerige eerdgronden en veengronden ontstaan. De soms dikke veenpakketten zijn bijna overal vergraven of door oxidatie verdwenen. Op de overgang tussen natte en droge gronden, langs beekdalen en op dekzandruggen, zijn door menselijke invloed bruine en zwarte enkeerdgronden ontstaan.

De bodem wordt door aspecten als verdroging en vermessing beïnvloed. Echter doordat een IV niet grondgebonden landbouw betreft, en dus niet onderscheidend zijn voor alternatieven, zal het aspect bodem niet beschreven worden in het plan-MER. De mogelijke/eventuele specifieke effecten van de individuele IV's op de bodem zullen op vergunningniveau van de IV's in beschouwing worden genomen.

4.3.11 Verder te beschouwen

Energie

Het verbruik van energie in de Gemeente Epe zal, door het vergroten van bedrijfsactiviteiten en met name door het toepassen van mitigerende maatregelen, worden beschouwd. Mogelijkheden tot het opwekken van duurzame energie en de relatie tussen technische maatregelen en energieverbruik zal worden beschreven in het plan-MER. Energie zal echter niet als toetsingscriterium worden gebruikt.

4.3.12 Overzicht van effecten: aspecten en criteria

Tabel 4.1 **Overzicht van effecten: aspecten en criteria**

Aspect	Criteria
Cultuurhistorie	• Aantasting van cultuurhistorisch waardevolle elementen en patronen.
Landschap	• Verandering van de regionale landschapsstructuur, in het bijzonder op de variatie in de landschapsstructuur en op de herkenbaarheid en identiteit van het landschap. • Verandering van de landschapstypen. • Verandering van landschapselementen.

Aspect	Criteria
Natuur	• Effect op de instandhoudingsdoelen van Natura 2000-gebied: ◦ ammoniakdepositie ◦ verstoring • Effect op de PEHS: ◦ vernietiging ◦ verstoring ◦ versnippering • Effect op ganzengebied, • Effect op beschermde soorten Flora- en Faunawet: ◦ vernietiging ◦ verstoring
Water	• Risico op negatieve effecten voor grondwater en oppervlakte kwaliteit mbt HEN en SED wateren.
Infrastructuur	• Verandering van verkeer op de wegen. • Verandering in de verkeersveiligheid.
Geluid	• Toename/afname geluidshinder.
Geur	• Toename/afname aantal geurgehinderden.
Fijn stof	• Toename/afname van fijn stof knelpunten.

5 Alternatieven

In dit hoofdstuk is beschreven hoe de alternatieven zijn gevormd. Het kader van de alternatieven vormt het bestemmingsplan, waarin alleen de ruimtelijke aspecten worden vastgelegd en daarom zullen de alternatieven enkel ruimtelijk van elkaar verschillen. De gemeente Epe heeft gekozen voor een duidelijk proces voor het vaststellen van de alternatieven. Hieronder wordt beschreven hoe de alternatieven worden ontwikkeld.

Mogelijkheden voor uitbreiding van IV in verwevingsgebied

In het reconstructieplan worden mogelijkheden gegeven voor uitbreiding van IVs in verwevingsgebieden. Deze uitbreidingsmogelijkheden zijn als volgt.

1. IVs kunnen een wijzigingsbevoegdheid krijgen.
2. Sterlocaties kunnen worden aangevraagd onder bepaalde voorwaarden.

In het bestemmingsplan kan worden gevarieerd met de ruimtelijke voorwaarden. Vanuit dit punt is gekeken naar de belangen van de Gemeente Epe en zijn alternatieven 'getrechterd' tot realistische mogelijkheden in het verwevingsgebied. Hierbij is allereerst de milieugebruiksruimte van de aanwezige IV geanalyseerd. In deze aanwezige milieugebruiksruimte is gekeken naar de behoefte van de IV (naar aanleiding van de al dan niet aangevraagde uitbreidingen). Met deze twee uitgangspunten wordt gevarieerd in de alternatieven.

Alternatieven

Voor het bepalen van de alternatieven zal worden gekeken naar het volgende.

- Het aantal hectare van het bouwblok.
- Mogelijkheden van ontwikkeling van IV in de deelgebieden van het plangebied.

In het plan-MER worden drie alternatieven beschreven.

1. IV met wijzigingsbevoegdheid (tot 1 ha)
De grootte van het bouwblok van IV is vastgelegd tot 1 ha en er is geen mogelijkheid tot nieuwe sterlocaties.
2. IV met wijzigingsbevoegdheid (tot 1 ha) en sterlocaties (tot maximaal 1.5 ha).
De grootte van het bouwblok van IV kan, onder voorwaarden, tot en met 1.5 ha worden uitgebreid. Dit houdt in dat IV met wijzigingsbevoegdheid en sterlocaties (waar mogelijk) in het plangebied wordt toegestaan. De mogelijke uitbreiding op een sterlocatie wordt echter gelimiteerd tot 1.5 hectare.
3. IV met wijzigingsbevoegdheid (tot 1 ha) en sterlocaties (tot maximaal 2 ha).
De grootte van het bouwblok van IV kan, onder voorwaarden, tot en met 2 ha worden uitgebreid. Dit houdt in dat IV met wijzigingsbevoegdheid en sterlocaties (waar mogelijk) in het plangebied wordt toegestaan. De mogelijke uitbreiding op een sterlocatie wordt echter gelimiteerd tot 2 hectare.

Opmerkingen

Reducerende technische maatregelen voor bedrijven zijn afhankelijk van de dan heersende (wettelijke) voorwaarden om een bedrijf uit te breiden. Het percentage reductie van ammoniak en geur door reducerende maatregelen zal dus niet als een variant worden gebruikt. Reducerende maatregelen zullen overigens wel worden beschreven in het plan-MER als zijnde mitigerende maatregelen.

6 Verdere procedure

Voor deze Notitie Reikwijdte en Detailniveau van het MER worden de volgende bestuursorganen en adviseurs geraadpleegd.

- Provincie Gelderland, Dienst Ruimte Economie en Wonen.
- Waterschap Veluwe.
- De inspectie Milieuhygiëne VROM
- LTO Noord.
- Vereniging Milieuzorg Epe.
- Gemeente Heerde.
- Gemeente Apeldoorn.
- RACM (Rijksdienst voor archeologie, cultuurlandschap en monumenten).
- Gelderse Milieufederatie.
- Kroondomein Het Loo.
- Staatsbosbeheer.
- Geldersch Landschap.
- KNNV (Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging).
- Oener Belang.
- Vereniging Veluwe IJsselzoom.

De adviezen van de verschillende bestuursorganen en adviseurs worden meegenomen bij het maken van het uiteindelijke Milieueffectrapport.

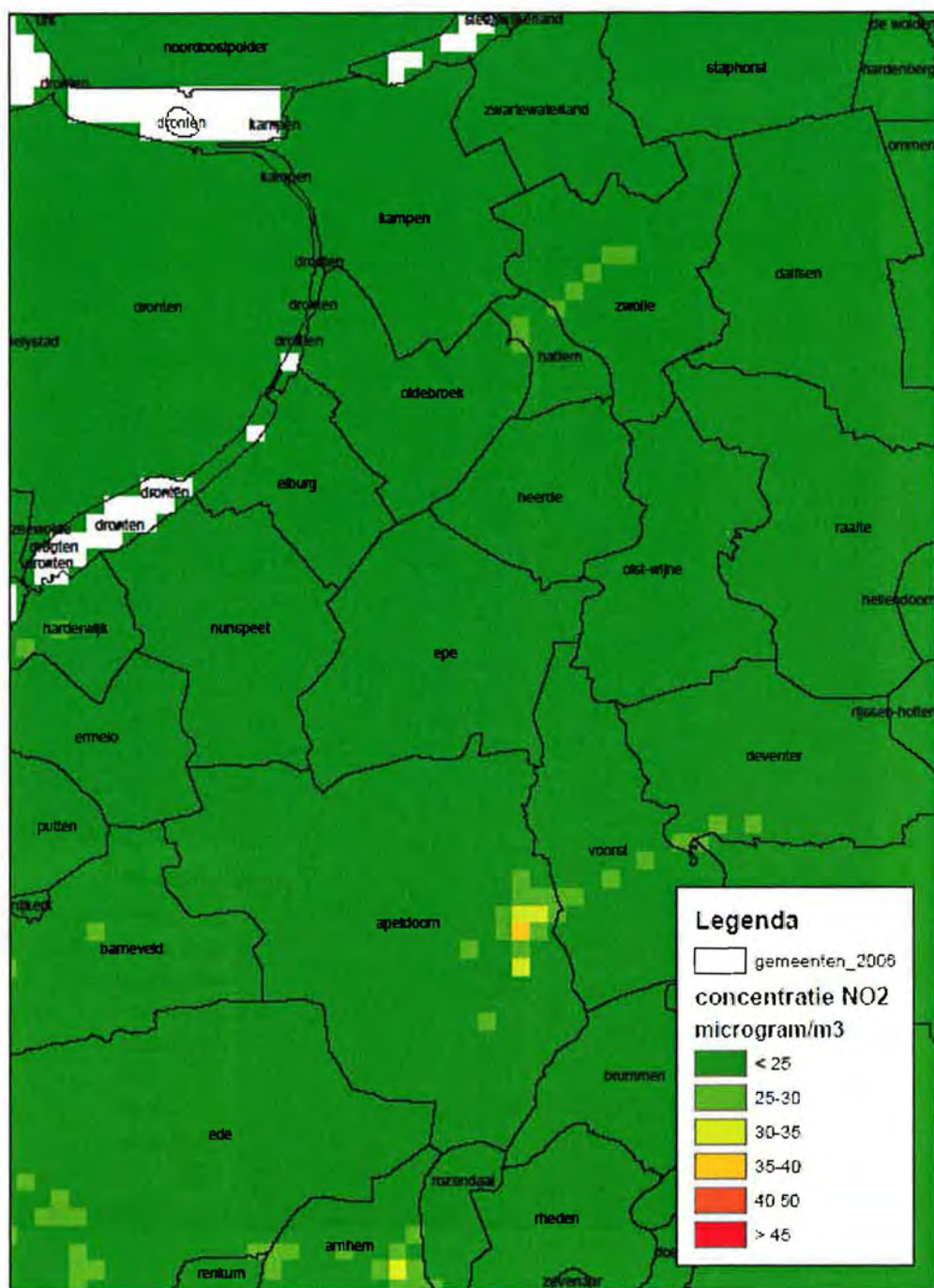
Het voorontwerpbestemmingsplan 'Buitengebied 2005' en het Milieueffectrapport worden eind juni ter visie gelegd. Op het voorontwerpbestemmingsplan en het Milieueffectrapport is gedurende zes weken inspraak mogelijk. Het MER wordt vervolgens getoetst door de Commissie voor de milieueffectrapportage. Hierna wordt het voorontwerpbestemmingsplan aangepast en het ontwerpbestemmingsplan 'Buitengebied 2005' vastgesteld door de gemeenteraad. Deze wordt ter inzage gelegd, waarbij het vaststelde plan-MER als bijlage wordt gelegd.

Wij vernemen graag uw (schriftelijke) reactie. Voor verdere inlichtingen kunt u contact opnemen met mevrouw Volkers- Van der Wal in het gemeentehuis Epe, telefoonnummer 0578-678752, e-mail o.v.v. plan mer bestemmingsplan buitengebied: gemeente@epe.nl.

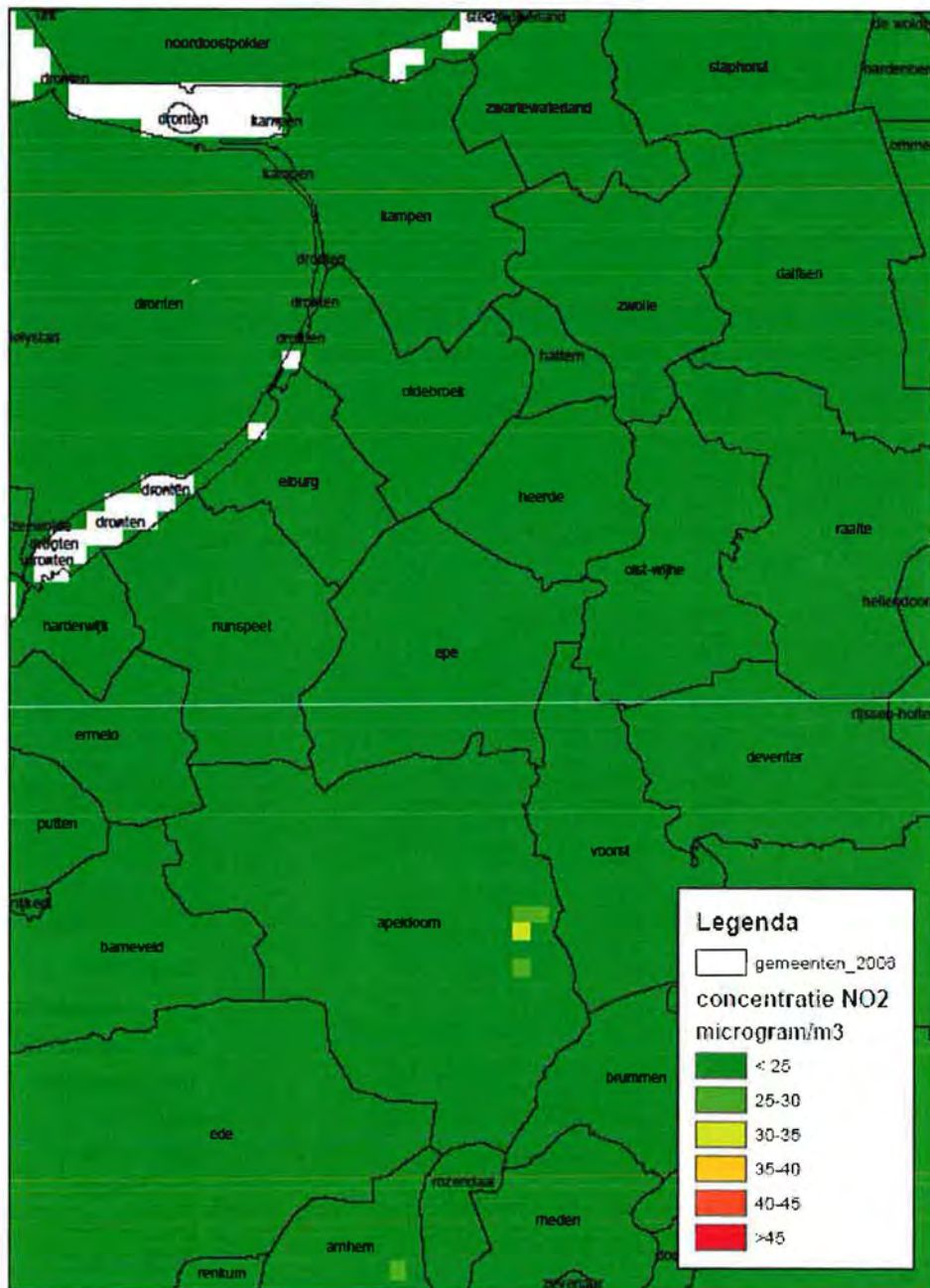
Bijlage 1

Achtergrondconcentraties

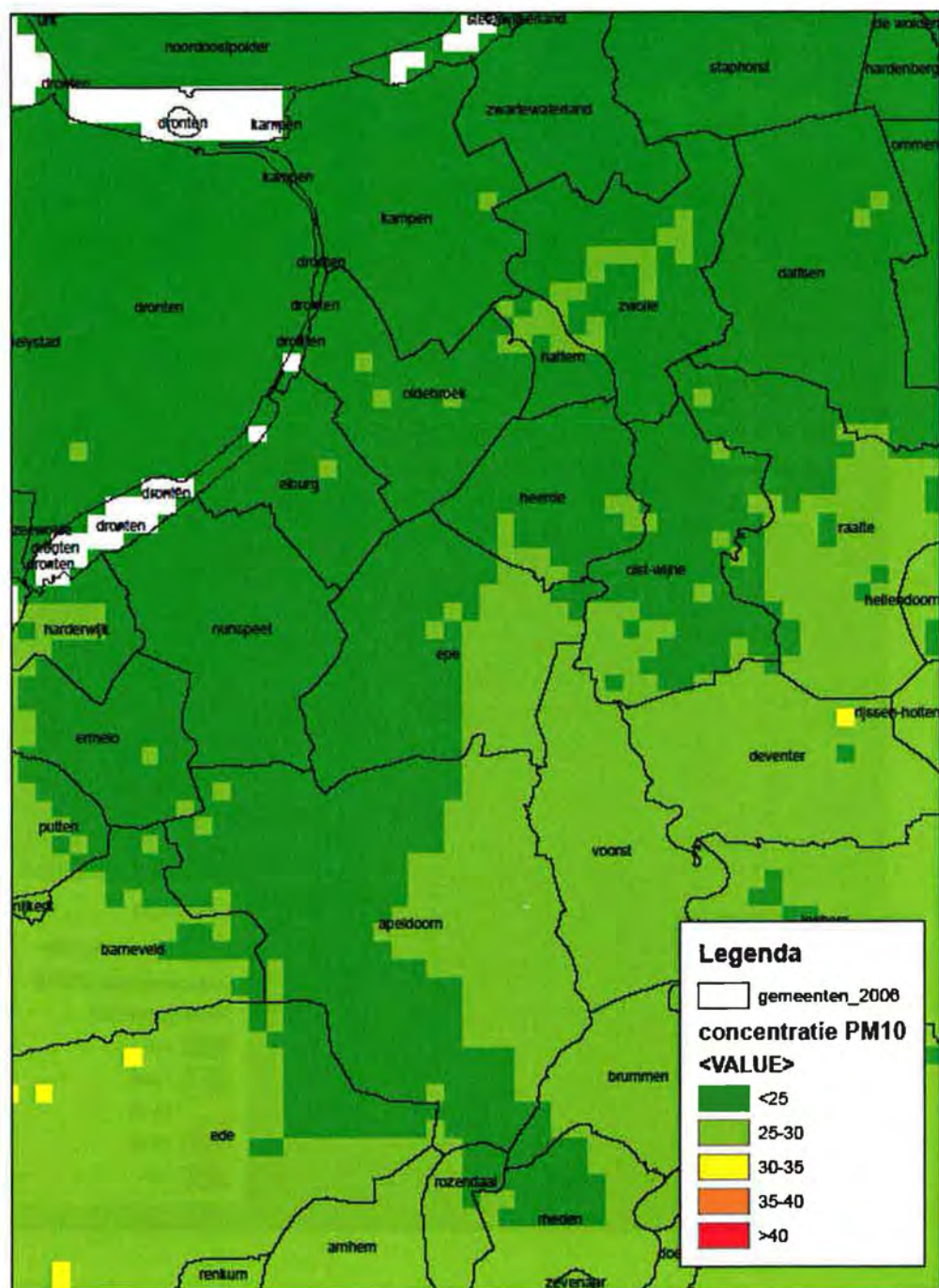
achtergrondconcentratie NO2 2007

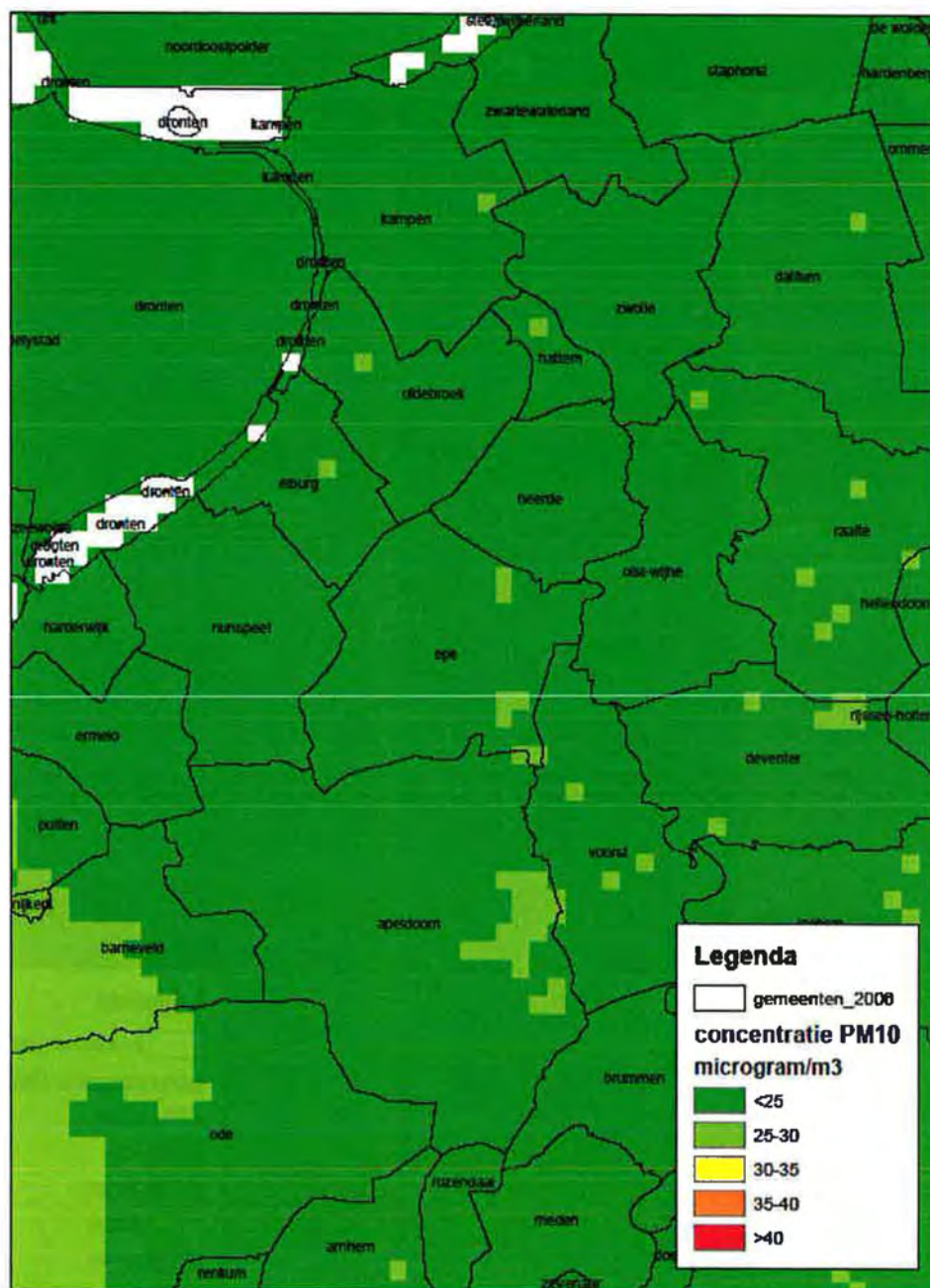
achtergrondconcentratie NO2 2010

achtergrondconcentratie PM10 2007

achtergrondconcentratie PM10 2010

Bijlage 3

Reacties op NRD

Bestemmingsplan Buitengebied Epe

**Advies over reikwijdte en detailniveau
van het milieueffectrapport**

16 april 2009 / rapportnummer 2234-27

1. HOOFDPUNTEN VAN HET MER

De gemeente Epe wil het bestemmingsplan voor haar buitengebied herzien. Vanwege de aanwezigheid van Natura 2000-gebieden en omdat het bestemmingsplan kaderstellend is voor m.e.r.(beoordelings-)plichtige activiteiten¹ wordt de plan-m.e.r.-procedure doorlopen. Bevoegd gezag bij deze procedure is de gemeenteraad van Epe.

De volgende punten beschouwt de Commissie² als hoofdpunten voor het op te stellen plan-milieueffectrapport (verder genoemd MER):

- een onderbouwing van de gehanteerde referentiesituatie(s);
- de maximaal mogelijke effecten op de Natura 2000-gebieden 'Veluwe' en 'Uiterwaarden IJssel' en het Beschermd Natuurmonument Buitenplaats Vosbergen met de nadruk op emissie van ammoniak en de hieruit voortkomende depositie;
- de 'milieugebruiksruimte' voor onder andere ammoniak, geur en fijn stof. Maak inzichtelijk in welke gebieden wel en geen milieugebruiksruimte aanwezig is en waar met maatregelen milieugebruiksruimte gecreëerd kan worden.

Het MER moet een zelfstandig leesbare samenvatting bevatten, met voldoende onderbouwend kaartmateriaal³ en ander ondersteunend beeldmateriaal.

De Commissie bouwt in haar advies voort op de Notitie reikwijdte en detailniveau voor het nieuwe bestemmingsplan buitengebied (notitie R&D). Dat wil zeggen dat dit advies niet zelfstandig leesbaar is, maar in combinatie met de notitie R&D moet worden gelezen.

2. WET- EN REGELGEVING EN BELEIDSKADER

In de notitie R&D staat beschreven dat het een correctieve herziening van het bestemmingsplan betreft, waarin ontwikkelingsruimte wordt geboden aan intensieve veehouderij op bestaande agrarische bouwblokken. Dit binnen de randvoorwaarden die gelden vanuit natuur, milieu, landschap en cultuurhistorie.

De notitie R&D geeft in hoofdstuk 3 de belangrijkste kaders weer. Ga in het MER in op de randvoorwaarden die volgen uit beleid en wetgeving. Ten aanzien van de Natuurbeschermingswet 1998 adviseert de Commissie alert te zijn op nieuwe beleidsontwikkelingen en jurisprudentie.

¹ m.e.r. staat voor milieueffectrapportage en heeft betrekking op de procedure. Het Besluit m.e.r. 1994 geeft aan bij welke omvang bepaalde activiteiten een m.e.r.-procedure moet worden doorlopen en bij welke omvang een bepaalde activiteit een m.e.r.-beoordelingsplicht geldt.

² Voor gegevens over de m.e.r.-procedure, de rol van de Commissie en de werkgroepsamenstelling, zie bijlage 1 en voor een overzicht van zienswijzen en adviezen zie bijlage 2.

³ Voorzien van duidelijke schaal en legenda.

Bespreek tevens de randvoorwaarden en ontwikkelingen die volgen uit onderstaande beleidskaders:

- de Nota Ruimte in relatie tot Nationale landschappen;
- de wetgeving op het gebied van dierwelzijn zoals het Varkensbesluit, het Legkippenbesluit 2003 en het Vleeskuikenbesluit;

Ga in op de (toekomstige) Natura 2000-beheerplannen voor de Veluwe en Uiterwaarden IJssel. Hierin zal worden vastgelegd welke maatregelen moeten leiden tot het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen, en op welke termijn. Ga in op de rol die de gemeente mogelijk kan spelen bij het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen.

Beschrijf welke mogelijkheden er binnen de context van het bestemmingsplan bestaan om aan te sluiten bij beleidsambities en -afspraken voor duurzame ontwikkeling.⁴ Besteed bijvoorbeeld aandacht aan de mogelijkheden van gezamenlijke voorzieningen ten behoeve van de veehouderij zoals energiebesparing/energiezuinige technieken en duurzame energieopwekking als centrale mestverwerking en -vergisting, het leveren van restwarmte aan woningen /bedrijven en warmte/koude opslag.

3. ALTERNATIEVENBESCHRIJVING

3.1 Referentiesituatie en autonome ontwikkeling

Onder referentiesituatie verstaat de Commissie de bestaande toestand van het milieu in het studiegebied (huidige situatie) en de te verwachten milieutoestand als gevolg van de autonome ontwikkeling.

Onder de 'autonome ontwikkeling' wordt verstaan: de toekomstige ontwikkeling van het milieu⁵, zonder dat de voorgenomen activiteit of één van de alternatieven wordt gerealiseerd. Aangezien de mate van uitbreiding van agrarische bedrijven onderdeel uitmaakt van het bestemmingsplan, dient het Reconstructieplan niet meegenomen te worden in de autonome ontwikkeling. Het gaat om ontwikkelingen van de huidige activiteiten in het studiegebied en van nieuwe activiteiten waarover reeds is besloten. Leg het accent op:

- de (autonome ontwikkelingen van de) emissie van ammoniak in het gebied zelf en de hieruit voortvloeiende depositie van zuur en stikstof op kwetsbare natuur, waaronder Natura 2000-gebieden en de provinciale Ecologische Hoofdstructuur;
- de ontwikkelingen van de achtergronddepositie van ammoniak (afkomstig van buiten het gebied).

Beschrijf naast de in de notitie R&D genoemde intensieve veehouderij tevens de rundveehouderij in het plangebied omdat deze de ontwikkelingsruimte voor andere functies (zoals de intensieve veehouderij) mede bepaalt. Ga hierbij in op de verwachte beëindiging, nieuwvestiging en groei van de rundveehouderijbedrijven en betrek daarbij de verwachte groei en schaalvergroting van de sector bij opheffing van de melkquotering. Betrek daarin ook de ruimte voor uitbreiding die volgt uit de Wet ammoniak en veehouderij (Wav).

⁴ Zoals het klimaatakkoord tussen het ministerie van VROM en de VNG van 12 november 2007.

⁵ Binnen de mogelijkheden van het huidige bestemmingsplan en inclusief de vigerende wettelijke verplichtingen.

3.2 Alternatieven

3.2.1 Algemeen

In de notitie R&D is aangegeven dat begonnen wordt met een analyse van de milieugebruiksruimte van de aanwezige intensieve veehouderij. Vervolgens wordt gekeken naar de behoefte van de intensieve veehouderij. Vanuit deze twee uitgangspunten wordt gevarieerd in de alternatieven. Behalve de intensieve veehouderij dient daarbij ook elke keer de rundveehouderij te worden betrokken.

De Commissie verwacht dat de stikstofdepositie voor de ontwikkelingen in de gemeente Epe een van de meest belangrijke sturende factoren voor de alternatiefontwikkeling is, gezien de reeds overbelaste situatie van in de omgeving gelegen Natura 2000-gebieden (zie ook § 4.3 van dit advies). Zij adviseert om alternatieven voor het bestemmingsplan te ontwikkelen waarbij, voor dit punt, op voorhand duidelijk is dat er geen aantasting is van natuurlijke kenmerken voor Natura 2000-gebieden.

3.2.2 Milieugebruiksruimte

Voor het bepalen van de milieugebruiksruimte en een analyse van de huidige situatie en de toekomstige ontwikkelingen, kunnen de volgende stappen doorlopen worden:

1) Bepaal de milieugebruiksruimte

De milieugebruiksruimte dient om de ontwikkelingsmogelijkheden te bepalen binnen de wettelijke en beleidskaders. Aangezien het voornemen de ontwikkeling van de veehouderij betreft, wordt deze milieugebruiksruimte vooral bepaald door de emissie van verzurende en vermestende stoffen (zie ook § 4.3 van dit advies).

2) Breng de behoefte in beeld

Geef in het MER een beeld van de actuele behoefte aan agrarische uitbreidingen/of (her- en nieuw-)vestigingslocaties, zowel van intensieve - als van rundveehouderij.⁶ Ga ook in op de behoefte aan uitbreiding- en/of vestigingslocaties voor niet-agrarische activiteiten zoals recreatieve ontwikkeling. Dit kan op basis van beschikbare informatie bij de gemeente (hierbij kan gedacht worden aan concrete aanvragen, meldingen van plannen of overwegingen/inventarisaties).

3) Confrontatie van milieugebruiksruimte met ontwikkelbehoefte

Bepaal op basis van de bovengenoemde milieugebruiksruimte en de reële behoefte aan ruimte voor uitbreiding/hervestiging welke ruimte de gemeente aan (nieuwe) initiatieven kan en wil geven.

Als blijkt dat de milieugebruiksruimte onvoldoende is om te voorzien in de ontwikkelbehoefte, maak dan inzichtelijk welke (mitigerende) maatregelen genomen kunnen worden. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het beperken van de kavelgrootte, bouwhoogte, eisen aan technische middelen om emissies te reduceren, bedrijfsverplaatsingen, saneren van niet gebruikte milieuvergunningen en herbestemmen van niet meer in agrarisch gebruik zijnde locaties.

⁶ Ga hierbij in op veehouderijen die worden voortgezet, die zich naar verwachting verder willen ontwikkelen en veehouderijen met meerdere locaties. Beschrijf ook wat mogelijke (autonome) ontwikkelingen zijn.

In de Natura 2000-gebieden 'Veluwe' en 'Uiterwaarden IJssel' worden in de huidige situatie de kritische stikstofdepositiewaarden van de meest gevoelige habitattypen (ruim) overschreden. Of dit voor het Beschermd Natuurmonument Buitenplaats Vosbergen ook geldt, is niet bekend en dient onderzocht te worden. Bepaal de milieugebruiksruimte in de feitelijke en de bestemde situatie.

Als de depositie van verzurende en vermestende stoffen de meest beperkende factor is, kan dit betekenen dat allereerst reductie van depositie plaats dient te vinden, voordat uitbreidingen mogelijk is. Geef aan hoe in dit geval de benodigde reductie zal plaatsvinden en op welke termijn. Geef op kaart aan in welke gebieden met maatregelen milieugebruiksruimte gemaakt kan worden.

In de situatie van Epe is de depositie van verzurende en vermestende stoffen op Natura 2000-gebieden vermoedelijk de belangrijkste beperkende factor voor de omvang van de milieugebruiksruimte. De bijdrage van (intensieve) veehouderijen in het plangebied aan geur en de fijn stof concentratie van de buitenlucht kan echter zodanig zijn dat ook deze (mede) bepalend zijn voor de omvang van de milieugebruiksruimte. Het verdient dan aanbeveling om voornoemde stappen (bepaling milieugebruiksruimte, inventarisatie behoefte, confrontatie van beide) ook voor geur en fijn stof uit te voeren.

4. MILIEUASPECTEN

4.1 Algemeen

De omvang van het studiegebied wordt bepaald door het optreden van milieugevolgen en kan per milieuaspect verschillen. Bij de beschrijving van milieugevolgen dienen de effecten cumulatief in beeld gebracht te worden.

4.2 Effectbeschrijving en detailniveau

De effectbeschrijving dient een detailniveau te hebben dat voldoende is voor de besluitvorming. Voor milieuaspecten waarvan de gevolgen naar verwachting ver onder de grenswaarden blijven, is een globale en kwalitatieve effectbeschrijving voldoende. Bij (mogelijke) knelpunten (zoals bij ammoniakdepositie op kwetsbare natuur) dienen de effecten echter kwantitatief beschreven te worden.

Om het plan te kunnen toetsen aan normen en beleid dient het MER de milieugevolgen te beschrijven van de activiteiten die het bestemmingsplan maximaal mogelijk maakt. Indien uit het MER blijkt dat deze activiteiten (kunnen) leiden tot overschrijdingssituaties dienen mitigerende maatregelen beschreven te worden.

4.3

Natuur

Bepaal de gevolgen voor de natuur aan de hand van de in de notitie R&D genoemde criteria. Geef ook de effecten van het voornemen op andere natuur in het studiegebied die voor verzuring of vermesting gevoelig is.⁷ Breng hierbij ook de (verandering in de) milieubelasting in beeld die veroorzaakt wordt door initiatieven in het studiegebied.

Ecologische hoofdstructuur (EHS)

Bepaal voor de EHS wat de 'wezenlijke kenmerken en waarden' zijn, in hoeverre deze worden aangetast of versterkt en of het voornemen past binnen het toetsingskader voor de EHS.⁸ Ga hierbij ook in op de gevolgen voor de nabijgelegen ecologische verbindingzones en bijbehorende doelsoorten.

Natura 2000

In de notitie R&D is aangegeven, dat een ecologische voortoets wordt uitgevoerd. De Commissie merkt op dat reeds sprake is van een overbelaste situatie voor in de omgeving gelegen Natura 2000-gebieden. Als uit de voortoets blijkt dat significante gevolgen voor de Natura 2000-gebieden 'Veluwe' en 'Uiterwaarden IJssel' niet zijn uit te sluiten, dient in het MER een passende beoordeling opgenomen te worden, waarin wordt bepaald of de natuurlijke kenmerken van de Natura 2000-gebieden worden aangetast.

Om de effecten op Natura 2000-gebieden goed te kunnen beoordelen adviseert de Commissie in het MER te beschrijven:

- de instandhoudingdoelstellingen, de staat van instandhouding en de kritische depositiewaarden voor de habitattypen in de Natura 2000-gebieden;
- de achtergrondconcentraties van de belangrijkste verzurende en vermestende stoffen (NH₃, NO_x, SO₂) in de natuurgebieden. Gebruik voor de bepaling van de achtergronddeposities de meest recente gegevens;
- de mogelijke (toename van de) depositie op de natuurgebieden van de verschillende alternatieven. Geef daarbij aan welk rekenmodel is gebruikt en wat de (on)nauwkeurigheid is van de berekeningen.

Onderzoek in de passende beoordeling, indien van toepassing, of de zekerheid kan worden verkregen dat het project de natuurlijke kenmerken van het gebied niet aantast.⁹ Uit de wetgeving volgt dat een project alleen doorgang kan vinden als deze zekerheid wordt verkregen of de zogenaamde ADC-toets¹⁰ met succes wordt doorlopen.

⁷ Hieronder verstaat de Commissie de kwetsbare gebieden uit de Wav, als ook de voor verzuring gevoelige gebieden met natuurwaarde die niet onder de Wav vallen. Het gaat hier niet om elk groenelement, maar om gebieden met een belangrijke natuurwaarde.

⁸ Het toetsingskader zoals beschreven in de Nota Ruimte, Spelregels EHS en/of provinciale uitwerkingen daarvan. Bijvoorbeeld de Steekplanuitwerking 'Kernkwaliteiten en omgevingscondities van de Gelderste ecologische hoofdstructuur'.

⁹ Uit de huidige lijn in de jurisprudentie volgt dat dit het geval is wanneer er wetenschappelijk gezien redelijkerwijs geen twijfel bestaat dat er geen schadelijke gevolgen voor de natuurlijke kenmerken zijn.

¹⁰ Dit houdt op grond van art. 19g en 19h van de Natuurbeschermingswet 1998 respectievelijk in:

- A: zijn er Alternatieve oplossingen voor een project of handeling? inclusief locatiealternatieven.
- D: zijn er Dwingende redenen van groot openbaar belang waarom het project toch gerealiseerd moet worden?
- C: welke Compenserende maatregelen worden getroffen om te waarborgen dat de algehele samenhang van Natura 2000 bewaard blijft?

Beschermd Natuurmonument

In de directe nabijheid van het bestemmingsplangebied ligt het Beschermd Natuurmonument Buitenplaats Vosbergen. Dit gebied is in 1985 aangewezen als Beschermd Natuurmonument, ondermeer vanwege het voorkomen van Elzen-berkenbroekbos, Kamvaren, Dubbelloof, Geoord en Middelst Helmkruid en diverse Zegge-soorten. Ga (op navolgbare wijze) na of er negatieve effecten op dit Beschermd Natuurmonument op kunnen treden en toets deze aan de bepalingen van artikel 16 van de Natuurbeschermingswet.

4.4 Geur

De Commissie adviseert naast de voorgestelde toe- of afname van het aantal geurgehinderden ook inzicht te geven in de mate van geurhinder. Maak daarbij gebruik van kaarten met de geurniveaus voor de twee referentiesituaties (zie § 3.1) en de alternatieven. Indien gemeentelijk geurbeleid is/wordt uitgewerkt, ga dan in op de randvoorwaarden en milieugevolgen van dit beleid.

4.5 Landschap, cultuurhistorie (waaronder archeologie)

In de notitie R&D worden toetsingscriteria voor cultuurhistorie en landschap genoemd. Werk de gevolgen van het plan conform de genoemde toetsingscriteria uit. Ga hierbij niet alleen in op de afzonderlijke cultuurhistorische en landschappelijke waarden, maar ook op de samenhang tussen deze waarden binnen het plangebied en de mogelijke (positieve en negatieve) gevolgen hiervoor. Geef aan waar en hoe negatieve effecten in kwetsbare en/of hoog gewaardeerde landschapstypen en/of cultuurhistorische waarden via het bestemmingsplan kunnen worden voorkomen of beperkt. Bijvoorbeeld door maatregelen voor de inpassing van bouwmogelijkheden om de beleving van het landschap te verbeteren en de kwaliteit te verhogen.

Landschap

In de gemeente Epe worden, volgens de notitie R&D, drie grote landschaps-eenheden¹¹ onderscheiden. Werk deze landschappelijke indeling verder uit in het MER en betrek daarbij de kernkwaliteiten van het Nationaal landschap 'Veluwe' en waarden van de 'waardevolle landschappen' zoals uitgewerkt in het Streekplan. Geef de begrenzing van deze gebieden op kaart aan. De Commissie adviseert de karakteristieken van het landschap te visualiseren. Geef daarbij een waardering van deze karakteristieke elementen en geef een beschrijving van de effecten van het voornemen.¹²

Archeologie

In de Notitie R&D wordt gesteld dat archeologie in deze planfase niet relevant is, maar er wordt ook aangegeven dat bepaalde locaties een hoge archeologische verwachtingswaarde kennen. De Commissie adviseert daarom inzicht te geven in de ligging van archeologische waarden met behulp van kaartmateriaal, ontleend aan de Archeologische waardekaart. Geef aan wat de mogelijke effecten zijn van het plan en beschrijf de mogelijkheden voor mitigerende maatregelen.

¹¹ Stuwwal-, dekzand- en rivierkleilandschap.

¹² Dit kan bijvoorbeeld aan de hand van (1) de (regionale) kenmerkendheid, (2) de zeldzaamheid, (3) de gaafheid en (4) de vervangbaarheid.

4.6 Verkeer, luchtkwaliteit en geluid

Beschrijf (indien onderscheidend) de verkeersbewegingen die horen bij de verschillende alternatieven. Bepaal in hoeverre en waar mogelijk knelpunten kunnen ontstaan.

De notitie R&D geeft aan dat er geen problemen worden verwacht voor luchtkwaliteit in het kader van de luchtkwaliteitseisen in de Wet Milieubeheer. Wanneer naar verwachting de gevolgen (ver) onder de wettelijke grenswaarden blijven is een globale, kwalitatieve effectbeschrijving voldoende. Deze effectbeschrijving dient dan tevens om aan te tonen dat het effect inderdaad onder de grenswaarden blijft. Betrek hierbij naast de bijdrage van het verkeer en vervoer (bijvoorbeeld op de A50) ook de veehouderij (intensief en rundveehouderij). In de notitie R&D staat, dat ingegaan wordt op de toename/afname van knelpunten voor fijn stof. Beschrijf in aanvulling daarop ook de gevolgen van het nieuwe bestemmingsplan voor de concentraties van NO₂ en fijn stof (PM₁₀ en zo mogelijk PM_{2,5}) en toets of voldaan wordt aan de luchtkwaliteitseisen in de Wet Milieubeheer. Indien een forse toename te verwachten is adviseert de Commissie kwantitatief inzicht te geven in deze veranderingen.

Ga ten aanzien van geluid uit van de in de notitie R&D voorgestelde toetsingscriteria. Ga daarbij in op de invloed op de stiltegebieden in de gemeente.

4.7 Bodem en water

Geef in het MER aan welke gebieden bekend zijn als bodembeschermingsgebied, hydrologische aandachtsgebied en verdroogd gebied en welke gevolgen de status van deze gebieden heeft voor de planonderdelen. Beschrijf in het MER de mogelijke effecten van alle relevante activiteiten op de bodemkwaliteit, geomorfologie, oppervlakte water (kwantiteit en kwaliteit) en grondwater (kwantiteit). Betrek daarbij de mogelijke effecten op de onderdelen van het systeem van sprengbeken binnen het plangebied die ook behoren tot het Natura 2000 gebied de Veluwe.

In de notitie R&D is gesteld dat effecten van de bedrijfsvoering op water niet worden behandeld in het MER, aangezien intensieve veehouderijen niet grondgebonden, gesloten systemen zijn. Als gebruik wordt gemaakt van een eigen bron van drinkwater, kan uitbreiding van bouwblokken toch effect hebben op de waterhuishouding.¹³ De Commissie beveelt daarom aan in het MER een kwalitatieve analyse op te nemen van de mogelijke effecten van uitbreiding van bouwblokken op de waterhuishouding.

Indien er een watertoets wordt uitgevoerd adviseert de Commissie de voor de m.e.r. relevante resultaten in het MER op te nemen. Geef aan in hoeverre afstemming met de waterbeheerder heeft plaatsgevonden.

4.8 Recreatie

De gemeente herbergt een omvangrijke recreatieve sector. Daarnaast stimuleert de provincie Gelderland actief het verplaatsen van recreatie uit het centraal Veluws natuurgebied naar de randen. Het buitengebied van Epe valt hieronder. Beschrijf welke relaties bestaan tussen de mogelijkheden die het

¹³ Zienwijze 4 vraagt om aandacht voor grondwateronttrekkingen.

bestemmingsplan biedt voor intensieve veehouderij en de beleidsambities voor ontwikkeling van recreatie. Betrek in deze beschrijving de milieugebruiksruimte van de (intensieve) veehouderij en de belemmeringen die de recreatieve ontwikkeling daarvan kan ondervinden en omgekeerd.¹⁴

5. MONITORING EN EVALUATIE

Een goede monitoring van de milieugebruiksruimte en de effecten van ontwikkelingen en maatregelen daarop is bijzonder belangrijk om te kunnen beoordelen of en tot welke totale depositie uitbreidingen/ nieuwvestiging mogelijk zijn, of dat voldoende afname van depositie wordt bereikt. Daarom geeft de Commissie in overweging een depositieboekhouding op te zetten voor het gehele gebied. Dit maakt het eenvoudiger om per nieuw initiatief te beoordelen of dit wel of niet kan, of onder welke voorwaarden.

Belangrijk is daarnaast een evaluatiemoment af te spreken waarbij de ontwikkeling van de depositie wordt afgezet tegen de nagestreefde ontwikkeling. Daarbij past een plan van aanpak in geval de nagestreefde depositiewaarde niet wordt gerealiseerd. Dit maakt tijdige bijsturing mogelijk.

De Commissie adviseert het bevoegd gezag om bij het besluit aan te geven hoe en op welke termijn een evaluatieonderzoek verricht zal worden om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen te treffen. Het verdient aanbeveling dat de initiatiefnemer in het MER een aanzet geeft tot dit evaluatieonderzoek en daarbij een verband legt met de geconstateerde leemten in informatie en onzekerheden.

6. OVERIGE ASPECTEN

Voor de onderdelen 'vergelijking van alternatieven', 'leemten in milieu-informatie' en 'samenvatting van het MER' heeft de Commissie geen aanbevelingen naast de wettelijke voorschriften.

Kaartmateriaal

Gebruik in het MER recent kaartmateriaal (met legenda), dat de teksten inzichtelijk maakt en verduidelijkt. Neem in ieder geval kaarten op met daarop:

- de ligging van de bestaande veehouderijbedrijven en de intensieve veehouderijen in het buitengebied. Geef daarbij aan wat de omvang is van deze bedrijven en welke bedrijven op termijn zullen stoppen en welke zich willen doorontwikkelen;
- de ligging van Natura 2000-gebieden en andere (zeer) kwetsbare natuur in de nabijheid van het plangebied.

Neem in ieder geval één kaart op met daarop aangegeven alle gebruikte topografische aanduidingen en relevante deelgebieden.

¹⁴ In zienwijze 2 wordt aandacht gevraagd voor de effecten van uitbreiding van de intensieve veehouderij op o.a. de recreatieve beleving.

BIJLAGE 1: Projectgegevens

Initiatiefnemer: College van burgemeester en wethouders van de gemeente Epe

Bevoegd gezag: Gemeenteraad van Epe

Besluit: vaststellen bestemmingsplan

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994: C00.7 en C14.0

Activiteit: ontwikkelingsruimte bieden aan bestaande functies in het buitengebied, waaronder de intensieve veehouderij.

De Commissie heeft kennis genomen van de zienswijzen en adviezen, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Dit advies verwijst naar een reactie als die nieuwe inzichten naar voren brengt over specifieke lokale milieumstandigheden of te onderzoeken alternatieven. Een overzicht van de zienswijzen en adviezen is opgenomen in bijlage 2.

Procedurele gegevens:

aankondiging start procedure in het Veluws Nieuws en de Staatscourant van: 3 februari 2009

advies aanvraag: 25 februari 2009

ter inzage legging: van 3 februari 2009 tot en met 17 maart 2009

advies reikwijdte en detailniveau uitgebracht op: 16 april 2009

Werkwijze Commissie bij richtlijnenadvies/advies reikwijdte en detailniveau:

In dit advies geeft de Commissie aan welke onderwerpen naar haar mening behandeld dienen te worden in het MER en met welke diepgang. De Commissie neemt hierbij de startnotitie als uitgangspunt

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen. De werkgroepsamenstelling bij het onderhavige project is als volgt:

ing. H.H. Ellen

MSc. B.J.H. Koolstra

ir. J.A. Nuesink

drs. H.G. Ouwerkerk (voorzitter)

drs. ing. J.H. Tigelaar (werkgroepsecretaris)

BIJLAGE 2: Lijst van zienswijzen en adviezen

1. VROM-Inspectie, Arnhem
2. De Vereniging Veluwe IJsselzoom, Nijbroek
3. LTO Noord, Deventer
4. Gelderse Milieufederatie, Arnhem

Advies over reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport Bestemmingsplan Buitengebied Epe

De gemeente Epe wil voor haar buitengebied een nieuw bestemmingsplan opstellen. Vanwege de aanwezigheid van Natura 2000-gebieden en het kaderstellend zijn van het bestemmingsplan voor m.e.r.(beoordelings-)plichtige activiteiten wordt de plan-m.e.r.-procedure doorlopen. Bevoegd gezag bij deze procedure is de gemeenteraad van Epe.

ISBN: 978-90-421-2704-3

GEEMEENTE EPE INGEKOMEN OP: 5 - JUNI 2009

provincie
GELDERLAND

Bezoekadres
Huis der Provincie
Markt 11
Arnhem

Postadres
Postbus 9090
6800 GX Arnhem

Het college van Burgemeester en Wethouders
van de gemeente Epe
Postbus 600
8160 AP EPE

telefoonnummer (026) 359 91 11
telefaxnummer (026) 359 94 80
e-mailadres post@gelderland.nl
internetsite www.gelderland.nl

2009-52203

datum
4 juni 2009
onderwerp

zaaknummer
2009-004115

Overleg ex artikel 3.1.1 Bro
Notitie Reikwijdte en Detailniveau Bestemmingsplan Buitengebied Epe

Geacht college,

U bent bezig met het opstellen van een 'correctieve herziening' van het bestemmingsplan Buitengebied (8^e partiele herziening). Hierin wordt o.a. ingegaan op de regeling van de intensieve veehouderij, conform de mogelijkheden die het Reconstructieplan Veluwe biedt. Het gaat daarbij om intensieve veehouderij en eventueel nieuw te ontwikkelen 'Sterlocaties' in de zogenaamde 'verwevinggebieden'. Omdat dit 'MER-(beoordelingsplichtige) activiteiten zijn zal voor het kaderstellende bestemmingsplan Buitengebied een Planmer moeten worden uitgevoerd. Hiertoe heeft u de Notitie Reikwijdte en Detailniveau Bestemmingsplan Buitengebied Epe' opgesteld. U heeft ons gevraagd over deze notitie advies uit te brengen. Op onderstaande punten geven wij u hierbij ons advies.

Reconstructie/natuur

De voorgenomen ontwikkeling van Intensieve veehouderij en Sterlocaties in het verwevinggebied is mogelijk op basis van het Reconstructieplan Veluwe. In de verwevinggebieden spelen meerdere belangen een rol: natuur, landschap, recreatie, niet-agrarische bedrijvigheid e.d., naast landbouw. Er zijn veel afwegingscriteria van toepassing om te kunnen voldoen aan de kwalificatie 'Sterlocatie'. De Reconstructieplannen worden dit jaar geëvalueerd en dit leidt ertoe dat deze criteria worden geactualiseerd en afgestemd met het geldende beleid.

Naar aanleiding van de uitspraak van de Raad van State (Goorsteeg 200708180/1) dat elke bestemmingsplanwijziging ten gunste van uitbreiding van landbouw die leidt tot meetbare toename van ammoniakdepositie op natura2000 gebieden niet uitvoerbaar is, wijzen wij u op het belang van een goede kwantitatieve meting van toe of afname van ammoniakdepositie als gevolg van mogelijke ontwikkelingen in het gebied.

Wij richten ons in ons beleid vooral op ontwikkeling van intensieve veehouderij-bedrijven in landbouwonwikkelingsgebieden (log's). Ons streven is om deze goed van de grond te laten komen. Het ontwikkelen van sterlocaties in verwevinggebieden zal dit niet mogen frustreren. Overigens bent u, met de gemeente Apeldoorn inmiddels gestart met het opstellen van een bestemmingsplan voor het log Beemte-Vaassen.

inlichtingen bij mw. J.E.P. van Gils
e-mailadres post@gelderland.nl

code: 00681515.doc /

telefoonnummer (026) 359 98 31

BNG 's-Gravenhage, rekeningnummer 28.50.10.824
Rabobank, rekeningnummer 1439.37.52
ING, rekeningnummer 869762
btw-nummer NL001825100.B03

IBAN-nummer: NL74BNGH0285010824
SWIFT/BIC: BNGHNL2G

Externe veiligheid

In de notitie wordt geen aandacht besteed aan externe veiligheid. In de Planmer dient hieraan wel aandacht besteed te worden. Dit vanwege de A 50 die dwars door het plangebied loopt, een weg met veel transport gevaarlijke stoffen. Verder lopen er door het plangebied hoge druk aardgasleidingen in de omgeving van Vaassen, langs het Apeldoorns Kanaal, en langs de plangrens in de omgeving van Oene.

In de Planmer dient ingegaan te worden op transport intensiteiten gevaarlijke stoffen over de A 50 uit het Basisnet en er moet worden getoetst aan de in het basisnet gehanteerde uitgangspunten

De buisleidingen dienen in de plankaart opgenomen te worden en risicoberekeningen worden uitgevoerd.

Indien risicobronnen vlak langs woninglocaties lopen dient eveneens aandacht te worden geschonken aan het niveau van het groepsrisico.

Verder dient in zijn algemeenheid de normering van externe veiligheid en het Rijks en eventueel vastgesteld gemeentelijk beleid inzake externe veiligheid hierin te worden beschreven.

Archeologie

In de notitie wordt ten onrechte aangevoerd dat archeologie slechts op bedrijfsniveau en niet op planniveau van belang is, en daarom in de Planmer achterwege kan blijven. Dit is niet het geval, ook in een Planmer dient archeologie als een volwaardig aspect te worden meegewogen teneinde de alternatieven en het voorkeursalternatief vast te stellen.

Geur

In de notitie wordt voor geur het aantal geurgehinderden als toetsingscriterium gekozen. Beter is om de normen uit de wet Geurhinder en veehouderijen als toetsingskader te gebruiken, het gaat dan om het aantal odourunits per kubieke meter (OU/m3).

Geluid-/Stiltegebied

Ca. 35-50% van het grondgebied van de gemeente Epe is Stiltegebied. In de notitie wordt echter geen aandacht geschonken aan het Stiltegebiedenbeleid. Dit beleid is beschreven in het Gelders milieuplan GMP3.

Verder wordt in de notitie het toetsingscriterium 'toename/afname geluidshinder' gehanteerd. Beter is te spreken over 'geluidsniveau'. Dit kan getoetst worden aan normen en deze normen kunnen ervoor zorgen dat hinder en onaanvaardbare aantasting van het gebied wordt voorkomen. Naast normen en beleid voor stiltegebieden kan ook de handreiking 'industrialawaai' handvatten bieden voor geluidsniveaus in het buitengebied. Deze kunnen worden toegepast bij vergunningverlening, maar ook bijvoorbeeld in een Planmer

Advies

Wij adviseren u om de vorenstaande opmerkingen te gebruiken bij de beleidsvoorbereiding van de 8^e partiele herziening van het bestemmingsplan Buitengebied.

Hoogachtend,
namens de Algemeen Directeur
van de provincie Gelderland,

W.S.G. Meijer
teammanager Ruimtelijke Ordening Advisering

Burgemeester en Wethouders van Epe
Postbus 600
8160 AP Epe

Datum: 24 maart 2009
Nummer: 09079-rp.ej
Onderwerp: plan MER Bestemmingsplan Buitengebied
Behandeld door: R.Pleune

2009-07645

Geacht College,

Wij maken graag gebruik van uw verzoek om advies uit te brengen over het plan-MER Bestemmingsplan Buitengebied. Dit doen we mede namens de Stichting Werkgroep Milieuzorg Apeldoorn.

In het algemeen vragen wij ons af hoe de milieu-effecten bepaald gaan worden als niet bekend is waar precies de sterlocaties komen te liggen. Of is het de bedoeling in het MER aan te geven waar sterlocaties mogelijk zouden zijn? Over hoeveel sterlocaties gaat het hier? Dit is niet in de Notitie Reikwijdte terug te vinden.

Hoe groot is het aantal bedrijven, waarvoor wijziging wordt voorzien? Zijn deze bedrijven geïnventariseerd? Hoeveel ruimte hebben deze bedrijven nu nog? Worden mogelijkheden voor uitplaatsing naar LOG meegenomen?

Bij de mogelijkheden voor IV wordt al snel uitgegaan van het uitbreiden van bouwblokken tot een bepaalde maximum grootte. Wij vinden het goed dat er bepaalde maxima zijn, maar we vragen ons af waarom die maxima al meteen vergeven moeten worden. Het lijkt ons beter als een ondernemer een bedrijfsplan overlegt waaruit blijkt dat een bepaalde grootte van het bouwblok noodzakelijk is.

Betreft 2

Waarom zullen cumulatieve effecten van alle activiteiten geen significante effecten veroorzaken (p.8)? Om welke planologische veranderingen gaat het dan precies?

Hoe wordt naar de noodzaak van het aanwijzen van sterlocaties gekeken? Wordt eerst gekeken naar mogelijkheden voor hervestiging op vrijkomende locatie of naar mogelijkheden voor uitplaatsing naar het LOG?

Betreft 3.3

Er bestaat geen Provinciale Ecologische Hoofdstructuur. Alleen een Ecologische Hoofdstructuur.

Betreft 4.3.2

Hier worden toetsingscriteria genoemd voor het aspect landschap. Ook hier geldt: hoe kun je de effecten op het landschap toetsen als je niet weet waar de sterlocaties zijn. En wat is de onderlinge afstand, goothoogte, nokhoogte van de IV op de sterlocaties. Over welke aantallen IV's gaat het? Moet er niet eerst een beeldkwaliteitplan zijn?

Betreft 4.3.3

- Als belangrijke items voor externe werking worden alleen verzuring en vermesting genoemd. Waarschijnlijk speelt ook verdroging een belangrijke rol.

- Onder het kopje ammoniak worden drie stappen genoemd. Wij stellen voor om tussen stap 1 en 2 een stap toe te voegen: "Wat voor soort bedrijven kunnen nu nog waar worden geplaatst?"
- Verder wordt onder het kopje ammoniak aangegeven dat salderen de komende 10 jaar geen oplossingsrichting is. Wij snappen niet waar dit op gebaseerd is, aangezien saldering nu door de provincie wordt uitgewerkt in het kader van Natura 2000. Saldering is waarschijnlijk de enige manier om bepaalde bedrijven in het gebied uitbreidingsmogelijkheden te geven.
- Bij de toetsing zou ook gekeken moeten worden naar:
 - rode lijstsoorten
 - kritische soorten
 - soorten beschermingsplannen
- Het gaat hier uiteraard weer om effect op de EHS en niet de PEHS.

Betreft 4.3.4

- Mogelijke grondwateronttrekking ontbreekt als toetsingscriterium
- De bedrijfsvoering heeft, als er geen calamiteiten zijn, inderdaad geen effect op mestgebruik op de bodem. Maar de bedrijfsvoering heeft wel effect op de depositie via de lucht op de bodem en het water.

Betreft 4.3.5

Er wordt gesteld, dat men aanneemt dat de verkeerstoename door IV's in het verwevingsgebied minimaal is. Dit hangt ook af van de aantallen IV's in die sterlocaties. Als ze dicht bij elkaar liggen wordt aangegeven dat het mogelijk wel een probleem is. Na het analyseren van knelpunten volgt dan meteen het voorstellen van mitigerende maatregelen. Wij stellen voor na het analyseren van knelpunten eerst te zien wat vervolgens dan de mogelijkheden zijn, alternatieven voor te stellen en daarna pas naar de mitigerende maatregelen te gaan.

Bij de toetsingscriteria wordt de verandering van verkeer genoemd. Nu zien wij afname van verkeer niet als een probleem, dus wellicht zou dit specifiek benoemd kunnen worden als:

- risico op toename verkeer, wellicht ook in de vroege ochtend en avond
- risico op afname verkeersveiligheid, specifiek voor het langzame verkeer (jonge fietsers).

Betreft 4.3.8

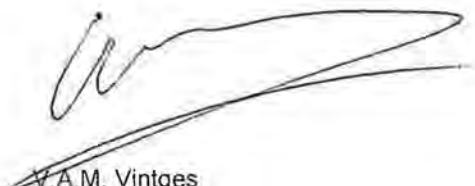
In het planMER wordt het aspect fijn stof wel meegenomen. Daarbij bedoelt men PM10. Wij menen dat ook PM2,5 moet worden meegenomen in het planMER.

Wij vinden dat ook NO2 onderdeel van een maatschappelijk belangrijk onderwerp is en adviseren ook deze stof mee te nemen.

Ook missen we het aspect volksgezondheid in relatie tot IV. Dit zou ook meegenomen moeten worden. Evenals bij het LOG, grenzen ook het verwevingsgebied (met sterlocaties) in Epe en Apeldoorn aan elkaar. Hoe vindt afstemming plaats? Het lijkt ons logisch, zoals ook voor het LOG gebeurt, hier samen op te trekken en niet iedere gemeente afzonderlijk.

Wij zijn vanzelfsprekend bereid ons advies mondeling nader toe te lichten.

Met vriendelijke groet,

V.A.M. Vintges
Directeur

Land- en Tuinbouw Organisatie Noord

Vestiging Deventer

GEMEENTE EPE
INGEKOMEN OP:

19 MAART 2009

College van Burgermeester en Wethouders
van de gemeente Epe
De heer G.J. Wijnaards
Postbus 600
8160 AP EPE

2009-06786

Doorkiesnummer: 088 - 888 66 66

Datum: 18 maart 2009

Referentie: GS/lh.2009.12045

Faxnummer: 088 - 888 66 34

Behandeld door: G. Schenkel

Betreft: **Notitie reikwijdte en detailniveau plan-MER**

Geacht college,

Onder dankzegging voor de geboden gelegenheid wil LTO Noord afdeling Noordoost Veluwe graag enkele opmerkingen plaatsen bij de notitie Reikwijdte en Detailniveau voor de Plan-MER Bestemmingsplan Buitengebied, 8^e partiële herziening.

LTO Noord is van mening dat de Plan-MER een voorbeeld is van regelgeving die geen duidelijke toegevoegde waarde heeft en bovendien haaks staat op het voornemen van de Nederlandse overheden om te komen tot vermindering van administratieve lasten en regelgeving. Nu wordt bijvoorbeeld veel geld en energie gestoken in het opstellen van de beheerplannen voor de diverse Natura 2000 gebieden en gelijktijdig daaraan wordt de gemeente verplicht door middel van de Plan-MER-plicht vergelijkbaar onderzoek te doen.

Wij hebben begrip voor het feit dat de gemeente Epe vanuit de wettelijke verplichting een Plan-MER opstelt, maar zijn van mening dat het erg van belang is dat voorkomen wordt dat de uitkomsten leiden tot ruimtelijke keuzes die de ontwikkeling van de agrarische sector belemmert.

Detailniveau

Wij willen u vragen om het detailniveau nogmaals aan een beoordeling te onderwerpen. Graag zouden wij zien dat de plan-MER op een zodanig niveau wordt uitgevoerd, dat dit plan-MER ook volstaat voor het toestaan van de agrarische bedrijven zelf, voor het toekennen of veranderen van bouwpercelen. Wij wensen dat ondernemers niet nog eens een extra plan-MER moeten laten opstellen om de uitbreiding mogelijk te maken.

Natuur

Het bestemmingsplan is primair een ruimtelijk afwegingskader. De Vogel- en Habitatrichtlijn, de Natuurbeschermingswet en de Flora- en Faunawet vormen primair een ecologisch afwegingskader. Vanzelfsprekend moeten beide kaders op elkaar afgestemd zijn. Maar het kan niet zo zijn dat het bestemmingsplan de rol van het ecologisch afwegingskader overneemt.

Overigens zijn voor Epe op dit moment niet of nauwelijks voldoende onderbouwde uitspraken te doen over eventuele negatieve effecten van mogelijke, nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen op de te beschermen natuur. Daarover moeten de beheerplannen duidelijkheid geven. De beheerplannen Natura 2000 Veluwe en Uiterwaarden van de IJssel zijn nog in ontwikkeling.

LTO Noord is van mening dat bij de beoordeling van milieugevolgen en de eventuele doorvertaling in ruimtelijke regels de relatieve bijdrage van ruimtelijke sturing nadrukkelijk meegenomen wordt. Er dient bijvoorbeeld bij stikstofdepositie gekeken te worden naar de verhouding van de belasting vanuit bronnen binnen de gemeente en van buiten de gemeente. Daarnaast is het van belang het tijdspad van het bestemmingsplan mee te nemen bij het opstellen van de Plan-MER.

Water

De gemeente geeft aan in de notitie dat het risico van uitstoot van vervuilende stoffen op het grondwater en oppervlaktewater kwalitatief wordt beschreven en de effecten worden bepaald door de gemeente en waterschappen. Er is echter landelijk beleid, Lozingenbesluit Open Teelten die regels stelt waar de agrarische bedrijven zich aan moeten houden. Het ligt niet in de rede om via de lijn van een Plan-MER hier lokale regels aan toe te voegen.

Tot slot

Wij vertrouwen erop dat u kennis neemt van de reactie en er in het verdere verloop van de procedure hier rekening mee houdt.

Mocht u een toelichting op prijs stellen dan zijn wij graag bereid om het één en ander mondeling toe te lichten.

Met vriendelijke groet,
mede namens LTO Noord afdeling Noordoost Veluwe,

T. Jalink
Voorzitter afdeling Noordoost Veluwe

Postbus 126

7400 AC Deventer

1 Z09FP 8160AF500

Opmerkingen bij het plan-MER bij het ontwerp-bestemmingsplan Buitengebied Epe

A) De Vereniging Veluwe IJsselzoom (VIJZ) : Uitgangspunt

De Vereniging is statutair een plattelandsvereniging met een belangrijke focus op (agrarisch) natuurbeheer. In de volle breedte wil de Vereniging betrokken zijn bij alle aspecten betreffende de inrichting van het landelijk gebied. En wil ze een bijdrage leveren aan de instandhouding en uitbreiding van de gebruikswaarden, de belevingswaarden en de toekomstwaarden van het platteland, met name vanuit het perspectief van “duurzaamheid.” Daarbinnen is de VIJZ in het bijzonder gericht op de instandhouding van de kwaliteit van landschap en natuur.

Bestemmingsplanbeslissingen hebben daarop een grote invloed. Functie en inhoud van een plan-MER bepalen mede de inhoud ervan.

B) Overwegingen bij het plan-MER

0) Het wordt steeds duidelijker dat het Reconstructieplan Veluwe en in het kielzog ervan de Schaalvergroting tot ingrijpende veranderingen zal gaan leiden in het landelijk gebied. Het maakt veel los bij bewoners in en gebruikers van het gebied. Dat laten actiegroepen in nagenoeg alle Landbouwon ontwikkelingsgebieden (LOG's) inmiddels wel zien. De besluitvorming Reconstructie mag dan “politiek correct” hebben plaatsgevonden, tot een draagvlak bij de bewoners zelf heeft het niet geleid. Dit zal voor de bestemmingsplanontwikkeling voor de zgn. Verwevingsgebied om de LOG's heen niet veel anders zijn. Om dan te spreken van een louter “correctieve voorziening” is wellicht formeel juist maar doet onvoldoende recht aan de ingrijpendheid van een (nog onbepaald) aantal Sterlocaties van 2 ha, of nog meer bij concentratie, voor het totale woonklimaat. In termen van de Structuurvisie “de Voorlanden”: Het gaat om de geleidelijke (?) ontwikkeling van een(nieuw) *agrarische productielandschap*. Daar past alleen maar bij de opstelling van een geheel te herzien bestemmingsplan en niet enkel een correctieve aanvulling. Ex art 30 WRO waarop de herziening is gebaseerd biedt die mogelijkheid.

1) Er is gerede twijfel of de genoemde ontwikkeling naar agrarische productielandschappen wel zo geleidelijk en zone-bepaald zal gaan! De verwachte “uitbreidingen” I.V. in het gebied worden door de overheid zelf kennelijk nogal fors ingeschat! (LOG Beemte-Vaassen 3 ha en Sterlocaties 2 ha bouwlocatie), Statistisch beelden tonen inderdaad een verdere schaalvergroting (Alterra-rapport 1581). Dit zal de bestaande agrarische functie in het landschap sterk veranderen. Wanneer de (verwachte)ontwikkelingen doorgaan dan zullen zowel het LOG als de STER-locaties de weg op gaan naar *grote agro-industriële complexen*. Dat betekent echter dat sinds de vaststelling van het Reconstructiedoelen (2005) de ontwikkelingen w.b. de I.V. allang de basis-aannames zijn gepasseerd en er

standaard al op veel grotere volumes ingezet wordt. Het lijkt erop dat de bestemmingsplanherziening hier al vol wil inspelen op die volumeslag. Hoe dit te rijmen met de koers uit de genoemde "Voorlanden" (par. 3.4) m.n. het stimuleren van de grondgebonden landbouw?

De effecten daarop alsmede op het zgn "overige agrarische gebied" dient in dit plan-MER onderzocht te worden.

2) Deze schaalvergroting dient ook consequenties te hebben voor de *Reikwijdte*.

Het plan-MER Buitengebied/Verweving/STER-locaties beperkt de gebiedsomvang ten onrechte tot de Verwevingsgebieden met en zonder STER-locaties.

Alleen al de reikwijdte van de meeste schadelijke emissies gaat verder dan de lokale situatie. In het Reconstructieplan zijn het LOG en de Sterlocaties de verplaatsingslocaties vanuit de extensiveringsgebieden en ze grenzen aan elkaar. Tezamen worden dit de genoemde nieuwe "*agrarische productielandschappen*". Over vijf a tien jaar zal er geen verschil meer te zien zijn tussen het LOG Beemte-Vaassen en de schil van STER-locaties eromheen. De zgn. "*hogere-orde-effecten*" dienen derhalve te prevaleren boven de "*lagere-orde-effecten*". Het aangrenzende Landbouwonwikkelingsgebied en de Verwevingsgebieden dienen dan ook in één plan-MER te worden geïntegreerd (uiteindelijk).

3) In een Bestemmingsplan worden gebruik en functies van het gebied bestemd.

De keuze voor de soorten bestemming wordt gefundeerd in *Visies en Structuurplannen* (Epe). Hierin worden *Ambities en Waarden* verwoord die overheid en bewoners willen realiseren en in standhouden. Ook rapporten, nota's, kamerbrieven, wetenschappelijk onderzoek en maatschappelijke initiatieven/akties kunnen dragen hiertoe bij. In de Notitie nu worden een aantal van die documenten (gemeentelijk beleid) wel aangehaald doch het is onduidelijk hoe (of) deze zijn (door)verwerkt in de thema's en alternatieven. Verder blijven er een aantal bepalende documenten ongenoemd zoals Streekplan Gelderland; Streekplanherziening Herbegrenzing Ecologische Hoofdstructuur; Gebiedsplan Natuur en landschap Gelderland en vooral de Structuurvisie "de Voorlanden van de Stedendriehoek" (m.n. Koers voor beleid Landbouw)

4) Voor de toetsing van de milieugevolgen maakt het "bevoegd gezag" de keuze welke thema's (waarden) getoetst moeten worden. Een aantal thema's zijn dan verplicht (Besluit m.e.r.). Het "*detailniveau*" hoeft zich daar echter niet toe te beperken. Het bevoegd gezag kan daar *eigen thema's* aan toevoegen naargelang de totaalvisie op de inrichting van het gebied. Hoe concreter *doelstellingen, activiteiten, locaties* zijn verwoord hoe gevarieerder er in een plan-MER thema's, criteria en alternatieven kunnen worden opgesteld. Ook is er dan veel meer zicht op cumulatieve/synergetische effecten, korte, middellange en lange termijneffecten, als ook op de minder goed meetbare effecten als woonklimaat en landschapsbeleving. Ook is er dan meer onderscheid tussen het plan-MER en de vergunningsprocedure die nu bijna parallel lopen. Er wordt veel te veel alleen maar uitgegaan van de bestaande kaders van de wet Milieubeheer.

Het plan-MER is op al die punten visie-arm, te weinig onderscheidend -, veel te IV-gericht en bovenal te weinig concreet.

5) Het Thema van de *ruimtelijke-, landschappelijke- en natuurkwaliteit* komt alleen aan bod in relatie tot de verplichte voorttoets (Wav) en de Natuurbeschermingswet (EHS). Ambitie (zoals verwoord in de eigen documenten) gaat echter verder. De Gemeente ligt ingevouwen tussen de Natuurwaarden van de Veluwe en de IJssel, met daartussen verschillende ecologische verbindingzones en groen-blauwe verbindingen. Daaromheen ligt een verweving van cultuurgronden die belangrijk bijdragen aan de natuurwaarde van de EHZ zelf, inclusief de Natura 2000 gebieden. De ondergrens van de Wisselse Poort grenst ecologisch de noordpunt van het LOG! Niet enkel de noord-zuid

lopende watergangen, ook de west-oost lopende verbindingen zijn belangrijke ecologische verbindingszones met stapsteen-corridors erom heen. Op die door de landbouw in gebruik zijnde cultuurgrond maakt de Provincie op verschillende plekken dan ook Programmabeheer (pSAN en pSN mogelijk (realisering Natuurdoelen)). Het stimuleren van de niet-grondgebonden I.V. leidt zeker tot verdere achteruitgang van de biodiversiteit ook in het aangrenzende gebied., tenzij nadrukkelijk voorwaarden worden opgesteld aan omvang, afstand, emissie en inpassing. Dit effect dient daarom meegenomen te worden in de zelfde geest als de "nee-tenzij"-benadering van het robuuste deel van de Wisselse Poort. In dit verband is het ook ongelukkig om de Flora - en Faunawet pas op vergunningenniveau erbij te betrekken. Het is ook ten onrechte om geen (actuele) veldinventarisaties te houden. Deze dienen binnen een plan-MER opgenomen en uitgevoerd te worden.

Ook de zgn "directe ammoniakschade" dient in het plan-MER een plek te hebben op het moment dat er vanuit potentiële STER-locaties getoetst wordt. Overigens wordt het hoog tijd dan tegelijk de wet (1981) hierover te actualiseren!

6) Het maken van een Beeldkwaliteitsplan zou een goede impuls kunnen geven aan de zorg voor ruimtelijke kwaliteit. In drie van de vier Klankbordgroepen Landschapsontwikkelingsplan (LOP) van het afgelopen jaar was de "visueel-landschappelijke betekenis" (m.n. de uitstraling van de Weteringen) een centraal thema). De effecten van de schaalvergroting hierop dient derhalve meegenomen te worden in het plan-MER. Het stimuleert tegelijk om tot een integraal beeld te komen van het effect van I.V. op natuur, landschap en woon- en werkbeleving en hoe hierin wat betreft kwaliteit aan- en inpassingen gedaan kunnen worden (alternatievenontwikkeling). Voor het LOG is dit inmiddels al een geaccepteerd thema (op papier in ieder geval!)

7) Zoals reeds gezegd: Een aantal thema's ontbreken in de toetsing. Er wordt niet getoetst wat het stimuleren van de IV tot schaalgroottes van meer dan 200 NGE voor invloed heeft op maatschappelijke betekenis van landschap, c.q. gekoppeld aan de woon- en recreatieve beleving. Problematisch daarbij is dat in de Notitie nergens duidelijk wordt om hoeveel STER-locaties en andere uitbreiding het gaat.

De onvolledigheid van de thema's betreft m.n.

Gezondheidsrisico's, deze worden beperkt tot de luchtkwaliteit (stof)

Infectieziekten door micro-organismen (zoönosen) vormt geen toetsingscategorie. Na het NMP-4 rapport zou een duurzaamheidstoets (alle aspecten!) een zelfstandig thema moeten zijn in alle m.e.r.'s. Energiegebruik wordt weggelaten!

In het plan-MER ontbreekt ook onderzoek naar de *Cumulatie* van schadelijke emissies. Reducerend maatregelen wordt geheel afhankelijk gesteld van de heersende wettelijk maatregelen en komen dus pas aan bod bij een vergunningaanvraag. De emissiebeperkende mogelijkheden staan echter volop in discussie: De technische en economische mogelijkheden blijven achter bij de schaalvergrotingsambitie. Dit heeft er o.a. al toe geleid dat de handhaving van de streefdata in de AMvB Huisvesting en de WAV (opnieuw) ter discussie staan. Gevoegd bij dat de ammoniakdruk maar niet minder wordt is er alle reden om de omgevingsbelasting in het plan-MER mee te nemen.

Bij de *fijnstof-emissie* is bekend dat de PM 2.5 zeer schadelijk is, zowel intern als extern. Toch hoeft er vanuit de wetgeving alleen PM 10 gemeten te worden en gaat de (onzichtbare) cumulatie ook hier gewoon door. De gevaren worden alom erkend doch de sector en de overheid "vertrouwen" op de innovatiekracht van de sector.

8) De zogenoemde alternatieven zijn enkel drie keuzemogelijkheden in omvang en geheel gebaseerd op de vraagbehoefte van de IV. Zonder deze vraagbehoefte duidelijk te omschrijven! Voor het Verwevingsgebied (de Voorlanden!) is nu juist het zoeken naar een harmonie tussen wonen, werken, recreëren en daarbij passende landbouw het uitgangspunt van de Reconstructie. Dat komt in het plan-MER, c.q. in de alternatieven en de toetsingscriteria echter niet tot uitdrukking.

Juist hier lagen de kansen om alternatieven (beter te noemen *scenario's*) te formuleren die betrekking hebben op een alle aspecten omvattende inrichting van het gebied .

9) Bij de *toetsingscriteria* in het plan-MER wordt onderscheid gemaakt tussen "aspecten" (= (sub)thema's), "effecten op" en "criteria". Aan "criteria" horen "normeringen" verbonden te zijn. Behalve bij enkele subthema's waar dit duidelijk gekoppeld is aan drempelwaarden en normen uit de wetgeving is de normering echter vaag tot afwezig. Vooral bij de minder "harde" thema's (bv. infrastructuur, ganzenbescherming, landschapsbeleving, woonklimaat) is dan onduidelijk hoe en waaraan de effecten genormeerd worden. Bij andere thema's wordt er eerst gewacht op de bevindingen of mede aan andere instanties overgelaten(water,bodem). Dit is zorgelijk omdat het rapport gebruikt dient te worden om het ontwerp-bestemmingsplan bij te stellen. Waar zijn dan de besluiten en overwegingen op gebaseerd ? Waarop berusten dan de latere evaluaties? Ook de koppeling aan "mitigerende maatregelen" maakt de besluitvorming nog onduidelijker.

C) Aan het plan-MER dient minimaal toegevoegd te worden: Concluderend.

a) Gezondheidsrisico's , anders dan de wettelijk aangegeven luchtkwaliteitseisen. Er is veel te doen over het onderbelicht zijn van de risico's van kleine stofdeeltjes(o.a PM2,5) en over de onzekerheden betreffende de overdracht van dierziekten op de mens (zoönosen) en het ontstaan van antibioticumresistentie (Rapport RIVM feb 2008 ; GGD Brabant-Zeeland ; de motie Jacobi/Koopmans).

Dit alles rechtvaardigt dat er een gezondheidscheck wordt opgenomen in het plan-MER

b) Elke vorm van cumulatie (achtergrondbelasting, opstapeling) in het gebied als gevolg van de intensivering . Dit betreft ammoniak , geur, fijnstof en andere emissies dan wel effecten op het milieu zoals verkeer (netwerk STER-LOG) , geluid en licht. Een specifieke vorm van cumulatie is externe "saldering" (milieuwinst in het ene gebied (extensivering, verweving zonder) rechtvaardigt (?) verlies aan milieuwinst elders , hetgeen leidt tot een verslechtering van het woonklimaat. Ten onrechte laat de Notitie dit buiten beschouwing (Pag 19)

c) Bij het thema "landschap" (pag.18) wordt bij de toetsingscriteria een nietszeggend (toetsings) onderscheid gemaakt tussen "verandering in landschapsstructuur, -typen en -elementen". In relatie tot welke inrichtingsambitie kan dit getoetst worden?

In dit verband kan de MER de opstart geven tot de beschrijving van een "beeldkwaliteitsplan"! Welke landschappelijke uitstraling wil men na streven ?

Een Beeldkwaliteitsplan kan als *hefboom* werken naar andere thema's !

d) Landschapstypen genereren veelal ook bijzondere natuur bv. kwelgebieden. Terecht stelt de Notitie dat buiten de Natura 2000-begrenzing (de verwevingsgronden) ook kwaliteitsafname van flora en fauna plaatsvindt (pag. 19). Hierop kan echter niet de Natuurbeschermingswet worden toegepast maar er geldt wel "zorgplicht". Het is daarom onterecht dat de Flora en Faunawet in het plan-MER buiten beschouwing wordt gelaten en pas wordt toegepast als de exacte ingrepen reeds zijn vastgesteld (pag 19) Evenmin valt te verdedigen dat er geen nieuwe veldinventarisaties worden uitgevoerd

e) De effecten op ganzen en weidevogels staan veel te summier aangegeven: De Notitie stelt dat er in de effectstudie hiermee rekening zal worden gehouden"(pag.19). Ook hier : Welke effecten (bv. verdwijnen van open ruimte) op welk gedrag (bv. broedgedrag) en in welke context = scenario (bv. spreiding, concentratie) ? In het aangrenzende noordelijke deel van het LOG (Verwevingsgebied) is de weidevogelstand drastische teruggelopen!

f) In par. 4.3.4 wordt enerzijds het belang van de waterdoelstellingen aangegeven (HEN en SED-wateren) doch blijft onduidelijk wat er nu binnen de plan-MER getoetst wordt. Wat is

een “kwalitatieve” beschrijving van het risico van uitstoot van vervuilende stoffen op het grondwater en oppervlaktewater ? De toevoeging dat de te toetsen effecten in overleg met het Waterschap worden bepaald is daarbij weinig informatief. Waarom staat het niet in het plan-MER?

g) Een belangrijk, geheel afwezig, thema is “duurzaamheid”. Dus wat de effecten zijn in het kader van het streven naar een “duurzame leefomgeving” voor alle bewoners in het gebied. De Nota Ruimte met daarop vervolgens o.a. de Agenda Vitaal Platteland stellen in dat verband een basiskwaliteit als ondergrens voor alle ruimtelijke plannen .

Genoemd worden:

a) Landschappelijke en ruimtelijke kwaliteit dient nagestreefd te worden inzake “gebruikswaarden”(wonen, verplaatsen, werken, ontspannen) ; inzake “belevingswaarden” (schoonheid, leesbaarheid, menselijke maat, identiteit) ; en inzake “toekomstwaarden” (duurzaamheid, biodiversiteit, aanpasbaarheid en flexibiliteit)

b) Basiskwaliteit en duurzaamheid worden voorts gedragen door gezondheid, veiligheid, stankreductie, soortenbescherming en natuurbeleving.

Tussen dit alles dient een goede balans te worden gevonden in het totstandkomen en eindresultaat van het Bestemmingsplan

In het plan-MER dient getoetst te worden welke effecten (negatieve,positieve) vestigingsscenario’s (uitbreiding,hervestiging,concentratie) van de IV uitoefenen op het streven naar een dergelijke duurzame leefomgeving.

Ook de huisvesting en behandeling van dieren kan hierbij worden betrokken.

D) Enkele opmerkingen vanuit citaten uit het plan-MER

Uit de Notitie 1

Het plan-MER Verwevingsgebied richt zich specifiek op de milieukundige beoordeling van mogelijke alternatieven voor de mate van ontwikkeling van de Int. Veeh. in Verwevingsgebieden met en zonder Ster (Pag.5) .

Verderop staat: Het plan-MER zal straks alleen betrekking hebben op de percelen waar destijds verbale goedkeuring aan is onthouden t.w. uitbreidingsaanvragen > 1 ha (pag. 7). Zoals al ...is aangegeven zal het MER zich richten op de veranderingen die betrekking hebben op de intensieve veehouderijen (pag 7 / voetnoot 5)

Opmerkingen

In het ontwerpbestemmingsplan waarop de “correctieve voorziening” betrekking heeft zijn de betreffende delen gearceerd. In het plan-MER ontbreekt een duidelijke verbandlegging van deze “bestaande planbeschrijvingen” met een “beschrijving van de bestaande toestand” , in relatie tot de te “verwachten ontwikkelingen” en “gevolgen” (Wet Milieubeheer art 7.10 lid 1 c t.m g) . Het begrip “Intensieve Veehouderij” (evenals het begrip “Verweving met /zonder STER) ontbreken nog in het te “corrigeren” bestemmingsplan. Ze dienen derhalve alsnog ingepast te worden. Dat is dermate ingrijpend dat er alle reden is om niet meer van een correctieve herziening te spreken maar van een geheel nieuwe planopstelling .Art 30 van de oude WRO waarnaar verwezen wordt i.v.m. de correctieve herziening spreekt ook trouwens alleen over het indienen van “een nieuw plan” na afkeuring. Waarop berust de “correctieve”afpraak?

Voor het in te passen Verwevingsgebied maakt de Notitie onderscheid in wijzigingsmogelijkheden w.b. de omvang, resp. van 1 ha tot maximaal 2 ha.(pag.24). Het Rpl. zelf (par 6.3.2.) geeft voor het Verwevingsgebied de volgende mogelijke beperkingen en uitbreidingsmogelijkheden:

1) Uitbreiding > 1 ha uitgesloten, tenzij wettelijke eisen dierenwelzijn en/of veterinaire gezondheid dit noodzakelijk maken. 2) Uitbreiding tot 1,5 ha, mits de locatie voldoet aan de criteria voor ontwikkelingslocaties I.V (Rpl. pag 299). 3) Uitbreiding tot > 1,5 ha, ook nog mogelijk, echter afhankelijk van de feitelijke ruimtelijke en milieutechnische situatie (ter beoordeling van de Gemeente!) , met voorwaardelijke ruimtereservering voor landschappelijke inpassing. Verder is “concentratie” mogelijk (Vgl. de Notitie pag. 8).

Uit de Notitie wordt niet duidelijk waarom de omvanggrens bij 2 ha wordt gelegd. Eveneens is onduidelijk hoe de voorwaarde uit het Rpl. van de landschappelijke inpassing (>1.5 ha) wordt ingevuld. Maar ook een bouwomvang van 1 ha (en dan op meerdere locaties in een relatief klein gebied) is een aanslag op natuur, landschap en woonbeleving. De Notitie vermeldt niets over hoe dit dreigende verlies aan kwaliteit gecompenseerd wordt. Ook zijn hieraan geen "alternatieven" gewijd.

Uit de notitie 2

De beleidsruimte bij het opstellen van bestemmingsplannen wordt door wet- en regelgeving en beleidsregels begrensd. In dit hoofdstuk worden de belangrijkste kaders, die van belang zijn voor de intensieve veehouderijactiviteiten in het bestemmingsplan Buitengebied Epe, aangegeven (pag 10)

In het in de Notitie genoemde "Rapport Toekomstvisie Epe 2010" (20 maart 2003) is de centrale visie (H. 5) alsmede ook het belangrijkste streefbeeld (H. 6) voortbouwen op kwaliteit. Als uitgangspunt daarbij wordt uitgegaan van een beperkte ontwikkeling d.i. bestaande niveau handhaven en/of kwaliteit te verbeteren (H.5). In het "Structuurplan Epe" (jan 2007) wordt de reconstructieopgave (Rpl) als een grote bedreiging gezien en stelt het plan dat wanneer m.n. het LOG toch wordt afgedwongen de (negatieve)ruimtelijke invloed tot een minimum dient te worden beperkt en wordt de voorwaarde gesteld dat de ontwikkelingen ingepast moeten worden in het broeklandschap met boscoullissen (pag.40). De Notitie vermeldt deze beleidsstukken wel (pag 15) doch worden in de varianten en plan-MER-toetsingscriteria (H. 5 en 4) niet gespecificeerd e/of aan duidelijke normen gekoppeld. Ook wordt er niet een direct verband gelegd met de inhoud van het te corrigeren plan die veranderd dienen te worden dan wel in een totaal ander verband te worden gesteld.

Zo treedt er een stuk erosie op tussen visie en (te herziene) uitvoering.

De Notitie (pag 5) acht de te ontwikkelen STERlocaties m.e.r.-plichtig op grond van de drempelwaarden uit Besluit m.e.r., 2006. (overigens lijkt het of de Notitie de categorieën C en D. heeft verwisseld). Dat betekent dat er uitgegaan wordt van (nieuwe) bestemmingsmogelijkheden voor bedrijven van > 2200 varkensplaatsen etc. (vgl. ook de laatste alinea over 125 NGE in de Notitie pag 8) en wel in principe op alle plaatsen in het Verwevingsgebied waar de Gemeente de inrichting van Sterlocaties toelaatbaar acht, in principe zelfs in de Verwevingsgebieden zonder Sterlocaties.

Dit is een even grote dreiging als het Structuurplan constateert voor het LOG.

Op grond hiervan dient een plan-MER Verwevingsgebied dan ook betrekking te hebben op het hele gebied, op alle potentiële locaties en op alle toelaatbare mogelijke activiteiten vanuit het Reconstructieplan in het gebied, en dus op alle ontwikkelingen in het gebied (vgl. ook "Besluit m.e.r.", de C-categorie 9, die de plan-MER plicht eveneens stelt voor grote (her)inrichtingsopgaven).

Uit de Notitie 3

Het kader van de te toetsen "alternatieven" (Notitie H.5) vormt het bestemmingsplan waarin alle ruimtelijke aspecten worden vastgelegd en daarom zullen deze alternatieven enkel ruimtelijk van elkaar verschillen.

En voorts: *In het bestemmingsplan wordt gevarieerd met de ruimtelijke voorwaarden. Vanuit dit punt is gekeken naar de belangen van de Gemeente Epe en zijn alternatieven 'getrechterd' tot realistische mogelijkheden in het Verw.geb. Hierbij is allereerst de milieugebruiksruimte van de aanwezige IV geanalyseerd. In deze aanwezige milieugebruiksruimte is gekeken naar de behoefte van de IV... .. (Notitie pag 24)*

Opmerkingen

"Ruimtelijk" is binnen de 3 alternatieven gereduceerd tot de parameter "omvang". En bij de inrichtingskeuzen staat de behoefte van de I.V. centraal. Deze ruimtelijke keuzen volgen de voorwaarden in het Rpl. De nadere keuze daarbinnen betreft alleen de 2 ha bouwlocatie STER. Een goede verdere ruimtelijke onderbouwing (Wro) hiervan ontbreekt echter.

Allereerst ontbreekt hier vanuit het Reconstructieplan zelf het uitgangspunt "ruimtelijke kwaliteit" (Rpl pag.56- 57, 65) . Hier had aangesloten kunnen worden bij de inhoud van art 3 en 7 in het ontwerp Bestemmingsplan alsmede bij de genoemde visie uit de Toekomstvisie Epe. Ook had verdere onderbouwing kunnen plaatsvinden vanuit actuele nota's en Kamerbrieven . Zoals de Brief LNV jan 2008 over de toekomstvisie van de veehouderij. En/of te rade gaan bij Rapporten aan de Kamer over de effecten natuur, milieu, volksgezondheid , dierenwelzijn, duurzaamheidsaspecten en de invloed van schaalvergroting hierop (12 feb 2008). Alterra verwacht dat tot 2025 het aantal grote stallen (> 300 NGE d.i > 6000 varkens, > 130.000 hennen, > 180.000 mesthoenders) gegroeid zal zijn tot meer dan 1250 !) Ook in Epe/Vaassen/Apeldoorn zal veel productieruimte door beëindiging beschikbaar komen. (Toekomstvisie Epe : H.3.1) . Of vanuit elders opgekocht worden (opheffing compartimentering). Een poging tot taxatie hiervan bv. onder par. 3.3. of 3.4 in de Notitie ontbreekt (pag.15) . Daardoor is ook onduidelijk welk beleid(verdeling?) nagestreefd wordt

De te toetsen alternatieven voldoen hiermee niet aan het uitgangspunt uit de genoemde Toekomstvisie t.w. een "evenwichtige ruimtelijke ontwikkeling van de verschillende functies" (H.6) (Zie ook de opmerking en onder Notitie 4).

Hierdoor ontbreekt er ook een "referentiepunt" dat de totale ontwikkelingsopgave weergeeft , er mee vergeleken kan worden en van waaruit navenante toetsingscriteria kunnen worden geformuleerd ter beoordeling van de alternatieven.

Wat die alternatieven verder betreft:

In lijn met het voorgaande was het o.i. beter geweest om alternatieven te formuleren in termen van *groeiscenario's* voor alle gebieden in de Gemeente waarin I.V. planologisch mogelijk wordt gemaakt. Ook de spannings-effecten dienen daarin verwerkt te worden zoals de tegenstellingen IV.-Grondgebonden / burgers-agrariers / interne-externe verplaatsing / stoppen-doorgaan , blijven wonen-verhuizen e.d. Uitgaande van de "autonome ontwikkeling" kunnen dan de milieueffecten van de te kiezen thema's beoordeeld worden van ontwikkelingsscenario's . Bv. bij een scenario van 10% groei , c.q. 0%, c.q. ?? % Voor het plan-MER kunnen vervolgens navenante alternatieven onderzocht worden bv. 1) Maximale spreiding toekennen in het hele buitengebied inclusief het LOG. ,onder nader te formuleren voorwaarden 2) Concentratiescenario's in een bepaalde verhouding tussen LOG en STER en VERWEVING. 3) Een maximaal toelatingsbeleid of ... Aansluitend zijn dan nog scenario's te formuleren naar gelang het accent op de economie dan wel op de ecologie . Ook kan er een Meest Milieuvriendelijk Ontwikkelingsscenario geformuleerd worden .

Referentiepunt daarbij zou dan kunnen zijn de "getaxeerde autonome ontwikkeling" waarin alle bedrijven voldoen aan de AMvB-Huisvesting 2010 (of 2013) of.....

JtW26mrt09

VRM-Inspectie
Ministerie van Volkshuisvesting,
Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer

> Retouradres Postbus 136 6800 AC Arnhem

College van Burgemeester en Wethouders van
de gemeente Epe
Postbus 600
8160 AP Epe

VRM-Inspectie
Directie Uitvoering
Regioafdeling Oost
Pels Rijkensstraat 1
Postbus 136
6800 AC Arnhem
www.vrm.nl

Contactpersoon

T 026-3528400
F 026-3528455
vrm-ruimtelijkeplannen
@minvrm.nl

Datum 13 maart 2009
Betreft Advies bestemmingsplan "Buitengebied, 8ste partiële herziening/Notitie
Reikwijdte en Detailniveau plan-MER"

Kenmerk
20090011084/Jbr/Ddo

Uw kenmerk
nr. 2009-03575

Kopie aan
Gedeputeerde Staten van
de provincie Gelderland
Postbus 9090
6800 XG Arnhem

Geacht college,

Op uw verzoek om advies ex artikel 3.1.1 van het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) over het bestemmingsplan "Buitengebied, 8ste partiële herziening/Notitie Reikwijdte en Detailniveau plan-MER", ontvangen op 26 februari 2009, bericht ik u het volgende.

Het Kabinet heeft op basis van de sturingsfilosofie van de Nota Ruimte en de Wet ruimtelijke ordening (Wro) aangegeven het wenselijk te vinden dat de regionale rijksdiensten zoveel mogelijk samenwerken. Besloten is dat de directeur/inspecteur van de VRM-Inspectie regio Oost de reactie op voorontwerpbestemmingsplannen en voorontwerpprojectbesluiten van alle belanghebbende regionale rijksdiensten zal coördineren en zoveel mogelijk in één rijksreactie zal verwoorden.

De bovengenoemde notitie geeft aanleiding tot het maken van de volgende opmerkingen. De onderwerpen waarop het plan is beoordeeld zijn onder meer gebaseerd op de nationale belangen zoals verwoord in de Realisatieparagraaf Realisatie Nationaal Ruimtelijk Beleid (TK 2007-2008, 31500 nr. 1).

Borging van milieukwaliteit

Uit de notitie blijkt dat voor ammoniak kwalitatief wordt bepaald of een toe- of afname van de ammoniakdepositie plaats zal vinden. Ik ben van mening dat ook de kwantitatieve benadering (toe- of afname) in beeld gebracht dient te worden. Ik verzoek u hieraan aandacht te besteden.

2009-06192

Bundeling van verstedelijking en economische activiteiten

Ik verzoek u bij de beleidsvoorbereiding de brief te betrekken van de ministers van VROM en LNV van 20 december 2007. Deze brief vraagt aandacht voor de gevolgen van de schaalvergroting in de landbouw voor ruimte, logistiek, inpassing in het landschap en duurzaamheid. In de brief wordt bij de bouw van megastallen gewezen op voldoende beschikbaarheid ruimte, aan een goede infrastructurele ontsluiting en de mogelijkheden voor innovatie, ketenintegratie en samenwerking tussen bedrijven. Expliciet vraag ik uw aandacht bij megastallen voor meerlagige stallen, de landschappelijke inpassing en de architectonische vormgeving.

Ik vertrouw erop dat u de opmerkingen op een adequate wijze zal verwerken in de beleidsvoorbereiding van de "8ste partiële herziening" van het bestemmingsplan "Buitengebied".

Hoogachtend,
de directeur/inspecteur,

mr. R.J.M. van den Bogert

VROM-Inspectie
Directie Uitvoering
Regioafdeling Oost

Datum
13 maart 2009

Kenmerk
20090011084/Jbr/Ddo

ASCOA L. CO.

* RN 811898

NEDERLAND

2

Bijlage 4

Passende beoordeling

Passende beoordeling voor achtste partiële herziening Bestemmingsplan Buitengebied Epe

Toetsing van het bestemmingsplan aan wet- en regelgeving voor natuur van
de 8^e partiële herziening bestemmingsplan Buitengebied Epe 2005.

Definitief

Gemeente Epe

Grontmij Nederland B.V.
Zwolle, 9 juni 2009

Verantwoording

Titel : Passende beoordeling voor achtste partiële herziening Bestemmingsplan Buitengebied Epe

Subtitel : Toetsing van het bestemmingsplan aan wet- en regelgeving voor natuur

Projectnummer : 262099

Referentienummer : 11/99047513

Revisie : 0

Datum : 9 juni 2009

Auteur(s) : drs. H.G.A. Reimerink

E-mail adres : herman.reimerink@grontmij.nl

Gecontroleerd door : drs. G.G.J. van Adrichem

Paraaf gecontroleerd :
i.o.

Goedgekeurd door : drs. ing. P. van den Hengel

Paraaf goedgekeurd :

Contact : Noordzeelaan 50
8017 JW Zwolle
Postbus 1364
8001 BJ Zwolle
T +31 38 499 16 00
F +31 38 422 76 97
oost@grontmij.nl
www.grontmij.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	4
1.1	Aanleiding en doel	4
1.2	Natura 2000 en Natuurbeschermingswet	4
1.3	Passende beoordeling	4
1.4	Toetsingskader ammoniak.....	5
2	Beschrijving plangebied plus voorgenomen- en autonome ontwikkeling	7
2.1	Plangebied	7
2.2	Huidige situatie	8
2.3	Voorgenomen ontwikkelingen.....	13
2.4	Autonome ontwikkeling	13
2.5	Alternatieven	15
3	Toetsingskader beleid en wetgeving	17
3.1	Inleiding.....	17
3.2	Natuurbeschermingswet	17
3.3	Streekplan	21
3.4	Flora- en faunawet	22
4	Ecologische waarden en instandhoudingsdoelen Natura 2000.....	24
4.1	Inleiding.....	24
4.2	Natura 2000-gebied Uiterwaarden IJssel	24
4.3	Natura 2000-gebied Veluwe	25
4.4	Natuurmonument Buitenplaats Vosbergen.....	30
4.5	Streekplan	32
5	Methodiek effectbeoordeling.....	35
5.1	Inleiding.....	35
5.2	Abiotische factoren	35
6	Effectbeoordeling	44
6.1	Agrarische bedrijven	44
7	Conclusies.....	48
8	Literatuurlijst.....	49
Bijlage 1	Tabel met overzicht bestemmingsplanonderdelen met effectbeoordeling	
Bijlage 2	Intensieve Veehouderij en bouwblokken in verwevingsgebied	
Bijlage 3	Verspreiding Zwarte Specht en Wespendif en Draaihal en Nachtzwaluw en Roodborst tapuit (bron: site van Vogelbescherming en Sovon Nederland)	

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

De aanleiding voor de Passende beoordeling als onderdeel van een plan-MER is de achtste partiële herziening van het bestemmingsplan 'Buitengebied 2005' van de gemeente Epe. Deze gedeeltelijke herziening is een planologische doorvertaling van het Reconstructieplan Veluwe (2005). Dit was nodig omdat de provincie begin 2006 delen van dit bestemmingsplan Buitengebied Epe, 2005 niet heeft goedgekeurd¹. Zo is wijze waarop de omschakeling van grondgebonden - naar intensieve veehouderij in het plan was opgenomen niet goedgekeurd. De gemeente Epe is voornemens een correctieve herziening van het bestemmingsplan Buitengebied Epe door te voeren met betrekking tot uitbreidingsmogelijkheden voor de intensieve veehouderij in het verwevingsgebied voor bedrijven groter dan 1 hectare. Dit verwevingsgebied bestaat uit een deel met sterlocaties en een deel zonder sterlocaties (figuur 2.1).

Dit bestemmingsplan is MER-plichtig² en vanwege de nabijheid van Natura 2000-gebieden is tevens een ecologische beoordeling (passende beoordeling) nodig voor activiteiten waar 'significante effecten op de instandhoudingsdoelen van Natura 2000-gebieden niet zijn uit te sluiten'.

Dit bestemmingsplan gaat **niet** over de ontwikkelingen in de LOG Beemte-Vaassen. Daar wordt een apart intergemeentelijk bestemmingsplan voor gemaakt. De bestemmingsplanonderdelen welke getoetst worden, zijn uitsluitend agrarische ontwikkelingsmogelijkheden zoals die vanuit reconstructieplan nu in het bestemmingsplan worden geregeld. Het meest dominante effect voor natuur dat op kan treden is de toename van emissie en depositie van ammoniak. Het accent van deze Passende beoordeling ligt daarom bij ammoniakdepositie.

1.2 Natura 2000 en Natuurbeschermingswet

In en nabij het plangebied van de gemeente Epe heeft Nederland de gebieden 'Veluwe' en 'de uiterwaarden van de IJssel' aangewezen als Natura 2000-gebieden. Tevens ligt in de gemeente Heerde het beschermde natuurgebied Vosbergen. Dit gebied is op 16 december 1985 aangewezen als Beschermd Natuurmonument.

Op 1 oktober 2005 is de nieuwe Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden en deze heeft als doel het beschermen en in stand houden van bijzondere gebieden (Natura 2000-gebieden en Beschermd Natuurmonumenten) in Nederland. De gemeente Epe heeft Grontmij Nederland B.V. gevraagd een passende beoordeling uit te voeren. Deze beoordeling betreft het onderzoeken van de effecten van bestemmingsplanonderdelen op de instandhoudingsdoelen van de Natura 2000-gebieden Veluwe en uiterwaarden IJssel en het Beschermd Natuurmonument Vosbergen.

1.3 Passende beoordeling

De Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn verplichten de lidstaten Natura 2000-gebieden aan te wijzen, waarin het behoud en herstel van de biodiversiteit, centraal moeten staan.

¹ GS hebben bij besluit van 14 februari 2006 goedkeuring onthouden aan diverse onderdelen van het bestemmingsplan omdat de reconstructiedoelen niet goed waren opgenomen in het bestemmingsplan. Door de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State d.d. 16 januari 2008 is dit bestemmingsplan buitengebied onherroepelijk geworden.

² Betreft Plan-MER volgens gewijzigd Besluit m.e.r. 1994 (2008). Drempelwaarden staan vermeld in bijlage C en D.

Een passende beoordeling op grond van de Europese Habitatrichtlijn is noodzakelijk, indien significante effecten op de instandhoudingsdoelen van Natura 2000-gebieden niet zijn uit te sluiten.

Maar wat is precies een Passende beoordeling en kan die nu op dit moment in het kader van een bestemmingsplan buitengebied wel opgesteld worden? Onlangs heeft de Commissie MER via een soort handreiking aangegeven hoe omgegaan moet worden bij het toetsen van effecten van ammoniakdepositie bij MER-plannen. De samenvatting hiervan is opgenomen als Bijlage I. Bij een beoordeling van effecten bij Natura 2000 is vaak sprake van twee typen beoordelingen.

- Een beoordeling in het kader van plan-MER bestemmingsplan, waarin met name getoetst moet worden of het bestemmingsplan ontwikkeling toestaat die nadelige effecten *kunnen* hebben. Of de negatieve effecten ook optreden is lang niet altijd zeker. Het kan zijn dat de ontwikkeling niet op gang komt of dusdanig is dat negatieve effecten op het moment van realisatie niet optreden (door maatregelen aan de bron bijvoorbeeld).
- Een beoordeling in het kader van de vergunningverlening van de Natuurbeschermingswet die uitgevoerd moet worden op het moment dat een ontwikkeling uitgevoerd gaat worden. Immers dan moet volgens de Natuurbeschermingswet feitelijk vastgesteld worden of significante negatieve effecten zich ook daadwerkelijk voordoen. Als dit het geval is dan is een Passende beoordeling en mogelijk een ADC-toets (Alternatieven, Dwingende redenen van openbaar belang en Compensatie) aan de orde. Zijn er geen effecten, dan is ook geen Nb-wet vergunning nodig. Zijn er wel effecten maar geen blijvende effecten, dan is wel een vergunning nodig. Bij de vergunningaanvraag wordt aangegeven welke extra maatregelen (bijvoorbeeld mitigeren of salderen) getroffen worden om effecten zo beperkt mogelijk te laten zijn.

In dit rapport wordt een passende beoordeling uitgevoerd in het kader van de procedure 'plan-MER-bestemmingsplan'. Dit betekent dat deze beoordeling globaler is dan een beoordeling in het kader de Nb-wetvergunning, omdat in het plan de concrete uitwerking ontbreekt. Anders gezegd, de beoordeling is 'passend' bij het niveau van de plan-MER voor een bestemmingsplan.

1.4 Toetsingskader ammoniak

Momenteel ontbreekt het toetsingskader voor ammoniak bij provincies die bevoegd gezag zijn in het kader van de Natuurbeschermingswet en de Ecologische Hoofdstructuur. Een eerder kader is vanwege een uitspraak van de Raad van State niet meer toepasbaar. Provincies en partners overleggen momenteel intensief om afspraken te maken over groei van bedrijven en salderen op een wijze dat voldaan kan worden aan Europese wetgeving en de doelen van nationaal milieu- en natuurbeleid worden bereikt. De provincie Gelderland hanteert voorlopig de beleidslijn dat bij individuele bedrijfsuitbreidingen wél onder bepaalde voorwaarden een Natuurbeschermingswetvergunning door de provincie kan worden verleend.

De provincie Gelderland is van oordeel dat ontwikkelingen in de landbouw bij autonome ontwikkeling dusdanig zijn dat er afname van depositie op zal treden. Vooral de toepassing van de AMvB huisvesting zal flink effectief zijn in de Gelderse situatie en bijdragen aan deze afname. Deze technische maatregelen ter beperking van NH₃-emissie zijn goed mogelijk bij intensieve veehouderij.

Bij de open stallen van melkveehouderijen zijn technische maatregelen veel minder goed mogelijk. De provincie baseert deze afname bij autonome ontwikkeling op trend- en ontwikkelingstudies van het LEI over de ontwikkelingen in de landbouw. Een studie³ uit 2006 van Oosterkamp e.a. geeft al aan dat door technische ontwikkelingen niet ammoniak maar veel meer mest (vanwege het mestbeleid en de Europese richtlijnen nitraatrichtlijn en kaderrichtlijn water) de grenzen aan landbouwontwikkelingen zullen geven.

³ Oosterkamp, E.B., M.G.A. van Leeuwen, C.J.A.M. de Bont, J.H. Wisman en J.W. Kuhlman, 2006: Agrocluster Oost in beeld; Een onderzoek naar het belang van en de perspectieven voor het agrocluster in Gelderland en Overijssel: Lei rapport 30602, Den Haag

In Gelderland heeft een sterke afname (meer dan 50%!) van het aantal varkensbedrijven de afgelopen 10 jaar plaats gevonden. Hierbij is het aandeel grote bedrijven toegenomen; er is dus sprake van schaalvergroting.

Verder is landelijk de ammoniakemissie uit de landbouw in de periode 1997-2007 gedaald tot een niveau van 115-120 miljoen kg (een daling van 35%). De EU-doelstelling voor Nederland van 114 miljoen kg in 2010 is daarmee bijna bereikt.

De trendontwikkeling die het LEI aangeeft is de reden dat de provincie toch mogelijkheden ziet voor ontwikkeling van de landbouw onder een aantal stringente voorwaarden. Als bedrijven willen uitbreiden moet duidelijk zijn dat:

- de emissie op het Natura 2000-gebied niet toeneemt;
- de depositie veroorzaakt door het bedrijf maximaal 0,5% is van de kritische depositiewaarden van de aangewezen Natura 2000 habitattypen in het invloedsgebied;
- bij groei van een bedrijf, middels de overname van een ander bedrijf, via saldering maximaal 50% van de ammoniakdepositie van het overgenomen bedrijf wordt meegenomen zodat feitelijke stappen⁴ worden gezet om de totale depositie van stikstof omlaag te brengen.

Momenteel vindt overleg en afstemming tussen de reconstructieprovincies plaats om de toetsingskaders ammoniak onderling consistent (maar met maatwerk voor elke provincie) te ontwikkelen en af te stemmen.

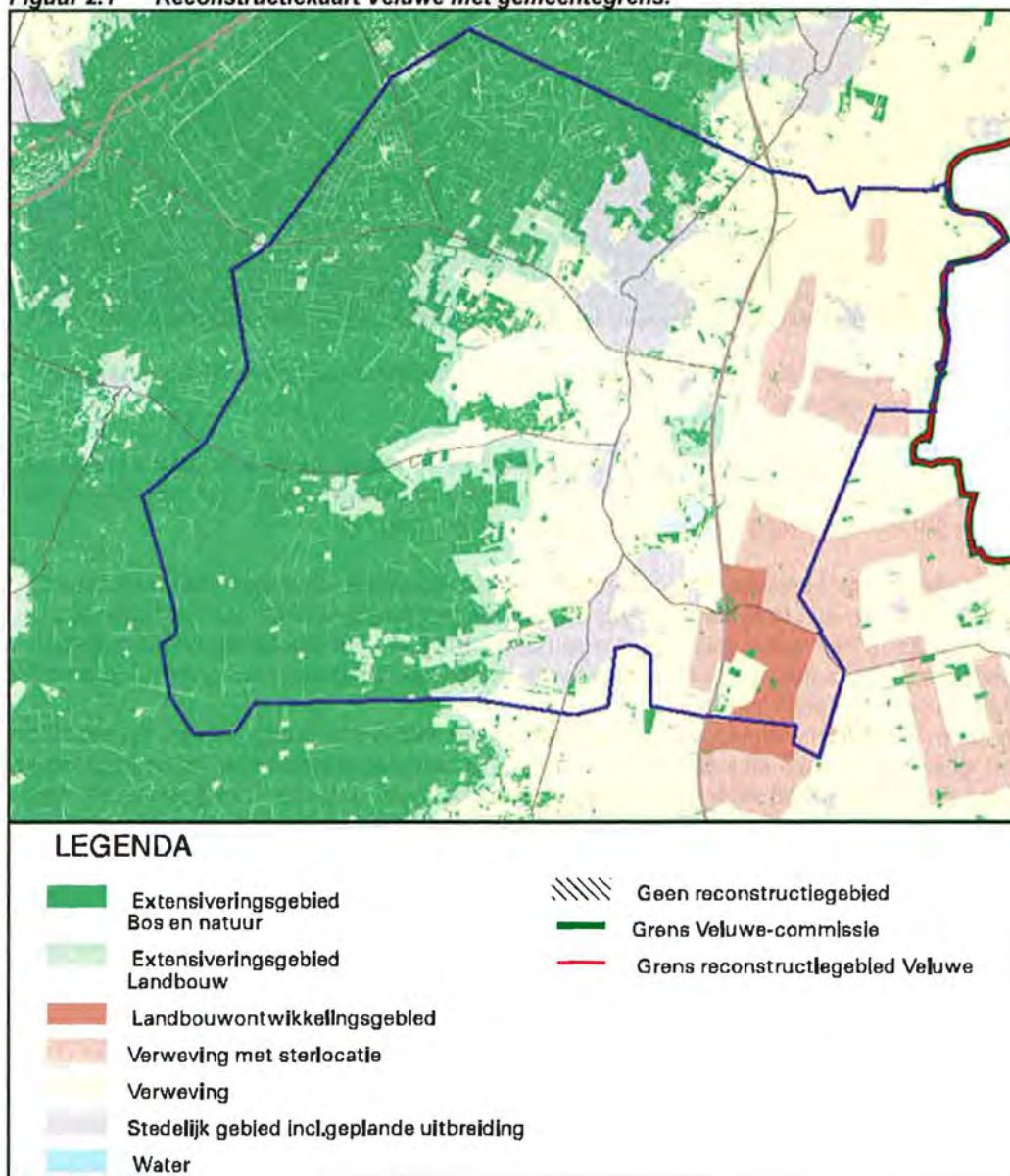
⁴ Op dit moment is nog niet bekend met welke stappen de vermindering van depositie in de provincie Gelderland zal plaats vinden. Tijdstip en hoogte van uiteindelijk toegestane depositie zijn nog onbekend.

2 Beschrijving plangebied plus voorgenomen- en autonome ontwikkeling

2.1 Plangebied

De grens van de gemeente (buitenste bestemmingsplangrenzen) staat weergegeven in de onderstaande figuur 2.1. De bebouwde kernen binnen de begrenzing behoren niet bij het bestemmingsplan. Ook het LOG Beemte-Vaassen maakt geen deel uit van het bestemmingsplan.

Figuur 2.1 Reconstructiekaart Veluwe met gemeentegrens.

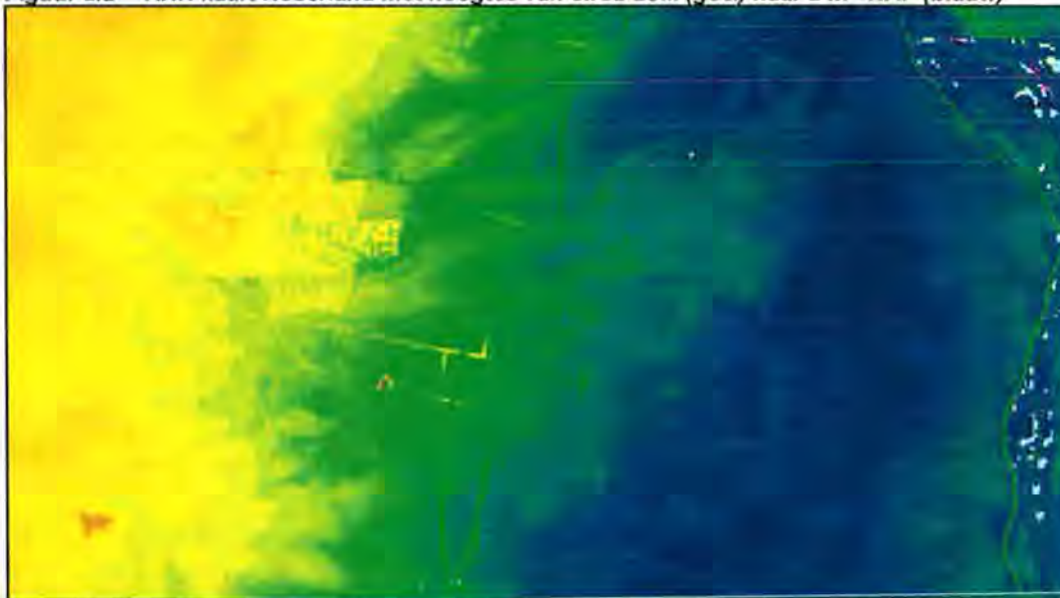

2.2 Huidige situatie

De gemeente Epe ligt aan de oostflank van de Veluwe en loopt bij Oene door tot aan de IJssel. Het landschap gaat van de hoge, droge beboste stuwwal van de Veluwe (zo'n 20m +NAP) over naar het lager gelegen, nat rivierengebied van de IJssel op circa 2m +NAP.

De overgang van oost naar west vormt een gradiënt die is gekenmerkt door de volgende aspecten: hoog-laag, droog-nat, besloten-open, voedselarm-voedselrijk. De Algemene Hoogtekaart Nederland (figuur 2.2) geeft een mooi beeld van de west-oost gradiënt.

Figuur 2.2 AHN kaart Nederland met hoogtes van circa 20m (geel) naar 2 m +NAP (blauw)

De diverse landschapstypen zijn verbonden met deze gradiënt en het eeuwenlange daaraan gerelateerde grondgebruik.

Dwars op deze natuurlijke gradiënt Veluwe-IJssel ligt de zone met sterke menselijke invloeden. Het is de landschapslaag met infrastructuur (dorpenweg Apeldoorn-Zwolle, het Apeldoorns kanaal, de A 50) en bebouwing van Epe, Vaasen en andere dorpen.

Voor een uitgebreide beschrijving van natuur en landschap wordt verwezen naar het bestemmingsplan 2005⁵ en een toelichting daarbij en naar de landgoederennota⁶ van de gemeente Epe (Vliet, 2006). Hier wordt volstaan met de beschrijving van het landschap op hoofdlijnen. Het landschap van de gemeente is te verdelen (aan de hand van hierboven genoemde gradiënt van Veluwe naar IJssel) in vijf zones.

1. De zone met bos en natuurgebieden van de Veluwe. Het is een droog gebied met naaldbossen, gemengde naald- en loofbossen en heide. De neerslag stroomt naar de ondergrond en voegt zich bij het grondwater dat oostwaarts stroomt. Waar sprengen zijn gegraven in deze bosgebieden wordt het grondwater naar een sprengenbeek geleid.
2. De zone met kleinschalig cultuurlandschap met als opvallende landschapsvormende eenheden de sprengbeken en de kampen. De bovenlopen zijn ingegraven in het Veluwe massief om maar zo veel mogelijk water in deze beeksystemen te krijgen voor papier- en watermolens die hier vroeger talrijk waren. Op diverse plaatsen kwelt ook buiten de beek-loop het ijzerrijke water omhoog. Het zijn natte, tamelijk voedselarme graslanden. Deze zone met bovenlopen en middenlopen loopt van het Veluwemassief tot globaal de lijn Wissel-Schaveren-Vaassen. Rondom Epe, Wissel, Schaveren en Emst zijn kernen voor verblijfsrecreatie.

⁵ Gemeente Epe, 2005. Bestemmingsplan Buitengebied.

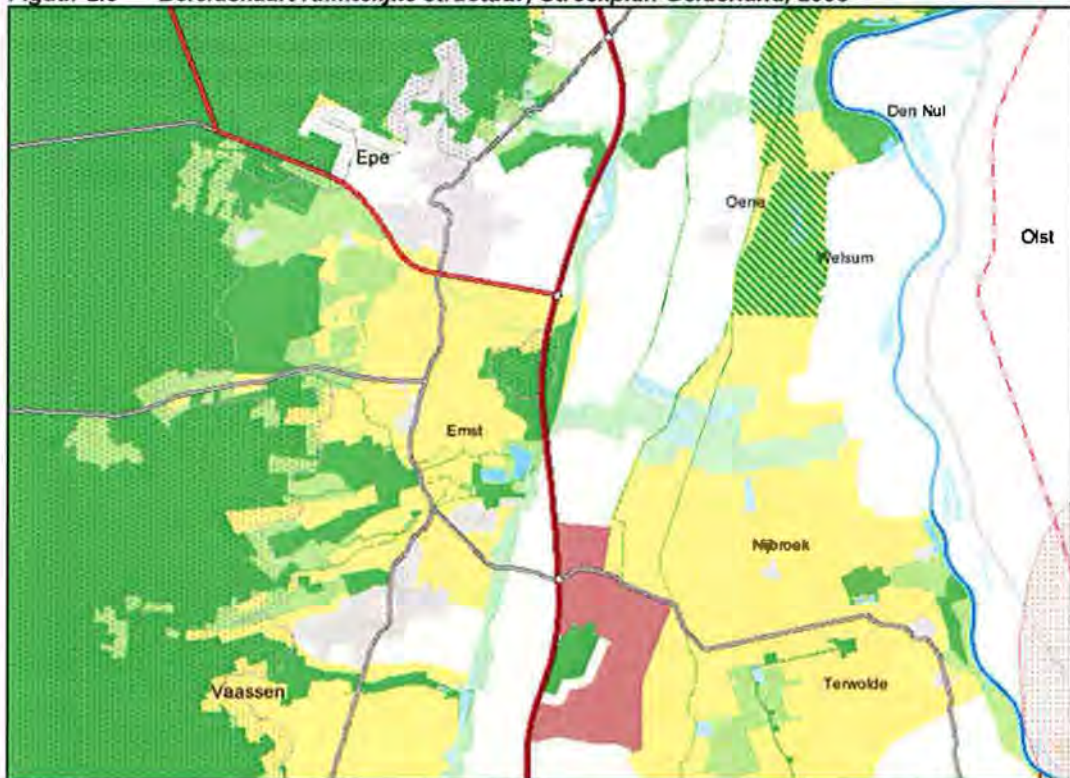
⁶ Vliet, j. van, 2006. Kwaliteitsimpuls buitengebied Epe tevens toetsingskader beoordeling landgoederen. Opdrachtgever Gemeente Epe Opgesteld door: SIR-Groep.

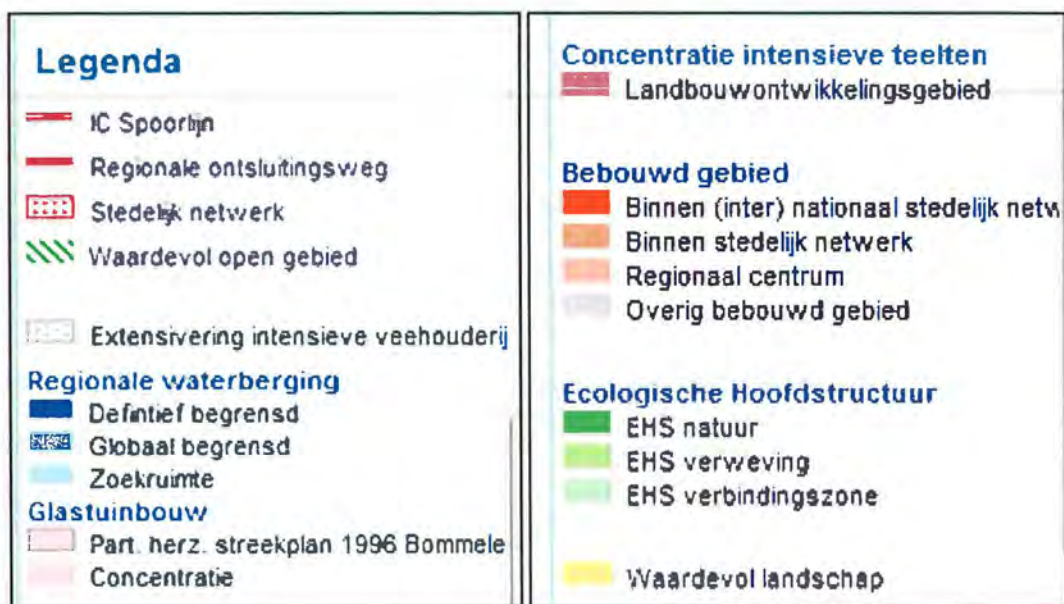
3. De overgangszone met daarin de benedenlopen van de beken die uitmonden in het Apeldoorns kanaal. In deze zone liggen Epe en Vaassen en vele verspreide bebouwing. Er zijn ook enkele landgoederen te vinden, waarvan Cannenburch de beroemdste buitenplaats is. In deze middenzone loopt van oost naar west de dorpenweg Apeldoorn-Zwolle en de A-50. In het verleden heeft er ook een spoorlijn gelopen (Apeldoorn-Zwolle/Kampen-zuid, gesloten 1933).
4. Het oostelijke deel van de gemeente bestaat overwegend uit intensief en grootschalig agrarisch grondgebruik. Veehouderij (vooral in de broeklanden), fruitteelt en akkerbouw (nabij de IJssel) bepalen het landschapsbeeld. Het is een landschap waar komkleigebieden voorkomen en richting de IJssel stroomdalruggen aanwezig zijn. De bebouwing is schaars en binnen de gemeentegrenzen komen geen dorpskernen voor. Agrarisch grondgebruik bepaalt het landschapsbeeld en diverse weteringen doorsnijden het gebied in noord-zuid richting.
5. Voor een heel klein stukje maken de IJsseldijk en de uiterwaarden deel uit van de gemeente Epe. Bij Welsum (gemeente Olst) liggen meer oude geulen, kleigaten met moeras en riet en 'waarden' met natte graslanden.

2.2.1 Reconstructiezonering Veluwe en streekplan

In het reconstructieplan voor de Veluwe is het natuurgebied (inclusief bosgebied) extensiveringsgebied. Rond deze kwetsbare natuurgebieden is een 150 m zone aangegeven (eveneens extensiveringsgebied) waarin de bedrijven met intensieve veehouderij geen uitbreidingsmogelijkheden meer hebben. Daarbuiten bestaat de gemeente Epe uit verwevingsgebied voor de landbouw. Oostelijk van de A 50, ten noorden van Broekland (deels Epe en deels Apeldoorn) is een landbouwontwikkelingsgebied aangegeven. De reconstructiezonering van het reconstructieplan Veluwe is opgenomen in het streekplan Gelderland 2006. Onderstaande figuur geeft de EHS, het extensiveringsgebied en het landbouwontwikkelingsgebied weer.

Figuur 2.3 Beleidskaart ruimtelijke structuur; Streekplan Gelderland, 2005

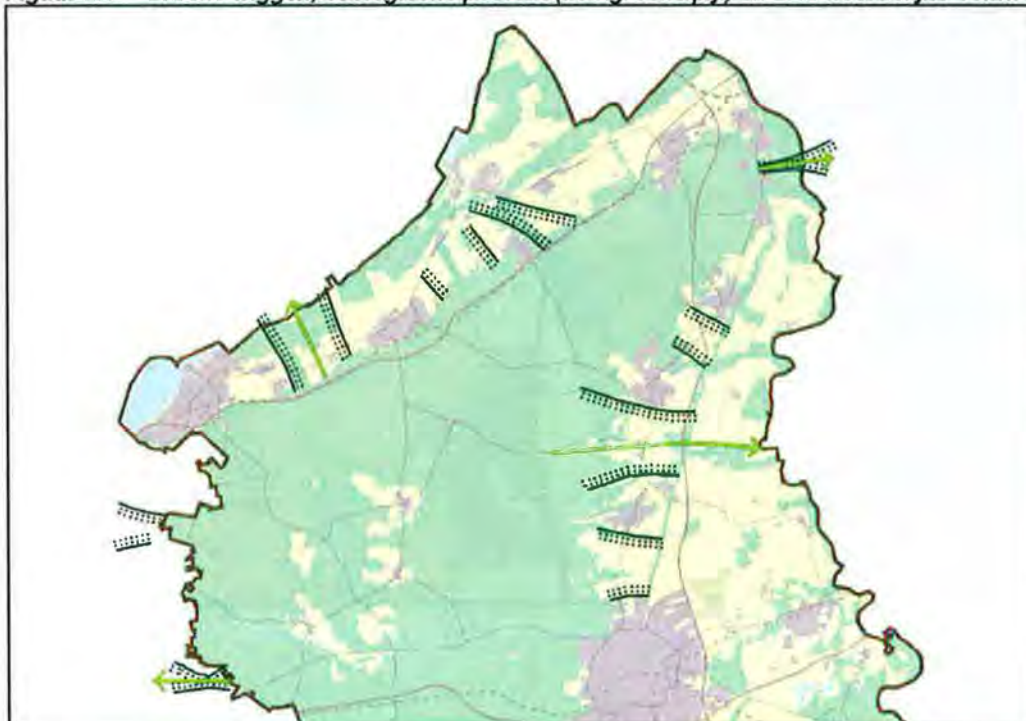

Wisselse Poort (figuur 2.4)

Het landelijk gebied tussen de kernen Vaassen en Epe is in het Reconstructieplan Veluwe in z'n geheel bestempeld als groene wig en ecologische poort (Wisselse poort). De hoofddoelstelling van een groene wig is: *'behoud en versterking van de landschappelijke en natuurlijke overgangen tussen het Centraal Veluwe Natuurgebied en de randgebieden en het tegengaan van ongewenste ruimtelijke ontwikkelingen.'* Getracht wordt met name om het verder dichtgroeien met bebouwingen van de Veluwerand tegen te gaan. De groene wig valt hier samen met het begrip ecologische poort. Het Reconstructieplan gaat ook uit van kleinschaliger maatregelen, zoals de aanleg van nieuwe landschapselementen en erfbeplantingen. Tevens worden nieuwe landgoederen en buitens genoemd als maatregel om het landschap te versterken.

Figuur 2.4 Groene wiggen, ecologische poorten (lichtgroene pijl) en EHS noordelijke Veluwe

LOG Beemte Vaassen

Het LOG maakt geen deel uit van het bestemmingsplan. Voor een goed begrip is korte aandacht voor deze ontwikkeling gewenst. Het ontwerp-gebiedsplan⁷ is in de zomer van 2008 onderwerp geweest van inspraak. Het ontwerp-gebiedsplan is samen met het inspraakverslag begin december door de colleges van Apeldoorn en Epe vastgesteld.

In de januarivergadering heeft de raad van Epe ingestemd met het gebiedsplan LOG Beemte-Vaassen. De raad heeft met betrekking tot het eindverslag van het ontwerp-gebiedsplan LOG Beemte Vaassen wel voorwaarden gesteld en wel:

- dat er in het plan een absoluut maximum opgenomen wordt voor de mogelijke vestiging van acht nieuwe bedrijven (inclusief hervestiging en vestiging op 'maagdelijke' grond).
- de acht bedrijven evenredig verdeeld moeten worden over het grondgebied van de gemeenten Epe en Apeldoorn.
- op de percelen bouwblokken mogen komen van 3 ha, maar daarvan mag maximaal 60% bebouwd worden waarbij het de voorkeur heeft om de afstand tussen de bouwblokken tenminste 250 meter te laten zijn en daar waar dat onmogelijk is, de minimale afstand 100 meter moet zijn.

2.2.2 Aantal bedrijven in de landbouw

In Epe is aan de rand van de Veluwe veel kleinschalige landbouw aanwezig. Van de kleine bedrijven is het merendeel geen intensieve maar grondgebonden landbouw. Een flink deel van de kleine bedrijven betreft naar verwachting nevenberoepers of particulieren met vee (paarden, schapen). Wat verder opvalt, is het geringe aantal grotere bedrijven. Oostelijk van het Apeldoorns kanaal en A 50 ligt het landbouwareaal van de gemeente en bevinden zich het merendeel van de agrarische hoofdberoepers.

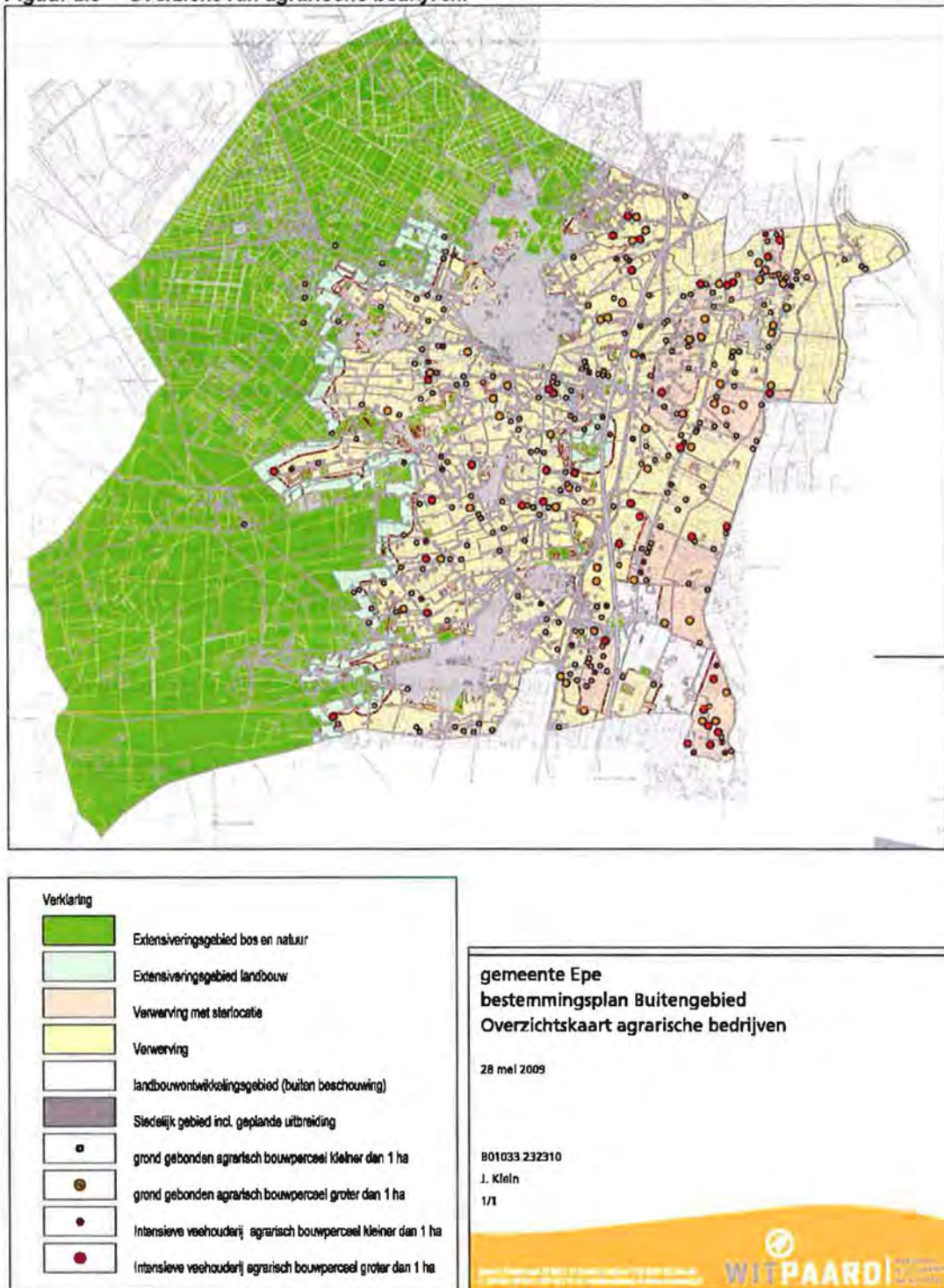
Onderstaande tabel geeft een overzicht van het aantal bedrijven verdeeld over drie zones. Dit is afgeleid van figuur 2.3.

Tabel 2.1 Veehouderij in gemeente Epe in verwevingsgebied (incl.verweving sterlocatie)

	Zone A: Veluwe-dorpenweg (weg die loopt door de dorpen)	Zone B: Dorpenweg- kanaal	Zone C: oost van kanaal
Veehouderijen	Circa 0-3 km van Natura	Circa 3-5 km van Natura	> 5 km van Natura
Intensief < 1 ha	9 bedrijven	6 bedrijven	14 bedrijven
Intensief > 1 ha	7 bedrijven	10 bedrijven	20 bedrijven
Grondgebonden < 1 ha	63 bedrijven	51 bedrijven	93 bedrijven
Grondgebonden > 1 ha	9 bedrijven	10 bedrijven	32 bedrijven
Totaal	88 bedrijven	77 bedrijven	159 bedrijven

⁷ Dienst landelijk gebied, 2008 : Ontwerp gebiedsplan LOG Beemte Vaassen In opdracht van gemeente Epe en Apeldoorn

Figuur 2.3 Overzicht van agrarische bedrijven.

In het kader van de LOG Beemte Vaassen is de landbouwstructuur van de intensieve veehouderij voor de gemeenten Apeldoorn en Epe apart uitgezocht. Hierbij is vooral gekeken naar de hoeveelheid agrarische bedrijven en de verhouding daarvan met de gehele provincie Gelderland. De meeste agrarische bedrijven in Epe en Apeldoorn zijn graasdierbedrijven (bedrijven met runderen, paarden, schapen en geiten).

Daaruit bleek voor Epe het volgende:

- In de periode tussen 1986 en 2005 nam het aantal graasdierbedrijven af met 47%.
- In de periode tussen 1986 en 2005 nam het aantal hokdierbedrijven af met 63%.

- In de periode tussen 1986 en 2005 nam het aantal gecombineerde bedrijven af met 70%.
- In de gemeente Epe is in de periode 1985-2005 de procentuele afname in de (intensieve) veehouderijbedrijven (graasdier, hokdier en gecombineerde bedrijven) 60% bij een gemiddelde van 57% in de provincie. Echter men moet rekening houden met het feit dat de bedrijven met andere graasdieren behalve vleeskalveren niet zijn meegenomen bij de cijfers van de provincie.

2.3 Voorgenomen ontwikkelingen

De voorgenomen ontwikkelingen ten aanzien van intensieve veehouderijen zijn in de onderstaande tabel samengevat. In tabel 2.2 (en uitvoerig in tabel II) is beschreven hoe het reconstructieplan Veluwe heeft geregeld en hoe dat in het de 8^e partiele herziening van bestemmingsplan Epe wordt geregeld.

Tabel P1] 2.2 Voorgenomen ontwikkelingen

Verwevingsgebied	Verwevingsgebied met sterlocaties ten oosten van Apeldoorns kanaal
Nieuw vestiging uitgesloten	Nieuw vestiging uitgesloten
Hervestiging/omschakelen bij recht toestaan, maar niet in het ALN (Agrarisch gebied met landschappelijke en natuurlijke waarden). Dit kan op bestaande bouwblokken; groei tot 1 ha mogelijk	Hervestiging/omschakelen bij recht toestaan, maar niet in het ALN (Agrarisch gebied met landschappelijke en natuurlijke waarden). Dit kan op alle bestaande bouwblokken; groei tot 1.5 ha met wijzigingsbevoegdheid mogelijk
Bestaande bouwblokken die groter zijn dan 1 hectare worden gerespecteerd	Bouwblokken groter dan 1 ha worden gerespecteerd maar uitbreiden bouwblok tot maximaal 1,5 hectare is via wijzigingsbevoegdheid mogelijk enkel in het rivierkleilandschap
Uitbreiding groter dan 1 ha kan niet, alleen bij dierenwelzijn zonder uitbreiding kan bouwblok groter worden	Meer mogelijkheden voor IV tot 1,5 ha, gemeente wil niet verder gaan dan 1,5 ha met landschappelijke inpassing

Het LOG Beemte Vaassen maakt geen deel uit van deze herziening. Ter informatie wordt vermeld dat er op dit moment vier aanvragen zijn voor nieuw vestiging van intensieve veehouderij in het LOG. Het gaat hier om één bedrijf met 120.000 vleeskuikens en één bedrijf met ongeveer 5.100 vleesvarkens. Deze aanvragen zijn al in procedure.

2.4 Autonome ontwikkeling

Verwachte ontwikkeling van grond- en niet grondgebonden veehouderijen

Voor de autonome ontwikkeling van de intensieve veehouderij in de Gemeente Epe is een globale analyse gedaan van verwachte ontwikkelingen in de landbouw. Deze is gebaseerd op de landelijke trend in de landbouw. De landbouw bevindt zich in een sterke transitieperiode. In 2006 is het nieuwe Gemeenschappelijke Landbouwbeleid (GLB) van start gegaan. Kort gezegd komt deze wijziging erop neer, dat alle productondersteuning door de overheden is beëindigd (bijvoorbeeld de maïspremie). Deze zijn vervangen door toeslagrechten per bedrijf op basis van historisch verkregen staatsteun.

Deze trend laat landelijk de volgende drie ontwikkelingen in de agrarische sector zien;

1. Schaalvergroting: dat wil zeggen grotere bedrijven en meer specialisatie;
2. Multifunctionaliteit: dat wil zeggen het verbreden van de landbouw met andere economische takken;
3. Versterking in ketenbeheer: dat wil zeggen dat individuele bedrijven meer schakels van de productieketen individueel of collectief beheersen. Bijvoorbeeld zelf kaas maken, en andere streekproducten met een eigen label.

Vanuit de Gemeente Epe is er in 2004 een plattelandsvisie opgesteld, waarin een enquête is gehouden onder agrariërs (Gemeente Epe, 2004). Dat levert als resultaat op dat een groot deel van de agrarische bedrijven wil uitbreiden. Uit aannames, landelijke trends en projectie op de Gemeente Epe komt het volgende beeld naar voren:

- Het aantal intensieve en rundveehouderijen neemt sterk af;
- Er vindt een schaalvergroting plaats in de intensieve veehouderij in de komende jaren. Tot welke omvang deze schaalvergroting in de Gemeente Epe gaat plaatsvinden, valt moeilijk in te schatten;
- Omdat het melkquotum vervalt in 2015, zal er schaalvergroting plaatsvinden bij de rundveehouderij. In welke mate dat plaats vindt, zal vooral afhankelijk zijn van de aanwezige milieugebruiksruimte;
- Intensieve veehouderijen die nog verder willen/kunnen ontwikkelen, zijn sterk afhankelijk van de nog aanwezige milieugebruiksruimte.

Om een algemene groeitrend te bepalen is literatuuronderzoek gedaan en naar het gebied gekeken. Het blijkt dat op dit moment veel veranderingen plaatsvinden voor de veehouderij (melkquotum opheffing, strengere wetgeving e.d.). Daarom is een aanname voor een toekomstige ontwikkeling moeilijk te bepalen. Een aanname die veelal gehanteerd wordt, is een scenario waarbij de bedrijven die relatief groot zijn (> 70 NGE) zullen blijven bestaan en zullen groeien en bedrijven < 40 NGE zullen afbouwen en stoppen (Alterra, Gies, T.J.A. en Bleeker A., 2007).

Autonome ontwikkeling volgens vigerend bestemmingsplan

Het huidige bestemmingsplan kent een drietal bestemmingen, waarbinnen de agrarische bouwpercelen zijn geregeld. Het gaat daarbij om de bestemmingen 'Agrarische doeleinden, klasse A (grote landschappelijke waarde); klasse B (landschappelijke waarde) en klasse C (agrarisch productiegebied)'. Van Veluwe naar IJssel gaat het van A, via B naar C. (vergelijk ook tabel 2.1).

Het huidige bestemmingsplan geeft minder ruimte aan de intensieve veehouderij dan het reconstructieplan Veluwe dat doet. De essentie van het huidige bestemmingsplan is:

Agrarische doeleinden, klasse A (overeenkomend met extensiveringsgebied uit het reconstructieplan Veluwe)

- bestaande intensieve veehouderijen mogen daar worden voortgezet, nieuwe zijn niet toegestaan (dus omschakeling naar intensieve veehouderij en de hervestiging van intensieve veehouderij op bouwpercelen van grondgebonden bedrijven is niet toegestaan);
- vrijstellingsbevoegdheid ten behoeve van uitbreiding bestaande intensieve veehouderijen (binnen het agrarisch bouwperceel);
- grenzen van de agrarisch bouwpercelen kunnen worden verlegd met 30 meter, mits de totale oppervlakte van het agrarisch bouwperceel niet wijzigt (wijzigingsbevoegdheid);

Agrarische doeleinden, klasse B

- bestaande intensieve veehouderijen mogen daar worden voortgezet, nieuwe zijn niet toegestaan (dus omschakeling naar intensieve veehouderij en de hervestiging van intensieve veehouderij op bouwpercelen van grondgebonden bedrijven is niet toegestaan);
- vrijstellingsbevoegdheid ten behoeve van nieuwe intensieve veehouderijen en de uitbreiding van bestaande intensieve veehouderijen (beide binnen het agrarisch bouwperceel);
- wijzigingsbevoegdheid ten behoeve van het vergroten van het agrarisch bouwperceel tot maximaal 1 hectare en het verleggen van de grenzen van het agrarisch bouwperceel met 30 meter, mits de totale oppervlakte niet wijzigt.

Agrarische doeleinden, klasse C

- omschakeling, hervestiging en uitbreiding van intensieve veehouderij is binnen het agrarisch bouwperceel gewoon mogelijk;
- wijzigingsbevoegdheid ten behoeve van het vergroten van het agrarisch bouwperceel tot maximaal 1 hectare en het verleggen van de grenzen van het agrarisch bouwperceel met 30 meter, mits de totale oppervlakte niet wijzigt.

Voor de rundveehouderij wordt aangenomen dat er schaalvergroting zal plaatsvinden. Voor schaalvergroting van de rundveehouderij wordt de relatie met het bouwblok niet als beperkende randvoorwaarde gehouden. Bij vigerend beleid moet wel bedacht worden dat vanwege het reconstructieplan goedkeuring onthouden is aan het bestemmingsplan dat beperkte groei van intensieve veehouderij in zich had. Bijlage 3 geeft uitleg over de mogelijkheden van intensieve veehouderij bedrijven in verwevingsgebied.

2.5 Alternatieven

De plan-MER beschrijft drie alternatieven. In deze Passende beoordeling wordt beoordeeld hoe de drie alternatieven uitpakken voor de Natura 2000-gebieden en het Beschermde Natuurmonument Vosbergen. Het is geen beoordeling in detail, maar het gaat om een onderlinge vergelijking op met name het aspect NH3 emissie en depositie. Het toetsingskader is daarbij leidend maar er is ook gelet op effecten op EHS en natuurwaarden van het agrarisch gebied. De alternatieven zijn in de plan-MER uitvoerig toegelicht en hier in tabelvorm weergegeven. De voorbeelden zijn 'worst case' situaties.

Tabel 2.3 Overzicht van alternatieven (P2)

Alternatief	Omvang bouwblok	Waar omzetting mogelijk	Voorbeeld samenstelling	Nieuwvestiging
0 alternatief: autonome ontwikkeling	Max. 1 ha	Elke agrariër ten oosten van kanaal kan IV worden tot 1 ha op bestaand bouwblok.	10.000 vleesvarkens 5.555 vleesstiertjes / kalveren 178.571 vleeskuikens	Nee
Alternatief A	Max 1 ha	Overall in verwevingsgebied kan agrariër IV worden tot 1 ha op bestaand bouwblok.	10.000 vleesvarkens 5.555 vleesstiertjes / kalveren 178.571 vleeskuikens	Nee
Alternatief B	Max 1,5 ha	Elke agrariër kan IV bedrijf worden tot 1 ha, maar in verweving (en met ster), indien wordt voldaan aan voorwaarden, tot 1,5 ha.	15.000 vleesvarkens 8.350 vleesstiertjes / kalveren 267.857 vleeskuikens	Nee
Alternatief	Omvang bouwblok	Waar omzetting mogelijk	Voorbeeld samenstelling	Nieuwvestiging
0 alternatief: autonome ontwikkeling	Max. 1 ha	Elke agrariër ten oosten van kanaal kan IV worden tot 1 ha op bestaand bouwblok.	10.000 vleesvarkens 5.555 vleesstiertjes / kalveren 178.571 vleeskuikens	Nee
Alternatief A	Max 1 ha	Overall in verwevingsgebied kan agrariër IV worden tot 1 ha op bestaand bouwblok.	10.000 vleesvarkens 5.555 vleesstiertjes / kalveren 178.571 vleeskuikens	Nee
Alternatief B	Max 1,5 ha	Elke agrariër kan IV bedrijf worden tot 1 ha, maar in verweving met ster tot 1,5 ha.	15.000 vleesvarkens 8.350 vleesstiertjes / kalveren 267.857 vleeskuikens	Nee
Alternatief	Omvang bouwblok	Waar omzetting mogelijk	Voorbeeld samenstelling	Nieuwvestiging
0 alternatief: autonome ontwikkeling	Max. 1 ha	Elke agrariër ten oosten van kanaal	10.000 vleesvarkens 5.555 vleesstiertjes / kalveren	Nee

		kan IV worden tot 1 ha op bestaand bouwblok.	178.571 vleeskuikens	
Alternatief A	Max 1 ha	Overall in verwe-	10.000 vleesvarkens	Nee
		vingsgebied kan	5.555 vleesstiertjes / kalveren	
		agrariër IV worden tot 1 ha op bestaand bouwblok.	178.571 vleeskuikens	
Alternatief B	Max 1,5 ha	Elke agrariër kan IV	15.000 vleesvarkens	Nee
		bedrijf worden tot 1 ha, maar in verweving	8.350 vleesstiertjes / kalveren	
		met ster tot 1,5 ha.	267.857 vleeskuikens	

3 Toetsingskader beleid en wetgeving

3.1 Inleiding

De natuurwetgeving wordt in Nederland gevormd door de Natuurbeschermingswet (onder andere Natura 2000-gebieden) en de Flora- en faunawet. Verder bevat het Streekplan beleidsmatig beschermde gebieden (onder andere Ecologische Hoofdstructuur). In dit hoofdstuk wordt het toetsingskader van de verschillende wetgevingen en beleidsstukken uiteengezet.

De effectbepaling in deze rapportage richt zich uitsluitend op de effecten op Natura 2000-gebieden en het staatsnatuurmonument Vosbergen. Op het moment dat bestemmingen feitelijk ook gerealiseerd worden, moet toetsing aan andere wetgeving zoals de Flora- en faunawet in verband met het mogelijk voorkomen van beschermde soorten, de Boswet e.d. zijn uitgevoerd. Ook moet dan duidelijk zijn dat de vereiste vergunningen en ontheffingen verleend zijn of worden.

Voor de volledigheid wordt in de volgende paragrafen het gehele toetsingskader weergegeven, zodat kan worden nagelezen of andere aspecten ook nog moeten worden uitgezocht in een vervolgfase.

3.2 Natuurbeschermingswet

Op 1 oktober 2005 is de nieuwe Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden en deze heeft als doel om bijzondere gebieden te beschermen en in stand te houden (Natura 2000-gebieden en Beschermde Natuurmonumenten) in Nederland. Projecten of handelingen die negatieve effecten op deze beschermde gebieden kunnen hebben, zijn verboden. Ook activiteiten buiten de beschermde gebieden kunnen verboden zijn, indien deze negatieve effecten veroorzaken (externe werking). De Natura 2000-gebieden bestaan uit de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden.

- De Vogelrichtlijngebieden zijn aangewezen voor de bescherming van bepaalde vogelsoorten (kwalificerende soorten). Kwalificerende soorten zijn soorten waarvan geregeld meer dan 1% van de biogeografische populatie in het gebied verblijft of waarvoor het gebied tot de vijf belangrijkste gebieden in Nederland behoort.
- De Habitatrichtlijngebieden beschermen habitattypen (natuurtypen) waarvoor Europa op wereldschaal een bijzondere verantwoordelijkheid draagt. Bij de uitvoering van een project in of nabij een Natura 2000-gebied moet bepaald worden of de voorgenomen ingreep een significant negatief effect veroorzaakt op de instandhoudingsdoelen van het gebied. Hierbij is het onder andere van belang dat de gunstige staat van instandhouding van aangewezen soorten niet achteruit gaat.
- Gebieden die de minister van LNV aanwijst ter uitvoering van verdragen of andere internationale verplichting zoals wetlands.

Hieronder is weergegeven wat wordt verstaan onder de gunstige staat van instandhouding van een soort, conform de Algemene Handreiking Natuurbeschermingswet 1998 (Ministerie van LNV, 2005). De 'staat van instandhouding' voor een soort wordt als 'gunstig' beschouwd wanneer:

- *uit de populatiedynamische gegevens blijkt dat de betrokken soort nog steeds een levensvatbare component is van de natuurlijke habitat waarin hij voorkomt en dat vermoedelijk op lange termijn zal blijven;*
- *het natuurlijke verspreidingsgebied van die soort niet kleiner wordt of binnen afzienbare tijd lijkt te zullen worden;*

- *er een voldoende groot habitat bestaat en waarschijnlijk zal blijven bestaan om de populaties van die soort op lange termijn in stand te houden.*

Wat onder significantie valt, is minder duidelijk. Hieronder is aangegeven wat onder significantie wordt verstaan uit het document van Beheer van Natura 2000-gebieden. De bepalingen van artikel 6 van de Habitatrichtlijn (Europese Gemeenschappen, 2000).

'Wat als een „significant' gevolg moet worden aangemerkt, is geen kwestie van willekeur. Ten eerste wordt de term in de richtlijn als een objectief begrip gehanteerd (d.w.z. dat de term niet op zodanige wijze wordt gekwalificeerd dat hij op een arbitraire wijze kan worden geïnterpreteerd. Ten tweede is een consequente interpretatie van 'significant' noodzakelijk om te garanderen dat 'Natura 2000' als een coherent netwerk functioneert. Aan het begrip 'significant' moet een objectieve inhoud worden gegeven. Tegelijk moet de significantie van effecten worden vastgesteld in het licht van de specifieke bijzonderheden en milieukenmerken van het beschermde gebied waarop een plan of project betrekking heeft, waarbij met name rekening moet worden gehouden met de instandhoudingsdoelstellingen voor het gebied'.

Als het project mogelijk een effect heeft op de instandhoudingsdoelen, dan moet bij het bepalen of de activiteit (significante) gevolgen kan hebben, ook rekening worden gehouden met de zogenaamde cumulatieve effecten. Hiervan is sprake als, naast het project of andere handeling in of rondom een Natura 2000-gebied andere projecten, handelingen en plannen plaatsvinden die in combinatie mogelijk schadelijk zijn voor de instandhoudingsdoelstellingen.

Onderscheid dient te worden gemaakt tussen de verschillende stadia van projecten, handelingen of plannen, waarmee ook tijdens de beoordeling op verschillende wijze rekening dient te worden gehouden (Ministerie van LNV, 2005).

- *Voltooide plannen en projecten: hoewel reeds voltooide plannen en projecten niet direct hoeven te worden meegenomen, zijn er gevallen voorstelbaar waarbij dat wel moet, met name indien zij blijvende gevolgen voor het gebied hebben en er aanwijzingen bestaan voor een patroon van geleidelijke teloorgang van de natuurlijke kenmerken van het beschermde gebied.*
- *Goedgekeurde maar nog niet voltooide plannen en projecten: als deze zijn goedgekeurd, maar nog niet voltooid moeten deze volledig in de beoordeling worden meegenomen.*
- *Vorbereidingshandelingen: in principe behoren ook voorbereidingshandelingen voor een plan of project een toekomstige onzekere gebeurtenis is. Daarvan is bijvoorbeeld sprake als in een plan de mogelijkheid tot de ontwikkeling van de activiteit wordt geboden maar dat nog niet de zekerheid bestaat dat op de vastgestelde locatie daadwerkelijk het project wordt gerealiseerd en er nog een toetsmoment volgt waarop de activiteit (inclusief cumulatie) wordt beoordeeld.*

Indien significantie in het kader van de passende beoordeling niet is uit te sluiten dan dient een zogenaamde ADC-toets te worden uitgevoerd. Dit houdt in:

- **Alternatievenonderzoek:** onderzoek naar mogelijke alternatieven die voor de instandhoudingsdoelen minder negatieve effecten opleveren. Het gaat hier nadrukkelijk niet om economische alternatieven. De mogelijkheid tot alternatieven hangt sterk af van de specifieke karakter van de doelstellingen van het project.
- **Dwingende redenen van groot openbaar belang:** een groot openbaar belang betekent dat dit een relatief grote groep mensen aan moet gaan. Een particulier belang is in ieder geval onvoldoende, zelfs een regionaal belang is niet altijd voldoende. In ieder geval dient ondubbelzinnig vast te staan dat het belang van de verwezenlijking van het plan op lange termijn zwaarder weegt dan het belang van het behoud van de instandhoudingsdoelstellingen van de SBZ. Indien sprake is van een prioritair habitat, moet voor het plan toestemming worden gevraagd bij de Europese Commissie.
- **Compensatie:** compensatie van de effecten dient kwantitatief en kwalitatief plaats te vinden, zodanig dat de instandhoudingsdoelen hiermee worden gewaarborgd. De compensatie zal plaats moeten vinden voordat de activiteit wordt uitgevoerd, en moet plaatsvinden binnen de grenzen van het betreffende Natura 2000-gebied.

Aangezien in het bestemmingsplan uitbreiding van veehouderijen mogelijk wordt gemaakt waarbij de stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden kan toenemen is tevens het toetsingskader ammoniak van belang.

3.2.1 Toetsingskader ammoniak van rijk en provincie

Voor de effectbeoordeling van de uitbreiding van agrarische bedrijven is door het Ministerie van LNV een toetsingskader opgesteld (uitbreiding mocht als belasting op het Natura-2000 gebied niet hoger zou zijn dan 5% van de kritische depositiewaarde). In een individuele zaak is begin 2008 door de Raad van State de uitspraak gedaan dat het toetsingskader niet voldoende waarborgt dat er geen effecten optreden in de Natura 2000-gebieden. Naar aanleiding hiervan is het toetsingskader niet meer bruikbaar en heeft het ministerie van LNV een taskforce ammoniak in het leven geroepen. Deze taskforce heeft het rapport 'Stikstof / ammoniak in relatie tot Natura 2000' opgesteld (Trojan *et. al.* 2008). In dit rapport wordt voor de korte termijn aangedragen dat voor iedere uitbreiding of nieuwvestiging een passende beoordeling in het kader van de Natuurbeschermingswet moet worden gemaakt. Voorgesteld wordt dat de minister van LNV een handreiking maakt voor het bevoegd gezag, waarin de onderdelen van het toetsingskader worden opgenomen die overleidend zijn gebleven. Dit betekent dat uitbreiding vooralsnog mogelijk is als de nieuwe depositie lager is of gelijkblijvend aan de oude, of als de depositie zo laag is dat er geen negatief effect is op de vegetatie.

De minister van LNV heeft naar aanleiding van de commissie Trojan (2008) een handreiking opgesteld. In de brief aan de kamer is deze handreiking als volgt samengevat:

De handreiking bevat nadrukkelijk geen generieke grenswaarden of andere bepalingen, maar bevat aanwijzingen voor de beoordeling van bestaand gebruik en voorgenomen activiteiten in of in de omgeving van Natura 2000-gebieden die stikstofdepositie veroorzaken. Het is aan het bevoegd gezag om maatwerk te leveren bij de beoordeling van (voorgenomen) activiteiten en daarbij zoveel mogelijk relevante factoren te betrekken. De handreiking kan daarbij worden gehanteerd als hulpmiddel. Het behalen van de Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen staat centraal. Dit betekent dat bij de beoordeling van bestaand gebruik en voorgenomen activiteiten het steeds gaat om de vraag of deze zich wel of niet verhouden met de instandhoudingsdoelstellingen en of nadere voorwaarden of beperkingen aan de orde zijn. Er mag daarbij in principe geen verslechtering plaatsvinden ten opzichte van de huidige situatie en ook mag het op termijn halen van de instandhoudingsdoelstellingen niet in het gedrang komen.

Ten aanzien van het hanteren van de kritische depositiewaarde wordt in de brief het volgende opgemerkt:

De te behalen instandhoudingsdoelstellingen moeten in het vervolg centraal staan, niet de kritische depositiewaarde. De nieuwe handreiking geeft aan hoe verschillende factoren kunnen worden meegewogen bij het beoordelen van (voorgenomen) activiteiten. De staat van instandhouding van habitattypen en soorten wordt immers bepaald door een aantal abiotische condities. In een analyse van het betreffende Natura 2000-gebied wordt duidelijk wat de meest belemmerende factor is voor het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen. In een aantal gevallen is dat stikstofdepositie, en in een aantal gevallen zullen dat andere factoren zijn zoals de hydrologische situatie. Het positief beïnvloeden van de bepalende abiotische condities kan de geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen dichterbij brengen.

In de handreiking zelf staat aangegeven:

Habitattypen en soorten kennen vereisten ten aanzien van verschillende abiotische condities. Bij het beoordelen van bestaand gebruik of voorgenomen activiteiten is het van belang om na te gaan welke abiotische condities bepalend zijn voor de ontwikkeling van het te beschermen habitatype en/of de te beschermen soort en welke abiotische condities het meest beperkend zijn om de instandhoudingsdoelstellingen te realiseren. Met andere woorden: welke abiotische condities zijn belangrijk voor de betreffende habitattypen en soorten en moeten worden verbeterd of worden behouden om de instandhoudingsdoelstellingen te kunnen bereiken? In eerste instantie moet daarbij vooral worden gelet op de meest beperkende abiotische conditie(s). Dit laat onverlet dat uiteindelijk alle abiotische condities die beperkend zijn voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen op orde moeten worden gebracht.

Als de abiotische condities in een Natura 2000-gebied aantoonbaar gestaag verbeteren en deze verbeteringen zijn voldoende gezien de termijn waarop men de instandhoudingsdoelstellingen gerealiseerd wil hebben, dan zullen de effecten van (voorgenomen) activiteiten minder snel als significant beoordeeld hoeven te worden. Op het moment van vergunningverlening mag er geen redelijke wetenschappelijke twijfel over zijn dat deze positieve effecten zich daadwerkelijk zullen voordoen en zodanig zullen zijn dat het effect van de vergunde activiteit daardoor niet significant zal zijn. Daarnaast is het belangrijk om te monitoren of de verwachte ontwikkeling van de abiotische condities ook daadwerkelijk plaatsvindt.

Over cumulatie wordt het volgende vermeld:

Bij het beoordelen van het cumulatief effect van stikstofdepositie, moet naast de depositie veroorzaakt in of nabij het Natura 2000-gebied ook rekening gehouden worden met de achtergronddepositie. Voor het effect op de abiotische condities maakt het immers niets uit of de depositie veroorzaakt wordt door een bron dichtbij of ver weg van het Natura 2000-gebied. Ook maakt het geen verschil of de depositie veroorzaakt wordt door een veehouderijbedrijf, een energiebedrijf of door wegverkeer. Het gaat om de totale depositie die neerkomt en de effecten die dat heeft op de voor stikstofdepositie gevoelige habitattypen of soorten.

Over de mogelijkheden tot saldering staat in de handreiking het volgende:

Mocht het zo zijn dat er sprake is van afname van de stikstofdepositie op de voor stikstofdepositie gevoelige habitattypen of soorten (bv. door beëindiging van activiteiten met stikstofuitstoot in of in de omgeving van het betreffende Natura 2000-gebied), dan kan de afname van de depositie eventueel verrekenend worden met de stikstofdepositie veroorzaakt door de activiteit die ter beoordeling voorligt. Dit wordt ook wel 'saldering' genoemd. Een voorbeeld van een saldobenadering is een aanpak waarbij een bedrijf dat wil uitbreiden 'stikstofdepositie overneemt' van een bedrijf dat stopt. Een voordeel van saldering is dat er sprake is van economische ontwikkeling. Deze economische ontwikkeling kan investeringen in een verdere afname van de milieudruk bevorderen en daarmee het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen dichterbij brengen. In de aanpak van de stikstofproblematiek in het kader van het beheerplan voor de Natura 2000-gebieden Groote Peel en Deurnsche Peel & Mariapeel wordt deze filosofie concreet uitgewerkt. Salderen is op verschillende niveaus uit te voeren:

- binnen een bedrijf, met verschillende locaties en/of bedrijfstakken;
- tussen bedrijven, doordat een bedrijf een ander bedrijf opkoopt en de verkregen depositieruimte benut;
- in gebiedsverband, in een constellatie met meerdere bedrijven die hun depositie inkrimpen respectievelijk uitbreiden, bijvoorbeeld op basis van een beheerplan, eventueel gekoppeld aan een depositiebank.

Voor de beoordeling is het volgende van belang:

De uitkomst van een integrale, gebiedsgerichte beoordeling van bestaand gebruik of voorgenomen activiteiten in of in de omgeving van Natura 2000-gebieden die stikstofdepositie veroorzaken, kan zijn dat de (voorgenomen) activiteit zich niet verdraagt met de instandhoudingsdoelstellingen. Of de conclusie nu is dat er kans is op een significant negatief effect of op een onaanvaardbare verslechtering, in beide gevallen kan de activiteit niet worden toegestaan¹. Het bevoegd gezag heeft de volgende handelingsopties:

- In overleg gaan over nadere voorwaarden aan de (voorgenomen) activiteit (de initiatiefnemer kan bijvoorbeeld geadviseerd worden om dusdanige bron gerichte maatregelen te nemen dat alsnog een toereikende verlaging van de stikstofbelasting wordt bewerkstelligd);
- In overleg gaan over alternatieven voor de (voorgenomen) activiteit (de initiatiefnemer kan geadviseerd worden op zoek te gaan naar een alternatief, bijvoorbeeld verplaatsing naar een andere locatie);
- Extra maatregelen (laten) nemen, zodat realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen ondanks de (voorgenomen) activiteit toch dichterbij wordt gebracht. Gewaarborgd moet zijn dat deze extra maatregelen daadwerkelijk worden genomen.

Mochten alternatieven voor de (voorgenomen) activiteit of extra maatregelen geen soelaas bieden dan zullen deze niet kunnen worden toegestaan. Bij bestaande activiteiten kan het bevoegd gezag ervoor kiezen om beëindiging te faciliteren, bijvoorbeeld door subsidie voor bedrijfsverplaatsing.

3.3 Streekplan

De Nota Ruimte geeft het beleidskader voor de duurzame ontwikkeling en een verantwoord toekomstig grondgebruik in het landelijk gebied, onder andere in de vorm van Ecologische Hoofdstructuur (EHS). De EHS is op provinciaal niveau uitgewerkt. Daarnaast zijn binnen de provincie beschermde ganzen- en weidevogelbeschermingsgebieden aangewezen.

3.3.1 Ecologische Hoofdstructuur

De EHS in de provincie Gelderland bestaat uit bestaande natuurgebieden, nieuwe natuurgebieden en ecologische verbindingzones die belangrijke gebieden met elkaar verbinden.

Voor de beoordeling van ruimtelijke ontwikkelingen binnen de EHS geeft het streekplan het volgende aan: 'Binnen de Ecologische Hoofdstructuur geldt het 'nee, tenzij'-beginsel. Dit houdt in dat bestemmingsplanwijziging niet mogelijk is, als daarmee de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied significant worden aangetast, tenzij er geen reële alternatieven zijn en er sprake is van redenen van groot openbaar belang. Om te kunnen bepalen of de wezenlijke kenmerken en waarden van een gebied significant worden aangetast, moet het bevoegd gezag erop toezien dat hiernaar door de initiatiefnemer onderzoek wordt verricht. Om een zorgvuldige afweging te kunnen maken zal de provincie de te behouden wezenlijke kenmerken en waarden per gebied specificeren.

Gedeputeerde Staten beschouwen een ruimtelijke ingreep waarvoor een bestemmingsplan moet worden aangepast, als een significante aantasting van kernkwaliteiten en omgevingscondities wanneer deze kan leiden tot de volgende effecten⁸:

- een vermindering van areaal en kwaliteit van bestaande natuur-, bos- en landschapselementen en gebieden, die aangewezen zijn voor nieuwe natuur en agrarische natuur;
- een vermindering van de uitwisselingsmogelijkheden voor planten en dieren in verbindingzones en tussen de verschillende leefgebieden in de overige delen van de EHS. In het bijzonder de vrije verplaatsing van herten en wilde zwijnen binnen het gehele bos- en natuurgebied van de Veluwe;
- een vermindering van de kwaliteit van het leefgebied van alle soorten, waarvoor conform de Flora- en faunawet bij ruimtelijke ontwikkelingen een ontheffing vereist is en als zodanig worden genoemd in de AMvB Vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten van de Flora- en faunawet;
- een vermindering van het areaal van de grote natuurlijke eenheden (aaneengeslotenheid);
- een belemmering voor het verloop van natuurlijke processen in de grote eenheden;
- een verstoring van de natuurlijke morfologie, waterkwaliteit, watervoering en verbondenheid met het landschap van HEN-wateren;

⁸ Uit de toelichting op de streekplanuitwerking kernkwaliteiten, www.gelderland.nl

- een verandering van de grond- en oppervlaktewateromstandigheden (kwaliteit en kwantiteit) die de voor de natuurdoeltypen gewenste grond- en oppervlaktewater situatie (verder) aantast;
- en verhoging van de niet gebiedseigen geluidsbelasting in stiltebeleidsgebieden en stiltegebieden (in geval de norm van 40 decibel wordt overschreden).

3.3.2 Beschermde weidevogel- en ganzengebied

De provincie Gelderland neemt een bijzondere verantwoordelijkheid voor een aantal weidevogel- en ganzengebieden buiten de EHS. In de gemeente Epe komt een ganzenfoerageergebied voor bij Oene aan de gemeentegrens met Olst. Er liggen ook enkele kleinere weidevogelgebieden. Hierop is toegespitst beleid van toepassing, dat inhoudt dat doorsnijding, aantasting van rust en openheid, verlaging van het waterpeil en (licht)verstoring niet zijn toegestaan.

3.3.3 Bos- en natuurcompensatie

In aanvulling op de wettelijke bepalingen van de Boswet is in het streekplan Gelderland de bescherming van oppervlakte en kwaliteit bos en natuur geregeld. In het streekplan Gelderland van 1996 is het uitgangspunt dat bos en natuur niet mogen afnemen al opgenomen. De notitie Handreiking bestemmingsplannen verwijst daar ook naar. Het streekplanbeleid is uitgewerkt in de Richtlijn compensatie natuur en bos (1998). Die richtlijn geeft aan dat natuur en bos alleen plaats kunnen maken voor een ander ruimtegebruik als er voor de specifieke locatie gebonden activiteiten van groot maatschappelijk belang geen alternatieve locaties aanwezig zijn. Onttrekken dient altijd aansluitend aan een natuur- of boskern te worden gecompenseerd, binnen dezelfde of aangrenzende gemeente. De richtlijn geeft het afwegingskader aan en hoe te handelen als verlies van bos- of natuur aan de orde is.

3.4 Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet is sinds 1 april 2002 van kracht. In deze wet zijn (nagenoeg) alle van nature in het wild voorkomende vogels, zoogdieren, reptielen en amfibieën beschermd. Daarnaast zijn er selectieve lijsten van beschermde planten, vissen, vlinders en ongewervelde dieren. De beschermde soorten en hun nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen mogen niet opzettelijk worden verstoord of vernietigd. Indien dit onvermijdelijk is, dient ontheffing te worden aangevraagd. Vrijstelling of ontheffing kan slechts worden verleend 'wanneer er geen andere bevredigende oplossing bestaat en indien geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort'. In principe dienen bij verstoring mitigerende dan wel compenserende maatregelen te worden genomen. Sinds 23 februari 2005 is de Flora- en faunawet gewijzigd. De beschermde soorten zijn nu verdeeld in drie tabellen:

- algemene soorten
Wat betreft ruimtelijke ontwikkelingen geldt een vrijstelling. Er hoeft voor ontwikkelingen geen ontheffing aangevraagd te worden;
- overige soorten
Wat betreft ruimtelijke ontwikkelingen geldt een vrijstelling, mits wordt gewerkt volgens een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode. Is er geen gedragscode dan moet ontheffing aangevraagd worden, deze valt onder de lichte toets (geen aantasting van de duurzame instandhouding van de soort);
- soorten bijlage IV Habitatrichtlijn en bijlage 1 AMvB
Voor deze soorten moet wat betreft ruimtelijke ontwikkelingen een ontheffing aangevraagd worden. De ontheffingsaanvraag valt onder de zware toets, hetgeen inhoudt dat:
 - er sprake moet zijn van een bij de wet genoemd belang;
 - er geen alternatief is;
 - er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

Vogels zijn niet opgenomen in de tabellen, maar ze zijn wel strikt beschermd. Zonder een gedragscode wordt de ontheffing voor *opzettelijke* verstoring van vogels beoordeeld volgens de lichte toets. De ontheffing voor het doden, verwonden, vangen en met het oog hierop opsporen, voor het vernielen en beschadigen van nesten, holen en andere vaste rust- en verblijfplaatsen en voor het rapen, vernielen en beschadigen van eieren valt onder de zware toets.

Het is in principe niet mogelijk een ontheffing te verkrijgen, indien verbodsbepalingen worden overtreden ten aanzien van vogels (dit volgt vanuit de eisen van de Vogelrichtlijn). In veel gevallen is het namelijk mogelijk om verstoring van met name broedvogels te voorkomen.

Zorgplicht

Naast bovenstaande categorieën geldt voor alle in het wild levende dieren en planten en hun leefomgeving de zogenoemde 'zorgplicht' (artikel 2 van de Flora- en faunawet). De zorgplicht houdt in dat iedereen die weet of vermoedt dat zijn handelen of het nalaten daarvan, nadelige gevolgen veroorzaakt voor flora- of faunasoorten, verplicht is dergelijk handelen zoveel mogelijk achterwege te laten dan wel de gevolgen te voorkomen, te beperken of ongedaan te maken.

4 Ecologische waarden en instandhoudingsdoelen Natura 2000

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt een beschrijving gegeven van de aanwezige natuurwaarden. Deze beschrijving richt zich op de wettelijk beschermde natuurwaarden, weergegeven in de instandhoudingsdoelen die opgesteld zijn voor de Natura 2000-gebieden Veluwe en uiterwaarden IJssel en het Beschermde Natuurmonument landgoed Vosbergen. De instandhoudingsdoelen zijn gegeven voor de habitattypen⁹, voor habitatsoorten en voor vogelrichtlijnsoorten. In Nederland zijn in totaal 51 habitattypen, 36 habitatsoorten en 95 vogelsoorten opgenomen in de aanwijzingsbesluiten van het ministerie. In het bestemmingsplan Buitengebied ligt een stuk van de oostelijke Veluwe (Natura 2000-gebied de Veluwe) en een heel klein stukje IJssel (Natura2000 uiterwaarden IJssel). Vanwege externe werking die geldt voor Natura 2000-gebieden en Beschermde Natuurmonumenten moet ook gelet worden op nabij gelegen natuurgebieden: dat zijn de uiterwaarden IJssel in de gemeente Olst (Overijssel) en het Beschermde Natuurmonument Vosbergen in de gemeente Heerde. Het gebied Vosbergen is landgoed dat op ongeveer 3 km van de noordgrens van de gemeente Epe ligt. De ecologische waarden van de drie gebieden komen hierna aan de orde.

4.2 Natura 2000-gebied Uiterwaarden IJssel

In de uiterwaarden van de IJssel komen habitattypen voor zoals voedselrijke plassen, meestromende geulen, moeras, moerasbos, nat hooi- en grasland en dijkvegetaties. Verder zijn weidevogels, eenden, ganzen en moerasvogels kenmerkende soorten. De habitattypen zijn gebonden aan overstromingsdynamiek van voedselrijk water en de dijkgraslanden komen voor op kalkhoudende, zavelige bodems. Er komen in de waarden van Hengfoord, Olst en Welsum géén rivierduincomplexen voor met schrale graslanden op ontkalkte zandgronden.

Het gaat bij deze Passende beoordeling om de toetsing van effecten van ammoniak vanuit de landbouw op habitattypen, habitatsoorten en vogelrichtlijnsoorten. De habitattypen en -soorten die regelmatig te maken krijgen met inundatie in dit Natura 2000-gebied zijn niet gevoelig voor effecten van ammoniak. Of beter gezegd het extra effect is ten opzichte van het slib en voedselrijke water dat van nature het systeem beïnvloed niet aanwezig. Ook andere effecten van landbouwkundige ontwikkelingen, zoals meer verkeer op de lokale wegen zullen het Natura 2000-gebied van de uiterwaarden niet significant negatief beïnvloeden. De uiterwaarden staan ook niet op de kaart met kwetsbare gebieden die de provincie Overijssel¹⁰ gemaakt heeft voor de WAV. Ook Gelderland geeft geen verzuringsgevoelig gebied aan voor de uiterwaarden nabij Oene.

Het feit dat de natuurwaarden niet gevoelig zijn voor de effecten van de landbouwontwikkelingen binnendijs in de gemeente Epe is de reden dat voor dit Natura2000 gebied een uitvoerige beschrijving van de begrenzing, de natuurwaarden, de instandhoudingsdoelen e.d. achterwege gelaten is.

⁹ Ministerie van LNV, 2009 Natura2000 profielendocument en erratum profielen habitattypen.

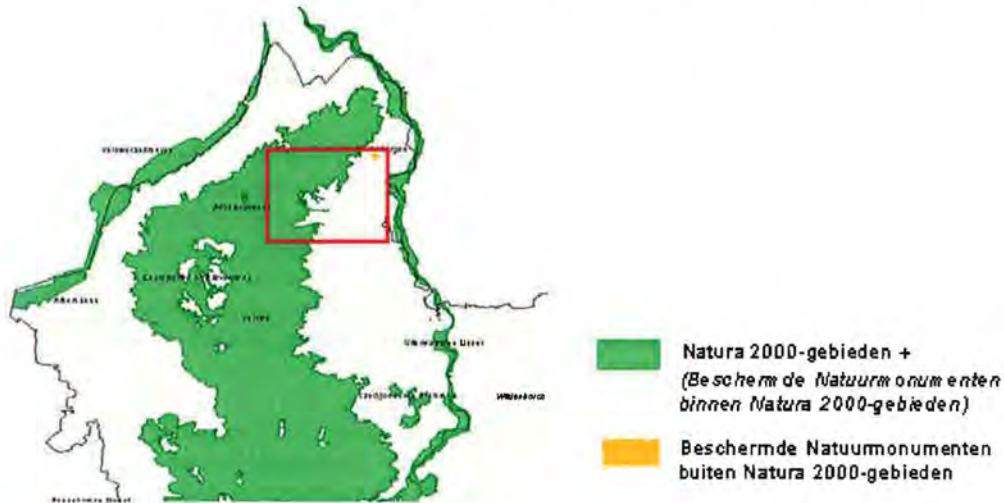
¹⁰ Provincie Overijssel, 2007 Wet Ammoniak en veehouderij; aanwijzen van de zeer kwetsbare gebieden. kaart behorende bij het besluit van PS van Overijssel van 14 november 2007

4.3 Natura 2000-gebied Veluwe

4.3.1 Begrenzing

De Veluwe is aangewezen als Vogel- en Habitatrichtlijngebied (figuur 4.1). De gemeente Epe heeft een deel van de noordelijke Veluwe binnen haar gemeentegrenzen. De grote heidegebieden (Oldebroekse heide en Doornspijkse heide) maken geen deel uit van de gemeente Epe; diverse kleinere heiden wel. Ook het natuurgebied Wisselse veen maakt deel uit van het Natura 2000-gebied.

Figuur 4.1 Begrenzing van Natura 2000-gebied Veluwe en de uiterwaarden IJssel volgens ontwerp aanwijzingsbesluit (eerste en derde tranche) en gemeente Epe.

Figuur 4.2 Detail begrenzing Natura2000 Veluwe in de gemeente Epe

Bron: www.minlnv.nl (groen: Vogel- en Habitatrichtlijngebied,)

4.3.2 **Beknopte beschrijving natuurwaarden**

De Veluwe bestaat overwegend uit droge bossen, droge en natte heide, vennen en stuifzanden. Het gebied is uniek vanwege de omvang en samenhang en het voedselarme karakter (arme zandgronden). In de gemeente Epe komen enkele droge heidegebieden voor en de bossen bestaan uit gemengd naald-loofbos, eiken-berkenbos en uit de habitattypen beuken-eikenbos met hult en oude eikenbos. Deze typen en enkele andere habitattypen zijn aangewezen als habitatgebied voor de broedvogels en enkele andere soorten die er voorkomen. Het gebied is zodanig begrensd, dat voor al deze soorten voldoende leefgebied aanwezig is om de soorten in stand te houden. De habitattypenkaart van de provincie is geraadpleegd, maar nog niet gepubliceerd.

Hieronder is een beschrijving gegeven van bos en heide van de Veluwe (bron: bestemmingsplan buitengebied Epe).

Bossen

De bossen van de Veluwe bestaan uit verschillende typen. Het loofbos op de voedselarme bodems bestaat uit eiken-berkenbos. De bossen van dit type hebben als voornaamste boomsoorten de zomereik, ruwe berk en zachte berk. In de struiklaag komen lijsterbes en vuilboom voor. De voornaamste kruiden in de ondergroei zijn bochtige smeie, pijpestrootje en blauwe bosbes. Op meer voedselrijke bodems, langs de rand van de stuwwal, is vooral beuken-eikenbos aanwezig. De voornaamste boomsoorten in dit type zijn zomereik, beuk en wintereik. De jonge naaldbossen zijn soortenarm. De ondergroei van het oudere naaldbos vertoont grote overeenkomsten met die van het eiken-berkenbos.

Twee bosgebieden hebben een speciale betekenis als referentie voor natuurlijke bosgebieden in Nederland (zogenaamde A-locatie bossen), te weten het Gortelsche bos en Motketel. Het Gortelsche Bos is een voormalig malebos: een gesloten beukenbos met enige wintereik, waarin dikke kromme beuken domineren. Vanwege een geschikt microklimaat in het bos (lage temperatuur en hoge luchtvochtigheid), zijn bijzondere paddestoelen en mossen aanwezig. Onder meer helmroestmos, flesjesroestmos, klein kringmos en trompetkroesmos zijn kwetsbare tot zeer kwetsbare rode-lijstsoorten. Het bosgebied Motketel is gelegen in een dalvormige laagte en bestaat uit oude boskernen en enkele bosweides. In het gebied liggen vele sprengenkoppen. Vanwege de bijzonder hydrologische omstandigheden kent het gebied een grote afwisseling van diverse bosgemeenschappen op kleine schaal: droog en vochtig wintereiken-beukenbos, gierstgras-beukenbos en in de laagste delen berken-elzenbroekbos.

Heide

De heideterreinen liggen voornamelijk op droog terrein en worden gedomineerd door vegetaties van struikhei, kruipbrem, stekbrem en bochtige smeie. Delen van de heide zijn rijk aan blauwe bosbes, rode bosbes en kussentjesmos. Deze bosbesheide komt binnen West-Europa vrijwel uitsluitend op de Oost-Veluwe voor. Op vochtiger, lemiger bodems overheerst de dophei en ook komt kraaiheide voor. Op enkele plaatsen liggen vennen, waarlangs vaak een strook natte heide voorkomt met dopheide, veenbies, veenpluis, witte snavelbies en diverse soorten veenmossoorten.

Beken en schrale graslanden

In Epe komen in het deel tussen de Veluwe en de dorpenweg (Apeldoorn-Zwolle) diverse sprengenkopen voor. De bronnen liggen in het Veluwemassief en zijn gekenmerkt door bijzondere soorten zoals beekprik en goudveil. In de bovenlopen van deze beeksystemen liggen belangrijke kwelmilieus zoals het Wisselse Veen bij de Tongerense beek en schrale graslanden bij de Geelmolense beek/Rode beek en Egelbeek (Korte broek). De laatste twee gebieden zijn geen Natura 2000-gebied maar wel EHS-gebied. Het meest bijzondere gebied is het Wisselse veen.

Op de site <http://www.ocbw.nl> wordt dit gebied en het onderzoek voor herstelmaatregelen beschreven. Het Wisselse Veen is een beschermd natuurgebied nabij Epe, ten noordoosten van de Tongerensche Heide.

Het gebied wordt aan de noordzijde begrensd door de Tongerense beek. In het zuidelijke gedeelte stroomt de Verloren beek die ontspringt in het reeds uitgevoerde natuurontwikkelingsproject aan de zuidwest-zijde van het Wisselse Veen. Momenteel is in dit gebied een kwelwaterafhankelijke vegetatie tot ontwikkeling gekomen. Enkele jaren geleden is eveneens van enkele voormalige landbouwgronden de top laag verwijderd. Op deze bodems vindt onder andere uitgebreide groei van diverse veenmossen en talloze andere bijzondere plantensoorten plaats. Het is van belang uit te zoeken hoe deze ontwikkeling wordt gestuurd. Een aantal van deze locaties zullen in het onderzoek worden meegenomen, evenals de pitrusweiden op vernatte landbouwgronden. Pitrus (*Juncus effusus*) is een soort die zich snel ontwikkelt op natte, voedselrijke (fosfaat-) bodems en lastig te beheren is. Bijzondere natuurtypen als zoals de schrale graslanden van het Wisselse veen vereisen een arm tot matig voedselrijk substraat.

Fauna

De diverse diersoorten van bos, water, beken en dekzandlandschap zijn eveneens in algemene zin beschreven in het bestemmingsplan. Hierna wordt verder op habitats en soorten in gegaan.

4.3.3 Instandhoudingsdoelen

Op dit moment is de aanwijzing van de Veluwe als Natura 2000-gebied in voorbereiding en zijn voor dit Natura 2000-gebied eveneens instandhoudingsdoelen in voorbereiding. Deze instandhoudingsdoelen geven per soort of habitat aan, welke doelen nagestreefd worden (zie tabel 4.2). De instandhoudingsdoelen zijn uitgebreid beschreven in het gebiedsdocument Natura 2000 gebied 57 – Veluwe (BIJLAGE II) maar hier in de tekst is het samengevat in een tabel (tabel 4.1).

Tabel 4.1 Voorlopige instandhoudingsdoelen van de Veluwe volgens het ontwerp aanwijzingsbesluit (bron: www.minlnv.nl)

Habitattypen	Kernopgaven			
	Doelstelling kwaliteit			
	Doelstelling oppervlakte			
	Landelijke staat van Instandhouding			
H2310 - Stuifzandheiden met struikhei	--	>	>	6.08
H2320 - Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	-	=	=	6.08
H2330 - Zandverstuivingen	--	>	>	6.08
H3130 - Zwakgebufferde vennen	-	=	=	
H3160 - Zure vennen	-	=	>	6.03,W
H3260A - Beken en rivieren met waterplanten (waterranonkels)	-	>	>	
H4010A - Vochtige heiden (hogere zandgronden)	-	>	>	6.09
H4030 - Droge heiden	--	>	>	6.08
H5130 - Jeneverbesstruwelen	-	=	>	6.09
H6230 - *Heischrale graslanden	--	>	>	6.09
H6410 - Blauwgraslanden	--	>	>	
H7110B - *Actieve hoogvenen (heideveentjes)	--	>	>	6.04,W

				Kernopgaven
Doelstelling kwaliteit				
Doelstelling oppervlakte				
Landelijke staat van instandhouding				
Habitattypen				
H7150 - Pioniervegetaties met snavelbiezen	-	>	>	
H9120 - Beuken-eikenbossen met hulst	-	>	=	
H9160A - Eiken-haagbeukenbossen (hogere zandgronden)	--	>	=	
H9190 - Oude eikenbossen	-	>	>	6.13
H91E0C - *Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	-	>	>	

Legenda

Habitatype, soorten, broedvogels en niet-broedvogels

Landelijke staat van instandhouding

+	Gunstig
-	Matig ongunstig
--	Zeer ongunstig

Habitattypen

Doelstelling voor oppervlakte en/of kwaliteit

=	Behoud
>	Uitbreiding
= (>)	Uitbreiding met behoud van goed ontwikkelde locaties
<	Vermindering is toegestaan, ten gunste van met name genoemde habitatype of soort
+ (<)	Achteruitgang ten gunste van ander habitatype of soort toegestaan

Soorten, broedvogels, niet broedvogels

Doelstelling voor leefgebied en/of omvang populatie

=	Behoud
>	Uitbreiding/verbetering
<	Vermindering is toegestaan
= (<)	Achteruitgang ten gunste van ander habitatype of soort toegestaan

Kernopgave

W	Wateropgave
SG	Sense of urgency: beheeropgave
SB	Sense of urgency opgave m.b.t. watercondities
6.03	Kwaliteitsverbetering van zure vennen H3160
6.04	Kwaliteitsverbetering van actieve hoogvenen (heideveentjes) *H7110_B in heideterreinen en bossen
6.08	Vergroting areaal stuifzandheiden met struikhei H2310, binnenlandse kraaiheibegroeiingen H2320, droge heiden H4030 en zandverstuivingen H2330 én verbeteren van de kwaliteit door vergroting van de variatie in structuur en ontwikkeling van geleidelijke overgangen met bos, mede t.b.v. vogelsoorten als duinpieper A255, korhoen A107, nachtzwaluw A224, draaihals A233 en tapuit A277
6.09	Verbinden heide- en stuifzandencomplexen met oog op fauna
6.13	Behoud areaal oude eikenbossen (H9190, m.n. strubbebossen) en verbeteren kwaliteit, ook als habitat voor vliegend hert H1083

4.3.4 Habitattypen

De habitattypen in tabel 4.1 gelden voor de gehele Veluwe. In de aanwijzingsbesluiten zijn de doelen voor de habitattypen en – soorten aangegeven. Als het om Vogelrichtlijngebieden gaat zijn ook de vogelrichtlijnsoorten vermeld.

Momenteel is de provincie Gelderland bezig met het opstellen van het beheerplan Natura 2000 voor het Natura 2000-gebied Veluwe. In dit plan wordt een kaart opgenomen met de verspreiding van de verschillende habitattypen. De conceptkaart met deze verspreidingsgegevens is

geraadpleegd. Deze kaart kan echter niet worden opgenomen in dit plan, want deze is nog niet vrijgegeven door de provincie. is bij gereed komen van deze Passende beoordeling digitaal beschikbaar gekomen (http://geodata2.prvgld.nl/apps/beheerplan_veluwe/).

Een uitsnede uit de habitattypenkaart is opgenomen als bijlage kaart (zie bijlage 4).

Deze kaart is belangrijk omdat bij verlenen van medewerking en verlenen van een milieuvergunning bij uitbreiding of vestiging van een IV bedrijf de effecten van stikstofdepositie getoetst kunnen worden aan het feitelijk voorkomen van een kwetsbaar type terwijl bij deze globale beoordeling uitgegaan is van de grens van het Natura2000 gebied.

De belangrijkste habitattypen voor het Natura2000 gebied Veluwe welkedat in de omgeving van het plangebied voorkomen zijn:

- H 3439: Droge heide;
- H 9190: Oude zuurminnende eikenbossen;
- H 2320: Binnenlandse kraaiheide;
- H 3260A: Beken en rivieren met waterplanten (waterranonkels);
- H 6410: Blauwgraslanden;
- H91E0C: Beekbegeleidende bossen (vochtige alluviale bossen);
- H4010A: Vochtige heiden (hogere zandgronden).

4.3.5 Habitatrictlijnsoorten

In tabel 4.2 zijn de aangewezen habitatrictlijnsoorten van de Veluwe weergegeven.

Tabel 4.2 Habitatrictlijnsoorten (Legenda zie tabel 4.1)

Habitatsoorten	Kernopgaven			
	Doelstelling populatie			
	Doelstelling kwaliteit leefgebied			
	Doelstelling omvang leefgebied			
	Landelijke staat van instandhouding			
H1042 - Gevlekte witsnuitlibel	--	>	>	>
H1083 - Vliegend hert	-	>	>	>
H1096 - Beekprik	--	>	>	>
H1163 - Rivierdonderpad	-	>	=	>
H1166 - Kamsalamander	-	=	=	=
H1318 - Meervleermuis	-	=	=	=
H1831 - Drijvende waterweegbree	-	=	=	=

Bij gereedkomen van deze Passende beoordeling kwam via de site van de provincie Gelderland de verspreiding van Habitatrictlijnsoorten en Vogelrichtlijnsoorten beschikbaar. De informatie kon nog worden opgenomen in bijlage 5 van dit rapport.

Uitgezonderd de keversoort vliegend hert zijn de aangewezen habitatrictlijnsoorten kenmerkende soorten van natte biotopen. In de beeklopen bij Vaassen en Epe en in de kwelmoerassen en poelen komen diverse soorten voor. Momenteel is de provincie Gelderland bezig met het opstellen van het beheerplan Natura 2000 voor het Natura 2000-gebied Veluwe. In dit plan worden kaarten opgenomen met de leefgebieden van de in het gebied beschermde vogel- en habitatrictlijnsoorten. Deze kaarten zijn geraadpleegd, maar nog niet gepubliceerd door de provincie.

4.3.6 Vogelrichtlijnsoorten

In tabel 4.3 zijn de aangewezen vogelrichtlijnsoorten van de Veluwe weergegeven.

Tabel 4.3 Vogelrichtlijnsoorten (Legenda zie tabel 4.1)

Broedvogelsoorten	Omvang populatie (indicatief t.b.v. draagkracht leefgebied)			
	Doelstelling kwaliteit leefgebied			
	Doelstelling omvang leefgebied			
	Landelijke staat van instandhouding			
A072 - Wespendief	+	=	=	150

Omvang populatie (indicatief t.b.v. draagkracht leefgebied)				
Doelstelling kwaliteit leefgebied				
Doelstelling omvang leefgebied				
Landelijke staat van instandhouding				
Broedvogelsoorten				
A224 – Nachtzwaluw	-	=	=	610
A229 – Ijsvogel	+	=	=	30
A233 – Draaihals	--	>	>	100
A236 - Zwarte Specht	+	=	=	430
A246 – Boomleeuwerik	+	=	=	2400
A255 – Duinpieper	--	>	>	40
A276 – Roodborsttapuit	+	=	=	1000
A277 – Tapuit	--	>	>	100
A338 - Grauwe Klauwier	--	>	>	40

De ijsvogel komt in de omgeving van de sprengbeken en het Apeldoorns kanaal in de gemeente Epe voor. Bij de vogelrichtlijnsoorten van droge habitats gaat het om karakteristieke soorten van heide, stuifzand en halfopen terreinen. Het betreft de soorten nachtzwaluw, boomleeuwerik, duinpieper, roodborst tapuit, tapuit en grauwe klauwier. Een derde groep vogels bestaat uit de vogels van oud eiken- en beukenbos. Het gaat om wespandief, draaihals en zwarte specht. Ook vliegend hert is gebonden aan oude hakhoutwallen van eik. In de bijlage 4 is ingegaan op de verspreiding en ecologie van enkele van deze soorten. Daaruit blijkt dat de kenmerkende en beschermde soorten van oud bos en heide voorkomen in het deel van de Veluwe dat in de gemeente Epe valt (zie bijlage 5). Wel ligt het zwaartepunt van de verspreiding in het zuidelijk deel van de Veluwe (zie bijlage 6).

4.4 Natuurmonument Buitenplaats Vosbergen

4.4.1 Begrenzing

De buitenplaats Vosbergen ligt direct noordelijk van de kern Heerde westelijk van het Apeldoorns kanaal. Het is 33 ha groot en bestaat uit loofbos, lanen, graslanden, een bekenstelsel en een kasteel temidden van een kasteelvijver (figuur 4.3). De aanleg van de buitenplaats dateert uit de 17^e eeuw.

Figuur 4.3 Buitenplaats Vosbergen bij Heerde

Bron: www.synbiosys.alterra.nl/Natura2000/gebiedendatabase

4.4.2 Beknopte beschrijving natuurwaarden

De buitenplaats is aangewezen als Beschermd Natuurmonument vanwege de aanwezigheid van cultuurhistorische waarden en natuurwaarden die nauw met elkaar samenhangen. Het landgoed is van belang doordat het een fraaie overgang vormt tussen Veluwe en IJsseldal.

Figuur 4.4 Kasteel Vosbergen met een gracht en een beukenlaan

Op het landgoed is vochtig loofbos (rabattenbos) met varens (dubbelloof, kamvaren), geoord- en middelst helmkruid en ijle-, elzen- en zompzegge aanwezig. Er is geen sprake van een berkenbroekbos maar van een verdroogd elzenbroekbos. Lanen zijn zeer talrijk en samen met de bebouwing de meest karakteristieke elementen. De bossen en lanen zijn rijk aan vogels (spechten, bosuil en zangvogels van oud loofbos). De beken op het landgoed vormen de benedenloop van een sprengenbeek en deze zijn altijd watervoerend. Samen met de sloten zijn ze voor de fauna van belang.

Tijdens een veldbezoek op 25 mei 2009 is vastgesteld dat de loofbossen overwegend eiken-beukenbossen zijn. Door een combinatie van verdroging en N-depositie is het merendeel van het bos in de kruidlaag verruigd (braam).

Milieuomstandigheden in het verleden en heden hebben gezorgd voor een 'zekere stress' waar de vitaliteit van het ecosysteem nadelig door beïnvloed is / wordt. Op diverse plaatsen zijn de eiken flink aangetast door eikenbladroller en lijken de eiken door de ongunstige verhouding tussen bladoppervlak en vochtopnemend vermogen gevoelig voor insecten.

4.4.3 Instandhoudingsdoelen.

Bij de aanwijzing tot beschermd Natuurmonument is het gewenste beheer aangegeven en is bepaald welke handelingen vergunningplichtig zijn. Bij de toetsing door het bevoegd gezag (de provincie) moet bepaald worden of de natuurwaarden geschaad worden of niet.

4.4.4 Habitattypen

Buitenplaats Vosbergen is geen Natura 2000-gebied en daarom zijn geen habitattypen aangegeven. Om enigszins de systematiek te volgen voor deze studie zijn de voorkomende vegetaties vertaald in de habitattypen (zie tabel 5.4).

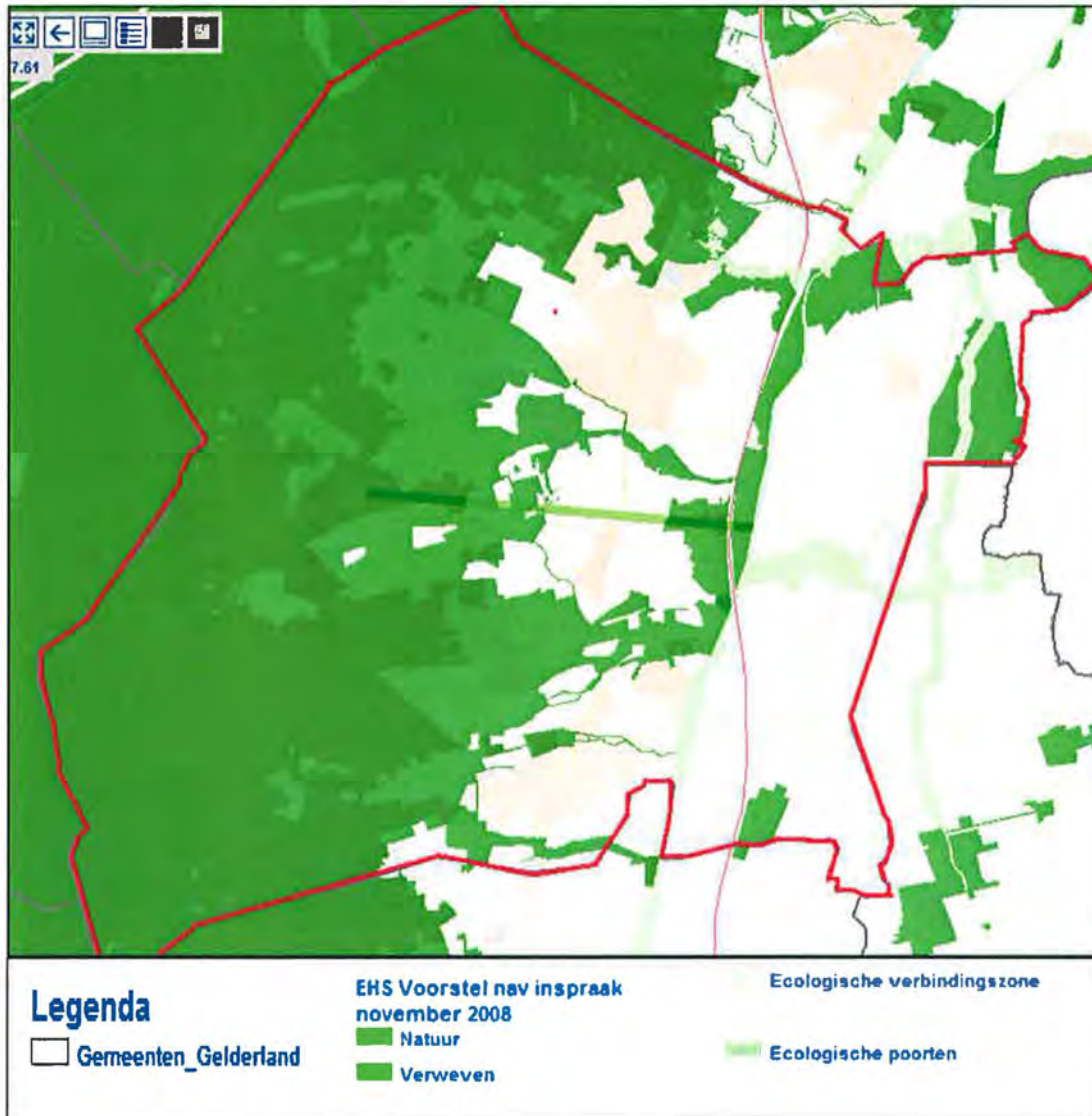
4.5 Streekplan

In het streekplan wordt aangegeven hoe om te gaan met onder andere de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), ganzen- en weidevogelbeschermingsgebied. Hieronder worden deze gebieden verder beschreven.

4.5.1 Ecologische Hoofdstructuur

Een groot deel van de gemeente behoort tot de Ecologische Hoofdstructuur. De bos- en heidegebieden en bovenlopen van de sprengenbeken zijn natuur. De kleinschalige agrarische gebieden rond de boven- en middenlopen zijn EHS verwevingsgebied. Het Apeldoorns kanaal is EHS-gebied en deels verbindingzone. De ecologische poort Wissel en de verbindingzones zorgen voor ecologische samenhang van Veluwe met het IJsselgebied.

Figuur 4.5 Ecologische Hoofdstructuur Gelderland met ecologische poort Wissel

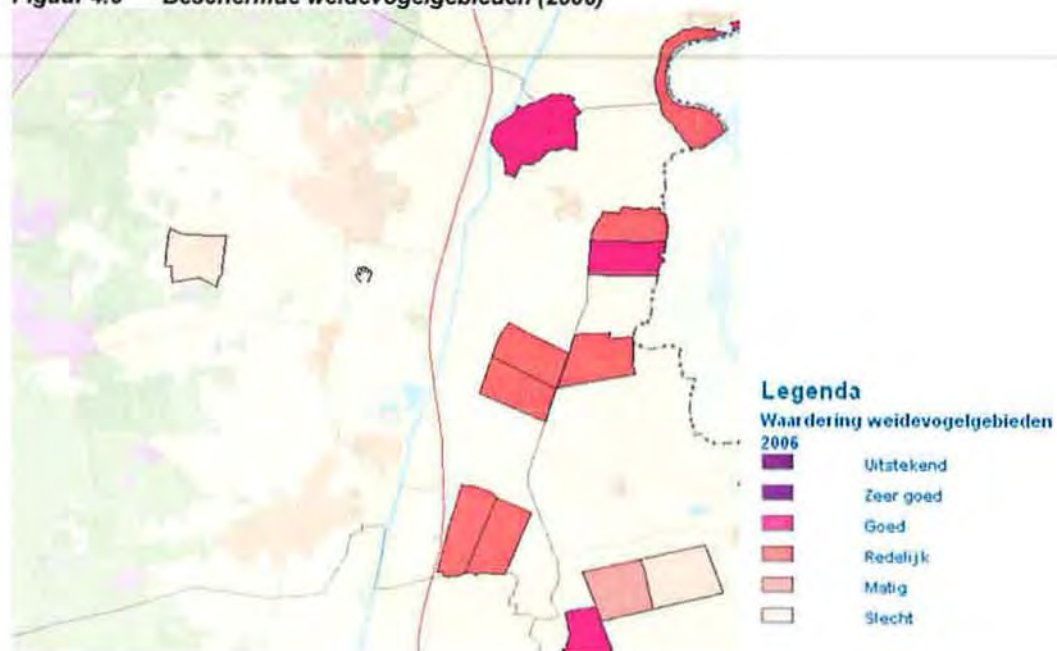

Bron: www.gelderland.nl

4.5.2 **Beschermde weidevogel- en ganzengebied**

In de gemeente Epe komen in het gebied oostelijk van het Apeldoorns kanaal enkele weidevogelgebieden voor (zie figuur 4.6). In het natuurgebiedsplan zijn deze gebieden opgenomen als zoekgebieden voor natuurbeheer. Voor ganzen is het gebied Het Voorbroek (oostelijk van de Groote Wetering) van betekenis. Het gebied is aangewezen als ganzenfoerageergebied.

Figuur 4.6 Beschermde weidevogelgebieden (2006)

5 Methodiek effectbeoordeling

5.1 Inleiding

De verschillende habitattypen en -soorten van het Natura 2000-gebied Veluwe en Beschermd Natuurmonument Landgoed Vosbergen welke waardevol zijn, kunnen in verschillende mate hinder ondervinden van de agrarische ontwikkelingen die door de 8^e herziening van het bestemmingsplan worden mogelijk gemaakt. De mate van hinder wordt theoretisch bepaald door de volgende factoren:

- i. habitatvernietiging;
- ii. verstoring door geluid, licht, trillingen en betreding;
- iii. beïnvloeding van abiotische factoren zoals het grondwater en de nutriëntenhuishouding.

Omdat bij dit bestemmingsplan het uitsluitend gaat om landbouwkundige ontwikkelingen zijn effecten vooral te verwachten van wijzigingen in ammoniakemissie en – depositie. Ook kunnen effecten van meer verkeer en eventueel effecten vanwege het opvullen van plaatsingsruimte voor mest effecten op de natuurwaarden een rol spelen. Effecten als gevolg van wijzigingen van de waterhuishoudkundige inrichting zijn denkbaar bij verdere intensivering (en schaalvergroting) van de rundveehouderij, maar worden niet door dit bestemmingsplan geregeld. De overige effecten (verstoring, habitatvernietiging) doen zich niet voor omdat het gaat om ontwikkelingen op bestaande bouwblokken.

Het gaat dus om mogelijke effecten die worden veroorzaakt door beïnvloeding van de abiotische factoren in en om de beschermde gebieden.

5.2 Abiotische factoren

5.2.1 Grondwater

In het Natura 2000-gebied Veluwe komen een aantal verschillende habitattypen voor die gevoelig zijn voor verdroging. De ontwikkelingen die mogelijk worden gemaakt in het bestemmingsplan Epe hebben geen invloed op de grondwaterstromen. Daarnaast kunnen verharde oppervlakten ook verstrend werken doordat deze de inziging van regenwater naar het grondwater beïnvloeden. De extra verhardingen op bouwpercelen liggen niet in inziggebieden of beïnvloedingsgebieden van Natura 2000. De enkele bedrijven die in het extensiveringgebied liggen krijgen geen uitbreiding toegekend.

5.2.2 Nutriëntenhuishouding

Naast de beschikbaarheid van water is ook de beschikbaarheid van nutriënten in de bodem van groot belang voor de vegetatie op de Veluwe. Veel habitattypen in het Natura 2000-gebied Veluwe komen juist daar voor vanwege de extreem voedselarme milieus. Een toename van de hoeveelheid nutriënten in de bodem kan ertoe leiden dat snelgroeiende, niet bijzondere vegetatie de beschermde habitattypen wegconcurrert.

Extra nutriënten kunnen in de bodem beschikbaar komen door mineralisatie van bijvoorbeeld venige bodems (door verdroging) en aanvoer via het grondwater of de lucht. In de voorgaande paragraaf is reeds besproken dat verdroging niet aan de orde is. Nutriënten zullen ook niet via het grondwater naar het Natura 2000-gebied Veluwe worden aangevoerd, want het grondwater stroomt van het Natura 2000-gebied af richting het plangebied en niet andersom.

Door onnatuurlijke processen is het aanbod van N via de lucht sterk toegenomen. De belangrijkste bronnen zijn het verkeer, de industrie en de landbouw. De uitstoot van N-verbindingen bestaat bij verkeer en industrie voornamelijk uit stikstofoxiden (NO_x) en bij de landbouw uit ammoniak (NH_3). Deze stikstofverbindingen slaan uiteindelijk neer op de bodem, zogenaamde depositie, en in de bodem worden de verbindingen omgezet waardoor de stikstof beschikbaar komt voor planten.

5.2.2.1 Stikstofdepositie

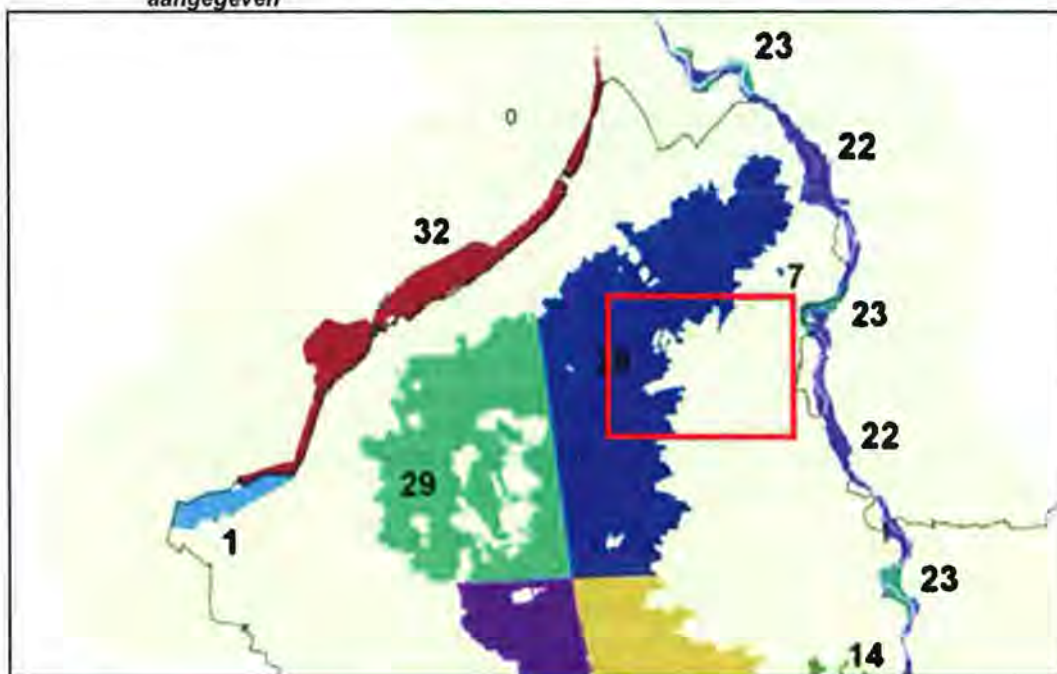
Bij de beoordeling van de effecten van de landbouwkundige ontwikkeling in het kader van het bestemmingsplan zijn de volgende gegevens van belang:

1. De huidige N-depositie;
2. De toekomstige N-depositie (autonome ontwikkelingen)
3. De kritische depositiewaarden;
4. De bijdrage van de ontwikkelingen (inclusief alternatieven) aan de N-depositie.

1. De huidige N-depositie

De ammoniak- en stikstofdepositie in Gelderland is recent door Alterra voor de Gelderse beheerplannen Natura 2000 berekend (zie tabel 5.1). De huidige N-depositie in het plangebied is te onderscheiden in de depositie van de landbouw in het plangebied zelf en de depositie vanuit overige bronnen, de zogenaamde achtergronddepositie. Omdat de Veluwe groot is, hebben de onderzoekers het gebied in enkele deelgebieden verdeeld. Bij Epe gaat het om de noordelijke Veluwe nr 28 en landgoed Vosbergen nr 7 (figuur 5.1).

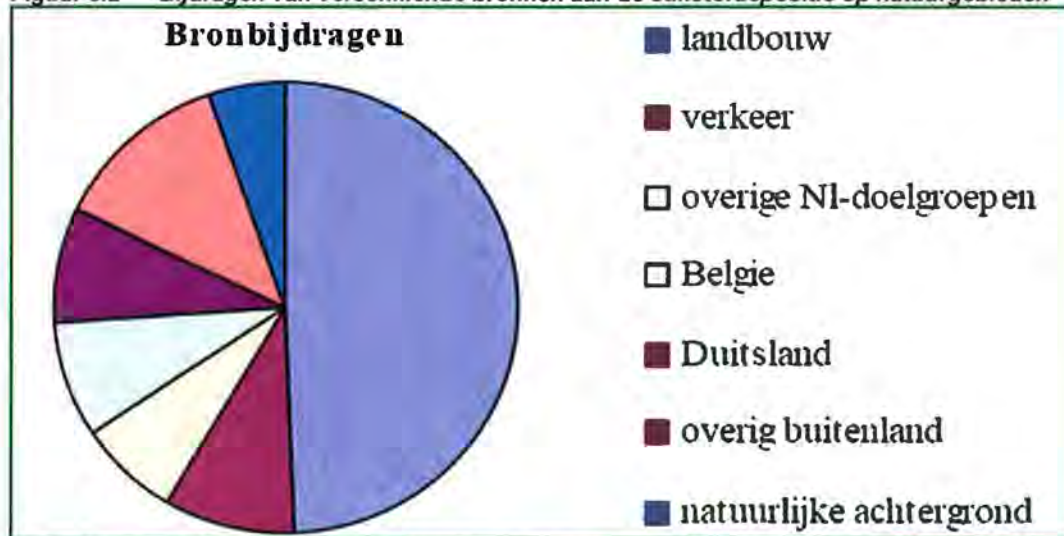
Figuur 5.1 Natura 2000-gebieden en Beschermde Natuurmonumenten in het noordelijk deel van Gelderland (Gies e.a., 2009), met rode rechthoek is indicatief gemeente Epe aangegeven

Een te hoge stikstofdepositie, ook wel vermestende depositie genoemd, op de natuurlijke ecosystemen kan leiden tot een verstoring en verslechtering van de biodiversiteit van deze ecosystemen. Overmatige depositie van stikstof (N) leidt tot verstoring van de voedingstoffenbalans in de bodem en verontreiniging van het grond- en oppervlaktewater, wat uiteindelijk leidt tot het verdwijnen van karakteristieke soorten in bossen en natuurterreinen. De N-depositie in Nederland bestaat uit ammoniak (NH_x) en stikstofoxiden (NO_x).

De N-depositie in Nederland bestaat uit ammoniak (NH_3) en stikstofoxiden (NO_x). De uitstoot van N-verbindingen bestaat bij verkeer en industrie voornamelijk uit stikstofoxiden (NO_x) en bij de landbouw uit ammoniak (NH_3). De landbouw krijgt veel aandacht bij de stikstofproblematiek. Deze sector veroorzaakt een groot gedeelte van de stikstofdepositie in Nederland. Echter, ook andere sectoren veroorzaken stikstofdepositie. De stikstofdepositie op natuurgebieden is voor de helft afkomstig uit de Nederlandse landbouw, in de vorm van ammoniak. Een kleiner deel van de stikstofdepositie is, in de vorm van stikstofoxides, afkomstig van verkeer en industrie. Ongeveer een kwart van de stikstofdepositie is afkomstig uit het buitenland' (figuur 5.2, bron: Commissie Trojan, 2008).

Figuur 5.2 Bijdragen van verschillende bronnen aan de stikstofdepositie op natuurgebieden

Bron: Milieu en Natuurplanbureau opgenomen in het rapport van de taskforce ovv hr C. Trojan

In het onderzoeksrapport van Alterra is per gebied de totale, actuele stikstofdepositie weergegeven. Deze is uitgesplitst naar verschillende bronnen (landbouw, overige bronnen, buitenland, enz.). Daarnaast is de actuele gebiedseigen (binnen 10 km zone) depositie als gevolg van de landbouw uitgesplitst naar sector. Tevens is het aandeel depositie weergegeven voor de zones van 0-3 km, 3-5 km en 5-10 km per N2000-gebied. In tabel 5.1 is een tabel weergegeven uit het rapport van Alterra waarin in de laatste kolom de totale depositie van stikstof staat aangegeven.

Tabel 5.1 Gemiddelde N-depositie uit 10 km zone en overige bronnen op Gelderse Natura 2000-gebieden (mol/ha/jr; bron: Gies e.a., 2009 i.v.)

N2000-gebied/ beschermd natuurmonument	Gemiddelde N depositie (mol ha ⁻¹ j ⁻¹)					
	NH ₃ emissie vanuit de 10 km zone rondom N2000-gebieden en beschermde natuurmonumenten			Rest NL (NH ₃) ³⁾	Achtergrond (NH ₃ + NO _x) ⁴⁾	Totaal ⁵⁾
	Stal- en opslagemissie		Aanwending/ beweiding ²⁾			
	Eigen zone	Over zone ¹⁾	totaal	totaal		
1 Arkemheen	238	136	373	440	232	927
2 Bekendelle	402	271	673	364	346	1067
3 Binnenveld	151	239	1390	530	258	765
5 Bronnenbos ...	120	353	473	426	674	751
6 Bruuk	337	196	533	371	754	817
7 Btpl. Vosbergen	488	299	787	609	103	918
8 De Zumpe	468	301	769	775	22	1504
9 Geld. Poort (3 ^e tr.)	227	167	394	470	319	1070
10 Geld. Poort (hbt 3 ^e tr.)	173	173	346	373	429	1018
11 Groesbeekse Heide ...	205	255	460	198	1096	1435
13 Korenburgerveen	944	232	1176	457	348	696
14 Landg. Brunnen	309	316	625	623	143	783
15 Loevestein, ... (3 ^e tr.)	260	87	347	483	296	782
16 Loevestein, ... (hbt in 3 ^e tr.)	120	92	213	373	317	998
17 Oeverlanden Langs Linge	248	105	353	508	271	1004
19 Sint Jansberg	381	183	564	321	1038	711
20 Stelkampsveld (Beekvliet)	744	407	1152	517	318	1070
21 Teeselinkven	778	367	1144	400	422	656
22 Uitw. IJssel (3 ^e tr.)	302	148	450	430	245	815
23 Uitw. IJssel (hbt in 3 ^e tr.)	333	179	512	439	251	737
24 Uitw. NederRijn (3 ^e tr.)	307	170	477	425	345	940
25 Uitw. NederRijn (hbt in 3 ^e tr.)	327	252	579	493	300	1122
26 Uitw. Waal (3 ^e tr.)	246	97	343	363	433	825
27 Uitw. Waal (hbt in 3 ^e tr.)	182	123	305	419	381	787
28 Veluwe Noordoost	256	372	628	221	399	1063
29 Veluwe Noordwest	638	306	943	276	354	1006
30 Veluwe Zuidoost	172	434	606	242	425	1223
31 Veluwe Zuidwest	605	256	861	298	400	1084
32 Veluwerandmeren	130	105	234	139	400	855

Uit de studie van Alterra (Gies e.a., 2009) (zie tabel 5.2) blijkt, dat niet alleen de agrarische bedrijven, maar ook verkeer en industrie bijdragen aan emissie op de Veluwe, maar liefst 46% is afkomstig van achtergronddepositie NH₃ en van het verkeer. De emissie vanuit de stal en opslag is 27% en de bijdrage vanuit beweiding is 10%. De bijdrage van de agrarische bedrijven uit de gemeente Epe zal lager zijn dan van de westelijke gebieden vanwege de overheersende zuidwestelijke windrichting. Hoe de verdeling precies ligt kan niet opgemaakt worden uit de studie van Gies e.a. de verdeling is afhankelijk van aantal, omvang en afstand van bedrijven t.o.v. de Veluwe.

Tabel 5.2 Relatieve bijdrage aan de NH₃ depositie uit 0-1, 1-3, 3-5 en 5-10 km zone als gevolg van landbouwemissies op de Gelderse Natura 2000-gebieden en beschermde natuurmonumenten (%).

N2000-gebied/ beschermd natuurmonument	Relatieve bijdrage aan de NH ₃ depositie (%)										
	Stal- en opslag emissie						Aanwending en beweidingsemissie				
	0-1 km	1-3 km	3-5 km	5-10 km	ov. zone	tot.	0-1 km	1-3 km	3-5 km	5-10 km	tot.
1 Arkemheen	19	18	11	16	36	100	71	10	7	11	100
2 Bekendelle	14	14	13	19	40	100	54	21	10	16	100
3 Binnenveld	54	20	3	7	17	100	62	21	8	10	100
5 Bronnenbos ...	1	6	2	16	75	100	65	11	8	15	100
6 Bruuk	35	11	6	11	37	100	64	11	8	17	100
7 Btpl. Vosbergen	35	10	7	11	38	100	71	16	6	7	100
8 De Zumpe	17	12	11	21	39	100	73	8	8	11	100
9 Geld. Poort (3 ^e tr.)	28	14	5	10	42	100	76	10	6	9	100
10 Geld. Poort (hbt 3 ^e tr.)	24	11	5	10	50	100	68	13	8	12	100
11 Groesbeekse Heide ..	1	7	13	24	55	100	15	21	22	43	100
13 Korenburgerveen	26	33	7	15	20	100	55	17	11	17	100
14 Landg. Brunnen	25	13	5	7	51	100	75	12	6	7	100
15 Loevestein, ... (3 ^e tr.)	35	19	9	13	25	100	71	14	6	10	100
16 Loevestein, ... (hbt in 3 ^e tr.)	12	15	12	18	44	100	65	16	8	12	100
17 Oeverlanden Langs Linge	29	13	13	15	30	100	66	13	8	13	100
19 Sint Jansberg	21	13	8	25	32	100	50	13	12	25	100
20 Stelkampsveld (Beekvliet)	25	18	7	14	35	100	51	18	12	19	100
21 Teeslinkven	17	19	11	21	32	100	35	22	16	28	100
22 Uitw. IJssel (3 ^e tr.)	29	13	9	16	33	100	69	14	8	9	100
23 Uitw. IJssel (hbt in 3 ^e tr.)	25	15	10	16	35	100	66	17	8	9	100
24 Uitw. NederRijn (3 ^e tr.)	33	12	6	13	36	100	62	16	9	12	100
25 Uitw. NederRijn (hbt in 3 ^e tr.)	27	11	7	12	44	100	60	15	11	14	100
26 Uiw. Waal (3 ^e tr.)	19	19	12	22	28	100	60	15	10	15	100
27 Uiw. Waal (hbt in 3 ^e tr.)	11	17	12	19	40	100	64	12	10	14	100
28 Veluwe Noordoost	7	10	9	14	39	100	37	27	15	21	100
29 Veluwe Noordwest	24	16	10	18	32	100	39	24	14	22	100
30 Veluwe Zuidoost	3	3	3	19	72	100	39	25	17	20	100
31 Veluwe Zuidwest	16	26	14	15	30	100	39	27	15	19	100
32 Veluwerandmeren	10	21	9	15	45	100	32	28	15	25	100
33 Wildenborch En Bosket	17	7	6	18	52	100	58	15	12	15	100
34 Willinks Weust	11	19	7	10	52	100	61	21	7	12	100
35 Wooldse Veen	3	16	5	12	63	100	35	25	13	26	100

bron Gies e.a., 2009

Uit de studie van Alterra Gies e.a., 2009) blijkt verder dat er in het gebied rondom de noordelijke Veluwe zes bedrijven zijn die op de rand van het Natura gebied zorgen voor >1000 mol N/ha/jaar. Daarnaast zijn er veel bedrijven (550) die elk zorgen voor minder dan 5 mol N/ha/jaar op de rand van het Natura 2000-gebied. Hoeveel van deze 6 respectievelijk 550 bedrijven zich op grondgebied van Epe bevinden is onbekend.

Tabel 5.3 Aantal bedrijven (< 10 km zone) per klasse met maximale belasting op de rand van het natuurgebied per gebied.

beschermde natuurnatuurmonument	> 1000	800-1000	600-800	400-600	200-400	100-200	50-100	25-50	15-25	10-15	5-10	5-1
1 Arkemheen	0	0	1	1	3	4	5	8	16	15	31	203
2 Bekendelle	0	0	0	1	0	0	3	2	4	5	18	85
3 Binnenveld	2	1	1	0	2	2	0	6	11	9	20	77
5 Bronnenbos ...	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	3	39
6 Bruik	0	0	0	1	2	3	1	2	4	3	8	64
7 Btpl. Vosbergen	1	0	1	0	0	0	0	1	0	3	9	101
8 De Zumpe	0	1	0	0	0	0	1	2	3	1	11	92
9 Geld. Poort (3 ^e tr.)	2	4	1	3	3	4	9	11	12	13	45	188
10 Geld. Poort (hbt in 3 ^e tr.)	5	0	4	2	17	9	22	32	29	20	38	167
11 Groesbeekse Heide ...	0	0	0	0	0	0	0	0	2	1	8	69
13 Korenburgerveen	2	0	1	2	2	5	4	10	13	6	20	150
14 Landg. Brummen	0	1	0	0	3	6	11	11	8	9	21	95
15 Loevestein, ... (3 ^e tr.)	0	1	0	2	1	1	3	5	3	3	21	80
16 Loevestein, (hbt in 3 ^e tr.)	0	0	0	0	1	0	1	1	4	6	6	45
17 Oeverlanden Langs Linge	0	0	0	3	0	7	9	7	10	3	12	143
19 Sint Jansberg	1	0	1	0	0	0	1	3	3	4	10	92
20 Stelkampsveld (Beekvliet)	1	0	0	0	2	1	8	5	5	4	15	171
21 Teeselinkven	0	0	0	1	0	0	3	4	1	7	20	158
22 Uitrw. IJssel (3 ^e tr.)	10	4	13	33	31	42	49	71	70	65	154	786
23 Uitrw. IJssel (hbt in 3 ^e tr.)	4	1	2	5	5	10	10	25	31	27	61	357
24 Uitrw. NederRijn (3 ^e tr.)	8	5	4	9	19	17	19	14	15	20	49	359
25 Uitrw. NederRijn (hbt in 3 ^e tr.)	0	0	0	2	0	1	2	0	1	2	11	58
26 Uitrw. Waal (3 ^e tr.)	1	1	1	4	13	17	23	32	39	30	90	397
27 Uitrw. Waal (hbt in 3 ^e tr.)	0	0	0	0	1	0	2	3	4	6	15	95
28 Veluwe Noordoost	6	1	1	3	4	13	21	30	26	24	67	590
29 Veluwe Noordwest	17	6	8	18	41	29	39	62	51	48	118	514
30 Veluwe Zuidoost	3	2	0	3	3	6	7	6	10	4	28	364
31 Veluwe Zuidwest	14	3	10	8	14	25	28	82	84	88	191	784
32 Veluwerandmeren	2	0	0	1	3	1	16	10	20	18	63	306
33 Wildenborch En Bosket	0	0	0	0	0	1	1	4	4	2	7	98
34 Willinks Weust	0	0	1	0	0	0	1	3	3	3	14	78
35 Wooldse Veen	0	0	0	0	0	0	1	0	4	0	5	33
36 Z. Lingedijk - Diefdijk Z.	0	0	0	5	2	4	6	4	6	8	19	136

2. De toekomstige N-depositie

Er vinden in Nederland en omliggende landen ontwikkelingen plaats die zorgen voor een afname van de stikstofdepositie. Landelijk blijkt de stikstofdepositie over de langere termijn af te nemen. Uit een onderzoek van het RIVM blijkt dat in de periode 1981 – 2002 de gemiddelde stikstofdepositie in Nederland is afgenomen van 3.100 naar 2.200 mol / ha (Ruiter *et al.*, 2006). Dit betekent een afname van 30% in 20 jaar. In 2005 en 2006 is de gemiddelde stikstofdepositie echter weer licht toegenomen (Gies *et al.*, 2009).

Het RIVM heeft in 2004 onderzocht wat de effectiviteit is van generiek en gebiedsgericht ammoniakbeleid (Pul *et al.* 2004). Het onderstaande is overgenomen uit deze rapportage: *Beleid op de reductie van de ammoniakemissies wordt reeds gevoerd vanaf 1989. Maatregelen en regelingen richten zich voornamelijk op het reduceren van emissies uit stal en opslag en het verplicht onderwerpen van mest. De ammoniakemissie is in het laatste decennium hierdoor met een kleine 100 miljoen kg gedaald (MB04). Het merendeel van de reductie is een gevolg van het emissiearm aanwenden van mest. Echter niet alleen het ammoniakbeleid is van invloed op de ammoniakemissie en -depositie. Ook het mestbeleid en het EU-landbouwbeleid hebben een grote invloed op volumeontwikkelingen in de veehouderij en dus op stikstofuitscheiding. Ook het dierenwelzijnsbeleid is via stalsystemen van invloed op de ammoniakemissies.*

Het vastgestelde en voorgenomen generieke beleid op ammoniak is er voornamelijk op gericht om de emissiedoelstelling van 128 kton zoals afgesproken in internationaal verband voor 2010 (UN-ECE, EU) te halen (Vaste waarden, nieuwe normen, VROM, 2002).

Kern van dit beleid is het besluit Ammoniakemissie huisvesting veehouderij, kortweg AMvB huisvesting (VROM, 2001). Daarnaast hebben andere beleidsmaatregelen als het mestbeleid en volumemaatregelen (onder andere de opkoopregelingen) effect op de ammoniakemissie. Berekend is dat met dit beleid en de autonome ontwikkeling in de landbouw de emissie in 2010 zal dalen met 33 kton (ten opzichte van 2000) en daarmee op circa 121 kton zal uitkomen (Hoogeveen et al., 2003, MB03, zie ook uitvoeringsnotitie Beck et al., 2004).

De depositie van ammoniak t.o.v. 2000 neemt dan af met circa 240 mol/ha per jaar. De reductie in de gesommeerde overschrijding (van de kritische stikstofdepositie van het natuurareaal) is circa 270 Mmol/jaar. Het grootste effect wordt bereikt door de AmvB-huisvesting, in iets mindere mate door de opkoopregeling en het mestbeleid. Het effect van het mestbeleid is hier ingeschat als een aanscherping van de MINAS-normen tussen 2000-2004. Ruim een kwart van de reductie wordt veroorzaakt door de autonome ontwikkeling. Dit is voornamelijk het gevolg van een reductie in de melkveestapel.

De totale reductie in de overschrijdingen inclusief de reductie in depositie van stikstofoxiden is 515 Mmol/jaar oftewel 55% ten opzichte van 2000. Het natuurareaal dat in 2010 beschermd is tegen een overmaat aan stikstofdepositie stijgt naar verwachting van circa 20% naar 35%. De daling in de stikstofdepositie in 2010 is voor ruwweg de helft het gevolg van een daling in de ammoniakdepositie en voor de andere helft door een daling in de stikstofdepositie. Naast het ammoniakbeleid is er beleid op stikstofoxiden (NOx) die voor Nederland 30% van de totale stikstofdepositie uitmaken. Ook dit beleid is er op gericht om de internationale verplichtingen (NEC-richtlijn) na te komen. Indien ook de andere EU-landen de NEC-richtlijn volgen dan zal de NOx-depositie in 2010 met ongeveer 190 mol/ha per jaar dalen. Deze reductie is voor circa 65% het gevolg van de maatregelen bij NOx-bronnen in het buitenland.

In het RIVM-rapport is wel aangegeven dat bij de berekeningen de nodige onzekerheden spelen. De getallen worden daarom met de nodige voorzichtigheid gehanteerd.

De berekeningen van het RIVM zijn gebaseerd op de stikstofuitstoot van het gehele land en het buitenland. Het plangebied van het bestemmingsplan Buitengebied Epe is dus ook onderdeel van deze berekeningen. Ervan uitgaande dat de ontwikkelingen in het plangebied niet te veel afwijken van de landelijke trend en er rekening mee houdend dat een deel van de afname in het buitenland plaats vindt, zal de stikstofdepositie vanuit het plangebied tevens afnemen.

3. Kritische depositiewaarde

De hoeveelheid depositie die een ecosysteem nog kan verdragen zonder schade te ondervinden, wordt de kritische depositiewaarde of kritische belasting genoemd. Aangezien de depositie van invloed kan zijn op de vegetatie en habitattypen in de Natura 2000-gebieden, is er recentelijk een studie uitgevoerd naar de effectiviteit van ammoniakmaatregelen in en rondom de Natura 2000-gebieden in Nederland (Dobben & Hinsberg 2008). Hiervoor zijn de kritische depositiewaarden van de habitattypen bepaald (zie tabel 5.4). De kritische depositie is de hoeveelheid depositie die een ecosysteem nog kan verdragen zonder schade te ondervinden.

Tabel 5.4 Overzicht kritische depositiewaarden habitattypen (bron: Gies e.a., 2009)

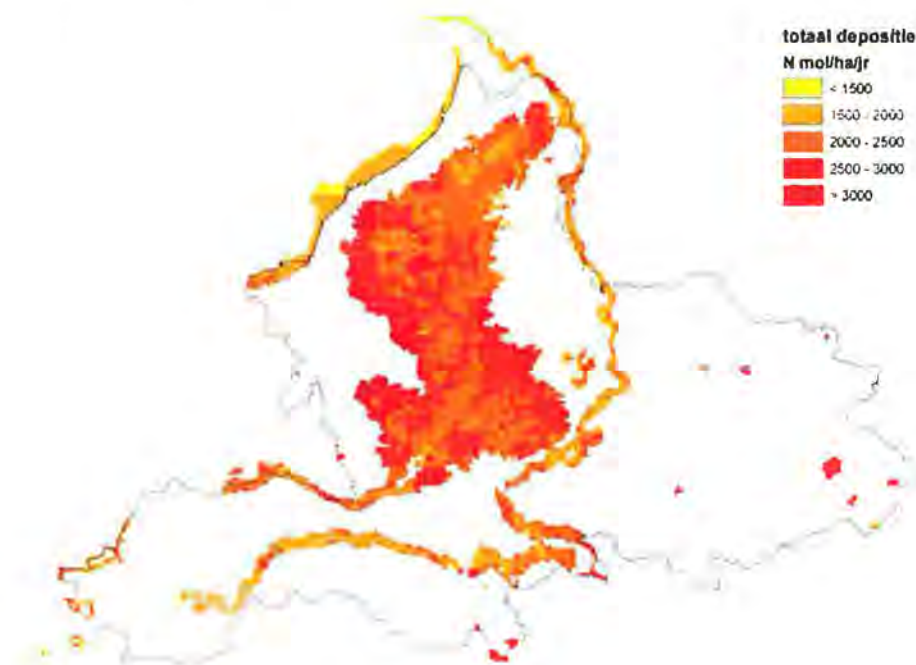
Habitattypen Veluwe Code	Omschrijving	Kritische depositie (mol N / ha / jaar)
H2310	Stuifzanden met struikhei	1100
H2320	Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	1100
H2330	Zandverstuivingen	740
H3130	Zwakgebufferde vennen	410
H3160	Zure vennen	410
H3260_A	Beken en rivieren met waterplanten (waterranonkels)	>2400
H4010_A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	1300
H4030	Droge heiden	1100
H5130	Jeneverbesstruwelen	2180
H6230	Heischrale graslanden	830
H6410	Blauwgraslanden	1100
H7110_B	Actieve hoogvenen (heideveentjes)	400
H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen	1600
H9120	Beuken-eikenbossen met hulst	1400
H9160_A	Eiken-haagbeukenbossen (hogere zandgronden)	1400

Habitattypen Veluwe		
Code	Omschrijving	Kritische depositie (mol N / ha / jaar)
H9190	Oude eikenbossen	1100
H91E0_C	Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	1860

Habitattypen buitenplaats Vosbergen		
Code	Omschrijving	Kritische depositie
H91E0_C	Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	1860
H3260_A	Beken en rivieren met waterplanten (waterranonkels)	>2400
H6430	Ruigten en zomen	1870
H9120	Beuken-eikenbossen	1400

Als de waarden in tabel 5.1 en 5.4 met elkaar worden vergeleken, dan is te zien dat de meeste habitattypen op de Veluwe wel gevoelig zijn voor stikstofdepositie. De kritische depositiewaarden voor de voedselarme habitattypen op de Veluwe zijn 400 tot 1400 mol N / ha / jaar. De meest nabijgelegen habitattypen oude zuurminnende eikenbossen (H9190), binnenlandse kraaiheide (H2320), blauwgraslanden (H6410) en droge heiden (H3439) hebben een kritische depositiewaarde van 1100 mol N / ha / jaar. De totale depositie van 2311 mol N / ha / jaar is duidelijk hoger. In figuur 5.3 is te zien hoe de verdeling van de stikstofdepositie is over het gehele Natura 2000-gebied Veluwe. Het landgoed Vosbergen kent minder gevoelige habitattypen, maar is wel in het WAV beleid van de provincie aangegeven als voor verzuring gevoelig gebied.

Figuur 5.3 Totale N-depositie op de Natura 2000-gebieden in Gelderland

Bron: Gies e.a., 2009

4. De bijdrage van de ontwikkelingen (incl alternatieven) aan de N-depositie

In het bestemmingsplan zijn uitbreidingsmogelijkheden opgenomen voor intensieve veehouderijen en overal kan er hervestiging/omschakeling van grondgebonden landbouw naar intensieve veehouderij plaats vinden. Deze uitbreidingen kunnen leiden tot een toename van de ammoniakuitstoot wat extra stikstofdepositie kan veroorzaken op de beschermde habitattypen op de Veluwe.

Ter indicatie zijn er enkele berekeningen gemaakt van stikstofdepositie op de Veluwe van een fictief bedrijf op 1 en 3 km afstand van de Veluwe. Dit levert de volgende stikstofdepositie op.

Tabel 5.3 Berekeningen NH3 stikstofdepositie

Soort bedrijf	Samenstelling	NH3 emissie totaal	1 km depositie mol/ha	3 km Depositie mol/ha
1. melkveebedrijf met jong- vee	- 140 melkkoeien - 100 vrouwelijk jongvee	1720 kg	15.3	1.6
2. vleesvarkensbedrijf	- 2.200 vleesvarkens (= drempelwaarde mer)	3080 kg	27.4	2.9
3. pluimveebedrijf	- 45.000 legkippen (= drempelwaarde mer)	5625 kg	50.1	5.3

Deze berekeningen gaan uit van gangbare bedrijfsvormen.

In de alternatieven die bij de Plan-mer beoordeeld zijn, is uitgegaan van de 'worst case' situatie en is op 1 ha een IV bedrijf met 10.000 varkens mogelijk.

De ontwikkelingen die mogelijk worden gemaakt in het bestemmingsplan zorgen voor een toename van het verkeer in het gebied. Deze toename kan ook zorgen voor extra stikstofdepositie. De toename van het verkeer zal beperkt zijn. Aangezien er niets aan de wegenstructuur verandert vinden er in relatie tot wegen geen nieuwe ontwikkelingen plaats en worden de effecten van deze depositie buiten beschouwing gelaten.

6 Effectbeoordeling

6.1 Agrarische bedrijven

6.1.1 Effecten extra ammoniak emissie en NH₃ depositie

In het bestemmingsplan kan in theorie ieder agrarisch bedrijf omschakelen naar intensief bedrijf. Nu is er onderscheid in grondgebonden, gemengd en intensief.

De plan-mer alternatieven gaan wel allen uit van de mogelijkheid om op bestaande bouwblokken van grondgebonden naar intensief te gaan. Alleen bij het 0-alternatief kunnen westelijk van het Apeldoorns kanaal (dat is de zone die het dichtst bij Natura ligt) geen hervestiging / omvorming van grondgebonden naar intensief plaatsvinden. In de alternatieven A en B kan overal in verwevingsgebied een IV bedrijf komen op een bestaand bouwblok dat maximaal 1 ha groot mag zijn. Geheel afhankelijk van de afstand tot het Natura 2000-gebied, de grootte van de vee-stapel en de intensiteit van technische voorzieningen zal verhoging van de emissie en depositie optreden op beschermde habitattypen in Natura 2000-gebied Veluwe.

Er zijn geen berekeningen gemaakt van de toe- of afname van de stikstofuitstoot van het gehele gebied. Daarnaast hoeft een toename van een bouwblok niet te betekenen dat er extra dieren worden gehouden. Om van de 'worst case' uit te gaan, wordt aangenomen dat elke uitbreiding een toename van de ammoniakuitstoot veroorzaakt en daarmee een toename van de stikstofdepositie op de beschermde habitattypen van de Veluwe.

Zoals in paragraaf 5.2.2. Nutriëntenhuishouding uitgebreid is beschreven, blijkt de huidige stikstofdepositie op de aangewezen habitattypen hoger te zijn dan de kritische depositiewaarden. In figuur 5.1 is te zien hoe de verdeling van de stikstofdepositie is over het Natura 2000-gebied Veluwe.

De meest nabijgelegen habitattypen bij het plangebied Epe zijn oude zuurminnende eikenbossen (H9190), binnenlandse kraaiheide (H2320) en droge heiden (H3439) met een kritische depositiewaarde van 1100 mol N / ha / jaar en beuken-eikenbos met 1.400 mol N / ha / jaar. In de huidige situatie is de depositie van 2300 mol op de Veluwe al een overschrijding van 200% ten opzichte van de kritische depositiewaarde.

Dit betekent dat met de huidige depositiewaarden de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied Veluwe naar verwachting niet worden gehaald. Vervolgens betekent dit volgens de Natuurbeschermingswetgeving en jurisprudentie dat elke toename van stikstofdepositie moet worden gekwalificeerd als een significant negatief effect. Hetzelfde geldt voor de EHS want de Veluwe is ook EHS-gebied. Voor het EHS-gebied Veluwe geldt dat de ontwikkelingen leiden tot een kwaliteitsvermindering van de bestaande natuur.

In paragraaf 5.3.2 is aangegeven wat de ontwikkelingen zijn rondom de stikstofdepositie. Aangegeven is dat verwacht wordt dat de stikstofdepositie van ammoniak vanaf 2000 tot 2010 zal dalen met circa 240 mol / ha / jaar. Aangezien deze berekening deels is gebaseerd op de landelijke trend en er geen reden is om aan te nemen dat de gemeente Epe hiervan afwijkt, zal de stikstofdepositie vanuit het plangebied naar verwachting tevens afnemen. Daarnaast blijken in de gemeente Epe de grotere agrarische bedrijven nabij de Veluwe (extensiveringsgebied) te vertrekken omdat daar geen uitbreidingsmogelijkheden.

De intensieve veehouderijen kunnen bedrijfseconomisch in principe sterk uitbreiden, afgezien van beperkingen die door regelgeving en beleid worden gesteld. Dergelijke bedrijven kunnen in bepaalde gevallen zorgen voor een sterke toename van de stikstofdepositie. Wel is het mogelijk om deze depositie met technische maatregelen te beperken.

Ervan uitgaande dat de grootte van de door het RIVM berekende afname min of meer correct is, en de verschuiving van bedrijven naar de zone op ongeveer 3 km afstand van de Veluwe doorgaat, betekent dat bij uitbreiding van enkele bedrijven, waarbij per bedrijf bijvoorbeeld 5 mol extra depositie wordt veroorzaakt, de totale depositie op de Veluwe blijft dalen. De verwachting is dat de stikstofdepositie, veroorzaakt door alle activiteiten in het plangebied, op alle beschermde habitattypen van de Veluwe zal dalen. Aangezien er geen stikstofdepositieberekeningen zijn uitgevoerd in het gehele gebied en ontwikkelingen die stikstofdepositie veroorzaken gebaseerd zijn op inschattingen, is dit alleen een verwachting. De verwachte afname van de stikstofdepositie zal zorgen voor een afname van de negatieve effecten van de stikstofdepositie op de beschermde habitattypen en een mogelijke verbetering van de leefomstandigheden voor deze habitattypen.

6.1.2 Effecten van opvullen plaatsingsruimte voor mest

De agrarische structuur in Epe is dusdanig dat in het westelijk gebied grenzend aan de Veluwe er veel kleinschalige landbouw is (< 1 ha, zie tabel 2.1) en daarvan een deel ook nevenberoep of in gebruik bij een particulier. Hoewel de gemeente Epe mestoverschot gebied is kan plaatselijk nog plaatsingsruimte zijn. Het bestemmingsplan regelt niet de mestaanwending. Verder zal de autonome ontwikkeling er niet toe leiden dat in de kleinschalige gebieden waar extensief beheer plaats vindt of beheer met een beheerovereenkomst (SAN) aanwezig is, dit als gevolg van dit bestemmingsplan zal wijzigingen en de eigenaar zal besluiten tot meer bemesting. De effecten van opvullen van plaatsingsruimte mest op perceelsniveau zullen zich naar verwachting niet voordoen of op zo'n schaalniveau dat het geen effecten heeft op grond en oppervlakte. Effecten op de natuurwaarden van de sprengbeken zijn niet aanwezig.

6.1.3 Overige effecten

De meeste bedrijven liggen buiten de begrenzing van Natura 2000 en EHS en de ontwikkelingen vinden behoudens uitzonderingen uitsluitend op bestaande bouwblokken plaats. De enkele bedrijven die in het extensiveringsgebied liggen krijgen geen uitbreiding toegekend. De uitbreidingen resulteren daarom niet in de directe vernietiging van beschermde natuurwaarden.

Er zijn geen effecten te verwachten van licht-, geluid-, trillings- of betredingsverstoring. De bedrijven bestaan reeds en liggen niet direct naast de beschermde natuurgebieden. Tevens zijn geen effecten van het toegenomen verkeer te verwachten, omdat die gebruik maken van de bestaande wegen die ook verder van de gebieden af liggen.

Naast de beoordeling van de effecten volgens de definities en afspraken die gelden voor de Natuurbeschermingswet kan tevens getoetst worden aan de criteria voor vergunningverlening in de provincie Gelderland. Elk agrarisch bedrijf dat uitbreidt moet namelijk een Natuurbeschermingswetvergunning aanvragen of aantonen dat de uitbreiding geen enkel effect heeft op de Natura 2000-instandhoudingsdoelen. De provincie toetst of een bedrijf minder stikstofdepositie veroorzaakt dan 0,5 % van de kritische depositiewaarden van alle beschermde habitattypen en of er geen toename plaatsvindt van de stikstofdepositie op de beschermde habitattypen door de ontwikkeling. Bij de overname van een ander bedrijf mag maar 50% van de depositie van het overgenomen bedrijf worden meegeteld. De verwachting is dat binnen dit provinciale kader de getoetste veehouderijen, indien nodig, een Natuurbeschermingswetvergunning kunnen krijgen om uit te breiden, mits de juiste maatregelen (luchtwassers) worden genomen en de vergunningaanvraag juist wordt onderbouwd.

Naast de bovengenoemde criteria voor vergunningverlening werkt de overheid (provincies en ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit) verder aan een toetsingskader voor de stikstofproblematiek. Mogelijk komen hieruit nog andere criteria of oplossingsrichtingen.

6.1.4 Beoordeling van de alternatieven

De 8^e herziening van het bestemmingsplan maakt op elk bestaand bouwblok in verwevingsgebied mogelijk dat er hervestiging/omvorming van grondgebonden naar intensief kan plaats vinden. Zeker in de zone van 0-3km (zie tabel 2.1) zal afhankelijk van de feitelijke afstand tot het kwetsbare habitat en de technische maatregelen een toename van enkele tientallen mol NH₃ depositie het geval kunnen zijn (zie berekeningen tabel 5.3). Als dat maar **6 mol of meer is** op een kwetsbaar habitat is dat al 0.5% van de kritische depositiewaarde (gerekend ten opzichte van de meest voorkomende habitattypen droge heide en beuken-eikenbossen met hulst van 1100 mol/ha/jaar) en dus voldoet die situatie als niet meer aan het concept toetsingskader van de provincie en is er sprake van significant negatief effect.

In onderstaande tabel zijn de alternatieven kwalitatief beoordeeld op hun kans significant negatieve effecten te geven op de kwetsbare habitats (heide, eikenbossen, beuken-eikenbossen)

alternatief	Mogelijk effect op Natura vanuit 0-3 km	Mogelijk effect op Natura vanuit 3-5 km	Effect op agrarische natuur west van kanaal	Effect op weidevogels oost van kanaal
0 alternatief: autonome ontwikkeling zonder nieuw bestemmingsplan	-/0	0	0	-
Alternatief A	--	-/0	-	-
Alternatief B	--	-/0	-	--

6.1.5 Conclusies

Van de uitbreidingen van de agrarische bedrijven zijn geen effecten te verwachten wat betreft licht-, geluid-, trillings- of betredingsverstoring. De agrarische bedrijven bestaan reeds en liggen niet direct naast de beschermde natuurgebieden. Er is daarom ook geen verstoring te verwachten vanaf de bedrijfslocaties. Tevens zijn geen effecten van het toegenomen verkeer te verwachten, omdat die gebruik maken van de bestaande wegen die ook verder van de gebieden af liggen.

Stikstofdepositie kan wel invloed hebben op het Natura 2000-gebied. Verwacht wordt dat de stikstofdepositie op het Natura 2000-gebied Veluwe afneemt, ondanks dat enkele bedrijven kunnen uitbreiden. Ingeschat wordt dat de verlaging van de stikstofdepositie door aangescherpte wet- en regelgeving groter is dan de toename van depositie door de uitbreiding van de agrarische bedrijven. Wel wordt het effect op de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied Veluwe als significant negatief beoordeeld omdat de stikstofdepositie reeds hoger is dan de kritische depositiewaarde en dit op korte termijn ook zal blijven. De stikstofdepositie kan daardoor de realisatie van de instandhoudingsdoelen van de Veluwe in de weg staan. Elke mogelijke toename (>0.5% van kritische depositiewaarde) wordt daarom aangeduid als significant negatief effect.

De hoge stikstof depositie belemmert vooral de ontwikkeling van de habitattypen: droge heide, natte heide, kraaiheide, blauwgrasland, eikenbossen en in mindere mate de beuken-eikenbossen van de Veluwe en mogelijk (dit vanwege afstand van agrarische ontwikkeling tot landgoed) de eiken en beuken-eikenbossen op het landgoed Vosbergen.

De uitbreidingen van de agrarische bedrijven hebben een vergelijkbaar effect op de EHS want het gebied Veluwe is tevens aangewezen als EHS-gebied. De kwaliteit van de bestaande natuur wordt beperkt.

De uitbreidingen van de agrarische bedrijven zijn tevens getoetst aan de criteria die de provincie momenteel hanteert voor de vergunningverlening van Natuurbeschermingswetvergunningen. De verwachting is dat binnen het huidige provinciale kader omvorming en hervestiging in de 0-3 km zone vanaf de Veluwe zal kunnen leiden tot extra depositie van NH₃ en dus strijdig is met de Nb wet. In de zone 3 tot 10 km rond de Veluwe is er ook een kans op significante negatieve effecten, maar deze effecten zijn mogelijk beter op te lossen met reducerende maatregelen. Vergunningverlening is alleen mogelijk mits de juiste maatregelen (luchtwassers) worden genomen en de vergunningaanvraag juist wordt onderbouwd.

Naast de huidige door de provincie Gelderland gehanteerde criteria voor vergunningverlening werkt de overheid (provincies en ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit) verder aan een toetsingskader voor de stikstofproblematiek. Mogelijk komen hieruit nog andere criteria of oplossingsrichtingen.

7 Conclusies

In hoofdstukken 5 en 6 zijn de effecten beschreven op de Natura 2000-gebieden Veluwe.

De ontwikkelingen die het bestemmingsplan mogelijk gaat maken, betekenen een verruiming van de hervestiging/omvorming van een intensieve veehouderij op een bestaand bouwblok. Extra stikstofdepositie kan wel invloed hebben op het Natura 2000-gebied.

Bij voldoende technische maatregelen kan er voor gezorgd worden dat geen toename van emissie optreedt. Echter omdat vlakbij het Natura2000 gebied (0-3 km zone) als gauw sprake kan zijn van enkele molen toename NH₃/ha/jaar is de kans op strijdigheid met de Nb-wet zeker aanwezig.

Overigens wordt voor het gebied als geheel verwacht dat de stikstofdepositie op het Natura 2000-gebied Veluwe afneemt, ondanks dat enkele bedrijven kunnen uitbreiden.

Ingeschat wordt dat de verlaging van de stikstofdepositie door aangescherpte wet- en regelgeving groter is dan de toename van depositie door de uitbreiding van de agrarische bedrijven.

Wel wordt bij toename van depositie het effect op de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied Veluwe als significant negatief beoordeeld, omdat de stikstofdepositie reeds hoger is dan de kritische depositiewaarde en dit op korte termijn ook zal blijven.

De stikstofdepositie kan daardoor de realisatie van de instandhoudingsdoelen van de Veluwe in de weg staan. Elke mogelijke toename (>0.5% van kritische depositiewaarde) wordt daarom aangeduid als significant negatief effect. De uitbreidingen van de agrarische bedrijven hebben een vergelijkbaar effect op de EHS want het gebied Veluwe is tevens aangewezen als EHS-gebied. De kwaliteit van de bestaande natuur wordt beperkt.

De hervestiging/omvorming van intensieve veehouderijen op bestaande bouwblokken is tevens getoetst aan de criteria die de provincie Gelderland momenteel hanteert voor de vergunningverlening van Natuurbeschermingswetvergunningen. De verwachting is dat binnen het huidige provinciale kader omvorming en hervestiging in de 0-3 km zone vanaf de Veluwe zal kunnen leiden tot extra depositie van NH₃ en dus strijdig is met de Nb wet. In de zone 3 tot 10 km rond de Veluwe is er ook een kans op significante negatieve effecten, maar deze effecten zijn mogelijk beter op te lossen met reducerende maatregelen. Vergunningverlening is alleen mogelijk mits de juiste maatregelen (luchtwassers) worden genomen en de vergunningaanvraag juist wordt onderbouwd.

8 Literatuurlijst

- Adrichem G.G.J. en H.G.A.Reimerink, 2009. *Passende beoordeling voor het bestemmingsplan Buitengebied 2007 Oldebroek*, Zwolle, Grontmij Nederland bv.
- Beck et al., 2004 Beck, J.P., R.J.M. Folkert en W.L.M. Smeets, 2004. *Beoordeling van de uitvoeringsnotitie emissieplafonds verzuring en grootschalige luchtverontreiniging 2003*. RIVM Rapport 500037003..
- Dobben H. van, Hinsberg A. van, 2008. Overzicht van kritische depositiewaarden voor stikstof, toegepast op habitattypen en Natura 2000-gebieden. Wageningen, Alterra, Alterra-rapport 1654.
- Gies, E., H. Kros en J.C Voogd, 2009: Ammoniakemissie en -depositie in en rondom de Natura 2000-gebieden en beschermde natuurmonumenten in de provincie Gelderland Eindconcept Alterra-rapportage gelderland.
- Hoogeveen, M.W., H.H. Luesink, G. Cotteleer en K.W. v. d. Hoek, 2003. Ammoniakemissie 2010. Referentiescenario en effecten van bestaand beleid en mogelijke aanscherpingen. LEI 3.03.05/RIVM Rapport 680000001.
- Janssen, J.A.M. & Schaminée J.H.J., *Europese natuur in Nederland. Soorten van de Habitatrichtlijn*, Utrecht 2004.
- Ministerie van LNV, *Algemene handreiking Natuurbeschermingswet 1998*, oktober 2005..
- Ministerie van LNV (2004). Werken aan Natura 2000, handreiking voor bescherming van Vogel- en habitatrichtlijngebieden.
- Ministerie van LNV (2007). Toetsingskader ammoniak rondom Natura 2000-gebieden.
- Molenaar J.G., 2003. Lichtbelasting. Overzicht van de effecten op mens en dier. Alterra-rapport 778.
- Oosterkamp, E.B., M.G.A. van Leeuwen, C.J.A.M. de Bont, J.H. Wisman en J.W. Kuhlman, 2006: Agrocluster Oost in beeld; Een onderzoek naar het belang van en de perspectieven voor het agrocluster in Gelderland en Overijssel: Lei rapport 30602, Den Haag
- Pul W.A.J. van, Haan B.J. de, Dam J.D. van, Eerd M.M. van, Ruiter J.F. de, Hinsberg A. van, Westhoek H.J., 2004. (Kosten-) Effectiviteit Generiek en Gebiedsgericht ammoniakbeleid. RIVM rapport 500033001/2004.
- Ruiter J.F. de, Pul W.A.J. van, Jaarsveld J.A. van, Buijsman E., 2006. Zuur- en stikstofdepositie in Nederland in de periode 1981 – 2002, rapport 500037005/2006 RIVM.
- Steunpunt Natura 2000, 2008: Stappenplan cumulatietoets bij het beheerplan.
- SOVON & CBS, *Trends van vogels in het Nederlandse Natura 2000-netwerk*. SOVON-informatierapport 2005/09. SOVON Vogelonderzoek Nederland, 2005.
- Trojan C. et. al., 2008. Stikstof / ammoniak in relatie tot Natura 2000. Ministerie van landbouw, natuur en voedselkwaliteit, 30 juni 2008;
- www.terradesk.nl;
- www.vogelbescherming.nl;
- www.sovon.nl;
- www.minlnv.nl;
- www.gelderland.nl.
- www.ocbw.nl
- [www.synbiosys.alterra.nl/Natura 2000](http://www.synbiosys.alterra.nl/Natura2000)

Bijlage 1

Uitleg van MER commissie over toetsen van stikstofdepositie in plan-MER en besluit MER met overzicht bestemmingsplanonderdelen met effectbeoordeling

Natura 2000 in milieueffectrapportage

Beoordeling van de gevolgen van atmosferische deposities.

Samenvatting

Hoe stikstofdeposities op Natura 2000 in m.e.r. behandeld moeten worden leidt regelmatig tot discussie. De Commissie hanteert de volgende praktische regels die zijn uitgewerkt voor de beoordeling van stikstofdepositie maar die breder toepasbaar zijn voor de beoordeling van gevolgen op Natura 2000.

De Commissie vraagt alleen bij projecten met aanzienlijke directe emissies om de deposities op natuur in beeld te brengen. Projecten met aanzienlijke directe emissies zijn: veehouderijen, (vaar)wegen en industrie. Hierbij hanteert de Commissie een 'Ja, tenzij' criterium. Bij andere type projecten hanteert de Commissie een 'Nee, tenzij' criterium. Kwantitatieve criteria zijn er (nog) niet.

In een besluit-MER moeten de algemene gevolgen op natuur worden beschreven. De Commissie adviseert in ieder geval op te nemen:

1. Waar ligt/liggen Natura 2000-gebied(en) t.o.v. de activiteit?
2. Wat is de staat van instandhouding/kritische depositiewaarde?
3. Wat is de achtergrondconcentratie in het Natura 2000-gebied?
4. Wat voegt de eigen activiteit¹ toe aan atmosferische depositie?
5. Worden de kritische depositiewaarden (verder) overschreden?

In een plan-MER moet extra worden opgenomen:

- óf de onderbouwing dat significante gevolgen kunnen worden uitgesloten;
- óf de passende beoordeling, waarin onderzocht wordt of er sprake is van 'aantasting van natuurlijke kenmerken'.

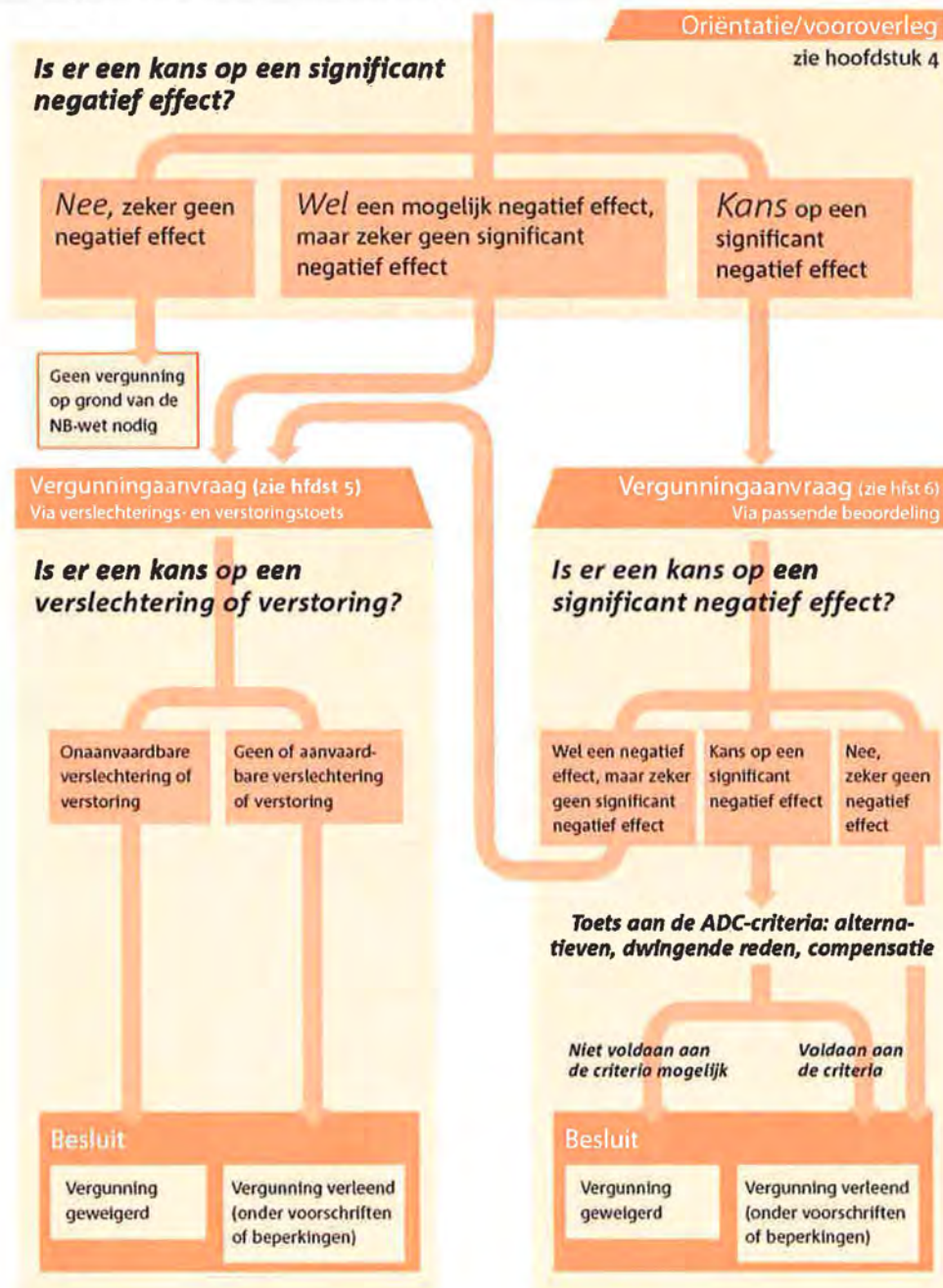
Het detailniveau van de passende beoordeling moet aansluiten bij het detailniveau van het te nemen plan/besluit. Voor een besluit (bv Wm-vergunning) zal meestal gedetailleerde informatie nodig zijn. Voor een plan kan dit verschillend zijn. Indien een plan 'slechts' richtinggevend is – en dus de feitelijke besluitvorming wordt doorgeschoven – is de passende beoordeling veeleer een risico-inventarisatie voor latere plannen of besluiten.

¹ Bij een uitbreiding zowel de bestaande activiteit als de geplande uitbreiding.

Bijlage 2

Stappenschema bij ecologische beoordeling in kader van Natuurbeschermingswet 1998

Project of handeling

Stappenschema voor ecologische beoordeling van project of handeling uit de Algemene Handreiking Natuurbeschermingswet 1998, LNV, oktober 2005

Bijlage 2Bijlage 3

Intensieve veehouderij en bouwblokken

Bron: Witpaard en partners, 2009

Intensieve veehouderij en bouwblokken in verweving

Wat regelen voor agrarische bouwpercelen (groter dan 1 hectare) binnen 'verwevingsgebied' en 'verwevingsgebied met sterlocatie'?

Wat is het beleid voor deze gebieden op basis van Reconstructieplan Veluwe?

WITPAARD, 9 juni 2009

Verwevingsgebied

Beleid algemeen

Het beleid voor het verwevingsgebied is gericht op het bevorderen van een passende combinatie van landbouw, natuur, landschap, recreatie, werken en wonen met bijbehorende kwaliteiten.

Beleid Reconstructieplan Veluwe	Doorvertaling naar het bestemmingsplan
Nieuwvestiging	
1. Nieuwvestiging van intensieve veehouderij is uitgesloten.	1. In het bestemmingsplan worden geen nieuwe agrarische bouwpercelen mogelijk gemaakt.
Hervestiging/omschakeling	
2. De hervestiging van een bedrijf met intensieve veehouderij op een bestaand bouwblok waar op het tijdstip van inwerkingtreding van dit plan geen intensieve veehouderij vergund is, is mogelijk. Dit geldt ook voor het omschakelen van een niet-intensieve veehouderij naar een intensieve veehouderijbedrijf.	2. Hervestiging/omschakeling is bij recht toegestaan.
Groote bouwblok	
3. Bouwblokken voor bedrijven met Intensieve Veehouderij mogen voor het deel dat gebruikt wordt ten behoeve van de intensieve veehouderij maximaal 1 hectare groot worden, met uitzondering van zogenaamde "sterlocaties". Bestaande bouwblokken die groter zijn dan 1 hectare worden gerespecteerd.	3. Intensieve veehouderij wordt bij recht mogelijk gemaakt tot een bouwblok (oppervlakte) van 1 hectare. Wanneer in de huidige situatie sprake is van een groter bouwblok, is deze oppervlakte toegestaan.
Uitbreiding van het bouwblok	
4. Uitbreiding van het bouwblok groter dan 1 hectare is alleen aanvaardbaar als de uitbreiding aantoonbaar noodzakelijk is om te kunnen voldoen aan de wettelijke eisen van dierenwelzijn en veterinaire gezondheid, dus om de dieren meer ruimte te geven zonder dat er sprake is van toename van het aantal dierplaatsen. In het algemeen zal een uitbreiding van het staloppervlak die niet tot doel heeft het aantal dierplaatsen te vergroten, beperkt kunnen blijven tot circa 10%, tenzij op basis van dierenwelzijn een grotere oppervlakte nodig is.	4. Via een ontheffing op het gebruik en een wijziging (wanneer de begrenzing van het agrarisch bouwperceel moet worden gewijzigd) wordt een dergelijke ontwikkeling mogelijk gemaakt.
Aanwijzen sterlocaties	
5. Concentratie van intensieve veehouderijonderdelen van één bedrijf in verwevingsgebieden is mogelijk indien een toetsing door de gemeente aan de ter plaatse van belang zijnde omgevingsfactoren leidt tot de slotsom dat een bouwperceel kan worden vergroot. Daarbij dient verzekerd te zijn dat de intensieve veehouderij	5. Voor het aanwijzen van sterlocaties wordt een wijzigingsbevoegdheid opgenomen. De voorwaarden uit het Reconstructieplan Veluwe worden hierin opgenomen. Voor wat betreft het concentratiebouwperceel wordt gesteld dat deze niet groter mag zijn dan 1,5 hectare en dat landschappelijke inpassing verplicht is.

op de andere locaties van het bedrijf in extensiverings- of verwevingsgebied wordt beëindigd. Het concentratiebouwperceel mag dan groter zijn dan 1 hectare. Toepassing van deze uitzondering is alleen mogelijk wanneer er veterinaire en/of bedrijfseconomische voordelen zijn en er ook qua omgevingsfactoren een (veel) betere situatie zal ontstaan, zulks primair ter beoordeling van de gemeente.	Beplanting mag eventueel ook buiten het agrarisch bouwperceel worden gerealiseerd. Wanneer toepassing wordt gegeven aan de wijzigingsbevoegdheid wordt aan het concentratiebouwperceel een aanduiding sterlocatie toegekend.
--	--

Verwevingsgebied met sterlocatie

Definitie

Bedrijfslocaties in verwevingsgebied, die zijn aangeduid als 'sterlocaties intensieve veehouderij' zijn bestaande bedrijfslocaties waar het op grond van ruimtelijke en milieutechnische overwegingen in principe mogelijk is dat op deze bestaande bedrijven een intensieve veehouderijtak zich kan ontwikkelen tot een omvang van minimaal 125 nge. De omvang van het bouwblok bedraagt in principe maximaal 1,5 hectare. Alleen gemeenten kunnen bepalen dat een bouwblok een sterlocatie is.

Begrenzing

Sterlocaties dienen voldoende ontwikkelingsmogelijkheden te bieden aan de intensieve veehouderij en bij te dragen aan de afwaartse beweging van natuur en wonen.

De criteria die bepalen of sprake is van een sterlocatie zijn opgenomen in bijlage 7. Gemeenten dienen op basis van deze maatgevende criteria vast te stellen of individuele locaties in aanmerking komen als sterlocatie. De tweedeling van de verwevingsgebieden in gedeelten met en zonder sterlocaties is samengesteld aan de hand van genoemde criteria. Deze kaart heeft geen bindende, maar slechts een indicatieve functie. Moet procedure voor gevolgd worden: wijzigingsbevoegdheid voor opnemen.

Binnen de delen van het verwevingsgebied die indicatief zijn aangeduid als verwevingsgebied met sterlocaties bestaan meer mogelijkheden voor de ontwikkeling van de intensieve veehouderij.

Beleidsplan Veluwe	Doorvertaling naar het bestemmingsplan
Nieuwvestiging	
1. Staat expliciet niets over genoemd. Wel wordt genoemd: ook in een deel van de verwevingsgebieden is ruimte voor schaalvergroting en hervestiging van te verplaatsen intensieve veehouderijen. Dit noemen we de verwevingsgebieden met sterlocaties.	1. In het bestemmingsplan worden geen nieuwe agrarische bouwpercelen mogelijk gemaakt.
Hervestiging/omschakeling	
2. Hervestiging van een intensief veehouderijbedrijf is mogelijk op een grondgebonden bedrijfslocatie in verwevingsgebied met sterlocaties. Dit betekent ook dat grondgebonden bedrijven in verwevingsgebied met sterlocaties mogen omschakelen naar intensieve veehouderij.	2. Hervestiging/omschakeling is bij recht toegestaan.
Grootte bouwblok	
3. Staat niet expliciet iets over genoemd.	3. Intensieve veehouderij wordt bij recht mogelijk gemaakt tot een bouwblok (oppervlakte) van 1 hectare. Wanneer in de huidige situatie sprake is van een groter bouwblok, is deze oppervlakte toegestaan.

Uitbreiding van het bouwblok	
3. Bedrijven met Intensieve Veehouderij gelegen binnen gebieden die indicatief zijn aangeduid als "verwevingsgebieden met sterlocaties", kunnen met inachtneming van de geldende regels voor ruimtelijke ordening, milieu, water en landschap e.d., voor wat betreft de intensieve tak van het bedrijf, uitbreiden binnen een bouwblok van maximaal 1,5 hectare.	3. Via een wijzigingsbevoegdheid wordt een dergelijke ontwikkeling (onder voorwaarden) mogelijk gemaakt. Landschappelijke inpassing wordt verplicht gesteld (mag eventueel buiten het bouwperceel). Wanneer toepassing wordt gegeven aan de wijzigingsbevoegdheid wordt aan het bouwperceel een aanduiding sterlocatie toegekend.
Uitbreiding van het bouwblok tot meer dan 1,5 hectare	
5. Een (nog) groter bouwblok is in sommige gevallen via een planaanpassing mogelijk, maar dit staat ter beoordeling van de gemeente.	5. Een dergelijke ontwikkeling wordt in het bestemmingsplan niet mogelijk gemaakt.

Bijlage 4

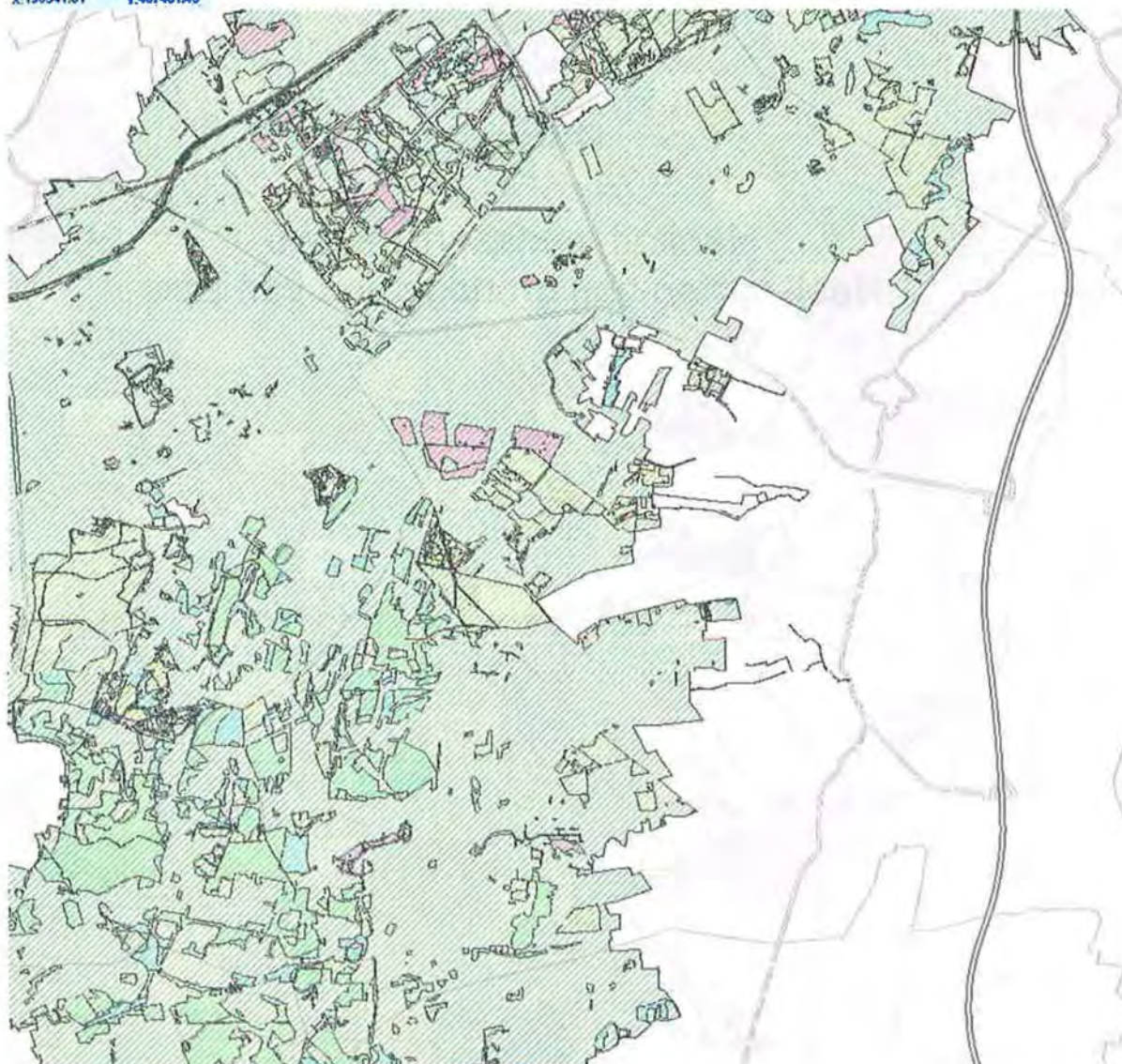
Habitattypenkaart Veluwe deelkaarten van grondgebied van Epe

MAATS

Natura 2000 Veluwe - werkkaarten Beheerplan Veluwe - Habitattypenkaart

x:190541.81 y:487461.49

Legenda

Contour Ontwerp Natura 2000-gebieden

Veluwe

Overige Natura-2000 gebieden

habitattypen

Beekbegeleidende bossen

Beken met waterplanten

Beuken-eikenbossen

Binnenlandse kraaiheiheiden

Blauwgraslanden

Droge heiden

Heideveen

Heischrale graslanden

Jeneverbesstruwelen

Oude eikenbossen

Pioniervegetaties met snavelbiezen

Stuifzandheiden

Vochtige heiden

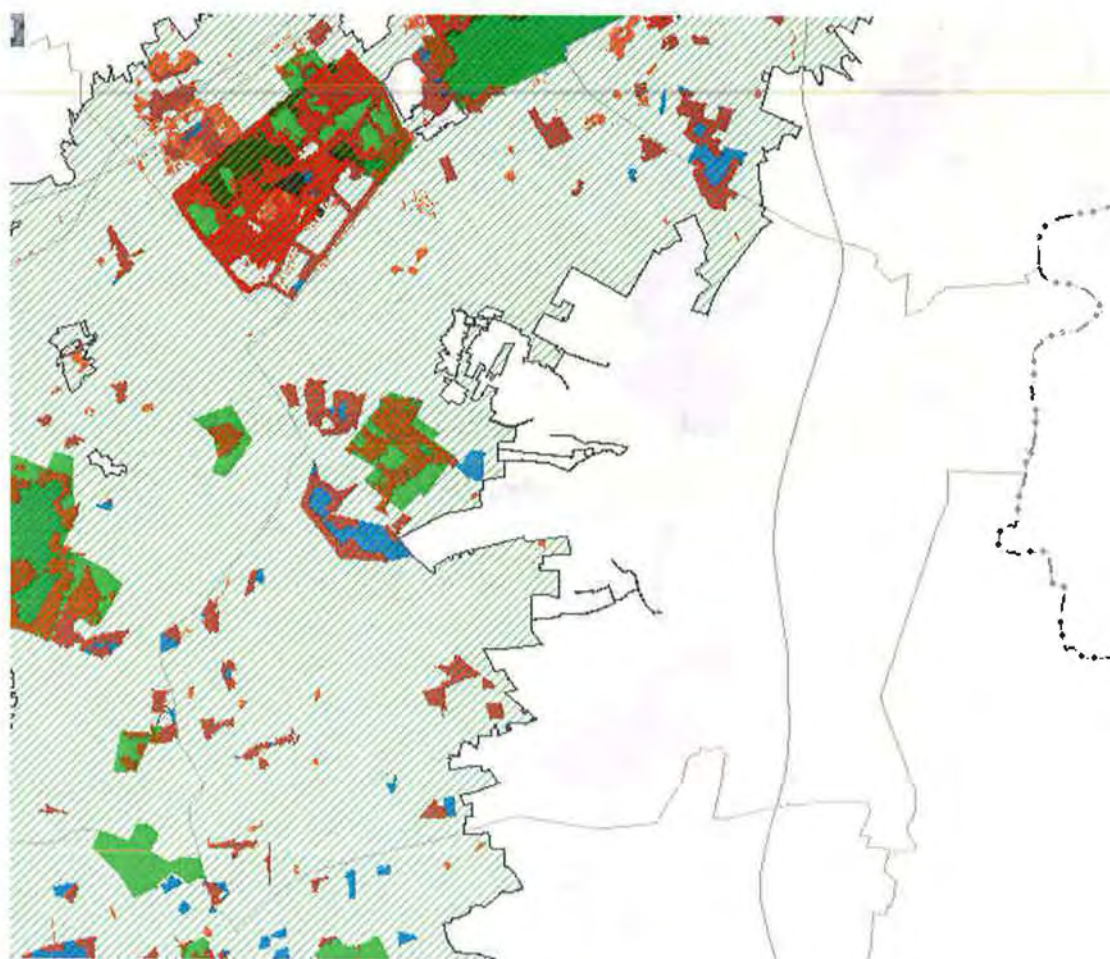
Zandverstuivingen

Zure vennen

Zwak gebufferde vennen

Bijlage 5

Kaarten van Habitatrichtlijnsoorten en Vogelrichtlijnsoorten

Legenda

Contour Ontwerp Natura 2000-gebieden

Veluwe

Overige Natura-2000 gebieden

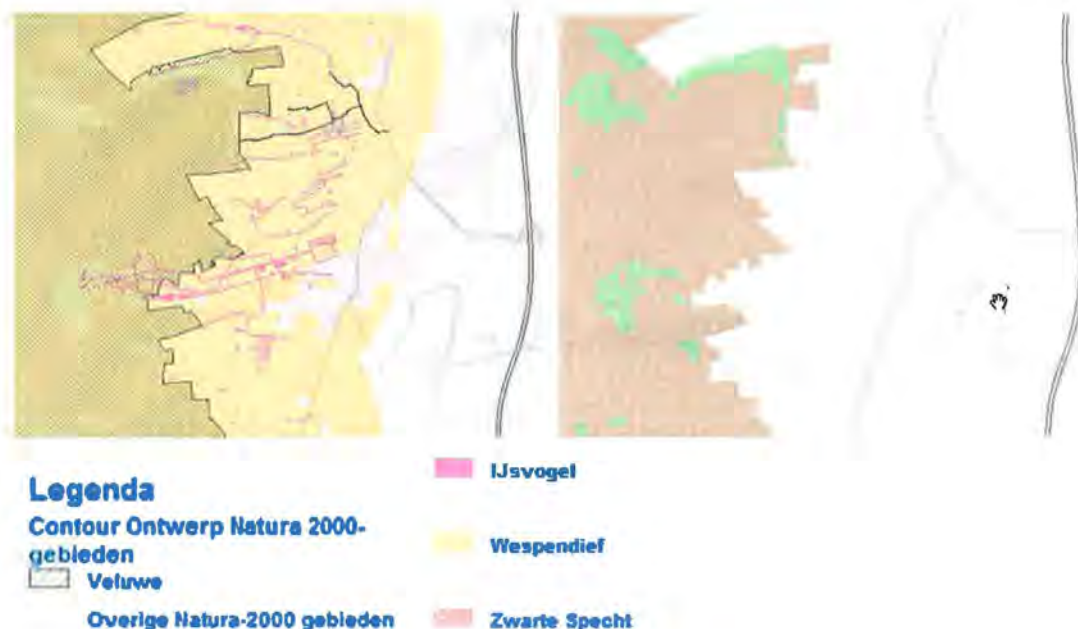
Boomleeuwerik

Grauwe Klauwier

Nachtzwaluw

Roodborsttapuit

Tapuit

De kaartjes van deze bijlage 5 geven de gebieden weer, die van belang zijn voor een aantal Vogelrichtlijn soorten in de gemeente Epe en in het gebied bij Vaassen. In het eerste kaartje staan de soorten van heide en open terrein. Structuur van vegetatie, diversiteit aan biotopen, voedselaanbod en rust bepalen in hoge mate het voorkomen. Effecten van stikstof op de kwaliteit van heide en grazige vegetaties zullen met name via voedsel spoor doorwerken in de populatie van de genoemde soorten.

De Sprengenbeken en plassen aan de rand van de Veluwe zijn aangegeven als van belang voor de ijsvogels. Effecten van stikstofdepositie zullen beperkt zijn en werken met name door via kwaliteit van het oppervlakte.

Een ruime zone aan de rand van de Veluwe is in het ontwerp beheerplan aangegeven als van belang voor de Wespendief. Deze zones buiten Natura2000 zijn opgenomen in het ontwerp plan vanwege de aandacht voor de externe werking die de Nb-wet voorschrijft. Grote delen van de Veluwe zijn leefgebied voor de zwarte specht. Verslechtering van het broedbiotoop oude beuken-eikenbossen en van het foerageergebied (groot deel van de Veluwe bossen) zullen effecten hebben op voorkomen van de zwarte specht en wespendief.

Bijlage 3Bijlage 6

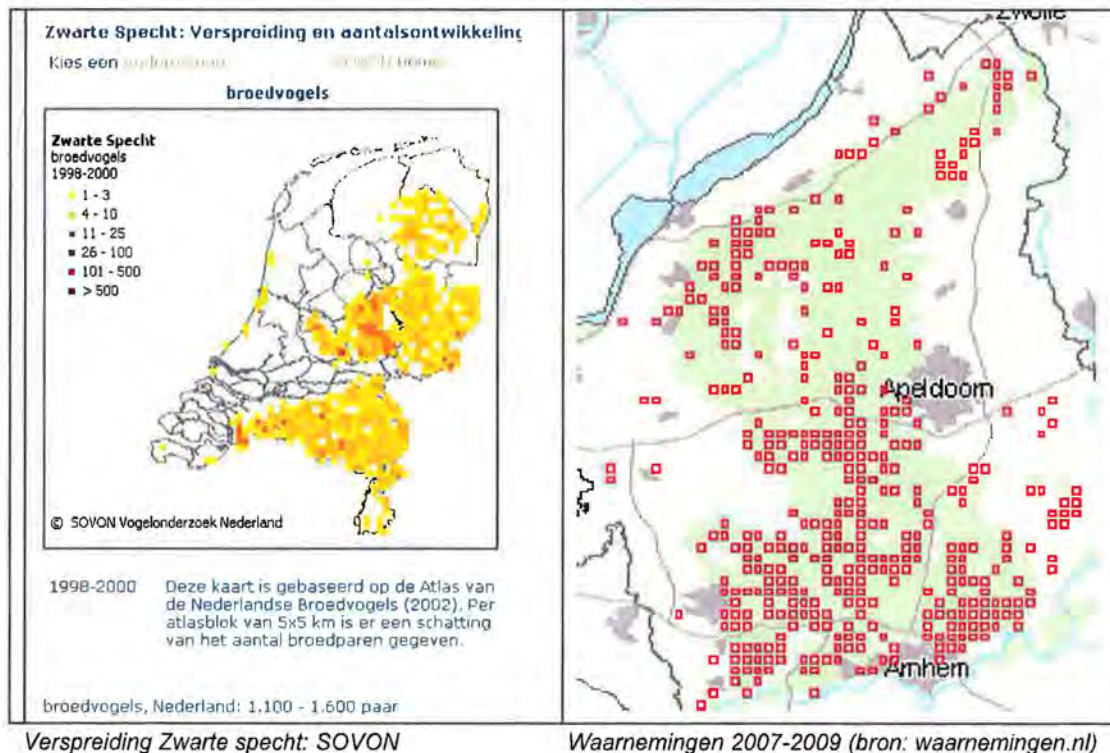
Verspreiding Zwarte Specht en Wespendif en Nachtzwaluw en Roodborsttapuit

Bron: site van Vogelbescherming en Sovon Nederland
www.Sovon.nl

Zwarte specht

De zwarte specht is een geheimzinnige bosvogel. Dat komt vooral door de teruggetrokken levenswijze. Maar ook de luide roep, welke door het bos kan weergalmen, draagt eraan bij. Voor het hele ecosysteem van de Europese bossen is de zwarte specht een zeer belangrijke dienstverlener. Zo hakt deze soort elk jaar een nieuw nest uit in dikke loofbomen. Zo voorziet deze specht in holten waar boomkruipers, bosuil en tal van andere soorten dankbaar gebruik van maken. Zwarte spechten zijn schuw en gaan er vandoor zodra ze een mens waarnemen. Ook proberen ze wel om ongezien te blijven door aan de achterzijde van de boom waarop ze zitten te blijven. Loopt men om de boom heen dan draait de vogel mee, op die manier uit het zicht blijvend. Het zijn dan ook vaak vluchtige waarnemingen die men van een zwarte specht krijgt. Slechts met veel geluk lukt het om langere tijd naar een vogel te kijken, zonder dat tal van bomen het uitzicht belemmeren...

Het foerageer- en broedbiotoop bestaat uit oude bossen met een flink aandeel loofbomen en dode bomen. Zwarte spechten eten vooral houtmieren en die leven onder de bast van dode bomen. Geen houtmieren? Geen zwarte spechten.

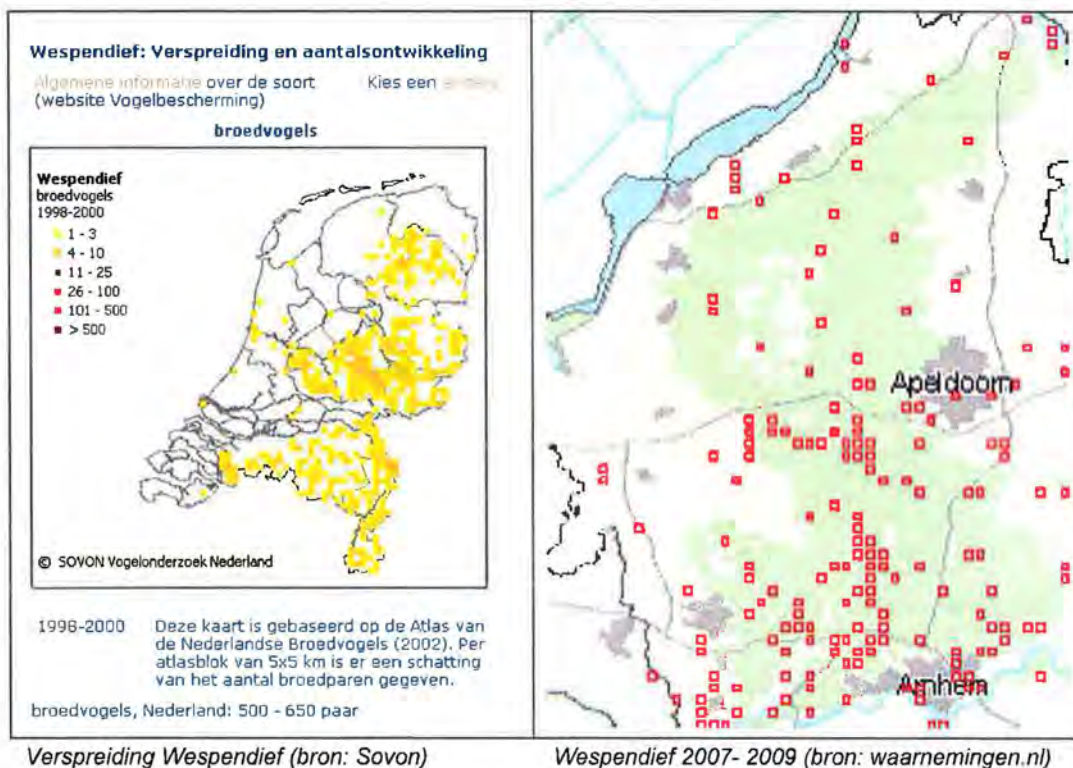
Verspreiding Zwarte specht: SOVON

Waarnemingen 2007-2009 (bron: waarnemingen.nl)

Wespendief

De naam van de wespendief verraad onmiddellijk de voedselvoorkeur van deze bijzondere roofvogel: bijen en wespen. De poten van deze sterk op de buizerd gelijkende vogel zijn bedekt met een dikke huidlaag, welke moet voorkomen dat de wespendief ál te veel gestoken wordt. In streken waar veel veldwespen en wilde bijenzwermen voorkomen -vaak oude gemengde bossen- kan de wespendief zich goed handhaven. In de vlucht is de wespendief vaak lastig van de buizerd te onderscheiden. De langere kop, gebandeerde staart en de vleugeltop die niet omhoog omgekruld is aan de punt vormen het onderscheid. Wespendieven komen veel minder voor dan de buizerd.

Wespendieven zijn voedselspecialisten, en volledig afhankelijk van de beschikbaarheid van vrij levende bijen- en wespenvolken. In bosrijke gebieden waar deze voorkomen kan de wespendief zich handhaven.

Verspreiding Wespendief (bron: Sovon)

Wespendief 2007- 2009 (bron: waarnemingen.nl)

Draaihals

Deze vreemde eend onder de spechten komt voor op warme, droge plekken in oude loofhout-singels en loof- of lariksbossen met een open structuur. Gebroed wordt in oude, meestal deels verrotte loofbomen. Het voedsel bestaat uit mieren (vooral zwarte wegmieren en hun poppen zijn favoriet) welke in bomen en op de grond gezocht worden. De Veluwe is een bolwerk voor deze soort.

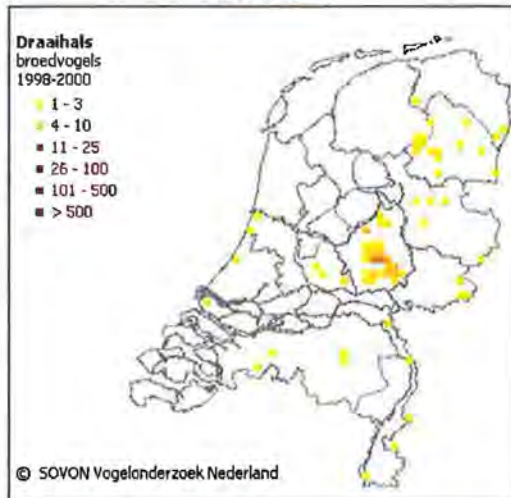
Draaihals: Verspreiding en aantalsontwikkeling

Meer informatie over de soort
(website Vogelbescherming)

Kies een landgebied:

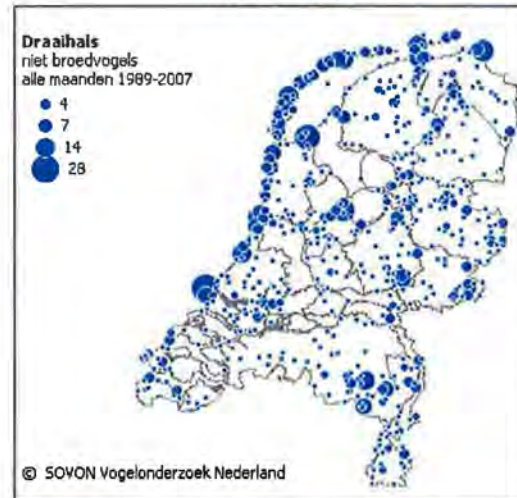
SOVON boom

broedvogels

1998-2000 Deze kaart is gebaseerd op de Atlas van de Nederlandse Broedvogels (2002). Per atlasblok van 5x5 km is er een schatting van het aantal broedparen gegeven.

niet broedvogels

1989-2007 Deze gegevens zijn gebaseerd op losse waarnemingen uit het Bijzondere Soorten Project (BSP). Ze zijn weergegeven op de schaal van 5x5 km blokken. Project gebaseerd op

broedvogels, Nederland: 50 - 65 paar

Roodborst tapuit en Nachtzwaluw.

Het zijn allebei doelsoorten van een afwisselende droge heide.

Roodborsttapuiten zijn vogels van open tot halfopen, vaak droge terreinen met enige struweel-slag of hoog opschietende kruiden, zoals heidevelden. Het goed verborgen nest wordt op of net boven de grond gebouwd. Vanaf een uitkijkpost in het territorium wordt het grootste deel van het uit insecten en ander klein gedierte bestaande voedsel opgespoord. Onze roodborsttapuiten brengen de winter veelal door in Zuidwest-Europa.

Nachtzwaluwen zijn vogels van doorgaans droge, halfopen tot open terreinen. Het nest bevindt zich op de grond, maar de aanwezigheid van enig geboomte als schuil- en zangplaats is gewenst. Bovendien houdt zich in die bomen een flink deel van het voedsel op, dat bestaat uit grote insecten (vooral nachtvlinders en kevers, die in de vlucht worden gevangen). Het zijn zomervogels, die de winter doorbrengen in tropisch Afrika. Rond nachtzwaluwen bestaan allerlei volksverhalen en mythen. Dit heeft ongetwijfeld te maken met het mysterieuze leven van de nachtzwaluw.

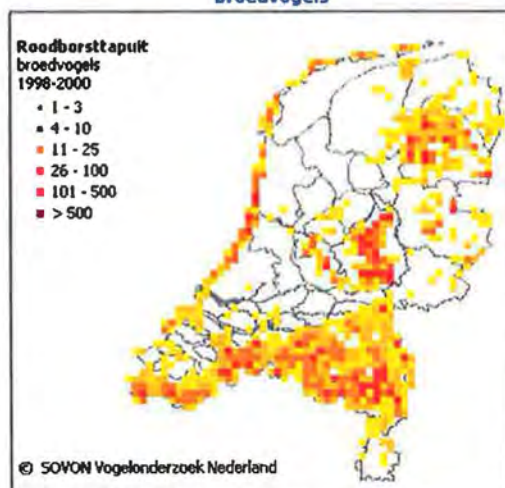
De verspreiding is gelijksoortig; ze zoeken hetzelfde habitat op.

Door sturing op variatie in het biotoop gaat het met beide soorten redelijk goed.

Roodborsttapuit: Verspreiding en aantalsontwikkeling

Algemene informatie over de soort
(website Vogelbescherming)

broedvogels

verspreiding (1998-2000)

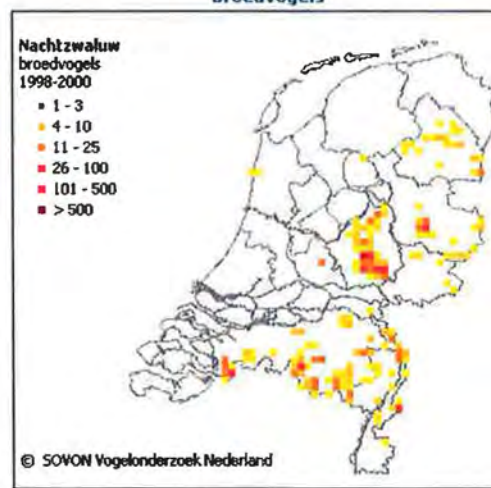
1998-2000

Deze kaart is gebaseerd op de Atlas van de Nederlandse Broedvogels (2002). Per atlasblok van 5x5 km is er een schatting van het aantal broedparen gegeven.

Nachtswaluw: Verspreiding en aantalsontwikkeling

Algemene informatie over de soort
(website Vogelbescherming)

broedvogels

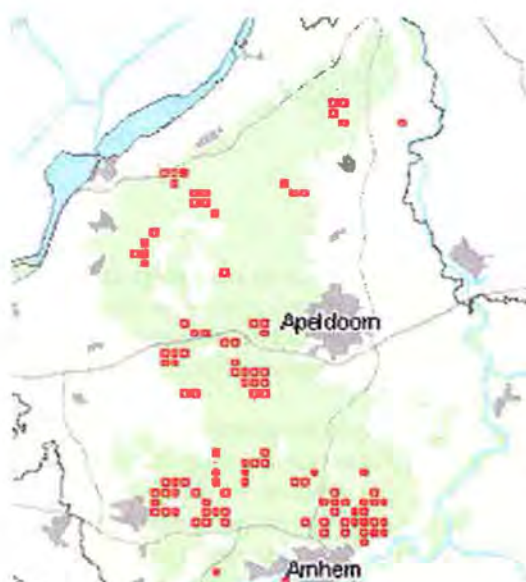

verspreiding (1998-2000)

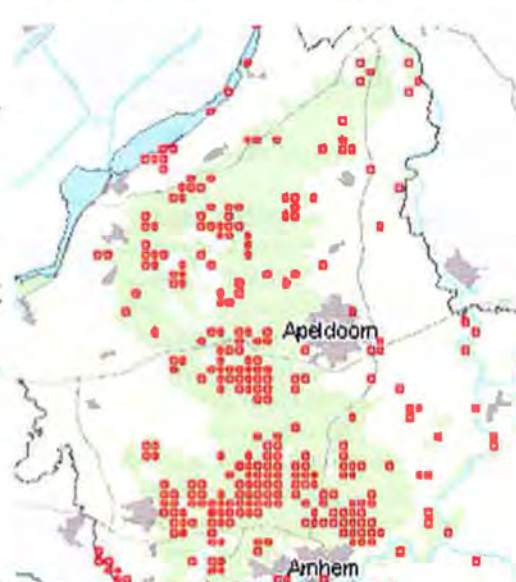
1998-2000

Deze kaart is gebaseerd op de Atlas van de Nederlandse Broedvogels (2002). Per atlasblok van 5x5 km is er een schatting van het aantal broedparen gegeven.

broedvogels, Nederland: 950 - 1.150 paar

Nachtswaluw mei 2007-mei 2009
(bron www.waarnemingen.nl)

Roodborst tapuit; mei 2007-mei 2009
(bron www.waarnemingen.nl)

Bijlage 5

Globale indicatie transportbewegingen

**Globale indicatie transportbewegingen (Bron: Informatiebundel Schetsschuit
LOG Beemte-Vaassen, DLG, 2007)**

Bedrijf met 60.000 legkippen per jaar								
Voertransport	aantal dier plaatsen	Kg voer per legkip per jaar	Aantal rondes	Totaal Kg	Totaal ton per jaar	Ton per vrachtauto	Aantal vrachtauto's per jaar	Aantal vervoers bewegingen
	60.000		45	2.700.000	2700	36	75	150
Eiertransport	aantal dieren	Aantal dieren per vracht (aanne 2 maal per week)					Aantal vrachtauto's per jaar	Aantal vervoers bewegingen
-afvoer eieren							100	200
Mesttransport	aantal dier plaatsen	Kg mest per dierplaats per jaar	Aantal ton per jaar				Aantal vrachtauto's per jaar	Aantal vervoers bewegingen
	60.000		53	3.180.000	3180	20	159	318
Aanvoer strooisel (aanne 6 maal per jaar 1 vrachtwagen)								
							6	12
								Totaal aantal vervoersbewegingen per jaar: 680
								Aantal vervoersbewegingen per week: 13
								Aantal vervoersbewegingen per werkdag: 3
Bedrijf met 5000 mestvarkens. (Drie rondes varkens/jaar)								
Voertransport	aantal dier plaatsen	Kg voer per dier per jaar	Aantal rondes	Totaal Kg	Totaal ton per jaar	Ton per vrachtauto	Aantal vrachtauto's per jaar	Aantal vervoers bewegingen
	5.000		240	3.600.000	3.600	36	100	200
Diertransport	aantal dieren	Aantal dieren per vracht					Aantal vrachtauto's per jaar	Aantal vervoers bewegingen
-aanvoer biggen	15.000	200					75	150
-afvoer varkens	15.000	125					120	240
Mesttransport	aantal dier plaatsen	M3 mest per dierplaats per jaar	(1m3=1 ton)	Totaal ton per jaar			Aantal vrachtauto's per jaar	Aantal vervoers bewegingen
	5.000		1,2	6.000		36	167	333
								Totaal aantal vervoersbewegingen per jaar: 923
								Aantal vervoersbewegingen per week: 18
								Aantal vervoersbewegingen per werkdag: 4
Bedrijf met 100.000 vleeskuikenplaatsen (6,5 rondes kuikens/jaar)								
Voertransport	aantal dier plaatsen	Kg voer per kuikenplaats per jaar	Aantal rondes	Totaal Kg	Totaal ton per jaar	Ton per vrachtauto	Aantal vrachtauto's per jaar	Aantal vervoers bewegingen
	100.000		3,7	2.405.000	2405	36	67	134
Diertransport	aantal dieren	Aantal dieren per vracht					Aantal vrachtauto's per jaar	Aantal vervoers bewegingen
-aanvoer kuikens	650.000	100.000					7	13
-afvoer vleeskuikens	650.000	10.000					65	130
Mesttransport	aantal dier plaatsen	Kg mest per dierplaats per jaar		Totaal ton per jaar			Aantal vrachtauto's per jaar	Aantal vervoers bewegingen
	100.000		11	1.100.000	1100	20	55	110
Aanvoer strooisel 1 vrachtwagen per ronde kuikens								
							7	13
								Totaal aantal vervoersbewegingen per jaar: 400
								Aantal vervoersbewegingen per week: 8
								Aantal vervoersbewegingen per werkdag: 2

Standaard rekenmethode 1 wegverkeer volgens RMW2002

Project: Indirecte hinder LOG
Wierden

Verkeersgegevens
etmaal intensiteit: 4 motorvoertuigen
maatgevende periode: dag
%gem. daguur: 8,3

voertuigcategorie	licht	middelzwaar	zwaar
% samenstelling	0	0	100
snelheid [km/hr]	80	80	80
aantallen [per uur]	0,0	0,0	0,3

Invoergegevens

wegdektype: 1 DAB
afstand tot VRI-kruispunt: (m)
afstand tot mini-rotonde: (m)
afstand tot drempel: (m)
reflectie overzijde: 0
afstand tot wegas: 4 (m)
verhardingsbreedte: 3 (m)
hoogte waarneempunt (Hw) 1,5 (m)
hoogte wegas (Hweg): 0 (m)

Bodemfractie 0,06

Resultaten

LAeq= 49,1 dB(A)
dag/nacht correctie= 0 dB(A)
afrek ex. art. 103 Wgh= 0 dB(A)
Geluidbelasting = 49,1 dB(A)
Waarin optrek correctie: 2,4 dB(A)

Geluid contour afstanden in meters t.o.v. de wegas

70 dB(A)	0
65 dB(A)	0
60 dB(A)	0
55 dB(A)	1
50 dB(A)	3
45 dB(A)	8
40 dB(A)	16
35 dB(A)	31

Bijlage 6

Omgang met aanwezige archeologische waarden

Met (eventueel aanwezige) archeologische waarden dient zorgvuldig te worden omgegaan met het behoud ervan als uitgangspunt. In de regel geldt dat archeologische vindplaatsen alleen worden opgegraven als laatste redmiddel. Dus als een vindplaats niet in de voorgenomen plannen kan worden ingepast. In dit geval moeten keuzes worden gemaakt over de wijze waarop de archeologische waarden veilig worden gesteld. Weten we veel of weinig van de periode waarin een vindplaats dateert? Graven we een gedeelte van de vindplaats of de gehele vindplaats op? Worden alle sporen gedocumenteerd, verzameld en geborgen of een selectie ervan? Enzovoort. Deze keuzes dienen zorgvuldig te worden afgewogen (door het bevoegd gezag).

In de regel gelden bodemingrepen (dieper dan de bouwvoor) als verstorend voor eventueel aanwezige archeologische waarden. Graafwerkzaamheden, agrarische werkzaamheden zoals (diep)ploegen en soms sloopwerkzaamheden brengen bodemverstoringen met zich mee. Bodemverstoringen hebben als gevolg dat eventueel aanwezige archeologische waarden tevens kunnen worden verstoord of vernietigd. Voorafgaand aan de uitvoering van bodemingrepen dient daarom een archeologisch (voor)onderzoek uitgevoerd te worden in de vorm van een Bureauonderzoek, en indien noodzakelijk een Inventariserend Veldonderzoek, opgraving en/of archeologische begeleiding. Het doel van het archeologische onderzoek is het in kaart brengen van de potentiële en/of bekende archeologische waarden. Dit moet uitwijzen of het om mogelijk belangrijke sporen gaat.

Het in kaart brengen van archeologische waarden kan tevens een verstorende werking hebben op archeologische waarden. Met andere woorden tijdens een archeologische opgraving worden de archeologische sporen vernietigd. Meestal bevinden archeologische waarden zich onder het maaiveld en zijn daardoor niet zichtbaar. Een versterking van archeologische waarden zal dus vrijwel nooit aan de orde zijn.

Archeologische waarden kunnen dus worden bedreigd indien bodemingrepen worden uitgevoerd die dieper reiken dan de bouwvoor. Het aanbrengen van grond heeft in principe geen verstorende werking op archeologische waarden. Vaak hebben ophooglagen juist een beschermende werking.

Bijlage 7

Toetsingskaart

